Autoare de bestseller #1 *NEW YORK TIMES* Distinsă cu
MEDALIA CAPNEGIE pentru O *MARE DE LACRIMI*

RUTA SEPETYS

SFÂRŞITUL ŞOAPTELOR

9 J

ÎN EUROPA, TOATE REGIMURILE COMUNISTE SE PRĂBUŞESC RÂND PE RÂND.

Românii nu se bucură de libertate, ci se află în continuare sub braţul de fier al dictaturii lui Nicolae Ceauşescu.

Într-o ţară închisă, izolată şi condusă prin impunerea sentimentului de frică, Cristian Florescu, un adolescent de şaptesprezece ani, care visează să devină scriitor, este şantajat şi racolat de Securitate. Nu-i rămân decât două posibilităţi: să-i trădeze pe toţi din jurul lui, tot ce iubeşte, sau, folosin- du-se de noul lui statut, să facă tot ce poate pentru a submina sistemul totalitar, din interior. Cristian riscă totul ca să demaşte regimul autoritar şi pe cel mai diabolic dictator din Europa de Est, să ofere o voce poporului român şi să arate lumii ce se petrece în ţara lui. Când apare scânteia Revoluţiei, se alătură plin de entuziasm şi luptă pentru schimbare şi, în sfârşit, pentru Libertate.

10

EPICA

RUTA SEPETYS

SFÂRŞITUL ŞOAPTELOR

»

ÇbecSmÀlU

1989

Editor Anca Eftime Penescu

Redactor Anca Eftime Penescu

Lectori: Stejărel Olaru, Dana Popescu

DTP: Simona Bănică

I Must Betray You, Ruta Sepetys

Copyright © 2022 by Ruta Sepetys

Cover design by Theresa Evangelista

All rights reserved including rite right of reproduction in whole or in part in any form. This edition published by arrangement with Philomel, an imprint of Penguin Young Readers Group, a division of Penguin Random House LLC.

Toate drepturile asupra acestei ediții aparțin Editurii Epica. Copyright © 2022 Editura Epica. Toate drepturile rezervate.

Aceasta este o operă de ficțiune istorică bazată pe întâmplări și situații reale, în afară de persoanele din aparatul de stat de la momentul relatării faptelor, toate celelalte nume, personaje, locuri și evenimente sunt produsul imaginației autoarei și orice asemănare cu persoane și nume reale este pură coincidență.

ISBN: 978-606-9713-10-5 București, 2022

RUTA SEPETYS

SFÂRȘITUL ȘOAPTELOR

9

1989

Traducere din limba engleză şi note de GABRIELA STOICA şi IOANA SOCOLESCU

EPICA
Bucureşti, 2022

în memoria bravilor elevi şi studenţi români

21 decembrie 1989

EUROPA 1989
NORVEGIA
SUEDIA
UNIUNEA REPUBLICILOR SOVIETICE SOCIALISTE (URSS)
IRLANDA
MAREA BRITANIE
REPUBLICA FEDERALA GERMANA
POLONIA
FRANTA
CEHOSLOVACIA
AUSTRIA
UNGARIA
ROMANIA
BULGARIA
SPANIA
ITALIA
GRECIA
TURCIA
MAROC
ALGERIA
SIRIA
IRAK

SUB RAMA POLEITĂ

Trăiau în întuneric.

Erau ca nişte umbre.

Cu mâinile vârâte în adâncurile buzunarelor, cu degetele îngheţate strânse pumn.

Nu se priveau ochi în ochi, de teamă ca frica să nu pună stăpânire pe ei. Şi totuşi, ochi invizibili erau aţintiţi necontenit asupra lor. Chiar şi în întunericul cel mai adânc.

îi urmăreau.

în permanenţă.

Veşnicul sentiment că românii erau sub supraveghere.

Aşa era descrisă atmosfera: împovărată de norii unei furtuni mocnite.

Şi nu sunt vorbe goale.

A fost cândva un elev, un tânăr bucureştean. El a scris toate acestea.

Şi se gândea că făcuse o greşeală.

Vorbind de greşeli, sunt oameni Care cred. că Dracula ar fi personajul cel mai temuţ, când se gândesc la România. Oare atunci când vor afla adevărul vor avea coşmaruri?

Dracula e o simplă ficţiune şi nu are nicidecum

legătură cu istoria României. Dar e drept că a existat cândva un monstru iubitor de sânge, care a locuit într-un castel din România. A rămas în turnul lui vreme de douăzeci şi patru de ani. Şi-n timp ce Dracula îşi alegea doar anumiţi oameni care să-i cadă victime, monstrul acesta a ales să fie întruchiparea răului şi a cruzimii.

Pentru toată lumea.

I-a privat de hrană, curent electric, adevăr şi libertate.

Cetăţenii României au continuat să rabde cu stoicism, dar au cunoscut îndeaproape tirania terorii.

Câţi, mă întrebaţi?

Douăzeci şi trei de milioane de oameni.

Cu nume şi poveşti rămase în mare parte neştiute. Până când...

O cutie de metal. Găsită lângă un mormânt. înăuntrul ci, un manuscris.

Aşa a ales acest băiat să-şi spună povestea.

Din biroul lui Cristian Florescu

BUCUREŞTI, ROMÂNIA 1989

UNU

Frica şi-a făcut apariţia la sfârşitul orelor.

Era octombrie. O zi cenuşie de vineri.

Dacă aş fi ştiut, aş fi fugit. Aş fi încercat să mă ascund.

Dar nu aveam de unde să ştiu.

Pe coridorul şcolii, în lumina slabă, l-am zărit pe cel mai bun prieten al meu, Luca. A venit spre mine, trecând pe lângă pancarta anostă care urla de pe peretele din beton:

OAMENI NOI AI ROMÂNIEI TRĂIASCĂ
COMUNISMUL – VIITORUL STRĂLUCIT AL
OMENIRII!

La vremea respectivă, numai la comunism nu-mi stătea mie mintea. Ci la ceva mai mult mai iminent.

Orele se terminau la şapte seara. Dacă plecam la momentul potrivit, ieşeam odată cu ea – făta timidă cu bretonul care îi ascundea ochii. Ar fi părut o simplă coincidenţă, nu ceva forţat.

Luca a apărut lângă mine.

— Pur şi simplu mor de foame, mi-a

zis.

— Poftim!

I-am întins punga cu seminţe de floarea-soarelui.

—Mulţam! Ai auzit? Bibliotecara zice că ai o influenţă proastă asupra noastră.

Am izbucnit în râs. Poate că era adevărat. Profesorii îl lăndgu pe Luca, ziceau că c „o dulceaţă de băiat", dar despre mine spuneau că sunt sarcastic Dacă eu eram genul de om gata să împartă pumni, Luca era cel care intervenea şi oprea orice încăierare. El sărea imediat în ajutor, în timp ce eu preferam să privesc şi să evaluez totul de la distanţă.

Ne-am oprit ca Luca să stea de vorbă cu un grup de fete gălăgioase. L-am aşteptat, deşi mă grăbeam destul de tare.

—Hei, Cristian, mi-a zâmbit una dintre fete. Frumoasă freză. Te tunzi cumva cu cuţitul de bucătărie?

— Da, i-am răspuns. Şi legat la ochi.

L-am salutat pe Luca şi mi-am continuat drumul pe coridor, de unul singur.

— Elev Florescu!

Vocea îi aparţinea directorului şcolii. Zăbovea pe hol şi vorbea cu un coleg.Tovarăşul director şi-

a mutat greutatea de pe un picior pe altul, încercând să pară relaxat.

Dar nimic nu era relaxat vreodată.

În clasă, cu toţii eram smirnă. Tovarăşul diriginte ne ţinea prelegeri şi zbiera la noi, la toţi cei patruzeci de elevi câţi eram. îl ascultam nemişcaţi şi ne mijeam ochii sub lumina chioară. Eram „prezenţi" când se striga catalogul, dar de cele mai multe ori mintea noastră umbla aiurea.

Luca şi cu mine purtam la liceu uniformă bleumarin şi cravată. Ca toţi ceilalţi băieţi. Fetele purtau sarafane bleumarin şi bentiţe albe pe cap. îţi dădeai seama după matricolele cusute pe uniforme de la ce liceu sau şcoală era fiecare. Dar toamna şi iama uniformele erau acoperite cu paltoane, fulare tricotate şi mănuşi. Aşa încercam să ţinem piept gerului muşcător din clădirile de beton, complet neîncălzite.

Rece şi întuneric. încheieturi care te dor de Mg. E greu să iei notiţe când nu-ţi mai poţi simţi degetele. E dificil să te concentrezi când se întrerupe curentul

Directorul şi-a dres glasul.

— Elev Florescu, a repetat. Vino la mine în birou! Am un mesaj de la tatăl tău.

Tata? Tata nu venea niciodată la şcoală. Cu

greu apucam să-l văd până şi acasă. Lucra în schimburi de douăsprezece ore, şase zile pe săptămână, la o fabrică de mobilă. Am simţit cum mi se strânge stomacul.

— Da, tovarăşe director.

M-am îndreptat spre biroul tovarăşului, aşa cum mi-a ordonat.

Ar fi putut oare alţii să înţeleagă? în România făceam cum ni se spunea.

Şi ni se turnau pe gât multe lucruri.

în comunism ni se spunea că toţi suntem fraţi şi surori.

Dacă ne adresam unul altuia cu „tovarăşe", se presupunea că eram toţi egali, fără diferenţă de clasă socială. Tovarăşii adevăraţi respectau regulile.

Eu doar mă prefăceam că le respect. Ţineam unele lucruri pentru mine, precum interesul pentru poezie şi filosofie. Dar mă prefăceam şi în alte privinţe. De exemplu, acum mă făceam că mi-am pierdut pieptănul, când, de fapt, îmi plăcea cum îmi stătea cu părul vâlvoi. Mă prefăceam că nu observ când se uitau fetele după mine. Şi încă ceva: mă mai prefăceam că învăţ limba engleză în folosul ţării.

Asta era placa mea: „Cuvintele sunt arme. Voi

putea lupta cu inamicii noştri americani şi britanici nu numai cu armele, ci şi cu vorbele".

Faceam la şcoală o pregătire militară care se numea „Pregătirea tineretului pentru apărarea patriei". De la paisprezece ani începeam deja să facem instrucţie cu arme de foc. Oare în alte ţări

era la fel? Acolo începeau mai devreme sau mai târziu? Îmi amintesc că mi-am notat întrebarea asta în caietul meu secret.

În realitate, dorința mea de a vorbi engleza nu avea nicio legătură cu lupta împotriva dușmanilor țării. Câți dușmani aveam, la urma urmei? Sincer vorbind, nu știam. Adevărul e că la ora de engleză erau o mulțime de fete inteligente și cuminți. Fete pe care mă prefăceam că nu le bag în seamă. Și dacă aș fi vorbit engleza fluent, aș fi putut înțelege mai bine versurile cântecelor pe care le ascultam pe ascuns la Vocea Americii.

Pe ascuns, da, ilegal. Multe lucruri erau ilegale în România, inclusiv gândurile și caietul meu. Dar eram convins că puteam păstra totul ascuns. La urma urmei, atmosfera era apăsătoare și greoaie, numai bună pentru a ține ascunse lucruri, nu-i așa?

Mi-am continuat drumul pe holul întunecat, spre biroul directorului.

Eram un fraier.

Doar că n-o aflasem încă.

DOI

Am intrat la secretariat. Mumia de secretară mi-a aruncat scurt o privire, apoi și-a coborât ochii în poală. Fără contact vizual. Mi-a făcut semn cu un deget zbârcit spre biroul directorului.

Stomacul mi s-a strâns și mai tare.

O cămăruță fără ferestre. Tavan înnegrit de fum de țigară. În aer, un iz de hârtie mucegăită. Pe

peretele de deasupra banalului birou atârna un portret cu ramă poleită. Fix acelaşi tip de portrete pe care le vedeai în toată ţara: în săli de clasă, în gări, în magazine, în spitale, chiar şi pe prima pagină a manualelor.

Al lui.

Nicolae Ceauşescu.

Iubitul nostru conducător. Eroul nostru. Măreţul lider al Partidul Comunist Român şi vampirul care sugea sângele a milioane de români. Metaforă ilegală?

Categoric.

Noul portret îl înfăţişa pe eroul nostru cu obraji îmbujoraţi şi părul şaten, des şi ondulat. Alături de soţia sa, Mama Elena, conducea România de douăzeci şi patru de ani. Nu m-am mai oprit şi asupra tabloului care arăta o versiune mult mai tânără a conducătorului nostru. în schimb, privirea mi-a fost atrasă de străinul de sub portret, un ins pe care nu-l mai văzusem niciodată.

2

Si'AitşiTiu. şcurm.oR 19

La vreo treizeci şi cinci de ani. Mai multă chelie decât păr. Cu palmele cât o lopată şi umeri mult mai lad decât spătarul scaunului.

— închide uşa, mi-a ordonat.

Am închis uşa de lemn în urma mea, dar nu m-am aşezat. Nu mi se spusese încă.

Străinul răsfoia un dosar aflat în faţa lui. O fotografie prinsă cu o agrafă de un colţ înfăţişa un tânăr cu păr negru, zbârlit şi cu ochi palizi. Şi instantaneu am simţit un gol în stomac.

2

Aşezat la un metru distanţă de mine nu era doar un bărbat mătălălos, cu o singură sprânceană şi cu lopeţi în loc de mâini.

Nu.

Omul ăsta era deopotrivă călău, călăreţ al Apocalipsei şi spion. Era un agent al Securităţii, înfricoşătoarea poliţie secretă din România. Era în posesia unui dosar şi a unei fotografii.

Cu mine.

„Se spune c-ar fi un tip de 1a Secu la fiecare cincizeci de români", mă avertizase sora mea, Cici, cândva. „Sunt douăzeci şi trei de milioane de români. Fă socoteala. Ăştia sunt peste tot."

Le spuneam „băieţii cu ochi albaştri". Lăsând asta la o parte, securiştii erau, în general, uşor de identificat. Dacă aveai norocul să-ţi permiţi o maşină, trebuia să aştepţi şi dnd ani până să intri în posesia uneia. Era dar ce aveai să primeşti. Exista o singură marcă de maşini—Dada. în câteva culori: alb, albastru sau verde, însă securiştii conduceau Dacii negre. Unul din blocul nostru avea o Dade neagră. îl urmăream de la balcon. Eram curios, dar în acelaşi timp încercam să mă fac nevăzut.

Eram sigur că tovarăşul din faţa mea conducea o maşină din aia. Dar de data asta nu mai eram deloc curios.

Doar speriat.

Securistul s-a lăsat pe spate, făcând scaunul din metal să geamă din încheieturi sub greutatea lui M-a străpuns cu o privire pătrunzătoare, care găurea zidul încrederii mele.

A aşteptat şi iar a aşteptat, lăsând ca găurile să se umple de frică. Şi dintr-odată s-a mişcat. Picioarele din faţă ale scaunului s-au izbit puternic de podea. S-a aplecat peste birou şi a expirat prelung, lăsând să iasă duhoarea de tutun care-i stătea pe limba galbenă, pătată. Şi pe urmă a rostit nişte vorbe care mă bântuie şi azi:

— Te numeşti Cristian Florescu. Şi ştiu ce ai făcut.

2

3

TREI

Cică ştia ce făcusem.

Dar ce făcusem?

Adevărul e că mulţi români încălcau regulile într-un fel sau altul. Altfel nici nu aveai cum, pentru că erau aşa de multe. Şi aşa de mulţi oameni care abia aşteptau să raporteze că le-ai încălcat.

Un compozitor a scris versuri cu mesaje negative faţă de traiul din România. A fost internat într-un azil de nebuni.

Un student a fost descoperit că avea o maşină de scris neînregistrată. A fost trimis la închisoare.

Dacă aveai curaj să critici public regimul, puteai fi arestat sub acuzarea de „agitator politic”.

Dar eu nu criticasem nimic public. Tot ce făceam, făceam în tăcere. În secret. Aşadar, oare ce descoperise omul ăsta?

2

Oare antena mea radio de acasă? Bancurile pe care le născoceam? Ghidul de călătorie?

Cumpăram pe sub mână tot felul de chestii în limba engleză de la unul pe nume Stea-de-Mare, un bişniţar din cartierul meu. Citeam în engleză toate chestiile alea clandestine şi îmi dezvoltam vocabularul. Ultima mea achiziţie era un teanc de pagini smulse dintr-un ghid de călătorie tipărit în Anglia. Ghidurile de călătorie şi hărţile străine erau adesea confiscate de la turişti. Când le-am citit, am aflat de ce:

Condiţii catastrofale în România.

Nico/ae Ceauşescu. Lider jară scrupule. Megaloman.

Toată lumea ţinută sub supraveghere.

Ţara din Blocul de Est în care suferinţa umană a ajuns la paroxism. Şi chestia asta:

Românii sunt oameni inteligenţi, frumoşi şi primitori, darie este interzis să interacţioneze cu străinii. Imaginaţi-vă un azil de nebuni unde nebunii conduc azilul şi angajaţii suntpedepsiţi pentru sănătatea lor mintală. Cel mai bine este să evitaţi România. Vizitaţi Ungaria sau Bulgaria în schimb, unde condiţiile de trai sunt mai bune.

Remarca despre supraveghere era adevărată. Practic vorbind, oricine era ţinta unei acţiuni de filaj. Mama Elena Ceauşescu decretase că era necesar ca toate balcoanele apartamentelor să rămână pe deplin rizibile. Partidul Comunist avea dreptul să vadă absolut totul, în orice moment. Totul era deţinut de către Partid. Iar ei, Ceauşeştii, deţineau Partidul.

— Ce le pasă lor! Ei nu trăiesc într-un bloc de beton, ca noi, am răbufnit eu odată.

— Sst! Să nu mai spui asta niciodată cu voce tare, mi-a spus mama, cu răsuflarea întretăiată.

Nu am mai repetat-o de atunci, dar am scris despre asta în caietul meu.

Caietul meu. Stai puţin. Era oare vorba de caietul meu? Securistul din faţa mea mi-a făcut semn să iau loc. M-am conformat.

— Ştii de ce eşti aici? m-a întrebat el.

— Nu, tovarăşe locotenent.

— Tovarăşe maior, vrei să zici.

Am înghiţit în sec.

— Nu, tovarăşe maior, nu ştiu de ce sunt aici.

—Atunci, lasă-mă să te luminez. Deţii o colecţie impresionantă de timbre. Ai vândut un timbru românesc de epocă. Tranzacţia a fost făcută cu un cetăţean străin şi ai acceptat valută străină. În acest moment eşti vinovat de trafic ilegal de valută şi vei fi urmărit penal.

Am simţit un fior rece pe şira spinării. Imediat mi-a picat fisa:

Timbrul meu vechi.

Bancnota de un dolar american.

Se întâmplase acum două luni. De cât timp ştiau ei despre asta?

— N-am vândut timbrul, am susţinut eu. L-am dat. N-am ştiut de…

M-am oprit. În România era ilegal să spui cuvântul „dolar”.

— De… valută… decât câteva zile mai târziu, când am deschis clasorul. El a băgat-o în clasor, iar eu nu mi-am dat seama.

—Dar cum ai ajuns să vorbeşti tu cu un adolescent american? Interacţiunea cu străinii este ilegală. Trebuie să raportezi imediat orice contact cu străinii. Cred că eşti conştient de asta.

— Da, tovarăşe maior. Dar mama mea face curat în apartamentele a doi diplomaţi americani. Şi autorităţile ştiu asta.

Dar existau şi lucruri care nu erau cunoscute de autorităţi. Cel puţin aşa credeam. Îl cunoscusem pe fiul diplomatului american în timp ce o aşteptam pe mama. Ne-am împrietenit. Am făcut schimb de timbre. Am vorbit. Am tras cu ochiul la caietul lui şi

am decis să încep şi eu un caiet al meu.

— Mama ta face curăţenie în apartamentele diplomaţilor americani. Cum a obţinut această slujbă?

— Cred că... prin intermediul unei prietene.

Sincer vorbind, nu îmi mai aduceam aminte.

— Eu l-am întâlnit pe american în timp ce-o aşteptam pe mama. O conduc acasă de multe ori. Mama nu prea vede bine noaptea. îi este teamă să meargă pe întuneric.

— Vrei să spui că tc-ai implicat în tranzacţii valutare ilegale cu un adolescent american pentru că mamei tale îi este frică de întuneric? Maică-ta nu are nicio legătură cu infracţiunea pe care ai săvârşit-o. Dar toată familia ta va avea de suferit.

Infracţiune? Toată familia?

Dar nu acceptasem niciodată acel dolar. Apăruse pur şi simplu.

Cum de ştia el despre asta? în minte îmi răsunau rugăminţile fierbinţi ale mamei şi ale surorii mele:

Nu spune nimănui nimic.

Ţine minte, Cristian, nu ftii niciodată cine te ascultă.

Te rog, nu atrage atenţia asupra familiei noastre.

L-am privit fix pe securistul din faţa mea. Mi-au transpirat palmele instantaneu şi-am simţit cum mi se zbătea o venă. în România, Securitatea avea mai multă putere decât armata. Bărbatul ăsta putea să ne distrugă. Putea face aşa încât toată familia să fie urmărită. îmi putea distruge şansa de a merge la facultate. Putea să-i lase pe ai mei fără serviciu. Sau şi mai rău.

Securistul s-a aplecat şi şi-a sprijinit lopetile cărnoase pe birou.

— Văd că ai înţeles gravitatea situaţiei. Mi s-a sţ>us că eşti un elev promiţător, talentat, un bun observator. Mă simt generos astăzi.

Mă lăsa să plec doar cu un avertisment. Am răsuflat lung, plin de recunoştinţă.

— Mulţumesc! Eu...

— îmi mulţumeşti? încă nu ai auzit propunerea mea. Este ceva simplu şi, după cum am spus, foarte generos din partea mea. Vei continua s-o conduci pe maică-ta acasă. Vei continua şi ■ interacţiunile cu fiul diplomatului american. Şi îmi vei raporta detalii despre casa şi familia diplomatului.

Nu era o propunere. Era un ordin, ba chiar unul care contravenea tuturor normelor de decenţă. Voia să devin un şobolan, *un turnător* care dă raportul despre vieţile private ale altora.

N-aveam cum să le spun alor mei nimic. O minciună imensă. Ar trebui să-l refuz. Dar, dacă îl refuzam, ai mei ar fi avut de suferit. Eram sigur. în tăcerea lăsată în încăpere, securistul mi-a dat şah mat.

— Ia spune-mi, cum se mai simte Bunu?

Simpla menţiune a numelui m-a înmuiat de tot.

Ştia despre bunicul meu. Bunu era o lumină călăuzitoare, plină de înţelepciune şi pilde filosofice. Bunu ştia cât de mult iubeam poezia şi literatura. Mă încuraja. în tăcere.

»Regimul vrea să credem că suntem neputincioşi. Tocmai aşa ne fură puterea", îmi spunea Bunu. »Dar cuvintele, creativitatea au forţă, Cristian. Foloseşte-te de forţa asta, de mintea ta."

Colecţia de timbre era comoara lui Bunu. Era proiectul nostru secret.

Aveam şi alte secrete, cum era leucemia lui Bunu. Pusese fulgerător stăpânire pe el.

— Să nu spuneţi nimănui că e bolnav, ne implora mama, veşnic neliniştită.

Nu era nevoie. Oricine îşi putea da seama că omul care debordase până de curând de energie şi sănătate devenise dintr-odată cenuşiu şi palid de boală. A fost suficient să ridice o tigaie de pe foc ca să-şi fractureze încheietura mâinii.

Omul cu palma cât lopata şi-a dres glasul.

— Este o propunere generoasă. Vom lucram împreună. Tu îmi dai informaţii şi eu îţi dau medicamente pentru bunică-tu. Nu o să păţească nimic.

Şi aşa a început totul.

Eu eram Cristian Florescu. Nume de cod „OSCAR".

Un spion de şaptesprezece ani.
Un informator.

|| RAPORT DE RECRUTARE
A SURSEI „OSCAR" ||

Ministerul de Interne **STRICT SECRET**
Departamentul Securităţii Statului [15 octombrie 1989]
Direcţia a IlI-a, Serviciul 330

Pentru supravegherea informativă a diplomatului american Nicholas Van Dorn (nume de cod: „VAIDA"), am fost îndrumaţi de Sursa „FRITZI" către Cristian Florescu (17), elev la Liceul MF3. Mama lui Florescu lucrează ca menajeră la Van Dorn şi are acces la familie. Florescu ne-a fost descris drept un băiat inteligent, un observator tăcut, cu înclinaţie spre limba engleză. De asemenea, are acces la apartamentul şi la familia lui Van Dorn. Florescu a fost contactat la şcoală, sub pretextul acuzaţiei de comerţ ilegal de timbre, în vederea recrutării. Florescu a părut rezervat la început, dar a acceptat să ofere informaţii sub numele OSCAR atunci când i s-a oferit posibilitatea de a obţine medicamente pentru bunicul lui. Sursa OSCAR va fi folosită pentru:

— a interacţiona cu Dan (16), fiul lui Van Dorn;
— a identifica programul fiecărui membru al familiei Van Dorn;
— a identifica persoanele care frecventează reşedinţa;
— a furniza o schiţă detaliată a reşedinţei şi a amenajărilor interioare;
— a constata atitudinea generală a familiei Van Dorn faţă de R. S. România.

4

PATRU

Vinovăţia c un animal de pradă.

Se furişează, se târăşte, te încolţeşte şi-ţi sare la gât.

Şi apoi aşteaptă.

Am plecat de la şcoală, recunoscător pentru cei doi kilometri de mers pe jos până la blocul nostru. Dar, cu fiecare pas pe care îl făceam, vinovăţia şi frica se transformau în furie.

Ce fel de fiinţă vânează adolescenţi şi se foloseşte de un bunic bolnav ca să te şantajeze?! De ce nu am refuzat şi nu i-am spus să se ducă dracului cu tot cu Dacia lui neagră? De ce am cedat atât de uşor?

Securistul avea un dosar. Cine mă turnase? Am aruncat o privite rapidă peste umăr, scrutând umbrele. Eram urmărit?

încă nu ştiam: mulţi dintre noi erau urmăriţi.

Era o noapte întunecată. Pătura groasă de nori atârna apăsător deasupra oraşului. Blocurile înalte, cenuşii se înălţau ameninţător de-o parte şi de alta a bulevardului. Să locuieşti în Bucureşti era ca şi cum ai fi trăit într-o fotografie alb-negru. Viaţa într-o rece monocromie. Ştiai că existau culori undeva dincolo de nuanţele cenuşii de beton şi de gri-închis ale oraşului, dar n-aveai cum să ajungi acolo, nu puteai trece de graniţa asta fumurie. Până şi vinovăţia mea avea un gust cenuşiu, de parcă aş fi înghiţit un pumn de funingine.

Poate că nu era atât de rău pe cât aveam eu

impresia. Trebuia doar să spionez un american, o singură familie, nu pe românii mei. în romanele poliţiste româneşti Securitatea ne apăra întotdeauna de forţele malefice din Vest. Chiar dacă intrigile erau realiste, agenţii erau întotdeauna previzibili. Poate reuşeam să-i duc de nas.

Da, exact aşa. Puteam învinge Securitatea.

Dar cum să trec de sentimentul de vinovăţie? Aşa ceva nu dispărea peste noapte. Ai mei aveau să-şi dea imediat seama că ceva nu e în regulă.

Pe părinţi îi puteam păcăli uşor. Tata era mai mereu plecat la muncă. în ultimii ani abia îi simţisem prezenţa. Era mai mult o umbră. Mama era mereu preocupată şi îngrijorată şi făcea tot timpul liste peste liste. Cred că făcea până şi liste cu îngrijorări. Dar pe Bunu n-aveam cum să-l păcălesc. Şi, cu siguranţă, nici pe sora mea mai mare, Cici.

Aşa că am inventat o poveste despre examene.

Se intra foarte greu la facultate. La Universitate erau şi treizeci de candidaţi pe patru locuri. Şaptezeci de candidaţi pe un loc la Medicină.

„Filosofía", zisese Bunu. „Hrană pentru suflet. Dă la Filosofie! Vezi tu, comunismul este un produs al minţii", obişnuia el să spună, bătându-se cu degetul la tâmplă. „Statul controlează câte alimente să consumăm, câtă electricitate primim, cu ce mijloace de transport ne deplasăm, toate informaţiile pe care le primim. Dar cu filosofía, noi suntem cei care ne controlăm propriile minţi. Ce-ar fi dacă ce este în interiorul nostru l-am putea împodobi şi picta, după bunul plac?"

Bunu vorbea adesea cu pasiune despre *ce-ar fi dacă.* Reflectam la toate astea la mine în caiet. Cum am putea picta sau schiţa în mod creativ?

Dacă Occidentul era o cutie cu creioane colorate, viaţa mea era una cu creioane plumburii, uniforme şi fără variaţii de ton.

Cei de acasă ştiau că voiam să merg la facultate. M-aş fi p$_{re}$. făcut supărat că locurile de la Filosofie s-au înjumătăţit şi atunci Cid şi-ar fi dat ochii peste cap şi mi-ar fi spus: „Prea le iei pe toate în serios, Cristi. Mulţi români au diplome şi nu le mai folosesc la nimic acum. în ziua de azi e periculos să fii considerat intelectual Tare-aş vrea să renunţi".

Am crezut că aveau să-mi creadă povestea. M-aş fi prefăcut îngrijorat şi aş fi spus că sunt ocupat cu examenele. Iar ei n-ar fi avut nimic de comentat.

Bunu însă punea mereu întrebări.

Dacă avea să-şi dea seama? Nu ar fi înţeles nidodată cum de devenisem informator tocmai eu. Un trădător. Ajunsesem mai rău decât cancerul care îl devora.

Atunci am auzit paşii.

întrebarea mea îşi găsise răspuns.

Da, eram urmărit.

5

CINCI

Am tras adâric aer în piept şi am ciulit urechile. Am aruncat o privire peste umăr.

Undeva în apropiere o umbră se zărea în întuneric. O fată. Ţinea sub braţ un băţ mare şi gros. Pe urmă i-am auzit vocea blândă:

— Bună!

— Bună! i-am răspuns.

Fata s-a apropiat şi, fără să ne dăm seama, ne-am potrivit paşii.

Mi-a crescut pulsul.

Liliana Pavel. Era fata cu bretonul care-i ascundea ochii. Cea pe care voiam să o ajung din

urmă, ca „din întâmplare”, după şcoală. Născocisem un plan măreţ, perfect pus la punct, dar se dusese pe apa sâmbetei după întâlnirea cu Lopătatul, securistul cu mâinile cât lopetile.

Liliana locuia în acelaşi bloc cu Luca şi învăţa engleza, ca mine. Era tăcută, inteligentă, un mister sub bretonul ei şaten şi avea un simţ ascuţit al umorului. Când răspunsurile mele aveau o tentă ironică, tovarăşul diriginte nu se prindea, în schimb Liliana pricepea aluzia. O dădea de gol efortul de a-şi ascunde zâmbetul.

Majoritatea elevilor se adunau în bisericuţe, dar pe Liliana o vedeam adesea rătăcind de una singură, cu câte o carte în mână. Copertele cărţilor şi ale manualelor ei erau pline de desene cu flori şi semne zodiacale. Uneori, atunci când se uita la mine într-un anumit fel, aveam impresia că îmi citeşte gândurile. Şi îmi plăcea treaba asta.

Blocurile noastre erau faţă în faţă, la capătul unei alei înfundate. Tatăl Lilianei era gestionar la o alimentară, un loc de muncă extrem de râvnit într-un oraş în care majoritatea oamenilor mureau de foame.

Spre deosebire de alte fete care pălăvrăgeau vrute şi nevrute, Liliana nu vorbea cu orişicine. Pe când eram mai mici, m-a băgat în seamă o singură dată. Mă aflam în mijlocul unui grup de copii pe stradă şi, din senin, s-a apropiat de mine şi mi-a dat o bucată de Gumela.

„Poftim! Pentru tine!”, îmi spusese ea.

Amicii mei îşi dăduseră coate.

Eram în culmea fericirii, dar nu voiam ca prietenii mei să ştie asta. Ridicasem din umeri, cu indiferenţă prefăcută.

„E doar o gumă..Ţi se sfărâmă toată în gură."

Eram idiot şi atunci.

îmi amintesc şi acum aerul ei trist. Trebuiseră să treacă doi ani ca să se apropie din nou de mine. Era cazul să-mi cer scuze pentru că fusesem un nemernic la faza cu guma? Nu, probabil că nu-şi mai amintea.

Mergeam amândoi în întuneric, într-o tăcere străpunsă din când în când de zgomotul băţului atins de ciment. Liliana l-a îndreptat spre un stâlp de iluminat şi m-a întrebat:

— Cum spui în engleză la asta?

— *Streetligbts,* i-am răspuns. Şi ştii ceva, cred că în alte ţări astea chiar funcţionează.

A râs.

Stâlpii de iluminat din Bucureşti nu funcţionau. Era prea costisitor. România era bogată în resurse, dar de câţiva ani încoace, „eroul" nostru exporta toate resursele ţării ca să plătească datoria externă. Drept urmare, curentul electric şi mâncarea erau raţionalizate.

Am trecut pe lângă un şir lung de oameni aflat în faţa unei Alimentare. Stăteau la rând, zgribuliţi, cu cartelele de raţie în mâini, aşteptând să cumpere mâncarea refuzată la export de alţii.

„Rusia primeşte toată carnea noastră. Nu-i aşa că-i nedrept?" mă întrebase odată Luca. „Noi nu primim decât «patrioţi»."

Uneori, în magazine se găseau adidaşi[1] şi gheare de pui. Le numeam „patrioţi" pentru că astea rămâneau în România. Umor negru, aşa ne distram noi.

Am arătat spre Alimentară.

— Porţia de patrioţi delicioşi, corect?

— Patrioţi... şi Gumela aia care îţi place atât de mult, a adăugat Liliana.

S-a uitat la mine cu un aer serios, după care a izbucnit în râs.

Am râs şi cu şi am clătinat din cap.

— îmi pare rău, am fost un măgar.

A încuviinţat fără să scoată vreun cuvânt. Apoi mi-a zâmbit.

încercam să nu mă uit fix la ea, dar îi tot aruncam câte o privire pe furiş. Avea la gât un fular mov. Nu prea găseai de cumpărat aşa ceva. Oare era făcut de ea? Să o întreb? Ştiam că sub fular se afla colierul pe care îl purta mereu – un şnur din piele întoarsă maro, cu o amuletă argintie. Părul fin îi cădea în bucle lejere, care-i ajungeau la umeri.

Liliana s-a uitat la coada de la Alimentară şi a strâmbat din nas. întunericul din ultimii ani nu cuprindea numai lipsa curentului, era mult mai mult de atât. Pentru mine, întunericul era otrăvitor şi avea o *contaminare* absolut totul. Oare şi ea simţea

[1] *adidaşi* – *pisoi de porc.*

acelaşi lucru?

A aruncat o privire peste umăr şi a mormăit:

—Taică-miu mi-a spus că pe vremuri Bucureştiul era numit „Micul Paris”. Pe vremea aia vedeai copaci peste tot, multe păsări, chiar şi arhitectură în stil Belle Époque. îţi mai aminteşti de asta? m-a întrebat ea.

— îmi amintesc câte ceva. Bunu a avut o casă şi mi-a spus că Bucureştiul a fost cândva o destinaţie de lux, unde oprea chiar şi trenul Orient Express.

— Serios!?

Am dat din cap.

Chiar se întâmpla. Mergeam acasă împreună cu Liliana Pavel. Faceam conversaţie. Dacă aş fi putut vorbi de asta, i-aş fi spus: „Da, Bunu mi-a zis că, după ce a fost în vizită în Coreea de Nord, Ceauşescu a decis să radă oraşul cu buldozerele ca să ridice Casa Poporului şi blocuri din beton. Iubitul nostru conducător a demolat biserici, şcoli şi peste treizeci de mii case, inclusiv pe cea a lui Bunu. Ce zici de asta?”. Dar nu puteam vorbi liber.

Nimeni nu putea.

— Mi-ar plăcea ca la noi în cartier să fie mai mulţi copaci, a spus Liliana. îmi lipsesc păsările.

Se plantaseră arbori doar în parcuri şi pe bulevardele mari. Familiile, la fel ca a noastră, unde eram cinci persoane, au fost înghesuite în apartamente cu două camere, de mărimea unei cutii de chibrituri. M-am uitat la blocurile din beton pe lângă care treceam. Unele dintre ele nu erau nici măcar terminate. Nu aveau nici uşi, nici lifturi, nici balustrade. Clădiri din astea apăreau peste tot prin oraş – scări cenuşii spre nicăieri.

Pereţii din beton au dat naştere chipurilor împietrite.

Dar nimeni nu discuta despre asta.

Vom trăi cu toţii împreună! Totul este colectivizat, împărţit în comun de Partid! Aşa suna mantra. Când Ceauşescu ţinea discursurile astea, dădea vertiginos din mână. Aplaudacii, susţinătorii lui fideli, băteau cu entuziasm din palme, la nesfârşit. Oare oamenii ăia cu suflete goale şi inimi împietrite simţeau vreun fior rece pe şira spinării? Căutasem cândva cuvinte din engleză ca să-i descriu pe aplaudaci. Le notasem în caiet: *bootlicker, butt-kisser, fawner*[1].

Liliana m-a înşfăcat de braţ şi m-a adus cu picioarele pe pământ. – Cristian!!! Vai...!

1 Lingău, pupincurist, slugarnic.

6

ŞASE

Nişte câini vagabonzi încolţiseră o fetiţă aflată pe trotuarul de vizavi.

— Stai, nu fugi! i-am strigat.

I-am smuls Lilianei băţul din mână.

Un ţipăt a sfâşiat întunericul.

Era prea târziu.

Animalele se năpustiseră asupra fetiţei, cu mârâituri sălbatice. Se zvârcolea şi-şi ţinea pumnii mici încleştaţi în dreptul gâtului, ca să se apere. Colţii au apucat şi au sfâşiat. Sunetele alea mă bântuie şi azi.

Am alergat şi m-am aşezat în faţa ci, s-o apăr.

— Culcat! le-am ordonat şi am întins băţul, ca să-i ţin la distanţă.

Am coborât glasul, să-i domolesc. Mi-au sărit şi alţi oameni în ajutor. în cele din urmă, câinii au luat-o la fugă. Lumea a început să vorbească despre problema maidanezilor din cartier.

—Dacă nu-i omorâm noi pe ei, ne omoară ei *ţe noii* s-a plâns o femeie.

— Nu e vina lor, a intervenit Liliana pe un ton tăios.

Câini iară stăpân. Erau peste tot. Şi Liliana avea dreptate. Nu era vina lor.

Când regimul a ras oraşul cu buldozerele, câinii au rămas ai nimănui, în stradă. înfometate şi sălbăticite, bietele creaturi rătăceau prin oraş şi

vânau în haită. Acum o lună, copilaşul unei profesoare de-ale noastre murise sfâşiat în cărucior. Unii oameni, ca Liliana, umblau înarmaţi cu beţe, ca să se apere.

Haina fetiţei era ferfeniţă. O mănuşă de-a ei zăcea pe trotuar, plină de sânge.

—Te-au muşcat? a întrebat-o Liliana.

—Nu-mi pasă de muşcătură, a suspinat fata. Mama mea a stat la coadă luni de zile să-mi găsească un palton. Acum e în ultimul hal. Dacă se supără?

— O să înţeleagă. Hai, te ducem noi acasă, a spus Liliana şi s-a uitat la mine, căutând aprobare.

Şi-a trecut mâna uşor peste ruptura din geaca mea.

— Au sărit şi la tine, mi-a şoptit ea. Eşti bine?

Mâna ei pe geaca mea. Grija. Brusc, totul a trecut pe planul doi: dulăii, haina mea, până şi întâlnirea cu sccuristul.

— Sunt bine. Tu eşti bine? am întrebat-o.

A dat aprobator din cap.

Nu ne-am mai spus nimic după ce am lăsat-o pe fetiţă în faţa blocului. Mă întrebam dacă şi Liliana se gândea la acelaşi lucru. Oare în alte ţări se întâmpla aşa ceva – să fii mâncat de câini pe stradă?

Am cotit pe strada noastră şi am recunoscut silueta crăcănatului.

Stea-de-Mare.

Avea câţiva ani în plus faţă de noi. Purta Levi's, adidaşi şi tricouri inscripţionate de la concertele din Occident, cumpărate de la bişniţari. Uneori

purta bocanci negri cu ţinte argintii. Nu era ilegal să porţi haine de-astea, dar era greu să faci rost de aşa ceva. Erau foarte scumpe. Şi foarte căutate.

Când oamenii îl întrebau pe Stea-de-Mare de unde îşi lua hainele, tipul ridica din umeri şi spunea: „Am eu o cunoştinţă".

Am încercat să găsesc un cuvânt în engleză pentru a-l descrie p. crăcănat şi l-am găsit pe acesta: *operator*[1].

Stătea în acelaşi bloc cu mine. I se spunea Stea-de-Mare pentru că-şi pierduse un ochi, fusese cusut şi îi rămăsese o cicatrice urâtă şi strâmbă, în formă de stea. îl urmau câinii noştri maidanezi, Turbatu şi Fetiţa. Pe Fetiţa o hrăneau cei din blocul Lilianei, iar pe Turbatu îl hrăneam noi. Dar, din cine ştie ce motive, câinii îl iubeau cel mai mult pe Stea-de-Mare.

Ne-am oprit în faţa blocurilor.

— Mâine băgăm un film la video, ne-a şoptit Stea-de-Mare. Veniţi?

— Mâine e sâmbătă. Avem şcoală, a răspuns Liliana.

—Aveţi şcoală ziua, a ripostat Stea-de-Mare, dar chestia asta este mâine-seară. Hai, veniţi?

Nu puteam să văd chipul Lilianei pentru că deja era întuneric. Dar am riscat.

— Mda, venim, am confirmat eu.

— Bine, vă adaug pe listă. întreab-o şi pe frumuşica de soră-ta.

— întreab-o singur, i-am întors-o eu.

— Să aveţi bani la voi. Cinci lei de fiecare, ne-a atras atenţia Stea-de-Mare.

S-a întors şi s-a făcut nevăzut în întuneric, cu câini cu tot.

Liliana nu frecventa aşa ceva. Probabil că părinţii ei cunoşteau pe cineva care avea

propriul video. Să ai un video nu era ilegal, ca în cazul unei maşini de scris. Dar era foarte scump şi era greu să faci rost de un video. Cel mai ieftin costa treizeci şi cinci de mii de lei, adică jumătate din preţul unei maşini. Oamenii aveau nevoie mai mult de o Dacie, decât de un video.

— Nu e obligatoriu să vii mâine, i-am spus eu.

— Bine. Şi, dacă totuşi vreau, pot să merg cu tine?

Oare am auzit bine? Am încercat să-mi dau seama dacă vorbea serios.

— Sigur că da. Te aştept în faţa blocului, la nouă.

Am rămas ţintuiţi locului şi nimic şi nimeni din jur nu mai conta. Eram doar noi doi, învăluiţi în întuneric.

— Cristian, mi-a şoptit ea deodată. Tu crem că tot ce vedem noi e real?

— Ce anume să fie real?

— Ce vedem în videoclipuri sau în filmele americane.

Era o întrebare ciudată. Sau poate mi se părea ciudată pentru că mă întrebasem şi eu acelaşi lucru, dar niciodată nu avusesem curajul să o spun cu voce tare. Dar cumva... mi-a trezit nişte bănuieli. Era prea directă.

Iar m-am enervat. Nu pe ea, ci pe mine însumi. De luni de zile tot încercam să intru în vorbă cu Liliana Pavel. Acum eram în sfârşit singuri, stăteam de vorbă, stabiliserăm să ne vedem mâine-seară şi, în loc să mă bucur, intrasem la bănuieli?

Bunu avea dreptate. Comunismul este un produs al minţii.

Dar nopţile petrecute uitându-ne la filme reprezentau o formă de evadare. Ne adunam în

secret să vedem filme americane dublate în română—aveam senzaţia că era ceva periculos şi palpitant, ca şi cum am fi câştigat un premiu care nu ne era permis. Lumea pe care o vedeam descrisă în filmele alea era la ani-lumină distanţă de ce trăiam noi. Iar vieţile incredibile pe care le vedeam pe ecran păreau doar rodul imaginaţiei.

Aşa şi erau, nu?

7

ŞAPTE

Peşte oceanic! Nicio masăfără peşte! încă mai aveam curent în bloc.

Sfaturile pentru o alimentaţie sănătoasă, cu peşte oceanic, se auzeau cu paraziţi de la televizoarele din spatele uşilor de pe paliere. Deoarece nu prea se găsea came, ni se recomanda să mâncăm peşte oceanic. Dar nu exista peşte proaspăt, ci doar tacâmuri de peşte cu care mama făcea o zeamă lungă. Astea contau? Prea puţin îmi păsa ce auzeam la televizor.

Ghidul de călătorie englez a rezumat corect situaţia:

România are un singur canal de televiziune. Şi o singură marcă de televizor. Televiziunea de stat difuzează doar două ore pe zi, un program anost şi în principalpropagandă şi onoruri pentru Ceauşescu.

M-am târât anevoie pe scările din beton până la apartamentul nostru de la ultimul etaj. Viaţa la bloc însemna să trăieşti ca într-o comodă făcută

din ciment. Fiecare etaj împărţit în mod egal în cutii, pentru fiecare familie în parte. Am urcat treptele, asaltat de mirosul de gaz lampant şi de lucruri pe care nu aveam chef să le aud.

La etajul unu – un copil mic plângea defoame.

La doi – un bărbat beat ţipa la nevastă-sa.

La trei – cineva a tras apa la toaletă.

La patru – tuşea un bunic bolnav de leucemie.

Erai sigur de cel puţin două lucruri: nu aveai parte de nicio intimitate şi oricând şeful de scară te putea da în gât la Securitate. La urma urmei, Partidul avea dreptul să ştie *absolut totul.*

Totul era deţinut de Partid.

Şi Partidul controla... absolut *totul.*

„Ochi şi urechi peste tot", se plângea Bunu. „Şi înăuntru, şi afară."

Se zvonea că existau dispozitive de ascultare peste tot: ascunse în pereţi, în telefoane, în scrumiere. Drept urmare, *toţi vorbeam în şoaptă acasă.*

Pe mama o obseda ideea că eram cu toţii urmăriţi. îi tremurau mâinile. Privea speriată de jur împrejur. Era slabă şi uscată precum ţigările pe care le fuma. Căutasem cuvinte şi expresii în engleză ca s-o descriu şi le-am scris în caiet: *Jittery. Distressed. Flustered. Freaked out.*[1]

Mama mai avea puţin şi exploda. Uneori ceda nervos şi spunea lucruri îngrozitoare, iar după aceea plângea în hohote. în fotografia noastră de familie, mama priveşte atentă într-o parte, ca şi cum ar fi văzut acolo ceva numai de ea ştiut. Tot timpul ne implora să vorbim şoaptă, să fim discreţi.

Ar fi trebuit s-o ascult.

I Agitată. Stresată. Îngrijorată. Speriată de moarte.

Dar pe atunci mă credeam tare deştept. Nu-mi dădusem seama că, de fapt, confundasem inteligenţa cu aroganţa. O greşeală atât de gravă. Şi prima dintre multe altele. Dar *aveam* destulă minte încât să *vorbesc în şoaptă.*

Micul nostru apartament găzduia patru „vorbitori în şoaptă" şi pe Bunu.

Bunu refuza să vorbească în şoaptă. Dacă bibliotecara era de părere că cu aveam o influenţă proastă asupra celorlalţi, atunci ar fi trebuit să-l cunoască pe adevăratul meu erou, Bunu. îi admiram curajul. îi admiram, de asemenea, şi ingeniozitatea. Din cauza lui Bunu, am înghesuit în bucătărie o canapea, fără să avem voie să facem asta.

„Nu-mi pasă că c interzis", ne anunţase Bunu când se mutase acolo. „Trăim cinci oameni în apartamentul ăsta! Am nevoie de un loc unde să dorm şi în bucătărie este cel mai cald."

Cu canapeaua asta în bucătărie, aveam mai puţin de o jumătate de metru distanţă până la aragaz şi la chiuveta minusculă din fontă. Cu greu puteam să ascultăm radioul.

În afară de canapeaua din bucătărie şi de maşina de cusut Ileana, care era a lui Cici, apartamentul nostru era la fel ca toate celelalte. în sufragerie se afla o masă ovală cu scaune, un bufet îngust şi o canapea extensibilă. înainte ca Bunu să se mute cu noi, mama şi soră-mea dormeau în dormitor, iar eu dormeam cu tata pe canapeaua extensibilă. Bunu nu a fost de acord cu asta.

„Cuplurile ar trebui să doarmă împreună. Gabriel şi Mioara, voi luaţi dormitorul. Cecilia coase la maşină tot timpul, aşa că o să doarmă pe canapeaua extensibilă. Eu voi dormi în bucătărie." „Dacă Cici ia canapeaua, eu unde mai dorm?" îl întrebasem. „Aaa", exclamase Bunu, dând din deget. „Un tânăr are nevoie de spaţiu pentru anumite lucruri, nu-i aşa?"

Aveam, într-adevăr, dar sperasem că Bunu n-o să intre în detalii şi n-o să mă facă să mor de ruşine. Nu o făcuse. în schimb, ncgociase cu mama şi cu tata şi uite-aşa primisem un locşor

doar pentru mine. Lângă uşa de la intrare, fiecare apartament avea o debara. Una singură pentru tot apartamentul.

„Dacă ne punem mintea la contribuţie, ne putem reorganiza, astfel încât Cristi să aibă camera lui."

Camera mea. Da, asta însemna că locuiam într-o debara.

Ghemuit într-o debara.

Am notat în caietul meu:

- *Una bucată bunic bolnav, dar temerar, pe o canapea în bucătărie.*
- *Ce era în debara a fost mutat pe balconul Mamei Elena şi acoperit în mod ilegal.*
- *Una bucată adolescent instalat în debara, care meştereşte la antene radio, scrie bancuri interzise, se gândeşte la Liliana Pavcl şi fine în secret un caiet cu relatări şi opinii personale despre România.*

Toate fărădelegile astea m-au dus cu gândul la Lopătar. Probabil că genul ăsta de lucruri ar fi trebuit să le raportez despre familia americană. Lucruri de care eu însumi eram vinovat.

Da, eram vinovat.

Şi-n timp ce urcam pe scări, mi-am dat seama.

Ştiam dne mă turnase.

SrAitşmii. ŞOAI'TKI.OU

8

OPT

—Ai întârziat, mi-a şoptit mama. Ce-i cu geaca ta, Cristian* Ce-ai păţit?

— O haită de câini a atacat o fetiţă. Am dus-o noi acasă, am răspuns.

— *Noi?* a sărit cu gura Cici, întorcându-se de la maşina ei de cusut. Care noi?

I-am ignorat întrebarea. Am intrat în bucătărie să văd ce făcea Bunu şi să aud bancul zilei. în fiecare zi, Bunu îmi spunea câte un banc.

— Cum te simţi, Bunu?

De fapt, nici nu era nevoie să-l întreb. I se citea pe faţă—Bunu era cenuşiu şi verzui în acelaşi timp. Vocea lui suna ca un murmur.

— Mă simt foarte bine, m-a minţit el. De fapt, am o veste bună de la Bulă.

Un rânjet s-a strecurat pe chipul lui.

A glumi pe seama regimului era ilegal şi te puteai trezi în beciul Securităţii. Chiar şi aşa, oamenii continuau să spună bancuri, într-o ţară fără libertate de exprimare, fiecare banc era ca o mică revoluţie. Multe dintre ele erau cu Bulă.

Bunicul mi-a făcut semn să mă apropii, ca să-mi zică bancul. Pielea străvezie de pe mâinile lui Bunu scotea şi mai mult în evidenţă venele albastre, mai-mai să o străpungă.

M-am aplecat spre el.

— Veste bună, a început Bunu şi a zâmbit. Cică Bulă zice că România îşi repară tancurile. Pe amândouă.

Nici n-am apucat să râdem bine, că bunicul a rămas fără suflu şi a început să tuşească atât de rău, încât ai mei au venit în fugă să vadă dacă s-a întâmplat ceva. Tuşea asta suna tare dureros, ca şi cum în Bunu ar fi sălăşluit o haită de lupi care-l sfâşia pe dinăuntru. Cum de a ajuns în halul ăsta? Fusese un om atât de voinic şi de sănătos.

—Ţi-ai luat toate pastilele de iod? l-a întrebat tata.

— Gabriel, a şuierat Bunu. Ce mi se întâmplă mie acum nu mi se trage de la Cemobîl.

— Cristian, du-te şi numără cartuşele de Kent din şifonier! Repede!

Mama s-a lăsat pe un genunchi tremurător, ca să fie mai aproape de Bunu.

Kent.

Kent era o marcă de ţigări străine.

Kentul era folosit drept monedă de schimb. Pentru mită. Pentru comerţ. Pentru piaţa neagră.

Aveam nevoie de pachete de Kent pentru o mulţime de lucruri: să mergem la doctor, să oferim cadouri profesorilor noştri, să-l mituim pe şeful de scară. Dacă erai bolnav şi nu aveai pachete sau cartuşe de Kent, nu aveai noroc. Dar trebuia să le drămuieşti cu înţelepciune. Ori că aveai nevoie doar să-ţi coasă cineva vreo rană, ori că voiai să-ţi păstrezi piciorul întreg, trebuia ca tot timpul în casă să ai nişte pachete de Kent. Odată, am ajuns la dentist, pentru o plombă, fără să am niciun Kent la mine. în loc să mă anestezieze, dentistul şi-a proptit un genunchi în pieptul meu în timp ce mă tortura

cu freza şi cu cleştele. Am făcut o infecţie la măsea şi am avut faţa inflamată o lună de zile. Psihicul meu este şi acum „inflamat”. Categoric, să nu laşi acasă Kentul când mergi la dentist!

Sl'Altşrnn. ŞOAPTELOR

Oare de câte pachete de Kent aveau nevoie alţi copii din alte ţări pentru dentist sau pentru profesorii lor? Oare şi alţii îşi luau (ca noi) din shopurile aflate în hoteluri, cu valută, pachete de Kent? Mi-am notat aceste întrebări în caietul meu.

Marfa asta avea valoare. Dar degeaba aveai bani, dacă nu aveai ce să cumperi cu ei din magazine. Rafturile erau tot timpul goale, dar apartamentele doctorilor şi ale stomatologilor probabil arătau ca nişte magazine bine aprovizionate.

M-am îndreptat spre şifonierul din camera alor mei, dar deja ştiam câte cartuşe erau. O consemnare recentă din caietul meu făcea referire la inventarul de mită al familiei – trei cartuşe de Kent, două pachete aurii de cafea Alvorada, un săpun Fa şi o sticlă de whisky Queen Anne. Vodca rusească valora ceva, dar noi nu mai aveam. Dăduserăm vodca la schimb pentru o radiografie anul trecut, când tatăl meu făcuse pneumonie şi tuşea cu sânge.

„Ar fi trebuit să bei vodca", îl sfătuise Bunu pe tata. „E mai bună decât medicamentele."

Până şi sora mea cocheta cu piaţa neagră. Cici lucra la o fabrică de textile. După program, cosea haine şi făcea retuşuri pentru clienţii ei. Era extrem de talentată şi copia tiparele din cataloagele Neckermann din RFC[1]. Uneori, Cici lăsa cusutul deoparte pentru contrabanda pe piaţa neagră. Avea o curie cu cheie, pe care o ţinea ascunsă sub canapeaua rabatabilă şi-n care păstra o mulţime de lucruri care se găseau greu, unele dintre ele chiar interzise.

Tuşea lui Bunu a încetat. Dar apoi a început să

1 Republica Federali Germania sau Germania de Vest.

horcăie.

Zgomotul pe care îl scotea era sfâşietor. Un scrâşnet de cioburi de sticlă.

Mă aflam în camera alor mei şi mă izbeam cu capul de şifonier.

Să fiu martor la suferinţa lui Bunu mă sfâşia pe dinăuntru. Gândul că urma să-l pierd mă îngrozea.

Dar totul avea să se termine curând.

Urma să-i ofer sccuristului informaţiile pe care le dorea.

Iar el, în schimb, avea să-mi dea medicamentele necesare ca să-l fac bine pe Bunu.

Luasem decizia corectă. Nu-i aşa?

Eram inteligent. Ştiam să mă prefac al naibii de bine. Ce s-ar întâmpla dacă aş întoarce foaia? Dacă l-aş spiona *cu* pe sccurist şi i-aş lua-o înainte? I-aş cunoaşte jocul şi i-aş dejuca planurile.

Aşa e, credeam că-l puteam păcăli pe Lopătar.

Ideea în sine era prostie curată sau curaj nebun?

Privind în urmă, era câte puţin din amândouă.

Curaj prostesc, de-a dreptul nebunesc.

9

NOUĂ

Gândurile negre m-au urmărit până în debara, la patul meu încropit din carpete, şi mi-au rămas alături toată noaptea. Dar am reuşit să trec peste ziua de sâmbătă la şcoală fără să mă gândesc la securişti sau la Bunu.

Mă gândeam doar la cum o să fie în seara asta.

Ce filme noi or mai fi băgat ilegal în ţară şoferii noştri de TIR? Le aduceau în România prin Germania, Austria şi Ungaria. Noi nu aveam de unde să ştim când şi dacă vin filme noi. Majoritatea filmelor erau traduse de o singură femeie. Nimeni nu ştia cum o cheamă, dar peste douăzeci de milioane de oameni îi cunoşteau vocea. Prin ea ni s-a deschis o lume secretă şi

interzisă, una plină de posibilități.

— Așadar, ne vedem diseară? m-a întrebat Liliana în ziua aceea, la școală.

— Da, ne vedem la nouă, i-am spus eu.

Chiar se întâmpla. Liliana Pavel mergea cu mine să vedem un film la video.

Cu mine.

Am ajuns acasă de la școală. Mirel, un țigan din blocul meu, stătea jos, pe trotuar.

Familia lui locuia la parter. Fără să-şi mişte capul, Mircl mi-a fiîcut un semn din ochi. Am dat scurt din cap, făcându-l să înţeleagă că m-am prins.

Radio-Şanţ.

Eram urmăriţi de la fiecare balcon de babe care ţineau evidenţa tuturor celor care intrau şi ieşeau din bloc. Trăncăneau fără încetare.

Am ciulit urechile. Una dintre ele bârfea pe cineva. Pe mine.

I-am auzit vocea de undeva de deasupra.

— E un băiat liniştit, dar vorbeşte în engleză, să ştiţi. Ar fi frumuşel dacă şi-ar mai trece pieptănul prin păr.

I-am recunoscut vocea fără să mă uit la ea; era femeia trasă la faţă. Spre deosebire de celelalte vecine din bloc, asta nu era în vârstă. Copilul i se născuse prematur şi murise în spital, într-un incubator când, într-o noapte, Ceauşescu tăiase curentul electric, în câteva zile doar, chipul ei tânăr îmbătrânise cu douăzeci de ani. Cici era mereu dispusă să o ajute. Am vrut să scriu o poezie despre ea. Femeia trasă la faţă.

Aveam curent electric când am ajuns acasă, aşa că am luat liftul până la etajul patru. Uşile şubrede ale liftului s-au închis zgomotos şi-au scos la iveală noi idei contemporane comuniste scrijelite pe metal:

VIAŢĂ DE RAHAT

Viaţa era de rahat.

Am râs. De cele mai multe ori, chiar era dc rahat. Dar nu în seara asta.

Părinţii erau încă la serviciu şi Bunu sforăia în

bucătărie. Cici cosea Ia maşină o bluză croită dintr-o draperie veche.

— Stea-dc-Marc speră să ajungi şi lu la film în seara asta, i-am şoptit. I-am spus că trebuia să-ţi spună ţie direct.

—Nu pot să rin, mi-a răspuns ca peste umăr. Mă duc la Popeşti. Am de modificat un costum pentru băiatul lor.

Probabil că şi fiului lor i se scurgeau ochii după Cici. La douăzeci de ani, soră-mea era înaltă şi drăguţă, avea picioare lungi, ochi cenuşii ca ai mei şi părul negu. Lumea zicea că semănăm. După mine, ea semăna mai degrabă cu o păpuşă exotică, cum sunt cele de colecţie, nu genul ăla de păpuşi din piaţă. Cici modifica haine pentru colegi şi vecini. Era grijulie faţă de toţi cei în vârstă din blocul nostru, iar ei o adorau.

Şi eu la fel.

Fetele drăguţe ca Cici aveau în general şi personalitate. Se foloseau de frumuseţea lor ca să-şi vadă interesul. Dar Cici nu făcea aşa ceva. Sora mea era circumspectă şi vigilentă, dar era totodată amuzantă şi bună la suflet. Ne înghesuiam în bucătărie şi ascultam amândoi ilegal muzică la Vocea Americii. Mă ruga să-i traduc versurile cântecelor şi apoi fredona în şoaptă, dar stâl- cea toate cuvintele. înţelegea greu engleza şi mă făcea să râd. Iar atunci când eu râdeam, Cici râdea şi ea.

Şi când Cici râdea, o făcea din toată inima. Aveam senzaţia că până şi soarele cânta. Cer albastru, bucurie pură. îmi imaginam că asta este libertatea. Şi îmi doream să nu se sfârşească niciodată.

Dar astăzi Cici nu râdea. Stătea nemişcată la maşina ei de cusut şi, deodată, umerii au început să-i tresalte.

— Cici?

S-a întors încet spre mine. Avea ochii roşii de plâns, iar obrajii parcă îi luaseră foc.

— Cici, ce...

Ea a clătinat repede din cap.

Şi a dus un deget la buze.

IO

ZECE

— Cici, ce s-a întâmplat? am întrebat-o şoptit.

Mi-a făcut semn să tac, după care s-a ridicat, a înşfăcat o pernă de pe canapea şi a pus-o peste telefon. Şi apoi încă o carte deasupra.

Se zicea că toate telefoanele erau ascultate. Uneori, aveam senzaţia că nu era de-ajuns să vorbim în şoaptă, iar atunci puneam o pernă pe telefon, pentru orice eventualitate. De obicei, porneam şi radioul cu volumul dat la maximum, dar al nostru era stricat.

Cici s-a aşezat din nou. Am tras un scaun de la masă lângă ea, ca să-mi poată şopti la ureche.

Dar nu mi-a şoptit nimic. Şi-a încolăcit braţele în jurul gâtului meu. Şi a plâns. Ce anume o supăra? în cele din urmă, şi-a ridicat faţa spre a mea, cu lacrimile şiroindu-i pe obraji.

— Vai, Pui..., mi-a şoptit ea.

Pui. Puiuţ. Era porecla pe care mi-o dăduse ea. M-am uitat la sora mea cu chipul răvăşit de lacrimi şi m-am aventurat să ghicesc.

— Control la fabrică?

A făcut o pauză, părând stânjenită, şi şi-a ferit privirea. Apoi a dat aprobator din cap şi s-a prăbuşit din nou pe umărul meu. Plângea de mama

foculuı.

Nu ştiam ce să-i spun sau cum să o fac să se simtă mai bine, aşa că am lăsat-o să plângă, cum probabil că o făcuse în timp ce o controlase la fabrică. Femeile erau verificate periodic la locul de

muncă în vederea depistării unei eventuale sarcini. Examenele ginecologice realizate în cabinetele improvizate erau dezgustătoare Şi umilitoare, ca să nu mai spunem cât de neigienicc.

Ceauşescu dorea să crească sporul natural, pentru a avea cât mai multă forţă de muncă.

Creşterea populaţiei însemna creştere economică. Dacă nu aveai copii, plăteai o taxă.

Toată lumea cunoştea decretele lui Ceauşescu:

Pruncii suntproprietatea întregii societăţi!
Femeile eroine dăruiesc copiipatriei!
Oricine se eschivează de la procreare este un dezertor!

Mama reuşise să aibă doar doi copii. Se simţea vinovată din pricina asta.

„Fertilitatea sub controlul statului? Asta este o încălcare a drepturilor omului!" se lamenta Bunu. „Cum pot familiile să aibă grijă de mai mulţi copii când trebuie să trăieşti fără curent electric şi cu atât de puţină mâncare?! Cristian, nu ai nicio şansă în situaţia asta."

Bunu avea dreptate. Unii copii erau trimişi de mici la orfelinate, iar familiile lor erau asigurate că vor fi îngrijiţi şi educaţi în mod corespunzător, ca să devină buni tovarăşi. Aşa să fie? Erau condiţiile din orfelinate mai bune decât cele din

blocurile de beton? Scriam aceste întrebări în caiet şi cugetam îndelung la ele.

— Vai, Pui!

Cici a inspirat adânc, adunându-şi cu greu puterile. Apoi s-a şters la ochi.

— îmi parc rău.

— încetează! Nu ai de ce să-ţi pară rău.

Ce aş fi putut să-i spun surorii mele? Ce aş fi pumt să-i spun mamei mele, care fusese nevoită să îndure aceleaşi umilinţe?

Trupurile lor erau proprietatea statului. Nu le puteam promite că lucrurile aveau să se îmbunătăţească. în ultimii câţiva ani, chiar se înrăutăţiseră. Aveam mâinile legate. Dar îmi doream să-i alin cumva durerea. Aşa că m-am aplecat la urechea ei.

— Hei, ai auzit? Bulă zice că România repară tancurile ţării. Pe amândouă.

Cici s-a uitat la mine cu ochii ei cenuşii. A făcut o pauză, iar timpul parcă s-a oprit în loc. Şi apoi a izbucnit în râs, râsul acela care îmi plăcea atât de mult. După care m-a bătut pe umăr.

încet, zâmbetul i-a dispărut. A tras adânc aer în piept.

— Promite-mi că n-ai să te schimbi niciodată! Promite-mi, Pui! Trebuie să rămânem uniţi!

S-a uitat la mine cu o privire atât de disperată, de imploratoare. Am simţit un junghi de vinovăţie în piept. Ce s-ar întâmpla dacă Cici ar afla vreodată că am devenit informator?

M-ar urî.

Nu mi-ar mai vorbi niciodată.

Dar aveam de ales?

Am înghiţit în sec. Cred că am reuşit să încropesc un mic zâmbet.

— Desigur, i-am şoptit eu. îţi promit!

înşelăciune. Trădare. Ipocrizie.

Am minţit-o pe sora mea. Persoana pe care o iubeam cel mai mult.

Dar la vremea aceea, nu m-am învinovăţit pentru nimic din toate astea.

Am dat vina pe *el*.

n

UNSPREZECE

Ora 20:50.

O aşteptam jos, în bloc. Ajunsesem mai devreme. Eram nerăbdător. Poate chiar puţin agitat.

Sora mea şi-a dat seama că eram entuziasmat dintr-un motiv oarecare, dar nu m-a descusut.

—Nu avem apă caldă. O să îngheţi la duş. Vreţi să-ţi pun nişte apă la încălzit? mă întrebase ea mai devreme.

— Nu, păstreaz-o pentru Bunu.

Am Scut duş sub jetul rece ca gheaţa. Măcar curgea apa. Putea fi oprită în orice moment. Mi-am uscat părul la repezeală şi l-am aranjat doar trecându-mi degetele prin el. Nu aveam nevoie de piepSn.

—Te-a sunat Luca, m-a anunţat sora mea.

Am dat din cap, dar nu am spus nimic. îl evitam pe Luca. Şi el ştia asta.

Cici m-a mângâiat uşor pe umeri şi m-a expediat şoptindu-mi:

— Ai grijă! Vezi ce vorbeşti când e Stea-de-Mare pe lângă tine. Să n-ai încredere în el!

în timp ce o aşteptam pe Liliana, l-am zărit pe securistul care stătea în blocul nostru. A coborât scările tropăind. Avea pe el o haină neagră şi lungă şi a lăsat în urmă un miros de fiim de ţigară.

Haină din piele neagră, Dacie neagră. Agenţii secreţi nu prea erau secreţi.

Am ieşit în strada întunecată şi m-am uitat după Liliana.

încă nu mi se uscase părul, dar eram obişnuit cu frigul. Am sperat să nu fie prea evident faptul că făcusem duş şi aşa mai departe. Şi, mai ales, speram ca ea să nu se fi răzgândit.

Nu se răzgândise. Mă aştepta în faţa blocului ei. Norii de pe cerul întunecat s-au dat la o parte brusc, lăsând să pătrundă până la noi strălucirea palidă a lunii.

— Bună! i-am spus eu.

— Bună!

Fetiţa, căţeaua de la blocul ei, o păzea.

— I-a dat careva să mănânce? am întrebat-o.

— Se pare că da. Altfel, mi-ar fi mâncat pantofii. Suntem norocoşi că o avem. Mulţi se tem de ea.

— Eu nu mă tem de ea.

— Sigur că nu, din moment ce câinele de la blocul tău este un lup! mi-a întors-o ea şi a izbucnit râs.

— Nu este lup.

— N-o fi lup, dar îl cheamă Turbatu.

— Mda.

Mi-am dus mâna la frunte, gândindu-mă ce să-i răspund.

— îi ţine bine pe oameni la distanţă.

— Uite, am adus ceva, a spus ea, arătându-mi buzunarul interior al jachetei.

M-am aplecat să văd. Mă apropiasem aşa de mult încât... mă concentram cu greu. Abia vedeam cutía metalică, dar am observat literele albe.

Nu. Nu putea fi adevărat.

Coca-Cola.

— Ce?! am şoptit eu. E originală? De unde ai luat-o?

—Tatăl meu a primit-o la serviciu. Cineva i-a dat-o la schimb şi el mi-a făcut-o cadou de Moş Gerilă.

— O, dar nu putem să bem cadoul tău.

— De ce nu? s-a mirat Liliana. Ai gustat vreodată aşa ceva?

Am clătinat din cap, în semn că nu. Erau o mulţime de lucruri
pe care nu le gustasem niciodată.

— Dar /a? am întrebat-o.

—Nu, mi-a răspuns. Dar personajele din filme tot timpul beau aşa ceva şi m-am gândit că ar fi fain.

0 Coca-Cola adevărată. Şi avea de gând să o împartă cu mine.

Am aruncat o privire spre balcoanele blocului. Era prea târziu pentru babele curioase, dar nu erai sigur niciodată.

— Ei bine, nu putem s-o bem aici. Nici măcar cu Fetiţa lângă noi, am spus.

— Corect. Unde am putea merge?

Am ocolit blocul ei, cu căţeaua după noi. Am găsit un colţ ferit şi ne-am ghemuit, unul lângă altul, lipiţi de peretele rece din beton.

Liliana a deschis cutia. A scos un fâsâit care a făcut-o pe Fetiţa să latre. Am râs. Mi-a întins-o.

— în niciun caz. Tu prima. Este cadoul tău. Ai aşteptat zece luni.

A luat o înghiţitură. Am mijit ochii la ea. Bretonul îi alunecase peste sprâncene, dar am văzut-o cum a strâns din pleoape. Am aşteptat.

— Ei, cum e? am întrcbat-o eu în cele din urmă.

Ochii i s-au deschis şi un zâmbet i s-a întins pe

faţă.

—Uau! Este, într-adevăr, grozavă. Dulce, dar puternic acidulată. Cu siguranţă a meritat aşteptarea.

Mi-a întins cutia de Cola.

Am luat o înghiţitură. Sfârâia şi exploda. O adevărată revoluţie pe limba mea. Nu aveam cuvinte pentru a descrie. Am râs doar.

Şi Liliana a râs împreună cu mine.

— Dacâ ai putea încerca ceva, m-a întrebat ea, sorbind încă o înghiţitură, ce ar fi?

Mi-a dat cutia înapoi.

— O banană, am răspuns fără ezitare. Ai mâncat vreodată?

— Da, a chiţâit ea, încercând să-şi înăbuşe un râgâit şi un chicotit de plăcere după gura de Cola.

—Ai mei mi-au spus că, atunci când eram mic, am avut banane. Dar eu nu-mi mai aduc aminte. Când aveam treisprezece ani, o fată a venit cu o banană la şcoală. I-am simţit mirosul din celălalt capăt al clasei. După aceea, i-am tot rugat pe ai mei să-mi facă rost şi mie de o banană. Este, într-un fel, o poveste amuzantă.

Am luat o înghiţitură de Cola şi i-am dat cutia inapoi Lilianei. Zahărul împreună cu bulele efervescente – ceva de necrezut.

— Şi ce s-a întâmplat? m-a intrebat.

— Tot timpul mama s-a dat peste cap să ne facă frumoase zilele de naştere. Aşa că, atunci când am împlinit cincisprezece ani, a făcut tot posibilul...

— Ca să-ţi aducă o banană.

— Ei bine, nu chiar. Nu a putut să facă

rost de o banană. Dar a făcut rost de la bişniţari de un şampon din Germania..., care mirosea a banană.

— Oooo...! a exclamat şi şi-a muşcat buza de jos.

— Exact. Dar am făcut mare tam-tam şi —acum Coca-Cola mă energizase şi prinsesem curaj – am să-ţi spun un secret.

Liliana aştepta cu ochii mari.

— Şamponul ăla mirosea atât de bine— glasul meu a coborât până la şoaptă – încât am luat un gât de şampon când nimeni nu se uita, doar ca să spun că am gustat o banană.

— Vai, Cristian!

— Ştiu, e jenant. Dacă spui vreodată cuiva, am să fiu nevoit să te ucid.

— Nu îţi face griji! S-ar putea să nu supravieţuiesc după Cola asta!

Şi a izbucnit în râs.

Mă gândesc deseori la momentul ăla. li retrăiesc perfecţiune Liliana. O Cola adevărată.

Un şampon cu aromă de banane Uneori, nu recunoaştem momentele perfecte din viaţă.

Decât când e prea târziu.

Ruta Sepe/yi

|| NOTĂ INFORMATIVĂ ||

[17 octombrie 1989]

Cristian Florescu (17), elev la Liceul MF3.

Surprins vineri seara cu Liliana Pavel (17), în cartierul Sălăjan, sector 3. După ce s-au întâlnit în incintă, cei doi s-au retras în grabă într-un loc ferit unde s-au angajat în discuţii clandestine şi în partajarea de obiecte ilegale.

Se recomandă monitorizare.

DOISPREZECE

Nu ne mai puteam opri din râs, euforici de la zahăr, dar şi pentru că beam un produs de contrabandă.

Când am ajuns la seara de film, abia aveai loc să te mişti înăuntru.

— Aţi întârziat, ne-a şoptit Stea-de-Mare. începe filmul. Va trebui să staţi în spate. Vine şi soră-ta?

— Nu, nu vine. Ce film e? l-am întrebat.

— Primul se numeşte *Greu de ucis'*.

M-am aplecat şi i-am şoptit Lilianei:

— *Greu de ucis*. Bulă zice că se face un film de acţiune despre România. Se numeşte *Greu de trăit*.

Am râs, iar Stea-de-Mare ne-a făcut semn să tăcem. îmi doream să-i dau părul Lilianei la o parte de pe faţă ca să-i pot vedea ochii atunci când râdea.

Dar n-am făcut-o.

Peste treizeci de oameni stăteau înghesuiţi în sufrageria minusculă şi cu iz de mucegai. Fetele în faţă, băieţii în spate. L-am zărit şi pe Luca printre băieţi. Eram norocos tocmai fiindcă întârziasem. Puteam sta rezemat de perete, lângă Liliana. în întunericul

' Die Hard

străpuns dc strălucirea micului ecran de televizor, ¡-am simţit apăsarea braţului pe al meu.

Să te uiţi la filme pe video era interzis. Securitatea ar fi putut da buzna oricând, ca să ne

ia pe sus la secţie. Asta nu făcea decât să ne sporească entuziasmul, îmi simţeam tot trupul cutremurat dc fiori precum cei de electricitate statică. M-am uitat înjur. Oare cum funcţiona toată reţeaua ăsta cu filmele video? Sigur era o afacere mare. Cine multiplica atâtea casete video, ca să le distribui apoi, pe sub mână, bişniţarilor de cartier, precum Stea-de-Mare? Âsta probabil făcea mai mulţi bani într-o singură noapte decât câştigau majoritatea românilor într-o lună. La un moment dat, l-am zărit pe securistul din blocul nostru cu câteva casete video în mână. Oare fuseseră confiscate de pe undeva sau erau ale lui?

Toată lumea era hipnotizată de ecran şi de vocea femeii care dubla filmul în română. Nimănui nu-i păsa de faptul că erau nişte copii de proastă calitate, cu imaginea neclară. Ne uitam la câte patru filme pe noapte şi până dimineaţă aveam ochii înroşiţi şi privirea înceţoşată, dar eram fericiţi.

Liliana s-a aplecat să-mi şoptească:

—Tu o auzi că nu traduce şi înjurăturile? Zice numai „Du-te naibii".

Avea gura atât de aproape de urechea mea. Liliana mirosea a- flori, acel gen de flori al căror parfum pluteşte în aer primăvara, dar pe care nu îl poţi defini. Mirosul şi braţul sprijinit de mine mă împiedicau să mă concentrez şi să mă uit la film. Numai la ca voiam să mă uit. Dar Liliana avea dreptate. Femeia care dubla din engleză în română înlocuia înjurăturile.

— Dacă asculţi cu atenţie, i-am spus cu, uneori poţi să auzi cuvinte englezeşti interzise, ca „preot" sau „Dumnezeu".

Ea a dat din cap, apoi mi-a atins mâna.

— Ce să vezi! Beau Coca-Cola!

— Tăceţi sau plecaţi! nc-a apostrofat o tipă dc lângă noi.

Am râs, dar am încetat să mai vorbim. Nu voiam să fim daţi afară.

Când mă uitam la filme, în general urmăream acţiunea. Poveştile păreau neverosimile, dar, cu toate acestea, erau fascinante. Liliana însă era foarte atentă la detalii. Am decis să văd filmul aşa cum îmi imaginam că îl vedea ea. Şi am observat ceva.

Posibilitatea de a alege.

Opţiuni.

Personajele din filmele străine le aveau pe ambele.

În ţara noastră, statul repartiza locurile de muncă. La fel se întâmpla şi cu apartamentele. Noi nu aveam de ales.

Dar personajele din filme luau propriile decizii – ce si mănânce, unde să locuiască, ce fel de maşină să conducă, ce tip de muncă să desfăşoare şi cu cine să vorbească. Nu trebuiau să stea la coadă pentru mâncare. Dacă deschideau un robinet, cuigea api fierbinte. Dacă nu le plăcea ceva, se plângeau cu voce tare. Era absolut incredibil!

Dar partea cea mai incredibilă dintre toate – interacţiunile umane. Se uitau nestingheriţi unii în ochii altora, fără să-şi ferească privirea.

Se vedea cu ochiul liber cât de relaxaţi erau unii cu alţii. Părea .atât de firesc.

Nu-şi făceau griji că puteau fi turnaţi.

Aşa cum îmi făceam eu.

13
TREISPREZECE

Dan Van Dom. Fiul diplomatului american Nick Van Dorn. O cunoştinţă întâmplătoare devenise misiunea mea. Apartamentele diplomatice în carie mama făcea curăţenie erau situate lângă Ambasada Statelor Unite, pe strada Tudor Arghezi. Familia Van Dom venise aici cu patru luni înainte, în iunie.

După ce am citit criticile din ghidul britanic de călătorie, mă întrebam deseori ce părere aveau străinii despre România. Regimul pretindea că iubitul nostru conducător era respectat în Ocddent — fiind considerat un nonconformist al Blocului de Est—deoarece era în dezacord cu conducerea Uniunii Sovietice. Am văzut reportaje despre Ceauşescu fiind invitat la întâlniri cu preşedinţii americani. Ni se spunea că americanii îi admirau pe eroul nostru şi pe mama noastră eroină.

Aşa că, atunci când am aruncat o privire pe caietul lui Dan Van Dorn, la scurt timp după ce ne-am întâlnit, am fost surprins.

Lucra în camera de zi, iar eu mă aflam prin preajmă, aşteptând-o pe mama.

— Ai teme de făcut? l-am întrebat.

— Nce, sunt notiţe pentru eseul meu de admitere la facultate.

— Despre ce este eseul? l-am descusut cu.

— Despre România. Dar degeaba îl fac. Princeton scrie pe fruntea mea.

— Ai fost deja admis?

— Nu, dar tata a studiat acolo. Va face toate aranjamentele necesare, mi-a spus Dan cu dezinvoltură.

Va face toate aranjamentele necesare. Ce putea însemna asta? Eram curios să văd cum arătau notiţele pentru un eseu de admitere la un colegiu din Statele Unite, aşa că, atunci când s-a dus la baie, am aruncat o privire pe caiet. Mă aşteptam să scrie ci românii se trag din dad şi romani. Sau poate ceva despre Transilvania şi castelele noastre. Dar nu asta scria.

România—la modul serios;

- Frica induce obedienţă. Cei care nu se conformează regulilor sunt internaţi în instituţii de boli psihice.
- Amnesty International raportează încălcări ale drepturilor omului.
- Propaganda le este băgată pe gât oamenilor şi sunt ţinuţi în ignoranţă de către Ceauşescu şi soţia lui (ambii absolvenţi de şcoală primară).
- Un ambasador al Statelor Unite a demisionat pentru că Washingtonul a refuzat să creadă că America a fost păcălită de Ceauşescu.

România—la modul amuzant:

- România a primit un transport de douăzed de mii de Biblii din partea Statelor Unite. Ceauşescu le-a transformat în hârtie

igienică.

- Preşedintele Franţei relatează că Ceauşeştii au furat totul din apartamentul lor diplomatic din Paris: lămpi, opere de artă, chiar şi robinetele de la baie!
- După jafi.il din Franţa, regina Elisabeta a relocat obiectele de valoare din Palatul Buckingham, de teamă că Ceauşeşrii le vor fura în timpul şederii lor. Cu toate astea, Regina tot l-a uns cavaler pe JDrăculescu".

Atât am avut timp să citesc

La început, m-am simţit jignit. Imperialismul american. Dar cuvintele acelea rai-au bântuit conştiinţa. *Abuzuri ale drepturilor omului Propagandă. Ignoranţă. Drăcu/escu.*

După ce am văzut caietul lui Dan, am decis să încep şi eu un caiet al meu. însemnările mele cu scris mărunt erau în engleză. Şi îl ţineam ascuns. Ascuns adânc sub salteaua mea din carpete, unde ridicasem marginea linoleumului, să fac un fel de buzunar secret. Noaptea, în debaraua mea, umpleam caietul cu gânduri şi sentimente. Am încercat să-mi folosesc creativitatea scriind fraze şi întrebări, aşa cum îmi sugerase Bunu:

OO yOU HBAP MSP ~

eecmNG joices.

_ ***ᵘᴬᵁ ᴬᴺᴳ L° HIOE TEAOS T0UTH ŢHAT***

WBAPB OBNIBO THE PP£SEST

_____***WITH EMPTY PeOMXSSS***_____

OFAIIEMPTrePJUTUPB.'_____

Mă gândeam tot timpul la lista din caietul lui Dan. încercasem să-l întreb chiar şi pe Bunu despre asta acum câteva luni, când încă se simţea mai bine şi ieşea la plimbare.

„Salutare, doamnelorfle strigase Bunu caţelor de la balcoane.

îşi coborâse vocea şi izbucnise în râs.

1

Mă auxtt/Spun glume/Şi râd ca si ascund lacrimile adevărului /¿devină cănise refuză prezentul/Cu promisiunea goală/A unm viitor ţi mai goL

„Măi să fie! Le-a băgat în seamă un bătrân. Vor întoarce treaba asta pe *toate părţile jumate de oră de* acum încolo. Ce ţari nebună…”

Şi exact atunci profitasem *de* ocazie:

„Fiindcă tot veni vorba de asta, am auzit câteva glume trăsnite despre nişte chestii aproape nebuneşti.”

Bunu îşi întorsese chipul subţire şi ridat spre mine.

„Ce fel de chestii?”

„Că Ceauşeştii au şutit câteva lucruri în timpul vizitei lor în Franţa. Aa, şi că au transformat Bibliile primite din Statele Unite în hârtie igienică.”

Privind drept înainte, Bunu mă întrebase:

„Şi zici că erau doar nişte glume?”

Nu-i răspunsesem. îl luasem pe Bunu de braţ şi el continuase să-şi târşâie picioarele pe *asfalt*. *După care* îmi spusese cu o voce ştearsă:

„Să nu spui nimănui *glumele* astea! Niciodată! Mă auzi, Cristi? Nimănui! Nici surorii tale, nici vreunui prieten şi, mai ales, nu le spune în public.”

Insinuase ceea ce credeam eu? Trebuia să aflu.

„Bunu, cumva Ceauşescu i-a păcălit pe americani?”

Bunicul meu se oprise în mijlocul trotuarului. *îşi întinsese* mâna firavă şi mă strânsese tremurând, cu degetele subţiri şi reci. Mă privise drept în ochi.

„Eşti un băiat deştept, Cristian. Uite, înţelepciunea e ceva ce, mulţumesc lui

Dumnezeu, ţara asta nu ţi-o poate lua. Dar să nu ai încredere în nimeni. Mă auzi? În absolut nimeni. *în* vremurile astea, nu trebuie să avem încredere în nimeni."

Cuvintele lui îmi revin adeseori în minte.

Mă plimbam cu Bunu şi cugetam la ideea de încredere. în cine am putea avea cu adevărat încredere pe lumea asta? Ce anume ne pândeşte din umbră?

Habar nu aveam atunci că în câteva luni aveam să devin informator, iar cuvintele lui Bunu aveau să se adevereasc㠖

Nu puteam avea încredere în nimeni.

Nici măcar în mine.

14

PAISPREZECE

Două săptămâni şi două vizite mai târziu, şi eu tot nu-l văzusem pe Dan.

Acum, o aşteptam din nou pe mama pe hol, în faţa apartamentului familiei Van Dom. Nu mă mai contactase deloc Lopă- tarul, dar, dacă voiam medicamente pentru Bunu, trebuia să am ceva să-i dau la schimb. Şi-n sfârşit, în seara aia, şi-a făcut apariţia Dan!

— Bună, Cristian! M-am gândit eu că eşti pe aici. Intră! Mama ta îi aşteaptă pe ai mei.

Apartamentul familiei Van Dom ocupa aproape întreg etajul clădirii. Era scăldat într-o lumină puternică, galbenă ca lămâia, încălzit de la reţeaua

electrică a Ambasadei SUA, aflată la capătul străzii.

Casa era mobilată somptuos, cu antichităţi. Biblioteci înalte până în tavan debordau de cărţi interzise. Müller, Blandiana, Pacepa. Tablouri străine scumpe. Fotografii color înrămate, aflate pe rafturi. în America, fotografiile erau developate color? Oare toţi americanii aveau lucruri scumpe, interzise şi angajau pe cineva ca să le şteargă de praf?

— Vrei ceva de băut? m-a întrebat Dan.

Bineînţeles că da. Voiam şi ceva de mâncare.

— Nu, mulţumesc.

— Aş vrea să-ţi arăt nişte timbre noi, mi-a spus el.

Timbre. De la ele mi s-a tras totul. L-am urmat pe hol.

Dan nu locuia într-o debara. Avea propriul dormitor, o încăpere
de dimensiunea sufrageriei noastre. Pe perete era un afiş al unei trupe numite Bon Jovi şi un tricou sport, cu autograf. A observat că mă uitam într-acolo.

— Dalias Cowboys. Texas. Fotbal american.

—Texas? Credeam că eşti din Newjersey, am spus eu.

— Sunt. Dar naşul meu este din Dallas.

M-au botezat după el. Dan a făcut un semn cu mâna către o fotografie înrămată de
pe raft.

— Compania lui de petrol este sponsorul oficial al echipei Cowboys.

Habar nu aveam ce însemna treaba asta, dar m-

am prefăcut că ştiam despre ce era vorba. în poză, Dan şi domnul Van Dorn se aflau pe un stadion enorm, alături de un cuplu – şateni şi îmbrăcaţi la patru ace. Cu toţii păreau relaxaţi şi lipsiţi de griji, la fel ca oamenii pe care îi vedeam în filme.

Cât s-a dus Dan să aducă clasorul, am cercetat amănunţit camera:

- Etajul al doilea, apartament spaţios. Biroul lângă fereastra dormitorului. Lampă de birou. Geacă de piele pe scaun.
- Afiş Bon Jovi.Tricou sport Dallas. Naş bogat, sponsor din domeniul petrolului.
- Casetofon marca SONY WALKMAN. Stive de casete.
- Rafturi cu cărţi şi dosare.
- Hanorac alb inscripţionat cu cuvântul BENETTON.
- Mai multe perechi de pantofi sport, toate mărci diferite.

în Bucureşti, aveam o singură fabrică de încălţăminte, Pionierul, deci majoritatea oamenilor purtau pantofi la fel, anoşti. Privirea mi-a fost atrasă de o pereche de pantofi sport negri cu alb şi roşu. Piele madasată.M-am apropiat ca să desluşesc cuvintele:

Ahjordan.

— Uite, mi-a spus Dan, întrerupându-mi inventarul.

A adus o coală de dasor cu patru timbre americane.

— Serviciul Poştal al Statelor Unite le-a lansat anul ăsta. Dinozauri. Dar priveşte cu atenţie. Pe ăsta scrie „Brontosaurus", dar este, de fapt, un

Apatosaurus. Au făcut o greşeală, aşa că este de colecţie. Ar putea valora mult.

— Poşta americană face greşeli?

Dan a dat din cap. Apoi s-a bătut cu mâna în piept şi a arătat înspre tavan.

—Uneori, a spus el, vorbind în crescendo. Dar agenţiile guvernamentale din Statele Unite se străduiesc din răsputeri să facă totul ca la carte.

A zâmbit larg, apoi şi-a îndreptat vocea spre lustra din tavan.

— Dar Statele Unite ar avea aşa de multe de învăţat de la România!

Avea o geacă de piele, un Walkman, Air Jordan şi încă ceva.

Informaţii.

Dan Van Dom ştia că se afla sub supraveghere.

15

CINCISPREZECE

Mi s-a tăiat respiraţia şi mi-a venit să tuşesc.

Lustrele de pe tavan. Aveau dispozitive de ascultare? Oare şi lustrele noastre de acasă aveau aşa ceva? De ce nu-mi trecuse prin minte? Era mai logic să fie acolo, decât într-un telefon. Nu puteai să pui o pernă pe tavan. Cât de des avea Securitatea acces în apartamente, să instaleze dispozitive din astea?

Dinspre hol s-au auzit voci.

— Cred că au sosit părinţii tăi, am spus.

Am ieşit împreună cu Dan. Mama vorbea în foaier cu doamna Van Dom.

— Hei, amice!

Domnul Van Dorn l-a lovit uşor pe Dan cu pumnul în umăr.

—Tu eşti băiatul Mioarei, nu-i aşa? Cum te cheamă?

— Cristian. Sunt încântat să vă cunosc!

Domnul Van Dorn a dat încet din cap, cântărindu-mă din priviri.

— Sunt Nick Van Dorn. Asemenea. Engleza ta... sună destul de bine, Cristian.

în felul în care a spus-o a existat o ezitare. Să fi fost o simplă întrebare sau o curiozitate?

— Sunt sigur că vorbeşte engleză mai bine decât vorbeşti tu română, tată.

Pun aizbucnit (n râs. Mama lui a făcut un comentariu, dar nu în englez», l-a răspuns lui Dan într-o altă limbă.

Domnul Van Dom s-a aplecat spre mine, jenat.

— Vorbesc cam prost română. Ne ajută soţia mea. Arc un talent aparte pentm limbile romanice.

Am dat din cap. Domnul Van Dorn îşi făcuse temele. Unii aedeau c» româna este o limbă slavă, din cauza apropierii noastre geografice de ţările slave. Dar româna este o limbă latină, ca franceza sau italiana. Bunu le vorbea pe amândouă.

Am tăcut. încercam să par nonşalant în timp ce notam în minte informaţii pentru Lopâtar.

Van Dom şi-a pus o mână pe umărul soţiei sale. Degetele ei s-au înlănţuit instinctiv cu ale soţului ei. Afecţiunea lor era fireasci şi lipsită de stresul permanent care împovăra relaţia părinţilor mei Când a fost ultima dată când părinţii mei s-au ţinut de mâni? Uneori aveam

impresia că încercau să se evite toată seara şi dimineaţa părеau şi mai istoviţi.

Domnul Van Dom purta povara unui alt soi de oboseală. Costumul lui albastru era proaspăt călcat, dar el nu părea la fel de proaspăt şi parcă şi faţa îl trăda. Probabil că petrecea multe ore la Ambasada SUA, dar avea şi nopţi lungi cu soţia lui. După felul dezinvolt în care îi săruta degetele, aşa se părea.

M-a surprins urmărindu-l şi a ridicat o sprânceană. Mi-am mutat repede privirea în altă parte.

Oare roşeaţa care mi se târa în sus pe gât era vizibilă?

Domnul Van Dorn s-a întors spre mine, cu o expresie sinceri

— E frumos din partea ta că-ţi conduci mama acasă. E neplăcut noaptea prin Bucureşti, nu? m-a întrebat el.

— Nu, nu este neplăcut. j

El a dat din cap. Contact vizual prelungit. Evaluare. M-am simţit teribil de stânjenit, dar m-am abţinut să ridic privirea către lustri. !

— Nu. Ai dreptate, Cristian. Bucureştiul nu e neplăcut. Doar puţin... cam întunecat, a adăugat domnul Van Dorn.

— Nu e nevoie să vii să mă iei tot timpul, mi-a şoptit mama când am ajuns afară, pe stradă. Este mult prea departe. Ar putea fi periculos. Eu am voie să interacţionez cu străinii, dar tu nu.

A privit speriată în spate.

— Soţia lui nu este americancă, nu-i aşa? am întrebat-o.

— Nu, este din Spania.

— Şi ei ce cred despre România?

— De unde vrei să ştiu eu? mi-a aruncat mama. Eu doar le spăl veceurile.

— Soţul pare... cam obosit.

Şi-a întors brusc capul spre mine.

— Este un om foarte bun.

Interesant.

Dacă doar le spăla veceurile, de unde ştia treaba asta?

16

ŞAISPREZECE

— Cadou? De ce ai nevoie de un cadou? mi-a şoptit Cici a doua zi.

— Cineva a împărţit ceva cu mine. Vreau să-i întorc favoarea.

— Acest *cineva* e o fată? Cine e? a insistat sora mea.

Mi-am muşcat buzele ca să-mi opresc zâmbetul

iminent.

— Liliana Pavel.

— Ooo! Lili e drăguță. Inteligentă. Ce a împărțit cu tine? Notițele de la școală?

Am clătinat din cap și mi-am coborât vocea:

— O Coca-Cola.

Cici s-a uitat la mine. A clipit de uimire. A schițat din buze: *O Cola?*

Am dat afirmativ din cap.

— A primit-o de Moș Gerilă, anul trecut.

— O Cola.

— Șșș...

Cici ar înțelege. Serviciu contra serviciu. *Reciprocate* e cuvântul în engleză. Nu puteam s-o las pe Liliana să împartă cu mine cadoul fără să-i dau ceva la schimb. Dar ce-aș fi putut să-i ofer? Să-i montez un amplificator pe antena TV ca să prindă bulgarii? Nu prea se putea compara cu o Cola.

Cici a aruncat o privire în jur ca să se asigure că Bunu nu ne vedea. A întins mâna sub canapea, de unde a scos cutia pc care o ţinea sub cheie. A descuiat-o în poală. Am dat să mă apropii, dar mi-a făcut semn să rămân pe loc.

— Ce fel de lucruri îi plac? m-a întrebat.

Am ridicat din umeri.

— Nu ştiu. Ce şi-ar dori o fată?

— Sincer vorbind, aşa ceva.

Cici a ridicat două tuburi înguste, înfăşurate în hârtie albă.

— Ce-s astea?

— Sunt tampoane. Se folosesc în loc de vată când eşti la ciclu. Sunt mult mai eficiente.

— Fii serioasă!! Nu pot să-i dau aşa ceva.

Plin de dezgust şi fără să-mi dau seama, am ridicat vocea.

— M-ai întrebat ce şi-ar dori o fată.

A scormonit prin cutie şi a scos altceva.

— Ciocolată, mi-a zis.

— Categoric!

— Şi mie ce-mi iese?

Am tras-o mai departe de lustra de deasupra noastră ca să-i pot şopti la ureche.

— Am un dolar american. Dar asta s-ar putea să te bage în bucluc.

în ochii ei a apărut panica.

— Bineînţeles că s-ar putea. De unde ai tu un dolar?

— E mult de povestit.

— S-a făcut. îl bag aici, în cutie. Poate îl dăm la schimb pe medicamente pentru Bunu.

Cici s-a uitat la mine, vădit nemulţumită.

— Ieri Cola, iar acum un dolar?! Cc-i cu tine, Pui? a şoptit ea.

— Nimic, am asigurat-o. E vorba doar de noroc şi de ghinion. Cici a dat încet din cap, cu suspiciune.

Ţine bine minte ce-ţi spun, Pui, norocul are şi el un Prct Ghinionul este gratuit. ' *'

Afirmaţia ei. Ar fi trebuit să o notez, să reflectez la ea.

Dar n-am făcut-o.

Odată ce târgul meu cu Cici s-a încheiat, m-am dus la bucătărie să văd ce face Bunu. Stătea pe canapea, întorcând pe toate părţile radioul, care nu mai funcţiona.

—Am nevoie de aer, a spus Bunu. Ajută-mă să ies pe balcon. L-am ajutat să iasă şi am rămas a*colo,* tremurând.

—Avem nevoie de radio, a spus Bunu. *Urăsc* când ratez ştirile.

— Ştii ce urăsc eu? Frigul. M-am săturat să încălzesc cărămizi pe aragaz ca să mă pot încălzi.

— Nu te învinovăţesc, a răspuns Bunu. *E* greu acum, dar să ştii că nu a fost aşa întotdeauna.

Mi-am dat ochii peste cap.

— E adevărat. Când Ceauşescu a preluat puterea în anii şaizeci, situaţia era acceptabilă; condiţiile chiar s-au îmbunătăţit câţiva ani.

— Dar ce s-a întâmplat? l-am

întrebat, frecându-mi mâinile ca să mi le încălzesc. Datoria externă?

— Da, nevoia de a plăti datoriile ţării, dar şi altceva.

Bunu s-a apropiat de mine şi mi-a şoptit, ceea ce se întâmpla foarte rar sau deloc.

— Cultul personalităţii. Eşti familiarizat cu termenii ăştia?

Am clătinat din cap că nu.

— Ascultă, o fi Ceauşescu aproape analfabet, dar până şi eu trebuie să recunosc că este un politician desăvârşit şi un geniu al manipulării. I-a făcut încetul cu încetul pe oameni să creadă că este un zeu şi că trebuie să-l urmăm orbeşte. Şi gândeşte-te, Cristi, începe cu cei mici. De la patru ani încep să fie îndoctrinaţi.

Şoimii Patriei, aşa se numeau. Iar în clasa a doua copiii deveneau pionieri şi purtau cravată roşie. Nimeni nu punea problema aşa.

— Copii în vârstă de patru ani. E o manevră extrem de abilă. Asta e mai mult decât o dictatură comunistă. Să nu uiţi!

înţelesesem. Plănuiam să adaug asta în caietul meu.

— Dar acum... hai să trecem la lucruri mai importante. Conversaţia pe care ai avut-o cu Cici. Cine este *ea* şi ce nu-i poţi oferi?

Ochii îi străluceau dintr-odată.

— Ai o prietenă, nu-i aşa?

M-am uitat la el.

—Hai, te rog. Oi fi eu pe moarte, dar încă n-am surzit, Cristian. Mi s-a strâns stomacul. Dacă Bunu ne auzise şoptind tocmai din bucătărie, atunci microfoanele din tavan înregistraseră totul.

V

ŞAPTESPREZECE

Se numea muncă patriotică.

Era obligatoriu să ieşi la muncă de bunăvoie. O contradicţie în termeni, nu? Cum ar putea fi „de bunăvoie”obligatoriu?! Elevilor li se cerea să-şi dedice viaţa măreţei Epoci de Aur a României. Uneori, asta însemna să ieşi la prăşit sau la recoltarea şi sortarea legumelor undeva în afara oraşelor. Asta urma să facem în acea dimineaţă, de Ziua Recoltei.

Cele mai mari şi mai bune fructe şi legume erau alese pentru export. Cele mai pipernicite şi atacate de dăunători erau păstrate pentru români. Cartofilor le spuneam „cartofi boabe la hectar pentru că erau extrem de mici.

Luca şi cu mine am fost trimişi pe câmp să cărăm lăzi. Am tras aer în piept, încercând să mă calmez. îl cam evitasem pe Luca în ultima vreme. Dar acum, când mergeam umăr la umăr, nu mă mai puteam preface. Şi, dintr-odată, mi-am dat seama că eram extrem de supărat pe el.

Luca mă turnase. Eram sigur de asta. El era singurul care ştia de dolarul american.

— Ce-i cu tine? m-a întrebat.

M-am oprit din mers şi m-am întors spre el.

Nu, ce-i cu *tine,* Luca? Credeam că suntem prieteni.

Mi-a aruncat o privire ciudată, de parcă ar fi fost rănit în amorul propriu, dar încerca totuşi să se prefacă. Băieţii cumsecade, ca Luca, nu ştiau deloc să mintă. Am clătinat din cap şi mi-am continuat drumul.

Eram prieteni de pe la zece ani. Luca avea de gând să dea examen de admitere la Medicină. Era deştept şi probabil că avea să intre. Eu îmi doream să intre. Luca era bun la suflet. Ar fi un doctor grozav, genul care n-ar întoarce niciodată spatele celor fără Kenturi. Niciodată, dar absolut niciodată, nu-mi închipuisem că ar putea fi turnător.

Dar poate că îl şantajaseră pe Luca, aşa cum păţisem şi eu. Sau poate îl convinseseră că datoria lui patriotică faţă de ţara-mamă era să mă toarne pe mine. Eu eram OSCAR. Oare care era numele lui de cod? Ar fi trebuit să-i dau crezare surorii mele.

„Nu ştiu", îmi spusese Cici. „Este ceva putred la mijloc. Luca parc prea băgăcios. Pune o mulţime de întrebări. Oare sunt eu prea suspicioasă?"

Cu toţii eram prea suspidoşi.

Şi exact aşa regimul a subminat totul. Am desenat în caietul meu o schemă a Securităţii, un aparat de represiune monstruos, cu tentacule uriaşe care se roteau de jur împrejur, sădind îndoieli, răspândind zvonuri şi împrăştiind frică. îmi amintesc că tata şi Bunu se certau des pe tenia asta.

„îţi dai seama ce fac, nu-i aşa, Gabriel?" exclamase Bunu. „Neîncrederea este o formă de teroare. Regimul ne asmute unul împotriva altuia. Nu avem cum să fim solidari pentru că nu ştim niciodată în cine putem avea încredere sau cine ar putea fi informator." „încetează cu discuţia asta", îi

spusese tata.

„Vezi, chiar şi aici, în stradă, eşti paranoic când vorbeşti cu propriul tău tată! Ai devenit un bărbat fără voce. Neîncrederea. Este insidioasă. Provoacă sindromul personalităţii multiple şi distruge relaţiile. Acasă, eşti o persoană care vorbeşte în şoaptă.

SI'AUŞITIJI. IjOAPTia.Olt

Afară, pe stradă, când stai la coadă Ia magazine, eşti cu totul ₃|ₜ. cineva. Spune-mi, cine eşti tu cu adevărat?" întrebarea lui Bunu îmi stăruia în minte. *Cmeeftitocuadnânt>* Credeam că ştiam. întotdeauna fiisesem eu însumi cu Luci Până acum.

Acum îl uram pentru că mă turnase. Nu îl uram doar pentru că din cauza asta trebuia să devin informator pentru Securitate, dar şi pentru că se încheiase prima mea prietenie adevăraţi Am ajuns pe câmp.

— Stai puţin, cred că am greşit drumul, am spus.

— Nu, ăsta e, m-a asigurat Luca.

Nu putea £. Sau era?

Momentele de înţelegere profundă sunt memorabile, mai ales când se asociază cu propria prostie. România e plină de frumuseţi şi de resurse naturale. Maiestuoşii Munţi Caipati, Marea Neagă peisajele Transilvaniei. Le văzusem şi eu în copilărie. Şi, în ultimii câţiva ani, la ştirile de pe postul de televiziune naţională apăreau lanuri de culturi crescute până la piept, bogate şi minunate. Dad intrai într-un asemenea lan, nu mai aveai cum să ieşi.

Câmpul din faţa noastră nu era nicidecum un lan, aşa cum vedeam Ia televizor. Doar o tarla uscată, plină de buruieni. O vad sfrijită mugea în ţărână, mâncată de muşte.

Nu.

Voiam să văd câmpurile pe care le arătau în timpul celor două ore penibile de program de la televizor. îmi doream recolte îmbelşugate şi roade bogate. Desigur, nu credeam tot ce se spunea, dar *crezusem* totuşi că acele câmpuri măcar erau pline de roade.

Nu numai că am crezut asta, dar aveam nevoie să fie adevărat.

Ni se spunea că românii făceau sacrificii enorme, dar şi că aveam atât de multe lucruri de care să fim mândri. Ţara avea nevoie de mai mulţi copii pentru că noi aveam nevoie de mai mulţi

muncitori pentru recoltele noastre bogate. Viaţa era grea, dar găsisem o alinare în faptul că natura nu ne întorsese spatele.

M-am uitat la tarlaua jalnică din faţa mea. Până şi natura ne trădase. Dar poate că asta se întâmplă atunci când torni ciment peste iarbă, tai copacii, alungi păsările şi înfometezi câinii. Tu eşti cel pedepsit.

Dar persoana responsabilă? El nu suferea.

Noi sufeream.

Eroul nostru, Drăculescu, stătea în castelul său de carton, purtând o coroană de carton, înconjurându-se de oameni care aplaudau şi care i se închinau Omului de Aur al Carpaţilor, în timp ce poporul său suferea, făcea foamea şi trăia în teroare.

Am clipit, încercând să mă controlez. Erau nişte gânduri de-a dreptul criminale.

Am încercat să dau totul la spate, pe Luca şi câmpul sterp. O furie mocnită stârnise în mine un urlet pe care nu-l ştiam prezent. Am simţit că-mi pierd aerul din plămâni. Dar mi-am revenit şi m-am aprins ca un vulcan de furie.

Natura mă trăda.

Prietenul meu mă trăda.

Viaţa mă trăda.

— Cristian, eşti supărat pe mine. Pot să-ţi explic...

M-am răsucit pe călcâie şi i-am ars un pumn.

Mi-am lovit cel mai bun prieten.

18

OPTSPREZECE

Crezi că-l cunoşti bine. Dar realizezi că te-ai înşelat,iar atund umilinţa parcă îţi fură ceva din tine. Mintea devine o pădure deasă de gânduri întunecate şi te întrebi: e şi altceva ce-mi scapă? Nu puteam să-mi dau seama. Pe cine eram mai supărat? Pe Luca sau pe mine?

I-am ignorat faţa învineţită şi pe toţi cei care se fereau din calea mea pe holul liceului. Mi-am spus că nu conta. Ei nu înţelegeau. în plus, mintea îmi stătea numai la Liliana. Voiam să merg pe jos împreună cu ea până acasă şi să-i dau ciocolata.

— Elev Florescu!

La naiba!

Directorul mi-a făcut semn să mă opresc. Era la ieşire şi debita banalităţi în timp ce elevii plecau spre casele lor. Am văzut-o pe Liliana apropiindu-se, aşa că am coborât privirea în pământ şi am adus vorba despre examene.

— Vă mulţumesc, dar meditap'ile sunt *foarte* scumpe, tovarăşe director. Părinţii mei nu au posibilităţi.

De îndată *ce* Liliana a trecut de noi, am tăcut, aşteptând.

El mi-a întins o foaie de hârtie cu o adresă.

— După colţ, m-a îndrumat directorul.

M-am uitat la hârtie. O „casă-gazdă". Citisem despre ele în romanele de spionaj. Uneori, Securitatea folosea un apartament

pentru întâlniri. „Gazda” era de obicei un informator adult, care permitea accesul în apartamentul respectiv în timpul serviciului. Bun. Dacă trebuia să mă întâlnesc cu securistul, preferam să fie undeva departe de zona şcolii.

Am zăbovit prin preajmă până când toţi elevii au plecat, îngrijorat că cineva m-ar putea vedea. Am verificat din nou adresa de pe foaia de hârtie şi am pornit pe strada întunecată. Umezeala şi vântul rece îmi pătrundeau prin haină. M-a străbătut un fior. Daciile zumzăiau ca un roi de viespi de jur împrejur şi plăcuţele de frână uzate scrâşneau jalnic. Un autobuz vechi, roşu scuipa gaze de eşapament şi gemea din toate încheieturile. Mergeam cu capul în pământ spre măgăoaia cu sute de apartamente.

Am urcat până la etajul al doilea.

Uşa era întredeschisă.

Lopătarul stătea la o masă şi fuma. Ultimele laţe de păr care îi mai rămăseseră pe cap erau întinse cu pomadă din belşug. A căscat. Ţigara ardea şi părea o scobitoare albă în mâinile lui uriaşe, iar fumul se înălţa spre tavan ca un spirit curios. Era maior, da, dar cineva îl pusese să racoleze adolescenţi?! Cu siguranţă era un securist de mâna a doua. Dacă îmi puneam mintea, puteam să-l fac, nu-i aşa?

— închide uşa şi stai jos!

Am făcut cum mi s-a spus. Am respirat adânc şi mi-am revizuit planul. În romanele de spionaj româneşti, oamenii vorbeau prea mult când erau stăpâniţi de nervozitate. Acesta era întotdeauna un semnal de avertizare pentru agenţi. Dezvăluiau prea multe, îşi exprimau opiniile şi-n felul ăsta se

dădeau singuri de gol.

Aveam de gând să fiu calm. Să fiu zgârcit la vorbă. Să dețin controlul.

Sau așa speram.

— Ai vizitat obiectivul?

— Da.

— **Ai intrat în casă?**

— Da.

Lopătarul mi-a întins peste masă o coală de hârtie.

— Desenează aid planul apartamentului!

Am început să schițez configurația apartamentului familia Van Dom, într-un stil intenționat rudimentar și superficial. Pereții Ușile. Ferestrele. Am desenat repede, sperând să plec cât mai repede de acolo.

M-a urmărit în timp ce ba trăgea din țigară, ba își rodea unghiile. Avea gâtul gros, era mătăhălos și bine îndopat cu bere și cu toate produsele de contrabandă.

— Camera adolescentului. Identific-o pe plan!

Am marcat-o.

— Identifică și notează orice dispozitive electronice pe care le-ai văzut și unde erau situate!

— Dispozitive electronice?

— Dispozitive fixe, cum ar fi lămpi, telefoane și televizoare. De asemenea, dispozitive portabile, cum ar fi aparate de fotografiat sau de filmat, ori radiouri.

Am notat ce mi-am amintit. Dacă plantaseră deja microfoane în apartamentul familiei Van Dorn, după cum bănuia Dan, securiștii nu ar fi trebuit să știe deja unde erau amplasate lămpile, lustrele și

telefoanele?

— Şi ce alte detalii ai observat?

Eram pregătit. Scrisesem totul în caiet, revizuisem notiţele şi hotărâsem dinainte ce să spun: lucruri care nu constituiau un secret sau care nu l-ar interesa pe Lopătar. M-am încruntat, ca să par că m-am străduit. Am început să turui:

— Mama vorbeşte în spaniolă cu fiul. Tatăl pare obosit. Fiul are păr blond şi ochi albaştri, pantofi Air Jordan, o geacă din piele şi un tricou pe care scrie Benetton. îi place fotbalul american...

— Cum este interacţiunea dintre Van Dom şi soţia lui?

Mi-a apărut în minte imaginea mâinii lui Van Dom unindu-se cu cea a soției sale. Afectuos. Implicat. Mi s-a părut ceva personal, ceva ce nu-l privea pe securist. De ce îi păsa de treaba asta?

Am ridicat din umeri.

— Nu știu. Ei interacrionează așa cum o fac părinții de obicei.

— Când te mai duci pe la ei?

— Nu știu când mai ajunge mama pe-acolo.

Lopătarul a deschis dosarul din fața lui.

—Joi.

— Păi, atunci voi merge joi. Dar să știți că Dan nu e tot timpul acasă.

—Atunci găsește un motiv să-l vezi mai des. Merge de multe ori la Biblioteca Americană, ca să citească reviste din Statele Unite. Cere-i să te ia și pe tine. Notează ceea ce citește. Și, data viitoare când ajungi în apartamentul lor, vezi dacă tatăl lui are un birou pe undeva. Memorează tot ce se află pe el!

Mi-am amintit de biroul lui. Era lipit de peretele din camera de zi.

Nu am spus nimic.

— Altceva? m-a iscodit securistul cu mâini cât lopata.

— Da, medicamentele pentru bunicul meu.

— Corect. Mă voi ocupa de asta.

— Când?

— Atunci când mă voi ocupa.

Mi-a trântit o coală de hârtie în față.

— Scrie! Tot ce mi-ai zis acum.

M-am uitat la el. Să scriu? Voia o declarație

scrisă de mână? Desigur. Aşa avea dovezi. Dovada trădării mele.

Mi-a pus un pix în faţă.

— Consemnează tot şi apoi semnează-te în partea de jos. Am făcut o pauză, îngândurat, după care am luat pixul şi am început.

Am scris o lista simplii, marcând ideile cu puncte, şi am înclinat literele spre stânga în loc de dreapta, ca să nu parii scrisul meu. Lopâtarul s-a ridicat şi şi-a întins oasele să se dezmorţească. Şi-a, aprins încă o ţigară şi a început să se plimbe încet prin cameră. < L-am privit pe deasupra hârtiei în timp ce scriam, observându-l pe furiş.

— Am terminat, tovarăşe maior.

S-a aplecat deasupra mea. Damful de ţigară s-a apropiat de • mine. îi simţeam mirosul greţos de pomadă din păr. Aromă de mosc peste transpiraţie. Dezgustător.

— Ai uitat să semnezi.

Mi-a arătat cu degetul partea de jos a paginii.

— A, scuzaţi-mă!

Am scrijelit un şir de mâzgălituri. Impresionant. Aproa artistic.

Şi apoi întâlnirea noastră s-a încheiat.

Am ieşit din apartament, trecând în revistă tot ce observasem.

Securistul nu fiima Carpaţi, ţigări româneşti, ci BT-uri ti * • 'bulgăreşti. Nu purta verighetă. Avea unghiile meticulos ctlrăS ' şi luceau. Ciudat pentru nişte mâini atât de mari şi de noduroase Din buzunarul hainei din piele neagră văzusem ieşindu-se o buca« – de hârtie tipărită cu un cuvânt pe care

îl recunoşteam cu toţii; Steaua.

Echipa de fotbal. Lopătarul era stclist.

Mulţi străini nici nu găseau România pe hartă, dar noi ştiam ; că unii dintre ei asociau ţara noastră cu sportul. Deşi gimnastici şi tenisul duseseră România la Olimpiade, nicio echipă dintr-o ţară comunistă nu câştigase vreodată cel mai râvnit trofeu clin Europa la fotbal. Până la Steaua Bucureşti.

Avea nişte mănuşi imense. Oare se visa portar? în orice ca, acum ştiam mai multe despre el: ţigări BT, necăsătorit, stelist.

Ştiam ce aveam de fiicut.

|| RAPORT ||

Ministerul de Interne **STRICT SECRET**
Departamentul Securităţii Statului (28 octombrie 1989]
Direcţia a IlI-a, Serviciul 330

Discuţie cu sursa OSCAR la casa-gazdă de lângă Liceul MF3. OSCAR m-a analizat. Comportamentul lui a fost unul arogant. Crede că deţine controlul. A furnizat următoarele informaţii despre obiectivul VAIDA:

- schema apartamentului lui VAIDA, desenată de mână;
- locaţiile dispozitivelor electronice fixe şi mobile;
- interesele fiului.

Pentru mai multe informaţii, lui OSCAR i s-au trasat acum următoarele sarcini:

- să încerce să-l însoţească pe fiul lui VAIDA la Biblioteca Americană, pentru a colecta informaţii suplimentare;
- să ne furnizeze informaţii despre biroul din locuinţa obiectivului.

NOTĂ: Un raport recent al unei alte surse afirmă că OSCAR l-a lovit pe prietenul şi colegul lui, Luca Oprea. Se recomandă supraveghere sporită.

19

NOUĂSPREZECE

Fahrenheit şi Ceisius, două metode de a măsura acelaşi lucru.

Fabrenbeit and Ceisius, tiuo ways of measuringthe same thing.

Scrisesem asta la ora de engleză. Primăvara şi vara erau plăcute în Bucureşti. Dar iama se apropia şi urma să fie din ce în ce mai frig. Se lua lumina des, fără niciun avertisment.

„Asta ne epuizează fizic şi psihic", obişnuia să spună Bunu. „Este o formă de exercitare a controlului asupra noastră. Ei ştiu exact ce fac."

Când se întrerupea curentul iama, întunericul devenea instantaneu profund. Se formau fiori de gheaţă pe geamuri atât în interior, cât şi în exterior. în apartamentul nostru, temperatura rareori depăşea 12 grade Ceisius, adică 54 de grade Fahrenheit.

„Celor de la ţară le e mai uşor", susţinea Cid. „Au pământ – asta înseamnă mai multă mâncare – şi mai puţine restricţii. în Bucureşti e cel mai rău."

Atund de ce trăiam aid?

Am încercat să descriu toate acestea în caietul meu:

—	***OOYOUSBEMBP SQUINTING 8BNEATH THE HALF-LS&HT, SBACCHIH& FOC A iesy TO ~***

ᴛʜ£ uoaceo pooe ᴏF me woeto,
LOST MTHINMY OWN SHAPOW
AMIPST AN BMPiee OF FBAe.'

în timpul zilei, străzile din cartier fremătau de lume. Prietenii pierdeau timpul pe-afară. La urma urmei, de ce să stai într-un apartament afumat şi îngheţat, cât o cutie de chibrituri, când te puteai bucura de aer curat şi de intimitate pe o stradă îngheţată?

Luca şi cu mine continuam să ne evităm. Mie, unuia, îmi convenea. Avea faţa încă învineţită – îl vedeam şi mă dureau şi degetele, şi conştiinţa. Am căutat-o pe Liliana a doua zi, după şcoală, dar nu am putut da de ea. Să fi plecat mai devreme? Mă plimbasem cu ciocolata după mine peste tot şi voiam să i-o dau. Când am ajuns la mine pe stradă, am văzut-o pe trotuarul din faţa blocului ei.

— Cristian, trebuie să-i dai de mâncare câinelui.

— Da? Ai tu ceva?

Mi-a răspuns cu un zâmbet care m-a luat prin surprindere:

— Sigur. Vino după mine!

S-a întors şi a luat-o spre intrarea în bloc.

Chiar voia să o urmez? Eu, unul, voiam.

Aşa am şi făcut.

Curentul era întrerupt. Am început să urcăm scările şi ne-am cufundat în beznă.

—Mama e îngrozită când urcă scările pe întuneric, i-am spus eu.

— Şi eu la fel, mi-a răspuns.

Să o iau de mână? înainte să mă pot hotărî, deja eram la etajul al doilea.

— Apartamentul tău are vedere la stradă, al nostru dă spre grădina blocului.

— De unde ştii că al nostru este cu faţa la stradă? ^

—Pentru că te-am văzut la balcon. La etajul patru. îl pândeai pe ăla cu Dacie neagră. îl spionezi?

— Pun la cale să-l jefuiesc de Kenturi, zic. Le ţine pe balcon. Te bagi?

Glumeam.

A râs.

—Aşadar, am spus eu încet, mă urmăreşti, nu-i aşa?

— N-am spus asta, a răspuns ea în timp ce descuia uşa.

Nu puteam să-i văd faţa, dar i-am simţit zâmbetul.

Am rămas în pragul apartamentului întunecat, învăluit i tăcere. Liliana s-a rezemat de uşa deschisă şi m-a privit. [101] mioară din argint, atârnată pe un şnur din piele întoarsă îi stătea perfect cuibărită în scobitura gâtului.

— Poţi să intri, mi-a *şoptit* ea. Nu e nimeni acasă. Frate nu şi ai mei sunt la lucru.

Am dat din cap şi am păşit înăuntru. Un chibrit a sfârâit. S a întins să aprindă un rest de lumânare. Oare ai ei cumpărau lufflă nări de la piaţă sau de la biserică? Pe masa acoperită cu un milieu din macrame era o baterie de maşină. A observat încotro mă uitam.

— Frate-miu o foloseşte să-mi facă lumină pentru teme. E mai puternică decât o lumânare, a continuat şi a intrat în bucătărie.

— Hei, ţi-e foame? am întrebat-o eu.

— Parcă voiam să dăm mâncare la câini.

Liliana s-a întors de la bucătărie şi a pus un os pe masă.

—Tata aduce oase acasă de la serviciu.

— Bine, o să hrănim şi câinii. Dar acum mă gândeam că ai vrea să împărţim asta.

Am scos ciocolata din buzunar.

— Nu este o Cola, dar...

— Uau! Nu am mâncat niciodată ciocolată din asta! Dc unde o ai?

Am ridicat din umeri şi i-am dat-o.

— Cunosc pe cineva.

A rupt-o în jumătate. Stăteam lângă masă, la lumina strălucitoare a lumânării, mâncând ciocolata.

Mi-a atins marginea gecii.

—Ţi-ai reparat-o?

— Soră-mea a făcut-o. Are maşină de cusut.

— Am auzit asta.

Şi apoi am rămas în tăcere.

— îţi place muzica? m-a întrebat ea deodată.

— Sigur că da, tie?

— Da. îmi plac... versurile lui Springsteen.

A ridicat privirea spre mine în timp ce îmi vorbea. Lumina lumânărilor dansa, aruncându-i umbre tremurătoare pe faţă. Inima îmi bubuia în piept. Era şi mai frumoasă de aproape.

— Springsteen s-a născut în septembrie. Este Balanţă, a spus Liliana.

— A, da?

M-am rezemat de scaun.

— în ce zodie crezi că sunt eu? am întrebat-o.

— Nu trebuie să ghicesc, mi-a zâmbit ea. Ştiu deja.

Şi-a apropiat mâna de lumânare. Am văzut un mic simbol în mijlocul palmei. Arăta ca un „m" minuscul cu o virgulă lipită de el.

— Eşti Fecioară.

îşi desenase zodia mea în palmă?

—Uau! De unde ştii? am întrebat-o.

— Pur şi simplu ştiu.

Am dat din cap, neştiind ce să spun.

— Auzi? i-am şoptit eu. Ce culoare au ochii tăi?

— Ai tăi au o nuanţă ciudată de gri-albăstrui, a afirmat ea.

— Ciudată?

— Scuze.

A bufnit în râs.

— Nu sunt dudaţi. Sunt diferiţi. Adică unid. Sunt unici.

— Şi ce culoare au ai tăi? am insistat eu.

Ea a ridicat lumânarea de pe masă şi a ţinut-o în dreptul feţei

— Spune-mi tu. Ce culoare au ochii mei?

Flacăra lumânării se legăna.

— Nu pot să-i văd din cauza bretonului, i-am şoptit.

— Nu poţi?

— Nu.

A venit aproape de mine.

Şi mai aproape.

Tăcere. Flacăra lumânării pâlpâia intre noi. M-am oprit un moment şi apoi, încet, i-am dat părul la

o parte. M-a cuprins imediat un val de energic. Oare il simţise şi ea? Ar fi putut răsturna lucrurile din jur, aşa de puternic era.

— Castanii, am şoptit. Sunt castanii. Şi sunt chiar frumoşi.

— Aşa crezi?

— Da.

Mi-a zâmbit.

Şi apoi a stins lumânarea.

Am rămas pe loc, două siluete în întuneric. Undeva în camcd, un ceas ticăia încet.

Mi-am petrecut braţele uşor în jurul ei.

M-a tras mai aproape şi s-a lipit de mine, sprijinindu-şi un obraz pe pieptul meu. Ne ţineam unul pe celălalt în braţe. Rd d scoatem nidun sunet, de parcă nimeni şi nimic nu mai exista în jur. Şi în acel moment de linişte, toate greutăţile vieţii s-au top't- Pentru prima oară, întunericul nu era lugubru. Era intim. S-o P în braţe pe Liliana, singuri în liniştea apartamentului întuneci şi să-i simt respiraţia, asta era tot ce-mi puteam dori.

Aveam totul.

Am închis ochii, savurând momentul, şi, pentru prima oară în viaţă, i-am mulţumit cerului pentru întunericul comunismului.

20
DOUĂZECI

E cinci dimineaţa.

Una peste alta.

Două perechi de şosete. Trei bluze. Căciulă. Mănuşi. Geati. Cartela[1].

Mi-am tras căciula de lână peste urechi şi mi-am închis fermoarul la geacă.

Nu durează mult să te îmbraci, când dormi cu hainele pe tine. Termometrul de perete al lui Bunu arăta că temperatura din apartamentul nostru scăzuse peste noapte la 8 grade Celsius.

Am plecat în vârful picioarelor. Pe rând, ca la un semn, şi alte uşi din bloc au început să se deschidă. Vecini cu feţe obosite coborau ţinând în mâini sacoşe de plastic. Ne târşâiam picioarele prin întunericul îngheţat, în pustiul sinistru al timpului.

Ca să ne aşezăm la coadă.

Fiecare familie avea un sistem propriu de procurat mâncare. Al nostru era aşa:

Eu stăteam la coadă trei zile pe săptămână,

1 Cartelă de raţie (pentru hrană).

înainte de şcoală. Cici stătea tot trei zile pe săptămână, înainte de muncă. Mama stătea la coadă după muncă.
Tata o scutea pe mama de stat la coadă seara.

Să tremuri de frig. Să aştepţi la coadă pentru absolut orice. Ne obişnuiserăm.

Cu toţii.

Oare cât de lungi erau cozile în alte ţări?

M-arn gândit la sfatul din ghidul britanic de călătorie:

Cel mai bine este să evitaţi România. Vizitaţi Ungaria sau Bulgaria în schimb, unde condiţiile de trai sunt mai bune.

Cu cât erau mai bune? Aveau şi acolo băieţi cu ochi albaştri şi adolescenţi informatori?

Vântul sufla în rafale înghețate. Un băiețel singur tremura în fața mea, strângând în brațe, ca pe o pătură, sacoșa boțită. A căscat și a început să tușească dureros de tare. Tușea lui tăia aerul cu atâta putere, încât am putut să-i simt infecția în propriul piept. Lângă el, un bărbat uscat, cocoșat de vânt, fiima o țigară în căușul palmei. La coadă în fața lui era un tip tăcut, coleg cu mine, care purta un fular maro, jerpelit. Găsisem în sfârșit un cuvânt englezesc care să-l caracterizeze: *loner*[1].0 bătrână îmbrobodită cu o basma și care abia își mai trăgea sufletul se sprijinea într-un baston. Nici vârsta, nici boala nu te scuteau de statul la coadă.

Oare ce-ar zice unul din afară? Unde e acel ţinut, cândva frumos, înfloritor al dacilor şi romanilor? Ar vedea România de acum, cu coada şerpuitoare a comunismului îngheţată bocnă, oameni zgribuliţi, aflaţi în întuneric, pe o stradă plină de gropi.

Am aruncat o privire în faţa cozii. Luca stătea în spatele femeii trase la faţă. în lumina slabă, pâlpâitoare, de la Alimentara, ridurile femeii

Singurat ic

căpătau o strălucire albăstruie, nefirească. Dacă Luca lua la Medicină, nu mai avea de ce să stea la coadă. Dimineţile doar şi-ar fi numărat Kenturile şi şi-ar fi băut cafeaua liniştit.

Ar fi vindecat oameni de tuse, ar fi salvat bebeluşi din incubat^ defecte aşa, poate n-ar mai exista mame distruse.

Iar eu? Aş fi un maestru al peroraţiilor filosofice. Un poet trădător.

Mi-a chiorăit stomacul, amintindu-mi că era gol.

Oare astăzi băgau mărfi? Stăteam ca nişte chiori la coadi Acolo unde stăteau doi-trei oameni la intrarea unui magazin alimentar, acolo se forma o coadă. Aseară, după trei ore de stat la rând, tata sosise acasă epuizat cu o cutie de conservă de *fasole,* prăfuită.

—Data de expirare este *1987.* Adică acum *doi* ani, a spus Cid.

Tata nu a spus nimic, s-a mulţumit doar să ridice din umeri. Tacea când era supărat, tăcea când era obosit, tăcea când era fericit şi tăcea când se gândea la ceva. Părea distant şi uram ches- tda asta.

Nu semăna deloc cu Bunu. Cum puteau un tată un fiu să e atât de diferiţi?

»Tatălui tău îi este foame, Cristian, la propriu şi la figurat. Până şi în al Doilea Război Mondial aveam mai multă mâncare ecât avem acum", mi se plânsese odată Bunu. „Poţi să-ţi dai seama. Ne-au spălat pe creier, ne-au făcut să stăm ia coadă ore în şir şi să fim recunoscători pentru nişte fasole stricată. Câtă umilinţă poate să îndure un om?"

Nu am avut ce să-i răspund. Orice brumă de mândrie pe care o avusesem se ducea pe apa sâmbetei.

Fratele Lilianei era cu câteva persoane mai în

faţă. Mi-a aruncat o privire peste umăr. Dacă el era la coadă, însemna că Liliana încă dormea. Oare ştia că mă invitase soră-sa la ei în casă? Ştia că o ţinusem în braţe? Ştia că m-am gândit la ea toată noaptea?

Am simţit că mă trage cineva de geacă. M-am întors. În spatele meu era un domn în vârstă cu care Bunu juca table. Avea părul încărunţit, cu nasul borcănat şi un buret.

DOUĂZECI ŞI UNU

— Ce mai faci, fiule? mi-a şoptit el.

— Este bine, l-am minţit.

Ei bine, mă bucur, a spus omul cu nas buretos, dând aprobator din cap.

S-a aplecat ca să fie mai aproape de mine.

—Transmite-i un mesaj din partea mea. Spune-i aşa: cafeaua nu este atât de gustoasă pe cât mă aşteptam. Am să trec să-l vizitez.

M-am uitat la el, nedumerit. Şi-a coborât privirea în pământ.

— Sunt cu ochii pe noi. Cafeaua, nu uiţi să-i spui, da?

— Sigur, am încuviinţat.

— Şi tu, mi-a şoptit el, renunţă la cafea!

M-am uita înjur. Oare erau cu ochii pe noi? Bineînţeles că erau. Şi cafeaua? Nimeni nu avea aşa ceva, în afară de cei care primeau mită. Chiar se referea la mită? Sau poate fusese o glumă.

Sau, poate, începeam s-o luăm cu toţii razna.

21

Era deja noiembrie. Stăteam în holul de la intrarea în apartamentul familiei Van Dom, încercând să ignor furnicăturile din degete, în timp ce se dezgheţau. Oare în toate casele americanilor era cald ca vara? în apartamentul ăsta sigur erau peste 19 grade.

— Salut, Cristian, mi-a strigat Dan de la celălalt capăt al holului. Mi s-a părut mie că am aurit uşa. *Come on backP.*

Come on back mai aurisem la video. După felul în care mi-a făcut semn cu mâna înspre el, am presupus că însemna că ar trebui să mă duc la el.

în cameră era un televizor color mare, mult diferit de ce aveam noi—televizoare alb-negru. Mai era şi un video, alături de teancuri de casete VHS. Nişte căşti erau conectate la video.

— Aşa te uiţi tu la filme?

— Nu, nu sunt filme, sunt înregistrări de familie.

DOUĂZECI ŞI UNU

Dan mi-a făcut un semn spre lustră şi a întins mâna după un caiet şi un pix.

A scris: Sunt filme pe care ni le trimit prietenii de acasă.

I-am luat caietul: Prietenii tăi îţi trimit filme americanei

El a scris: Nu, se filmează ei cu camerele lor video.

— Nu prea avem vizitatori aici, a spus cu voce tare. E plăcut să vezi oameni din când în când.

Ia stai puţin, americanii nu aveau doar videouri şi televizoare color, ci şi *camere video* pentru a se filma? M-am uitat la Dan, complet nedumerit.

Imaginea de pe ecran era îngheţată. Mi-a dat căştile. Le-am pus pe urechi şi am apăsat un buton de pe aparatul video.

O scenă a prins brusc viaţă. Trei americani erau într-o bucătărie imensă, scăldaţi într-o lumină orbitoare. Numai în tavan erau patru becuri. Şi erau toate aprinse.

— Super Bowl se desfăşoară la New Orleans anul ăsta, iar Cowboy-ii tăi n-au nicio şansă, Dan.

Vocile lor îmi răsunau în căşti. Nu-mi puteam dezlipi ochii de ecran. Privirea mi-a rămas blocată în colţul din dreapta jos. Mă holbam la un bol mare din sticlă aşezat pe o masă.

Plin cu banane.

Nu doar o singură banană. Multe banane. Banane imense.

O femeie a intrat în bucătărie şi un băiat a început să se lamenteze.

— Of, mamă, ai intrat în cadru! Filmăm un videoclip pentru Dan, ca să-l înveselim.

—Da, se pare că e nasol comunismul, a spus râzând un alt băiat.

— Nu este deloc amuzant, a spus femeia. Tatăl lui Dan zice că este foarte dificil în

România. Bună, Dan! a strigat ea spre cameră în timp ce îşi făcea de lucru prin bucătărie. Spune-le părinţilor tăi că-i salutăm şi că ne este dor de ei! Urează-le „La mulţi ani!” de Ziua Recunoştinţei din partea noastră.

În timp ce vorbea, a deschis uşa unui frigider gigantic, impresionant. Până şi interiorul frigiderului era luminat. Şi atunci am văzut. Am rămas cu gura căscată. Rafturile mari erau toate pline ochi. De sus până jos.

Pline cu mâncare.

DOUĂZECI ŞI UNU

Cu tot felul de alimente. în sticle, în cutii de conserve, în am- balaje de carton, în separatoare şi în sertare. Atâtea culori şi feluri. De mâncare.

M-am aplecat mai aproape de ecran.

Legume şi fructe proaspete. Coapte. Numai bune de mâncat Tristeţea disperată m-a strâns ca o gheară de piept şi mi s-a târât în sus pe gâtlej.

Frigiderul ăla avea suficientă mâncare să hrănească un român' timp de un an întreg.

Femeia de pe ecran a scos câteva cutii de Coca-Cola din fii- ^ gider. Le-a dus Ia masă, împreună cu o farfurie cu sărăfele, felii de mezeluri şi de brânză. Nimeni nu s-a împins, nici nu s-a aşezat: la coadă. Băieţii ciuguleau relaxaţi din mâncare, în timp ce continuau să vorbească spre camera video. îi priveam stupefiat.

Bananele. Nu aveau de gând să mănânce banane?! Toate banalele rămăseseră în castron.

Neatinse.

Am simţit o mână pe umăr. Am tresărit. Mi-am scos căştile.

— îmi parc rău, nu am vrut să te sperii.

Dan a făcut semn către televizor.

— Grozav, nu-i aşa? Sunt atât de departe, şi totuşi par atât de aproape.

— Da, chiar grozav, l-am aprobat,

încercând să înghit nodul care mi se pusese în gât.

—Trebuie să plec, m-a anunţat Dan.

—Te duci la Biblioteca Americană?

— Nu, mă întâlnesc cu părinţii mei la ambasadă.

A făcu o pauză, privindu-mă lung.

— De unde ai ştiut că merg la bibliotecă?

La naiba! Filmarea mă zăpăcise complet. M-a luat gura pc dinainte.

— Ooo, toţi românii au auzit de Biblioteca Americană, l-am minţit cu. Acolo sigur aş putea să-mi îmbunătăţesc engleza.

— Sigur că da.

Dan a încuviinţat din cap.

—Mă gândeam să merg sâmbătă, să văd dacă au primit reviste noi. Poţi veni cu mine dacă vrei. Vino aici după şcoală şi mergem împreună.

— Bine.

L-am urmat pe Dan afară din cameră. Aveam impresia că-mi zburase capul de pe umeri, prins într-un vârtej de gânduri. întrebarea Lilianei mi-a revenit în minte: „Tu crezi că tot ce vedem noi e real?".

înregistrarea văzută în după-masa asta nu era un scenariu fabricat.

Cei din film nu erau actori.

Erau oameni adevăraţi, într-o casă adevărată din America, iar mâncarea era adevărată.

Totul era adevărat.

Iar noi cu ce eram hrăniţi?

Doar cu minciuni.

DOUĂZECI ŞI DOI

Înaintam prin întunericul 22 îngheţat, spre staţia de autobuz, Lapoviţa îmi biciuia geaca şi frigul mi se strecura în pantof Ochii mamei zburau în toate părţile. îşi ţinea strâns poşeta la subsuoară. Atât de tare o apăsa cu cotul, încât îmi era milăde poşetă.

Şi m-am întrebat cât de multe ştia ea.

— Dan mi-a arătat astăzi un frlmuleţ, ¡-am spus eu încet Prietenii lui din America au propria cameră de filmat. S-au înregistrat transmiţându-i urări familiei Van Dom şi le-au trimis caseta.

Mama nu a spus nimic.

— Tu le-aî văzut televizorul color şi videoul? am întrebat-a

— Nu mă uit la lucrurile lor. Eu doar le şterg de praf Nu e treaba mea.

Mama lucra pentru familia Van Dorn din iunie. După câteva luni, văzuse mult mai multe

decât mine. Ce credea ea despre inegalităţile astea? Mama văzuse filme de afară. De cât timp ştia că vieţile de acolo nu erau pură fantezie? îşi pusese măcar o dată întrebarea de ce alţi oameni mâncau banane, în timp ce noi trăiam într-un pustiu negru ca tăciunele?

—în filmare,prietenii lui erau într-o bucătărie.

Mamă, mâncarea...

—Nu-i treaba ta. Nu vreau să mai vii să mă iei de aid. Nu ar trebui să interacţionezi cu străini. O să te ia Securitatea la întrebări.

Oare să-i spun? S-a întâmplat deja. Sunt un turnător. Un informator pentru ei, mamă. Ei ştiu că astăzi vin să te iau. Mâine, probabil că Lopătarul o să mă aştepte după şcoală. Ei cred că sunt un bun tovarăş. Dar o să-i înving la propriul lor joc. O să obţin medicamentele care îl vor salva pe Bunu.

Ce-ar fi zis dacă i-aş fi spus asta? Cum de putea mama să ignore tot ce era chiar sub nasul ei? Cum de puteau părinţii mei să accepte să-şi ducă viaţa sub călcâiul regimului, să fie zdrobiţi şi împinşi mai adânc în mocirlă în fiecare zi, hrănindu-se cu nimic altceva în afară de minciuni şi frică?

— Nu vrei să fie mai bine pentru copiii tăi? am întrebat-o.

Ea s-a oprit brusc şi s-a întors cu faţa spre mine. începea să-şi
piardă răbdarea.

— Să nu cumva să îndrăzneşti să-mi spui tu mie ce trebuie să-mi doresc pentru copiii mei! Nu e de joacă, Cristian. E periculos. N-are rost să visezi la lucruri pe care nu le vom putea avea niciodată.

— Cine spune că nu le putem avea nidodată?!

— Eu! Eu îţi spun! Nu le vom avea niciodată!

Acum se înfuriase de-a binelea.

— în sfârşit, te văd că simţi ceva.

— Ştii ce simt eu, Cristi? Epuizare. Taică-tu şi cu mine suntem atât de obosiţi. Lucrăm tot timpul, iar când nu lucrăm, stăm la cozi. Nu suntem niciodată acasă. Nu suntem nidodată împreună. Şi nu putem face nimic în privinţa asta.

— Greşeşti. Ei ne fac să credem că nu avem nido putere. Ne controlează folosindu-se de frică.

Mi-a tras o palmă. Tare. Mi-a vorbit printre dinţii strânşi:

— Să nu mai spui *niciodată* aşa ceva! Vrei să ajungi ca bunică-tu? Nu-ţi dai seama ce a însemnat treaba asta pentru familia noastră?

Poftim?! Era supărată pe Bunu pentru că avea leu^
avea nidun sens.

înainte să apuc să-i răspund,aporrnt ca din puşcă pe^
alunecos şi negru.

Singură.

23
DOUĂZECI ŞI TREI

Cuvinte pe care le gândeşti. Cuvinte pe care le rosteşti. Cuvinte pe care le scrii.

Era atât de bine când îmi aşterneam gândurile pe caiet. Odată cuvintele scrise pe hârtie, erau ţinute la distanţă de mintea şi de gura mea. *Processing.*[1] Ăsta era cel mai potrivit cuvânt din engleză pe care-l găsisem. Procesarea, rumegarea, îmi sortez gândurile. Aşa că stăteam în debaraua mea şi scriam în caiet:

Mama'sface ispermanentlypinched. She's mad at Bimufor getting sick. Dad's a ghost andpoor Cici gets skinnier by the day. If Ipoke her stomach I bet Id feel her spine. Bunu's the happiest and he has leukemia.

Isn't the Florescu family fitn?P

Profesorii aveau dreptate. Eram

sarcastic.

I Procesare. Aici, cu sensul de „rumegare".

Dar familia noastră părea mai posomorâtă decât majoritatea. Sau poate că eu eram cel mai posomorât dintre toţi.

Seeing the video from Dans friends—so many bananas—it made me mad, sad Hadadream aboutLiliamlastnight. Whatdoesshedreamakut?

Era vineri. Ştiam ce urma. Dacă Lopătarul mă aştepta, însemna că voia un raport. Oare ar trebui să-i spun că mă luase gura pe dinainte şi că îi pomenisem lui Dan despre bibliotecă? Am dezbătut problema în sinea mea. Ar funcţiona chestia asta în favoarea mea? M-ar fi făcut să par sincer?

Ar trebui si aştept şi să mă asigur că nu mă vede careva.

Mai ales Liliana. în general, nu interaefionam la şcoală. Era genul liniştit şi retras, ca şi mine. Prin urmare, comunicam în mod secret pe holuri: un zâmbet pe furiş, o atingere accidentală a mâinilor. Dar. după ce nc-am îmbrăţişat la ea acasă, îmi doream mult si o conduc. îmi doream să o văd din nou. La fel de mult îmi doream şi să o sărut.

Ce s-ar întâmpla dacă aş sări peste întâlnirea cu securistul? Aş putea inventa o scuză, o ciudăţenie.

Apropo de ciudăţenie, cum reuşea securistul să circule nestingherit pe lângă liceu?

Nu-l vedea nimeni? îşi parca Dacia neagră în faţă? Secretara m-a văzut că m-am întâlnit cu

securistul. Deci ştia că sunt informator. O fi spus şi altcuiva?

Stai puţin.

Normal[I]

Băbătia de secretară. Era şi ea informatoare.

Tovarăşul diriginte stătea în faţa clasei şi preda integrale. Eu găsisem termeni noi din engleză să descriu lumina chioară din clasă: *feeble, piss yellow*[II]. Deasupra tablei pline de cretă trona Ccauşescu, zâmbindu-ne cu superioritate, din rama lui poleită. în clasele unu-patru se foloseau de portret să ne facă să fim cuminţi.

— Averi grijă! Iubitul nostru conducător se uită la voi. El vede totul, să ştiţi.

Poza din clasa noastră era aia veche, portretul cu o singură ureche. Era pozat din semiprofil, aşa încât i se vedea doar o ureche. Noi glumeam pe seama imaginii şi spuneam că era „într-o ureche", adică sărit de pe fix. Glumele noastre trebuie să fi ajuns pe Bulevardul Victoria Socialismului pentru că, în majoritatea locurilor, vechile portrete ale lui Ceauşescu erau acum înlocuite cu noua versiune a conducătorului nostru, cu ambele urechi la vedere.

Un coleg de clasă întârziat a apărut brusc în pragul uşii. Era băiatul ăla singuratic cu fiilarul maro, jerpelit. I-a dat un bilet dirigintelui şi s-a

---

I **Vizând fiWa video «cută de prietena lui Dan. „tât de multe banane, m udunat şi m-am întristat în arela«! a,** • . ... reat^ri" «^P-Aseară am visat-o pe Liliana.

>Ruta Sepctys /"

II Slabă, galbenă ca urina

aşezat la el în bancă. Părea bolnav, era ca varul la faţă. Se agita continuu şi se tot foia.

Avea ori să vomite, ori să leşine. L-am urmărit, aşteptând să văd ce avea să se întâmple. Era, cu siguranţă, mult mai interesant decât integralele. După câteva minute, a sărit ca ars de pe scaun, fiuturându-şi braţele în aer şi bălmăjind ca un dement:

— Nu! Nu! NU!

— Tovarăşe Nistor, stai jos imediat, i-a strigat profesorul.

Băiatul nu s-a aşezat. S-a întors spre clasă cu o privire sălbatică,
smulgându-şi părul din cap. A început să plângă. Eram cu toţii înmărmuriţi.

—Tovarăşe Nistor. Vino-ţi în fire!

— Nu pot. Nu pot. Voi ştiţi?

— Ce să ştim? l-a întrebat o fată.

A început să tremure din tot corpul.

— CĂ SUNT TURNĂTOR!!!

Am îngheţat cu toţii.

Nimeni nu a încercat să-l consoleze. Nimeni nu scotea nidun sunet

Tovarăşul diriginte i-a arătat uşa. Colegul nostru s-a îndreptat spre ea împleticindu-se, plângând, şi dus a fost.

Lecţia s-a reluat.

Şi atunci mi-a picat fisa:

Profesorul era şi el informator, mai mult ca sigur. Trimitea rapoarte despre elevi.

Directorul şcolii era informator. Dădea rapoarte despre profesori.

Secretara era informatoare. Dădea rapoarte despre directorul şcolii.

Luca era informator. Dădea rapoarte despre mine.

Eu eram informator. Dădeam rapoarte despre americani.

Ce naiv! Chiar crezusem că Luca şi cu mine eram singurii elevi informatori? Probabil că erau o mulţime.

Mi s-a strâns stomacul.

Stai puţin, Liliana era şi ea informatoare?

24 DOUĂZECI ŞI PATRU

Mi-am mai pierdut vremea prin şcoală, dar tovarăşul director nu m-a abordat. Să fi fost din cauza izbucnirii colegului de clasă? Oare securistul a bătut în retragere, speriat să nu fie observat de copii? Deşi mă gândisem să nu mă duc la întâlnirea cu Lopătarul, mi-am dat seama că, de fapt, îmi furam căciula.

Medicamentele pentru Bunu.

Dacă nu mă întâlneam cu securistul, nu primeam.niciun medicament.

Am plecat acasă, cu mintea încâlcită din cauza dilemei în care mă aflam şi a paranoiei care mă cuprinsese. îl înţelegeam prea bine pe colegul care cedase nervos. Aş fi putut fi eu în locul lui. Nici măcar nu încercasem să-l consolez. Stătusem acolo impasibil şi cu inima goală, răsuflând uşurat când tovarăşul diriginte îi arătase uşa. Oare avea să păţească ceva? Dar eu?

Am aşteptat cât am aşteptat şi am ratat şansa de a merge acasă împreună cu Liliana. Oare auzise ce se petrecuse la mine în clasă? Oricât de mult îmi doream, nu îmi puteam scoate din cap

întrebarea aia enervantă. Exista oare vreun semn că Liliana ar fi fost informatoare? Poate. Era tăcută. Retrasă. Punea întrebări ciudate. Şi chiar în prima zi când s-a întâmplat să plecăm în acelaşi timp de la şcoală, mersese în spatele meu, ceea ce însemna că plecase de la şcoală după mine. Iar asta însemna că...

Şi ea se întâlnise cu securistul.

Chiar îi păsa de mine sau avea nevoie doar de informaţii? îmi venea să îmi dau palme. Cât de ipocrit să fiu să-mi treacă aşa ceva prin minte?

M-am apropiat de bloc şi am văzut-o pe Cici pe trotuar. A venit spre mine, grăbită.

—Te-am aşteptat să vii. Nu putem să vorbim în casă.

Am ridicat o sprânceană.

— S-a întâmplat ceva. Nu sunt sigură când sau cum. A venit cineva să-l vadă pe Bunu.

M-am gândit la bătrânul cu nasul borcănat şi buretos. La mesajul lui despre cafea. Când i-l transmisesem, Bunu doar ridicase din umeri şi îmi spusese: „Deja ştiam".

— A venit ăla cu care joacă şah? am întrebat-o.

— Nu ştiu. Nu eram acolo. Dar Bunu pare... că se înzdrăveneşte. Pui, crezi că cineva îi face cumva rost de medicamente? Şi, dacă da, cum anume?

— Medicamente?

M-am prefăcut dus pe gânduri.

—Ai verificat provizia de Kenturi?

—Da, sunt toate la locul lor. Dar treaba asta mi-a dat de bănuit Bunu este singur toată ziua. De unde să ştim dacă şi cine vine să-l vadă?

— Ce importanţă are? Bunu are prieteni.

— Mamei nu i-ar conveni ca Bunu să primească vizite în apartament.

M-am gândit la comentariul mamei despre Bunu.

— Cici, mama, în loc să fie tristă, pare supărată pe Bunu că are leucemie. Nu ţi se pare ciudat?

înainte ca Cici să apuce să-mi răspundă, cineva a apărut brusc lângă noi. Era Stea-de-Marc.

Cici, draga mea, sper să ne vedem la sfârşitul săptămânii la un film, da?

îmi pare rău, sunt ocupată.

— Aaa, aşa este. Te vezi cu Alex.

JVl-am întors către Cici:

— AlexPavel?

Alex era fratele Lilianei.

— Ce, nu ştiai? a rânjit Stea-de-Mare. V-aţi făcut lipeala unul altuia?

— Tad din gură! Alex abia adineauri m-a invitat în oraş, a spus Cici.

.— Da, şi e în al nouălea cer. Zice că tu l-ai invitat prima.

— Dispari! Vreau să vorbesc cu frate-miu.

Stea-de-Mare s-a făcut nevăzut.

— Voiam să-ţi mai spun că ştiu că te întâlneşti cu Liliana. Dacă nu-ţi convine că eu ies cu Alex, o să renunţ.

Am ezitat.

— Păi, e puţin cam dudat.

— Bine. Atunci n-o să mă mai întâlnesc cu el.

Şi apoi m-am simţit prost. Mulţi voiau să se

întâlnească cu Cid, dar ea îi evita. Alex era arogant, dar dacă ea voia să iasă cu el, nu aveam de gând să o împiedic.

— Nu, să nu fad asta. Este în regulă.

— Eşti sigur, Pui? Nu e mare lucru.

— Mda, sunt sigur.

De aceea se uitase Alex lung la mine azi-dimineaţă, când stăteam la coadă? Plănuia să o invite pe soră-mea în oraş?

— Cum a fost la şcoală? m-a întrebat.

Probabil că povestea circulase deja.

— Ciudat, i-am şoptit. Un coleg de dasă a cedat nervos. S-a ridicat şi a strigat în gura mare că este informator.

— Ce?!?

I-a căzut faţa.

— **Iar voi ştiaţi?**

— Habar n-aveam.

— Să te fereşti de el, Pui!

Cid îşi frământa mâinile de îngrijorare.

—Mai mult ca sigur, nu este singurul turnător din clasă. Vei de aia îţi spunem mereu să-ţi ţii gura. Nu poţi să ştii nidodag cine te urmăreşte şi cine te dă în gât.

Simţeam gustul amar al vinovăţiei.

— Ai dreptate, Cid. Nu poţi să ştii nidodată.

în loc să stea întins în pat, Bunu era în picioare în bucătărie, meşterind la radioul stricat.

—Te simţi mai bine? l-am întrebat.

— Am să mă simt mai bine când o să meargă radioul. Am nevoie de aer. Ajută-mă să ies pe balcon.

Mi-am petrecut braţul în jurul lui Bunu şi l-am ajutat să ajungă pe balcon.

— Ce bine e iama la noi aici, a spus Bunu. Nici nu trebuie să te mai chinui cu îmbrăcatul şi dezbrăcatul.

Am râs. Mi-au ieşit aburi din gură, de ger. Nu ne puneam niciodată paltoanele tocmai pentru că nu ni le scoteam niciodată.

—închide uşa după tine, mi-a spus Bunu. Nu vreau să se facă frig afară.

A zâmbit.

— Bunu, am şoptit eu, ce-i mai rece decât apa rece la noi în ţară?

— Apa caldă!

Mi-a zâmbit din nou.

— Mă mir că-ţi mai aminteşti bancul ăsta.

Am aruncat o privire vizavi, spre blocul Lilianei. Pomenise că mă vedea pe balcon. Cât de des mă pândea?

Bunu şi-a dres glasul.

— Se pregăteşte ceva, m-a anunţat el. Simt asta. D,ţv^ nevoie de radio să fim la curent cu ştirile şi cu planurile.

—Te referi la pcrestroika[1]? Ce se discuta la Europa Liberj, Bunu a pufnit batjocoritor:

— Perestroika? Nee! Poate în alte ţări. Dar nu aici. Ceauşţ*., nu ar permite niciodată asta în România. I-ar submina autontat«.

Bunu a clătinat din cap, plin de frustrare.

—Aschimodia asta de om are controlul absolut asupra minţilor a peste douăzeci şi trei de milioane de oameni. Şi nevasti-» împarte puterea cu el. Avem doi dictatori care ne-au izolat şi« ţin captivi.

Am ridicat din umeri.

— Pe unii nu pare să-i deranjeze.

— Da, pentru că trăim de zeci de ani în totalitansm şi oamenilor le este imposibil să creadă că se poate şi altfel Dar eu sunt mai bătrân. Am văzut mai multe. Am călătorit. Ştiu

---

I (În fosta UKSS) Reconstrucţia vieţii economice ţi politice (WSS-I'ND preconizată prin lucrările ţi activitatea lui Miliail Gorbaciov ţi bazată pe Jezvol- tarca comunicării ţl a transparenţei. *(Dicfionarut txplwjeiv M limiii romJnt,* Academia Română, Univers ICncIclopedic, 2016.)

cum este dincolo. Dar tu, dragul meu băiat, eşti tânăr. îţi închipui ce *dec* are comunismul asupra ta şi a celor din generaţie cu tine?

— Ne călește, zic.

— Oare?

Vocea lui Bunu a devenit gravă.

— Oare asta face? Sau, de fapt, îţi înmnecă judecata şi viziunea? îl afectase atât de mult ideea, încât a început să tuşească. Mi-im pus o mână pe spatele lui, după care s-u mai liniştit.

— Cristian, trebuie să-ţi spun un lucru. Cineva mi-a adus un pachet.

Am aşteptat să continue, neştiind cum să reacţionez.

S-a aflat cumva că... nu prea mi-a fost bine. Aşa am atras atenţia-

Eram un idiot.

Chiar credeam că Lopătarul avea să-mi dea personal medicamentele pentru Bunu? Nu. Trimisese pe cineva. Ca să spioneze, să afle şi mai multe. Dacă Bunu primise medicamentele, securistul era oare mulţumit de informaţiile pe care i le dădusem?

Apartamentul soţilor Van Dorn. Cu siguranţă era plin de microfoane. Poate că securistul mă aurise întrebându-l pe Dan despre Biblioteca Americană. Dar dacă îmi urmărea fiecare mişcare, de ce trebuia să mă mai întâlnesc cu el şi să-i raportez?

Nu mai înţelegeam nimic.

Bunu a aruncat o privire în faţă şi a clătinat din nou din cap.

—Ticăloşii de securişti. Ăştia ţin regimul în picioare. Şi liliacul ăsta negru care locuieşte sub noi are un apartament doar pentru el. Are atâta spaţiu... De ce ţine produse pe balcon?

— Crezi că şi el are raţie de cinci ouă pe lună?

— Probabil că se cacă cînd ouă în fiecare dimineaţă, a spus Bunu. Securişti. Informatori. Şobolani. Această ţară e plină de ăştia. Ne-au cotropit. Şi continuă să se înmulţească. Sunt pe străzi, în şcoli, sunt la locul de muncă şi, mai nou, sunt şi în pereţi – Bunu m-a privit drept în faţă – şi acum sunt şi la noi în casă.

Am apucat strâns balustrada. Panica îmi cuprindea corpul.

Bunu s-a uitat la mine.

— Da, a şoptit el. Un informator. în casă *la noi*. Chiar aid. îţi imaginezi, Cristian? Şi, tam-nesam, apar medicamentele. Dar cu ce preţ?

— Bunu...

— Sst! Taci! Numai eu m-am prins. E prea dureros să discutăm aşa ceva. în plus, habar n-am ce pastile am luat. E foarte posibil să fi pus carul înaintea boilor.

— Ştii ceva, Cristian? Dante avea dreptate. Infernul doar fierbinte. Este şi îngheţat.

26
DOUĂZECI ŞI ŞASE

Stăteam de vorbă în şoaptă, în casa scării cufundată în întuneric. Liliana îşi sprijinea braţul pe spatele meu. îmi mângâia uşor şuviţele răzleţe de păr care mi se iţeau de sub căciulă. Mă înnebunea să simt cum îmi atingea gâtul. Voiam să trăiesc clipa şi să mă las purtat de val. Dar, de îndată ce am închis ochii, sentimentul de vinovăţie a ieşit la suprafaţă şi m-a făcut să icnesc. Discuţia cu Bunu mi-a rămas în gât.

Am apucat uşor un colţ al fularului mov al Lilianei. Mirosea la fel ca ea.

— Alex a invitat-o pe Cici în oraş, i-am spus în şoaptă.

— El mi-a zis că Cici l-a invitat.

— Chiar aşa?

—Asta ar vrea el să cred, a adăugat Liliana. Ştii că fratele meu numai timid nu e.

— Cici a venit să-mi spună asta şi mi-a mai spus că n-o să iasă cu el, dacă mie nu-mi convine.

— Şi tu ce-ai răspuns?

— Că mi se pare ciudat.

26
DOUĂZECI ŞI ŞASE

Liliana a izbucnit în râs.

— Dar i-am spus să nu anuleze întâlnirea. Ai ceva împotrivă?

— Nu. Dar e oarecum ciudat, nu-i aşa? Poate că noi l-am făcut pe Alex să vrea să o invite. Ne-a văzut împreună în seara aia la video. Mi-a zis că i s-a părut că ne simţeam bine împreunj şi m-a întrebat de ce tot râdeam.

—împreună, am şoptit eu.

Drept răspuns, şi-a rezemat capul pe umărul meu şi şi-a strecurat mâna într-a mea.

Am zâmbit.

— Spune-i lui Alex că râdeam de faza cu Gumela. Şi de făptui că te plăceam, dar eram prea speriat să recunosc.

— Nici nu era nevoie, a spus ea încet. Ştiam.

Am dat din cap. Probabil că ştia. Erau lucruri pe care şi eu voiam să lc ştiu despre ea.

— Hei, dacă am trăi în Occident şi ai

26
DOUĂZECI ŞI ŞASE

putea alege orice meserie ţi-ai dori, care ar fi? am întrebat-o.

— E uşor, a spus ea. Iubesc cărţile. Aş lucra într-o biblioteci.

— Sigur, ai putea să-mi dai pe sub mână cărţi interzise, i-am spus cu.

— Apropo de bibliotecari, ai auzit că bibliotecara noastră de la şcoală i-a spus lui Luca faptul că, după părerea ei, am o influenţă proastă asupra celorlalţi?

— Chiar ai, a spus ea râzând. Unii sunt intrigaţi de felul cum arăţi şi nu ştiu ce să creadă despre tine.

Puteam să-i învinovăţesc? Uneori, nici eu nu ştiam ce să cred despre mine.

—Aşadar, domnule Influenţă Proastă, dacă ai trăi în Occident şi ai putea alege orice slujbă ţi-ai dori, care ar fi aceea? m-a întrebat la tândul ei.

Să-i spun oare? Era bine? Nu mă obişnuisem nici eu cu ideea asta.

— Scriitor, am şoptit eu.

Ea a dat din cap.

26
DOUĂZECI ŞI ŞASE

— Mi se pare logic.
— Da?
_ Clar că da. Scriitorii sunt periculoşi. Iar tu eşti un gânditor, un filosof şi Fecioară, pe deasupra. Nu eşti în rând cu ceilalţi. Până părul tău arată ca o revoltă.
p$_{ar}$ dacă am să fiu un scriitor oribil?
Şi dacă eu voi fi o bibliotecară oribilă?
Am zâmbit şi am tras-o de mână, mai aproape de mine.
— Cred că s-ar putea să te plac oricum ai fi, i-am şoptit. M-am aplecat spre ea. Şi-a ridicat faţa în întâmpinare.
Paşi. •
Răsunau pe casa scării.
Liliana şi-a tras imediat mâna dintr-a mea. Am aşteptat, cu capetele plecate în întuneric.
Paşii s-au oprit. Cineva ne auzise.
Ne asculta securistul din bloc?
Cine era pe scări?
încă doi paşi. Apoi s-a oprit. Am aurit o respiraţie.

26
DOUĂZECI ŞI ŞASE

Liliana s-a lipit de mine. Am cuprins-o cu un braţ.

încă un pas.

Şi mai aproape de noi.

Liliana tremura.

— Cine-i acolo?! am zbierat.

Un ţipăt a umplut casa scărilor, urmat de un zgomot de sticlă spartă. De pe trepte s-aii aurit nişte gemete înfundate, urmate de vocea unei femei:

— Vă rog! Va rog!

Am tresărit puternic.

— Mama?!

— Va rog!

Am coborât treptele. Mama era pe jos, ghemuită.

— Cristian, tu eşti? a şoptit ea.

— Da, eu sunt. Mamă, ce s-a întâmplat?

Liliana a apărut lângă mine.

— Am venit acasă şi scările erau atât

26
DOUĂZECI ŞI ŞASE

de întunecate. Am început să urc treptele şi am auzit nişte zgomote. Am simţit pe cineva lângă mine. M-am speriat. Apoi am aurit un ţipăt şi m-am panicat.

— Eu am ţipat. Vorbeam cu Liliana şi am avut impresia că ne asculta cineva. Hai să te ajut să te ridici.

Am luat-o pe mama de subsuori.

— Au! Ai grijă» P^e j^os sunt c*°buri.

Am ajutat-o să urce scările şi să intre în casă.

—Mamă! Ce s-a întâmplat? a întrebat-o Cici, înspăimântată.

Mama şi-a coborât umerii, înfrântă. Braţele subţiri îi atârnau,
tremurând, pe lângă corp.

— Am stat trei ore la coadă. Au băgat în sfârşit ulei. M-am speriat pe scări şi am căzut. S-a spart sticla. Cici, ajută-mă să-mi pun ceva pe tăieturile astea de pe picior. Cristian, adună tu cioburile şi curăţă uleiul de pe scări.

Am ignorat pata de urină de pe pantalonii

26
DOUĂZECI ŞI ŞASE

mamei. Făcuse pe ea de spaimă. Oare o văzuse şi Liliana? Soră-mea a dus-o pe mama la baie. Din spatele uşii răzbătea plânsul înăbuşit al mamei.

Uneori, când ajungea la limită, mama arunca vorbe grele, după care începea plângă. Dar de data asta, nu era vorba de fiîrie. Izbucnise direct în lacrimi.

Mă simţeam îngrozitor.

— Uite rezultatul tiraniei! a strigat Bunu din bucătărie. Nici măcar nu au nevoie de arme să ne controleze. Frica asta e mai mult decât suficientă. Vezi tu, Cristi, aşa se simte un animal prins în capcană.

Liliana s-a uitat la mine, şocată de comentarii. Am tras-o repede spre uşă şi am ieşit din apartament. Mă simţeam ciudat, de-a dreptul stânjenit.

Ne-am lăsat pe vine, în întuneric, încercând să strângem cioburile şi să adunăm uleiul cu o cârpă. Şi când te gândeşti că trebuia să drămuim tot ce aveam...

— Săraca maică-ta! E atât de

26
DOUĂZECI ŞI ŞASE

înfricoşător pe scările astea întunecate. Plus că aţi rămas şi fără ulei. Groaznic!

într-adevăr, era groaznic. Şi pur şi simplu mă săturasem.

Am terminat de curăţat şi ne-am întors acolo unde stătuserăm înainte. Numai la sărutat nu ne mai stătea gândul acum. în schimb,

o tăcere incomodă s-a lăsat între noi. Oare se gândea la ce spusese Bunu?

Auzi? i-am şoptit eu. Cineva a ţipat în casa scării. Şi ştii ceva? Ea a dat din cap.

— N-a ieşit nimeni să vadă ce se întâmplă.

— Chiar aşa.

Dar cum să iasă? Dacă ar fi văzut ceva, ar fi putut fi interogaţi. Şi nimeni nu voia asta. Toţi vecinii auziseră. Unii dintre ei poate că aveau să ne dea o mână de ajutor şi să împartă cu noi din puţinul lor. Probabil că în faţa uşii deja ne aştepta un borcan cu nişte ulei Stăteam acolo, în labirintul întunecat al scării, stânjeniţi.

— Cristian, a şoptit ea, cu voce firavă, oare ştie lumea ce se întâmplă în ţara asta? Şi dacă ar şti... ar face ceva?

Era o întrebare bună. Informaţiile din afară ajungeau în România prin Radio Europa Liberă. Dar ce informaţii ieşeau din România? M-am gândit la comentariul domnului Van Dorn cum că Bucureştiul era „întunecat". Cât de *multe ştia el* cu adevărat şi cât de multe raporta la Ambasadă?

Mi-a revenit în minte comentariul din caietul lui Dan:

Un ambasador al Statelor Unite a demisionat pentru ci Washingtonul a refuzat să creadă că America a fost păcălită de Ceauşescu.

Aş putea comunica cumva cu domnul Van *Dom? Dacă* din întâmplare ar da peste caietul meu secret, cu rugămintea de a-l trimite la Washington... ar face-o?

Liliana şi-a mutat greutatea *de pe un* picior pe *altul*. Cuvintele mi-au ieşit pe gură înainte să le pot opri.

— Mi-a venit o idee!

DOUĂZECI ŞI OPT

28
DOUĂZECI ŞI OPT

Ideea mea. O invitaţie pentru aflarea adevărului.

N-ar fi trebuit s-o aduc în discuţie. Dar mă simţeam atât de în largul meu cu Liliana, încât îmi rostisem gândurile cu voce tare. Desigur, odată ce mi-au ieşit cuvintele pe gură, a vrut să afle mai multe. Dar ce să-i fi spus? *Ştii, ţin un caiet secret. Vreau să i-l dau unui diplomat american ca să afle adevărul adevărat fi ca să-lfacă cunoscut tuturor.*

Nu. Nu i-aş fi putut spune asta.

Aşa că, în loc să-i povestesc Lilianci de ideea mea, am dat-o cotită. Voiam să-i spun totul, dar ştiam că ar fi fost un risc uriaş. Nu voiam s-o pun în pericol. Aşa că am tăcut şi m-am urât atât de tare pentru asta.

Ură. Vinovăţie. Decizii. Am scris despre toate în caietul meu, seara:

	OO YOU PITY ME?
	LIPS THAT KNOW NO TASTE OP
	FCIIIT

DOUĂZECI ŞI OPT

	LONELY IN A COUNTPY OF MILLIONS
	STUM8LINS TOWAPO THE SALLOWS

I Of BAO OBCISIONS '

WHÎLB THB WALIS USTBNMO UUWt

A doua zi era sâmbătă. Aşa că, după şcoală, am luat autobuzul spre apartamentul familiei Van Dorn, să-l însoţesc pe Dan la Biblioteca Americană.

Mă uitam la oamenii din autobuz, înghesuiţi ca sardelele. Feţe îmbătrânite.

Haine îmbătrânite.

Spirite îmbătrânite devreme.

Autobuzele circulau rar. Nu ştiai când soseau şi mereu erau pline ochi. Oamenii se buluceau pe scări, iar uşile se închideau cu greu. Stăteam înghesuiţi, jumătate înăuntru, jumătate pe-afari Uneori, era atât de aglomerat, încât partea din spate se târapejos, muşcând asfaltul.

Am ajuns în staţie. Speram că Dan nu uitase că mă invitase să merg cu el.

Domnul Van Dom m-a întâmpinat la uşă. Nu era îmbrăcat în costum, ci în haine de casă. S-a uitat la geaca mea, la uniformă şi la servieta pe care o ţineam sub braţ.

— Mereu uit că voi învăţaţi şi sâmbăta.

Am avut impresia că îmi aruncase o momeală în speranţa că

s-o muşc, făcând vreun comentariu. Dacă lustrele nu ne-ar fi ascultat, poate că i-aş fi răspuns sarcastic, cum obişnuiam, şi m-aş fi angajat în ceea ce americanii numesc *chitchad*.

Da, domnule Van Dom, bunii tovarăşi nu-şi iau liber la sfârşit de săptămână, nici vacanţe sau concedii. Ştiaţi că, sub Ceauşescu, pe data

Ţi-e mila de mine? / Buzele mele n-au gustat fructe vreodată. / Sunt singur într-o farS ai milioane de oameni, / Păşesc împiedicat spre eşafodul / Deciziilor greşite, / În vreme ce pereţii asculta şi râd.

1 Conversaşie mătunta

de 25 decembrie se lucrează? Apropo de sărbători, Moş Crăciun este considerat prea religios aici, în România, l-am înlocuit cu un personaj proletar numit Moş Gerilă, adică Freezer Man. Noi sărbătorile de iarnă le petrecem în fabrici, la muncă!

Dar n-am spus nimic din toate astea, d am răspuns simplu:

— Da, învăţăm şi sâmbăta.

— Dan! a strigat din hol domnul Van Dom. A venit Cristian latine.

Am aurit un răspuns înfundat.

— Ia loc, m-a invitat domnul Van Dom, făcându-mi semn către o canapea din camera de zi.

Apoi s-a îndreptat spre biroul generos. Avea o maşină de scris. Oare maşina de scris era înregistrată?

—Ai o soră mai mare, nu-i aşa? m-a întrebat el.

Am dat din cap.

A răscolit printre teancurile de dosare, hârtii şi ziare. A luat apoi o înghiţitură dintr-o ceaşcă de cafea.

Stai puţin. Cafea.

Bărbatul cu nasul borcănat şi buretos mă avertizase în legătură cu cafeaua. Ar trebui să-l atenţionez şi eu pe domnul Van Dom?

A apărat Dan.

— Noi ne ducem la Biblioteca Americană

să ne uităm pe reviste noi.

— Perfect, a spus tatăl său.

Tocmai ieşiserăm din apartament, când domnul Van Dorn a apărut brusc în capul scărilor.

— Dan, mama ta vrea să porţi căciulă. Ningea de dimineaţă.

Cât s-a întors Dan să-şi ia căciula, domnul Van Dom mi-a arătat discret ceea ce părea a fi o revistă americană. Titlul era scris cu litere mari, de tipar: *TIME*.

— Caut-o la bibliotecă şi veri care este cel mai recent număr.

Nu am spus nimic. Am dat doar din cap.

Domnul Van Dom s-a făcut nevăzut în apartament ***A*** cat să-mi opresc un zimbet. ' m ¡nₑ<ₜ.

Intuiscm bine.

Puteam comunica cu domnul Van Dom. ii puteam îm adevărul despre România. pir«îi

Aş putea păcăli Securitatea.

Aşa credeam. Aşa credeam cu adevărat.

Încă nu ştiam că uneori, vrând să-i păcălim pe alţii, de fa păcălim pe noi înşine. Pt ne

| | NOTĂ INFORMATIVĂ | |

[11 noiembrie 1989]

Cristian Florescu (17), elev la Liceul MF3. A fost observat sâmbătă după-amiază intrând şi plecând din apartamentul familiei Van Dorn. Florescu s-a angajat într-un schimb de cuvinte (indescifrabil) cu domnul Van Dorn în hol. Florescu a plecat apoi cu fiul lui Van Dorn şi s-

au dus la Biblioteca Americană. Se pare că Florescu caută să aibă conversaţii în particular cu domnul Van Dorn. Se recomandă referinţe încrucişate cu alte surse.

în timp ce traversam Piaţa Rosetti *îl* observam pe Dan şi felul' lui dezinvolt de a se comporta. Privea *relaxat* în jur, vorbea mai[1] tare, spre deosebire de noi, românii. '

îl invidiam pentru curajul de a fi el însuşi. În public. Biblioteca Americană funcţiona în două clădiri impozante de *j* la începutul secolului al XX-lea, amândouă cruţate de buldozere. , Când am intrat, a trebuit să prezentăm acte de identitate la recepţie. ; Dan s-a aplecat peste birou.

— Bună, Brenda! Ce-i cu tine aici, în faţă? a întrebat-o el. ,

— Recepţionera este bolnavă, a spus femeia. Aici, lângă uşă, . te trage rău curentul. Tare mi-e dor de vremea din California.

—Te cred. Dacă mie a ajuns să-mi fie dor de vremea din New , Jersey[1], îţi dai seama! a răspuns Dan.

Dan şi femeia au râs. El mi-a făcut un semn.

— El este prietenul meu, Cristian. Este oaspetele meu azi. Vorbeşte engleza.

— Bună, Cristian! mi-a spus femeia, cu un zâmbet strălucitor. Dan i-a dat cartea de identitate, aşa că i-am dat şi eu buletinul.

S-a uitat lung la fotografia de pe buletin. După

I Iama, clima din nordul statului este extrem de asprii, cu vânturi puternice fi ninsori abundente.

câteva clipe, şi-a ridicat capul şi m-a fixat cu privirea. Un zâmbet blând i-a apărut pe chip.

— Măi să fie! Ce ochi frumoşi ai! a spus ea.

— Ei, sunt... ciudaţi, mi-a scăpat iară să vreau.

Nu mă simţeam în largul meu în acest schimb de cuvinte, dar îmi făcea plăcere să-mi amintesc cum îi descrisese Liliana.

—Nu, nu sunt deloc ciudaţi, a insistat ea, dându-mi buletinul înapoi. Ţi se pare ciudat că o femeie în vârstă, ca mine, te com- plimentează în felul ăsta?

Apoi, a făcut ceva ce văzusem în filme. Mi-a făcut cu ochiul.

O americancă mi-a făcut cu ochiul, de parcă am fost complici într-un soi de glumă intimă. Mi se părea mie sau situaţia asta era chiar ciudată? M-am întors către Dan să văd dacă are vreo reacţie.

—Mulţumesc, Brenda, a spus el, deloc tulburat. Ne ducem să ne pervertim minţile cu porcării din cultura pop.

A schiţat un salut.

— Pervertiţi-vă cât puteţi! ne-a îndemnat ea, făcându-ne cu mâna.

Să fi înţeles eu greşit engleza lor? Ne aflam într-o instituţie. Cu toate astea, ei erau atât de degajaţi, la fel ca cei din filme. Americanii se comportau mereu atât de degajat? Nu, am refor- mulat întrebarea. Au fost mereu românii atât de sobri?

Dan s-a îndreptat cu nonşalanţă spre o masă lungă, aflată lângă un raft cu ziare. Şi-a azvârlit geanta pe masă. A aterizat cu o bufnitură seacă.

—Poţi să-ţi laşi servieta pe masă, a zis Dan. Aruncă o privire pe-aici.

Nu aveam de gând să mi-o las nicăieri. A rămas agăţată de umăr în timp ce mă plimbam agale. Era cald. Rafturi peste tot. Cu ficţiune, nonficţiunc, biografii, referinţe şi o secţiune pentru copii. Exista şi o altă secţiune cu cărţi despre istoria României şi despre limba română. Majoritatea cărţilor erau în engleză- Voiam să le citesc. Pe toate.

Şi voiam să-i povestesc Lilianei despre ele.

Am hotărât să mă aplec asupra acestei secţiuni. La capătul raftului am observat un pupitru din lemn pe care era aşezat un album cu steagul României pe copertă. L-am deschis.

Pe prima pagină era înfăţişat noul portret al lui Ceauşescu. Cel cu două urechi. Sub portret era un paragraf în limba română:

Nicolae Cep»'«™, secretarul general al Partidului Comunist Român, a stabilit relaţii diplomatice în toată lumea şi a vizitat peste o sută de ţări.*

Albumul conţinea fotografii cu conducătorul ţării în timpul călătoriilor sale sau primind vizite ale oficialilor din alte ţări:

1969 – Preşedintele SUA, Richard Nixon, vizitează Bucureştiul. Este primulpreşedinte american care vizitează o ţară comunistă.

1975 – Preşedintele SUA, Gerald Ford, vizitează Bucureştiul.

1978 – Preşedintele SUA,Jimmy Carter,

găzduieşte un dineu oficial la Casa Albă în onoarea soţilor Ceauşescu.

Albumul era plin de fotografii color înfaţişându-i pe „Cel mai iubit fiu al poporului nostru" şi pe „Cea mai iubită Mamă", împreună cu demnitari şi şefi de stat. Am dtit câteva din puzderia de nume:

Prim-ministrul Marii Britanii, Margaret Thatcher, Regina Elisabeta a H-a, Regina Silvia a Suediei, Indira Gandhi, Papa Paul al Vl-lea, premierul canadian, Brian Mulroney, Charles De

Gaulle, Regele Juan Carlos al Spaniei, regina Margareta a H-a a Danemarcei.

După care, mi-a atras atenţia:

Preşedintele Nicolae Ceauşescu s-a alăturat lungit liste de celebrităţi internaţionale care au vizitat Disney/andul, „Regatul Magic" din California, pentru a-l întâlnipe MickeyMouse. Ceauşescu a fost însoţit de soţia şi de copiii săi.

M-am uitat lung la fotografie.

Mickey Mouse.

Am dat paginile înapoi, revenind spre începutul albumului.

Ceauşescu nu păcălise doar America.

Nu.

Păcălise... întreaga lume.

Cu toţii îl credeau un dictator binevoitor. L-au primit în ţările
lor.

Nu dezgust, ci disperare. Asta am simţit la vederea fotografiilor color cu conducătorul nostru mângâind canguri în Australia şi pozând cu Mickey Mouse într-o Californie de vis.

Şi... Disneyland. Oare locul ăsta exista cu adevărat?

Ceauşescu şi familia lui erau liberi să călătorească pe orice continent şi să experimenteze tot ce avea lumea de oferit, dar îşi ţinea oamenii închişi ca într-o cuşcă între graniţele ţării, muncind, cu frica în oase, speriaţi să încerce să obţină un paşaport. Părinţii mei tânjeau să meargă la mare sau câteva zile la munte. Dar în ultimii ani, ritmul de muncă impus de Ceauşescu şi faptul că benzina era raţionalizată

făceau totul dificil de realizat.

îmi doream ca mama să aibă măcar lumină pe casa scării.

îmi doream ca tata să se bucure de un concediu adevărat sau de o maşină.

îmi doream ca Lumea să fie din nou păsări pe cerul Bucureştiului.

TREIZE
C!

Am închis albumul şi m-am îndreptat spre raftul cu reviste, căutând-o pe cea pe care mi-o sugerase domnul Van Dorn-

TIME.

Am găsit-o. Momentul mi-a rămas pentru totdeauna întipărit în minte.

Titlul de pe copertă:

MAREABREŞĂ

Moscovapermite Europă de Est să meargăpe drumul său

Am aruncat o privire rapidă peste umăr. Inima mi-a luat-o razna. Pe coperta revistei era un adolescent care flutura un steag, iar în spate, o mulţime uriaşă de oameni.

Steagul Ungariei.

Ungaria este vecina noastră.

Ia stai puţin.

În Ungaria nu mai era comunism?

Ungaria era liberă?!

30

Am citit articolul pe diagonală, luptându-mă cu termeni pe care nu îi înţelegeam. Dar am recunoscut câteva cuvinte pe care le aurisem la Europa Liberă:

Democraţie.

Perestroika. Glasnost.

Cât de multe ratasem (fin cauză că radioul era stricat? Ştiam ci în Polonia mişcarea Sindicatului Solidaritatea avusese succes, dar acum Ungaria?! Oare chiar nu mai aveau comunism? Oare părinţii mei ştiau asta? Am încercat să memorez toate detaliile ca să le împărtăşesc cu Bunu.

M-am alăturat lui Dan, care stătea aplecat asupra unei reviste. Aşa năucit cum eram, totuşi mi-am amintit de Lopătar. Mă străduiam să memorez titlurile revistelor pe care se uita Dan: *Rolling Stone, Sports Illustrated, Billboard*.

— Uite-o pe iubirea vieţii mele, mi-a spus Dan, arătându-mi fotografia unei fete care cânta la chitară. E din trupa The Bangles.

A oftat teatral, ducându-şi mâna la inimă, apoi a izbucnit în râs.

TREIZE CI

—Ai vreo prietenă? m-a întrebat.

Chiar aveam? Nu prea ştiam ce să răspund, dar am zâmbit cu jumătate de gură.

— Ai? Cum o cheamă? m-a întrebat Dan.

Am prelungit momentul. Să-i spun?

— Liliana, i-am zis în cele din urmă. Tu ai vreo prietenă?

A clătinat din cap în semn cil nu.

— Mi-a plilcut dc-o nemţoaica, vecină cu noi, dar fatnili„ „ţ era doar în vizită. Dar îmi trimite scrisori cu timbre super!

Freca între degete paginile revistei.

— Lilianei îi place muzica? m-a întrebat.

— Da. îi place de Springsteen.

— Springsteen? Interesant!

Dan a dat paginile înapoi până când a ajuns la un articol $ l fotografia cu Bruce Springsteen. Fără să clipească, a rupt p^n din revistă.

Am făcut un pas înapoi. Dan Van Dom a rapt o pagi„j ^ revistă! Fără să ceară voie. Cu siguranţă, aşa ceva nu era în nicio bibliotecă din lume. Era pur şi simplu vandalism. M văzut că am făcut ochii cât cepele şi a râs.

—Ambasada SUA chiar are nevoie de aceste informaţii, şoptit el, rulând foaia şi strecurând-o în geantă. Ştii, în bibU^ pot intra şi români. Poţi să vii şi singur.

— Serios?

Mă întrebam dacă Bunu ştia de asta.

—Da. Lui Reagan şi lui Bush nu prea le plăcea ideea, dar, mai demult, Nixon a făcut o înţelegere cu Ceauşescu. La NewYo* s-a inaugurat Biblioteca Română, iar Statele Unite au deschis biblioteca asta la Bucureşti.

Nu prea le plăcea ideea. Nixon a făcut o înţelegere. Cum adici? Nu observasem în album fotografii cu Ceauşescu împreună cucei mai

recenţi preşedinţi americani. La asta se referea Dan?

Sigur că da, Biblioteca Americană exista, dar orice român cuc intra de unul singur aici probabil că era raportat la Securitate. Cine şi-ar fi asumat un asemenea risc?

—Mulţumesc că m-ai adus cu tine. E interesant, am adăugat

TREIZE
CI

—Pentru puţin. Ajung aid cam de două ori pe lună. *Tagalong.*' N-am prea multe lucruri de făcut în Bucureşti. Tu nu te plictiseşti? m-a întrebat.

— N-am timp să mă plictisesc.

— Da, aşa e, ori eşti la şcoală, ori stai la coadă la Alimentara. Hei, nu mă iei şi pe mine să stau la coadă o dată? Ar fi un subiect interesant pentru eseul meu de admitere la facultate.

Voia să stea la coadă? I se părea ceva neobişnuit? M-am încruntat.

— îmi cer scuze, ceea ce vreau să spun este că, în State, nu trebuie să stăm la coadă la cumpărături. Şi nici nu avem nevoie de Kent pentru unii sau alţii. Săptămâna trecută, mama a trebuit să *hustle uf*- nişte Kenturi ca să ni se ridice gunoiul. Frate, cât *gripinf* pe tema asta! încă mă întreb ce a făcut tata de a fost *demoteâ* şi trimis aici.

Comentariile lui Dan mi-au dat mult de gândit. Ce însemnau *tag along, bust/e, griping* şi *demotedi* Dar în mintea mea revenea obsesiv întrebarea despre Ungaria: maghiarii stăteau la coadă? Aveau voie să călătorească liber?

De îndată ce-am ieşit din clădire, Dan mi-a azvârlit foaia ruptă din revistă, făcută sul.

— Dă-i-o fetei tale. Spune-i că e un cadou din New Jersey. Am ezitat. Articolul era furat, dar mi-l doream pentru Liliana.

L-am luat şi l-am îndesat în geacă.

— Am impresia că îţi cam este dor de acasă.

— Foarte mult! Aici nu există liceu

internaţional, aşa că trebuie să stau toată ziua în casă, cu meditatorul. Am vrut să continui la şcoala mea din State, dar ai mei au insistat că trebuie să fim împreună. Dacă luna viitoare va fi linişte şi pace la ambasadă, au promis
că mergem acasă de Crăciun. Abia aştept! O să aduc şi nişte timbre noi.

— Super!

— Hei, Cris...

Dan a făcut o pauză.

— Să nu le spui alor mei că am rupt pagina aia, OK?

Părea îngrijorat, după felul în care mi-o spusese.

—Bine, m-am învoit eu.

Părea uşurat. Rupsese pagina doar ca să se dea mare.

— Şi apropo, a spus el. Am aurit-o pe mama ta spunându-(i Cristi. în State, Cristi e nume de fată, ştiai asta?

A râs şi m-a lovit în glumă cu pumnul în umăr.

Tot ce văzusem mă năucea. Abia puteam să-mi adun gândurile, Ceauşescu fusese la Disneyland. îi dusese pe toţi de nas. Ungaria era liberă. Se desprinsese de tot de comunism.

Iar Domnul Van Dom voia să văd revista şi voia să aflu asta. Dar de ce?

Aveam un articol despre Bruce Springsteen pentru Liliana.

Ce să-i raportez Lopătarului?

în America, Cristi era considerat nume de fată.

Dar un gând nu-mi dădea pace:

Ungaria era liberă Ungaria era liberă?!

| | NOTĂ INFORMATIVĂ | |

[11 noiembrie 1989]

Cristian Florescu (17), elev la Liceul MF3.

Ţinut sub observaţie sâmbătă după-amiază, la Biblioteca Americană, împreună cu Dan Van Dorn. Florescu s-a uitat la cărţile din secţiunea de călătorii şi a citit dintr-o revistă americană de politică. Apoi s-a aşezat cu Van Dorn la o masă. Dan Van Dorn a rupt o pagină dintr-o revistă şi a pus-o în geantă. Florescu nu a obiectat şi nici nu a semnalat fapta acestuia angajaţilor de la bibliotecă. Florescu a plecat apoi cu Van Dorn.

TREIZECI ŞI UNU
31

O minciună este ca un bulgăre de zăpadă. Se rostogoleşte, devine din ce în ce mai mare şi mai greu, până când, în cele din urmă, nu mai poţi să-l urneşti. Credeam că sunt puternic. Dar, de fapt, câte puteam duce şi eu?

Nu puteam să-i pomenesc lui Bunu de Biblioteca Americani M-ar fi descusut, iar răspunsurile mele ar fi dat naştere unui bulgăre imens de zăpadă. Totuşi, am decis să-i spun lui Bunu ce auzisem despre Ungaria, ca şi cum aş fi aflat de pe stradă, şi că trebuie neapărat să ne reparăm radioul.

Am ajuns în faţa blocului, iar pe scări o femeie se lupta cu o valiză mult prea mare pentru ea.

— Bună! mi-a zis. Te superi dacă te rog să-mi dai o mâni de ajutor?

— Nu mă supăr. Nu aţi vrea să vă chem liftul?

Ea a clătinat din cap.

— Nu vreau să rămân blocată în lift din cauza curentului. Nu suport asta.

Avea nişte cercei de aur strălucitori, în formă

de fulgere. M-am uitat la valiza ei. Avea o etichetă prinsă de mâner, inscripţionată în limba engleză: *American Airlines*.

— Sunteţi din State?

— Sunt româncă, dar locuiesc în Boston.

Poftim? Cum obţinuse o româncă paşaport să plece din ţară şi să trăiască în Boston? Cei care solicitau să emigreze erau adesea pedepsiţi. Sever. Dar se vedea de la o poştă. Părea din altă lume: avea un palton verde-deschis, cizme roşii şi avea o tunsoare neobişnuită.

I-am ridicat valiza.

— La ce etaj?

— La trei. Am venit în vizită la mama. Irina Drucan.

Am dat din cap – o ştiam pe doamna Drucan.

Deodată, şi-a coborât glasul:

— E pe moarte, ştiai?

Nu ştiam. Dar eram sigur că babele de la Radio-Şanţ erau la curent cu problema. Poate că şi Bunu şi Cici aflaseră.Tot ce ştiam eu era că doamna Drucan era în vârstă. Nu-mi aminteam când o văzusem ultima oară.

Ochii femeii s-au umplut de lacrimi. A respirat adânc şi a început să se plimbe de colo colo.

— îmi pare rău, scuză-mă o clipă!

— Nu mă grăbesc nicăieri.

S-a uitat la mine plină de recunoştinţă.

— Cum te cheamă?

— Cristian.

— Mersi, Cristian!

I-am cărat valiza grea până la etajul al treilea. Ea a deschis uşa apartamentului şi mirosul stătut, de boală, a năvălit pe coridor. S-a oprit un moment şi s-a proptit de tocul uşii, încercând să se adune. Avea vocea sugrumată de durere.

— Sărut mâna, mamă! Am venit.

Am rămas pe loc, aşteptând, în caz că mai avea nevoie de ajutor.

— Mersi, Cristian!

A închis uşa în urma mea, încet, aproape tără zgomot.

Am urcat la etajul patru. O auzeam pe mama cum, exasperată, se răstea la Bunu, chinuindu-se să-şi controleze vocea.

— Mă scoţi din sărite! Le păstram ca să iau medicamente – pentru tine!

M-am uitat la Cici.

— Bunu a dat toate pachetele de Kent ca să-şi repare radioul, mi-a explicat ea.

— Acum, *ştirile* sunt mai importante decât medicamentele! Polonia şi Ungaria. Urmează RDG[1]! a strigat Bunu. Avem nevoie de radio. Avem nevoie de Europa Liberă. Avem nevoie de transmisiunile lui Munteanu. Spune-i şi tu, Cristian!

— Lasă-l pe el! Nu trebuia să fad asta, s-a plâns mama. Ken- turile alea nu erau ale tale.

— Dar ce e *al nostru,* cu adevărat, Mioara? Totul aparţine Partidului, draga mea, a spus Bunu, urlând de-a dreptul. Ăsta este adevărul!

Eram de acord cu Bunu. Preferam să nu am Kenturi, dar si am radio. Mai ales după tot ce văzusem la bibliotecă. Aveam nevoie de Radio Europa Liberă.

Postul fusese înfiinţat de Agenţia Centrală de Informaţii americană, CIA, cu zed de ani înainte,

I Republica Democrată Germani sau Germania de Est

pentru a transmite informaţii dincolo de Cortina de Fier – graniţa dintre ţările comuniste şi necomuniste. Prindeam undele cu o antenă ilegală şi aproape fiecare familie îşi făcuse aşa ceva. Dar nimeni nu vorbea despre asta. Era foarte important.

Bunu ascultase ştirile. Era sigur că urma RDG?

— Dar România? l-am întrebat.

— Exact! Ca să aflăm asta, avem nevoie de radio.

— Vorbeşte mai încet! l-a implorat mama.

M-am întors către soră-mea.

— Cici, ştiai că doamna Drucan e bolnavă? am întrebat-o în şoaptă- Fiica ei tocmai a sosit din State.

— Ce mă bucur că a reuşit să vină! Da, ştiam. I-am spălat şi i-am reparat cămaşa de noapte săptămâna trecută. Biata femeie a ajuns piele şi os.

— FÎică-sa trăieşte în Boston? am întrebat-o.

Cici a dat din cap.

— Da, este cercetător la Harvard. Dar tu pe unde ai umblat? m-a întrebat Cid în şoaptă. S-au terminat de mult orele.

Am ridicat din umeri.

—Am pierdut vremea.

S-a uitat la mine, bănuitoare.

—Ai pierdut vremea? Cu cineva anume?

— Nu chiar, i-am răspuns.

— A trecut Liliana pe aid. De două ori.

M-a rugat să-ţi dau asta.

Cid a scos din buzunarul de la spate un plic sigilat.

— Ooo! Un bileţeeel de draaagoooosteee, m-a tachinat ea, fluturând plicul în aer.

—Ţi-e ciudă că Alex nu ţi-a scris nidun bilet până acum?

I-am smuls plicul din mână şi m-am retras în debaraua mea.

Foloseam lanterna cu zgârcenie, dar, în mod cert, o scrisoare de la Liliana merita puţină risipă. Aş putea să-i pun articolul despre Springsteen în plic şi să trec să i-l dau. Am desfăcut plicul şi am scos hârtiuţa, pe care erau scrise următoarele:

Eşti un mincinos..

Eşti tot ce disprețuiesc mai mult.

Eşti un turnător.

32

TREIZECI ŞI DOI

Am stins lanterna.

Braţe invizibile au apărut în întuneric. O mână m-a înşfăcat de păr. Cealaltă mi-a astupat gura şi nasul şi apăsa cu putere. Mi apăsa din nou şi din nou. Din ce în ce mai tare.

Efti un mincinos.

Deja nu puteam să mai respir.

Eţti tot ce dispreţuiesc mai mult.

Acum mă sufocam.

Eţti turnător.

Eram în stare de şoc şi vedeam stele verzi.

Am ieşit ca o furtună din debara şi am năvălit afară din casă, cu biletul în mâni

Nu ştiam încotro s-o apuc, nici ce să fac. Dar ceva mă măcina pe dinăuntru: gândul că Liliana credea că îmi petreceam timpul cu ea doar pentru a obţine informaţii.

Am bătut la uşa ei.

A apărut în prag Alcx.

— Lili, a strigat el peste umăr, te

caută iubitul tău.

S-au auzit şoapte în spatele uşii, iar Alex a ridicat din umeri.

— O, scuze! Nu-i acasă.

Şi mi-a închis uşa în nas.

Am bătut din nou. Şi din nou. Şi am tot bătut, până când uşa s-a deschis, în sfârşit.

—Uite ce e, Lili nu vrea să te vadă. Dacă mai baţi mult la uşă, o să-ţi rup mâna, m-a avertizat Alex.

îmi fierbea sângele în vene. Eram un ghem de nervi.

— Vorbeşti serios, Alex? Ieşi afară şi mai vedem noi...

— Mă ameninţi? Să vezi ce-ţi fac!

— Hai să te văd, pămpălăule!

— Du-te dracu'!

M-a înşfăcat de gulerul gecii.

Liliana a apărut în prag şi s-a agăţat de fratele ei, încercând să-l tragă înapoi.

— Opriţi-vă!

—Ţi-e teamă c-o să-ţi omor iubiţelul? a scuipat Alex vorbele plin de dispreţ.

—Taci din gură, Alex!

Liliana s-a repezit pe lângă mine şi a coborât scările în fugă. M-am dus după ea. Am coborât în stradă şi ne-am dus în spatele blocului.

— Ce-i cu tine? Mai nou, te iei la bătaie cu frate-miu?

— Da, dacă aşa putem să stăm de vorbă.

Am scos biletul din buzunar.

— Ce-i cu asta? Tu l-ai scris?

— Da, eu l-am scris.

— De ce?

—Mă mai şi întrebi?

S-a strâmbat, dezgustată.

— Securitatea l-a săltat pe taică-miu de la serviciu, a şoptit ea. L-a întrebat de ce aduce oase acasă şi l-a acuzat că fură din „avutul obştesc”.

— Ce?!

— *Da!* a spus ea, abia respirând.

—Liliana, nu am spus nimănui nimic. Îţi jur! Sigur te-a văzut şi altcineva că le dai oase câinilor.

— Oare? Şi tot „altcineva” m-a văzut că am avut o Cola adevărată?

Am făcut un pas înapoi.

— Ne-a văzut cineva atunci când am băut Cola?

— Hai, te rog. încetează cu teatrul ăsta ieftin, Cristian! Mă dezgusti!

— Liliana, greşeşti. Nu am spus nimănui.

— Ba nu greşesc. Sunt o idioată! Şi ştii de ce? Pentru că mi-a plăcut de tine.

A suspinat.

— Chiar mi-a plăcut de tine. *Vai, este atât de inteligent şi de interesant. Ne înţelegem atât de bine*. Chiar ai reuşit să mă păcăleşti. Cu câte te mai întâlneşti ca să obţii informaţii?

— Nu mă întâlnesc cu nimeni. Doar cu tine. Şi *nu* pentru informaţii. îmi petrec timpul cu tine pentru că îmi place de tine. Te plac de ani de zile. Doar ştii asta, Lil...

Am întins mâna spre ea, dar s-a tras înapoi.

S-a uitat la mine, iar ochii i s-au umplut de lacrimi.

— Cum ai putut, Cristian? Şi de ce?

Mi-ai plăcut atât de mult. Atât de mult, încât acum te urăsc.

Mi-a întors spatele şi a luat-o la fugă.

Mi s-au înmuiat genunchii. Mă clătinam de pe un picior pe altul, ţinând biletul strâns în mână.

Ce se întâmplase?

Mi-au trebuit ani buni ca să mă apropii de Liliana.

Şi acum mă ura. Da.

Dar nu atât de mult pe cât mă uram eu.

îi aud foarte bine.

Aplaudacii.

Bat din palme.

Imaginea e de neclară, dar apoi îmi dau seama.

Am o pungă de plastic trasă pe cap, strânsă în jurul gâtului.

33
TREIZECI ŞI TREI

Ce naiba se întâmplă?

Respiră! strigă aplaudacii. *Respiră!* scandează ei la unison.

Trag de pungă. Trag de sfoara care mă strânge de gât. Mă uit la ei.

Nu pot să respir. Nu pot executa comanda lor cu o pungă trasă peste cap. Nu mai am aer.

Soseşte un convoi de Dacii negre, pline cu securişti îmbrăcaţi în haine din piele.

Respiră! strigă ei de la geamurile maşinilor. *Respiră!*

— Nu pot, gem eu.

Bărbaţii care bat din palme se despart în două mulţimi şi se apropie de mine un bărbat scund, într-un costum mototolit.

— Ajută-mă! îl implor.

Ceauşescu ridică mâna dreaptă de parcă ar vrea să mă salveze.

Dar se întoarce cu spatele şi începe să dea din mână, conducând corul de aplaudaci.

Res-pi-ră! Res-pi-ră! Res-pi-ră!

M-am trezit, sufocat. Am ieşit împiedicat din debara, indus direct la baie şi am dat să vomit.

Dar nu aveam ce să vomit.

TREIZECI ŞI PATRU 34

Mă aflam între realitate şi coşmar. Colegul meu de clasă, cel care cedase nervos, trăise şi el asta. Se străduise să scape de sfoara care-l sufoca încet.

Nu voiam să fiu informator.

Dar nu voiam nici ca Bunu să moară.

*Double bina*Acesta era termenul englezesc potrivit.

A doua zi, Luca m-a abordat:

— Cristian, e absolut aiurea. Hai să stăm de vorbă, mi-a propus. Nu pari bine.

M-am uitat la el cu dezgust.

— Dar *tu* eşti bine? Ştii cum e, nu-i aşa, Luca?

Mi-a făcut un mic semn din cap şi şi-a mutat privirea în pământ. Apoi a plecat.

Oare se simţea la fel de distrus ca mine? Cumva, mă îndoiam. Părea odihnit, probabil că încă se mai recunoştea în oglindă şi în coşmarurile lui. Probabil că nu zăcea în baie, nopţile. Chiar dacă încă îl uram pentru că mă aruncase în chestia asta, speram că nu suferea la

fel de mult ca mine.

În ziua următoare, am căutat-o pe Liliana la şcoală. Nici măcar nu se uita la mine, făcea eforturi să mă evite. Am încercat să-i vorbesc în timp ce ne întorceam acasă.

— E doar o neînţelegere. Nu se poate să se termine aşa, i-am., spus eu. Nu renunţ! <,

— Renunţă, Cristian! mi-a întors-o ea. j

Stea-de-Mare ne-a auzit vorbind şi mi-a dat un sfat:

— Lasă-o în pace! Câte nu umblă după tine... Ai de unde alege.;

TREIZECI ŞI PATRU

Dar eu nu voiam să aleg. O voiam pe Liliana.,

— N-o să renunţ, i-am spus lui Stea-de-Mare. Aţi auzit? am *!* strigat în gura mare către balcoanele unde babele stăteau la pândi*)* Nu renunţ!!!

Dus cu pluta. Disperat. Cine ştie ce ziceau despre mine?

Cu toate că Liliana încă mă evita, aveam senzaţia că îmi citea ‘gândurile. în adâncul sufletului, probabil ştia adevărul. Da, eram ' informator. Dar nu o turnasem la Securitate. Cum aş putea să-i explic asta?

Câteva zile n-am mai văzut-o deloc pe-afară, dar eram tot timpul cu ochii după ca.

Ai mei bănuiau că se întâmpla ceva cu mine. Nu le puteam spune nimic nici lor – nici altcuiva – de ce Liliana nu mai voia să mă vadă.

Din fericire, nici ea nu spusese nimănui. încerca să-şi protejeze propria familie... sau pe mine? M-am agăţat de ultima variantă

Am tot stat pe balcon, sperând că mă va vedea. Voiam sâ-i trimit mesaje prin semne.

într-o seară, Cid a venit pe balcon, lângă mine.

A tras adânc aer în piept, apoi şi-a adunat părul ei lung într-un coc la spate.

—Uite ce e, nu ştiu care-i treaba, Pui, dar ştiu că s-a întâmplat ceva cu Liliana… şi acum te văd pe tine, şi ştiu că suferi.

Un nod dureros mi s-a pus în gât. Nu puteam vorbi. Doar am dat din cap.

Ea şi-a pus o mână pe spatele meu.

— Nu renunţa! Liliana merită. Şi tu meriţi.

Nu ştiu ce-o fi fost, grija soră-mii sau poate sfatul ei de a nu ceda, dar pur şi simplu am clacat. Cici şi-a dat seama. Şi a fost atât de înţelegătoare, încât mi-a oferit intimitate în balconul rece şi întunecat, lăsându-mă singur cu lacrimile mele.

Bunu mi s-a alăturat pe balcon. Nu a spus nimic la început, doar a stat lângă mine. Prezenţa lui mă liniştea.

— Durerea ta mă inspiră, a spus într-un final.

M-am uitat la el.

— Da, mă inspiră, a adăugat. Regimul ăsta ne privează de atâtea lucruri. Unii, cum e taică-tu, sunt reduşi la tăcere în mod forţat, sunt letargici. Dar să ai sentimente atât de profunde, asta reprezintă însăşi esenţa fiinţei umane. îmi dai speranţă, Cristian.

Trebuia să-i mărturisesc.

Ştia deja că eram informator, dar trebuia să spun asta cu voce tare.

— Bunu...

— E destul pentru seara asta. E mai rece aici, afară, decât în inima academicienei Elena.

M-a lăsat singur pe balcon şi s-a întors în casă înainte să apuc să spun vreun cuvânt.

Mă gândesc adeseori la acea noapte şi la nevoia mea disperată de a mărturisi. Câţi alţi români stăteau pe balcoane în clipa asta, la fel mine, încercând din răsputeri să-şi dea drumul la gură?

35 TREIZECI ŞI CINCI

A doua zi, când am trecut pe lângă el pe hol, tovarăşul director a dat discret din cap. Aşa că, după ore, am aşteptat o vreme în toaletă, apoi am pornit spre casa-gazdă. Oare Lopătam! se întâlnea şi cu alţi informatori acolo? Dacă aş fi ajuns mai devreme sau dacă aş fi aşteptat după, i-aş fi văzut? Probabil că avea un program bine pus la punct, pe intervale orare. Oare deja ii cunoşteam pe cei care locuiau efectiv în acel apartament?

Cu fiecare pas, mintea îmi forfotea de noi întrebări şi în mine creştea furia.

Frustrare.

Bunu. Liliana. Luca. Totul era aşa de confuz.

Am tras cu ochiul prin uşa întredeschisă. Securistul nu m-i văzut. Nu din prima. Stătea jos şi trăgea tare din ţigară.

Am avut un moment la dispoziţie să evaluez această mizerabilă creatură cu mâini

TREIZECI ŞI CINCI

cât lopata, care ruina vieţile adolescenţilor â-i forţa să devină informatori. Ce-l făcuse să-şi vândă sufletul? Fusese şi el, la rândul lui, şantajat? Poate şi el avea o rudă suferindă? Ori provizia de Kenturi şi satisfacţia de a conduce o Dade ne3grăi motivau să meargă mai departe pe acest drum? Nu purta verighetă Doar sticla de ţuică îi ţinea companie în nopţile red de iarnă. Cum de ajunsese Luca să aibă de-a face cu acest individ? Luca

era un băiat de treabă, dar cam naiv. Nu era de mirare că săracul nostru coleg de clasă avusese o cădere nervoasă.

Dar eu aveam să rezist.

Aveam de gând să-i fac praf pe toţi. Dacă i-aş duce caietul meu domnului Van Dom, ambasada m-ar privi ca pe o sursă de încredere – care spune adevărul —• şi ar transmite mai departe că Ceauşescu minte pe toată lumea.

Mă uitam cum securistul se juca cu pachetul de BT. Scosese timbrul din partea de sus a pachetului şi şi-l răsucea în jurul degetului mic. Fumul de ţigară se înălţa în vălătuci de păcate, strecurându-se încet afară, învăluindu-i gâtul.

Strânge-I de gât.

—Intră şi închide uşa, mi-a ordonat el, observându-mă într-un târziu. Ia loc!

Am intrat şi m-am aşezat. Ţineam caietul de algebră în poală.

— Deci cum au decurs lucrurile?

— Bine, am minţit.

Dosarul meu, care devenea din ce în ce mai voluminos, stătea pe birou în faţa lui. Oare ce era înăuntru?

— Ai vizitat obiectivul?

Am dat din cap.

— L-am însoţit la Biblioteca Americană, aşa cum mi-aţi spus.

— Şi ce-ai aflat?

Am tras adânc aer în piept şi am început să recit:

— Citeşte revistele *Rolling Stone, Sports Illustrated* şi *Billboard*. Se plictiseşte şi îi e dor de casă. Vine un profesor şi îl meditează acasă.

— *Ai* aflat cum îl cheamă?

Am ridicat din umeri.

— Nu mi-a spus.

— Bărbat sau femeie? Tatăl lui interacţionează cu profesorul?

— Nu a spus. Vrea să meargă acasă de Crăciun. îi place de o fată...

— Cum o cheamă? E românca?

Am tras zdravăn aer în piept şi am continuat:

—îi place o fată care cântă la chitară într-o trupă americani..

— Se întâlnesc?

M-am gândit la Dan, glumind despre pretinsa lui iubită din revistă. N-am putut să mă abţin:

— Da, au o relaţie. Relaţie la distanţă. Serioasă. Ea este mai în vârstă şi locuieşte în New York.

— Părinţii lui ştiu?

— Nu. E secret. Un mare secret. El o să înveţe la Princeton şi îşi fac planuri să fie împreună acolo.

A dat din cap, luând notiţe pe o foaie.

— Fiul are acces la bani?

— Nu a pomenit niciodată de bani.

— Ce părere are despre fetele românce?

— Nu a adus vorba niciodată de de. Vorbeşte doar despre fata asta, care cântă la chitară.

—Tatăl lui interacţionează cu românce?

— Habar n-am.

De ce punea atâtea întrebări despre femei? încotro bătea?

— La bibliotecă ce-ai văzut?

Am răspuns bucuros la întrebarea asta:

—Am văzut un album cu fotografii ale Iubitului nostru Conducător, făcute la Disneyland, în

California. El şi Tovarăşa Elena Ceauşescu se jucau cu Mickey Mouse şi se distrau de minune în Regatul Magic. Am fost surprins – eu nu credeam că Disneyland e real. Tovarăşe maior, chiar există un asemenea loc?

Lopătând s-a uitat la mine, iritat.

— Obiectivul a distrus ceva sau a ieşit cu ceva din Biblioteca Americană?

întrebarea era mult prea exactă. Ştia de revistă. Cum aflase?

— Da, a rupt o pagină dintr-o revistă.

— Ce scria acolo?

— Era un articol despre cântăreţi americani.

¡Vl-am gândit la articol, care încă mai era în debaraua mea.

— Despre ce este vorba în articol?

—Doar nişte idei şi sentimente exprimate într-un cântec, am spus cu.

— Vreun sentiment anume? m-a întrebat, nerăbdător.

Mi-a revenit în minte una dintre prelegerile lui Bunu, despre
puterea cuvintelor. Am făcut o pauză, dând glas unei fraze pe care o inventasem pe loc.

— Ideea... Cred că era ceva de genul... dă-i putere unuia care nu şi-o doreşte şi vezi ce poate să facă cu ea.

Securistul a dat din cap şi a continuat să noteze în grabă. Chiar mi-a cerut să repet. Aproape că am bufnit în râs. în mod categoric, îmi pierdusem

minţile.

—Dă-i putere unuia… care nu şi-o doreşte… şi… vezi ce poate să facă cu ea, i-am dictat eu.

A continuat să scrie, fără să sesizeze ironia. M-am foit pe scaun şi am pus caietul în aşa fel încât emblema Stelei să fie la vedere, aşa, ca din întâmplare. O desenasem în noaptea de după ultima discuţie avută cu el. Securistul a observat-o. Şi-a lăsat pixul jos pentru a trage rapid un fum din ţigară. Am profitat de ocazie.

—Ţineţi cu Steaua sau cu Dinamo?

— Cu Steaua, a răspuns încet.

— Şi eu. Steaua este cea mai subestimată echipă din toată Europa. Atât de multe meciuri, şi nicio înfrângere.

Lopătarul s-a lăsat pe spate, dând din cap. A tras încă un fum de ţigară şi a început să se joace din nou cu inelul de hârtie.

— Şi nu uita că celelalte echipe europene cumpără şi jucători străini. Dar echipa noastră este autentică – sută la sută românească, a spus el.

— Exact. Când eram mic, visam să fiu portar la Steaua, am minţit.

Securistul a râs uşor.

— Ca noi toţi, de altfel.

Dar imediat s-a îndreptat de spate şi a devenit la fel de ţeapăn ca înainte.

A lăsat să-i scape pe masă inelul de hârtie de la ţigări şi a pus din nou mâna pe pix. Dar i-am văzut, preţ de-o clipă, fisura minusculă din armură. Mă

strecurasem şi îi distrăsesem atenţia pentru scurt timp. Deci se putea.

— Lui Dan Van Dorn nu-i place fotbalul nostru. îi place fotbalul american, i-am destăinuit eu.

— Scrie tot! Absolut tot ce mi-ai spus. Şi semnează în partea de jos, m-a instruit el.

Securistul nota în agenda lui în timp ce eu scriam. Când am terminat, i-am întins declaraţia semnată.

— Am aflat că tatăl obiectivului are un birou mare în apartament, mi-a spus. Am nevoie să ştiu ce se află pe birou.

— Iar eu am nevoie de medicamente pentru *bunicul meu*.

Securistul şi-a ridicat privirea din însemnările lui.

M-am uitat la el, iară să clipesc.

—Ţi-am spus că mă voi ocupa de asta. Află ce este pe biroul lui. Am terminat discuţia, m-a anunţat el.

Am dat din cap şi am părăsit apartamentul. Ticălosul!

Şi apoi mi-a venit un gând. Cum a aflat Lopătarul că domnul Van Dom avea un birou? Mai exista un alt informator care spiona familia Van Dorn?

Dacă da, cine era?

|| RAPORT ||

Ministerul de Interne STRICI SECRET
Departamentul Securităţii Statului [14 noiembrie 1989] Direcţia a II-a, Serviciul 330

36
TREIZECI ŞI ŞASE

Discuţie cu sursa OSCAR la casa-gazdă. OSCAR a manifestat [illegible] a încercat să devieze cursul discuţiei. Semnătura de pe raportul de astăzi diferă de cea precedentă.

OSCAR a furnizat următoarele informaţii despre obiectivul VAIDA:

- fiul lui VAI DA are un meditator cu care face lecţii acasă;
- fiul lui VAI DA este angajat într-o relaţie clandestină cu o muziciană din America;
- la Biblioteca Americană, fiul lui VAIDA a rupt şi şi-a însuşit un articol dintr-o revistă care exprimă idei anticomuniste.

Pentru documentaţie suplimentară, OSCAR este acum ¡însărcinat cu:

- extragerea informaţiilor despre ce există pe biroul de acasă al lui VAIDA.

NOTĂ: Ar trebui să se ia în considerare loialitatea |şi viabilitatea familiei lui OSCAR ín calitate de ¡sursă stabilă. Rapoarte recente afirmă că în timp ce ¡se afla la Biblioteca Americană, OSCAR s-a uitat pe ■reviste americane de politică. Rapoarte suplimentare ¡indică faptul că OSCAR este afectat din pricina relaţiei romantice cu vecina lui, Liliana Pavel (17).

Mergeam prin întuneric, atât de furios, încât şi câinii se ţineau la distanţă de mine. Frigul mi se strecura în oase, erau doar câteva grade peste zero. Un miros de umezeală, familiar, plutea în aer, semn că zăpada urma să se aştearnă în curând.

Securistul ştia despre articolul din revistă. Oare Luca mă urmărise Ia Biblioteca Americană? Lucra şi el tot pentru Lopătar? Dacă era aşa, probabil că Lopătarul îl intimidase, îl ameninţase. Dacă l-aş întreba pe Luca, mi-ar confirma? Cumva ne puteam uni forţele?

Nu, era o idee teribil de proastă. Eram mai în siguranţă dacă acţionam dc unul singur.

Am ajuns acasă şi am găsit-o pe femeia din Boston fumând în scara blocului. O persoană din America venită în vizită aici era o ciudăţenie maximă. Câţi vecini dăduseră deja raportul la Securitate despre femeia cu cizme roşii?

— Bună seara! mi-a zis şi a dat din cap spre mine.

Avea faţa trasă, obosită.

— Bună seara! Cum se mai simte mama dumneavoastră?

—Nu o mai duce mult, a spus ea, dând afară din piept ultimul
fum din ţigara pe care o ţinea. Dar acum e mai bine. Sora ta i-a fost de mare ajutor. Vrei s-o rogi să mai treacă pe la noi dacă are timp? Trebuie să mut nişte mobilă.

— Vă ajut cu.

— O, mersi! Ar fi minunat.

Am urmat-o în sus pe scări.

0 găleată şi un teu stăteau afară, lângă uşă. Apartamentul nu mai mirosea a acru, mirosea... Nu eram sigur a ce mirosea. Am ajutat-o să mute canapeaua lângă dormitor.

Din prag, am zărit o siluetă întinsă pe pat. Mică

şi sfrijită. Dacă n-aş fi observat puful alb în loc de păr, aş fi confundat-o cu un copil.

— Aş putea să pot fi noaptea mai aproape de ea.

Am dat din cap.

— Pot să vă întreb cum aţi ajuns în Boston?

—Am plecat din Bucureşti în anii şaptezeci. Am fost admisă
la Harvard. Lucrurile erau mai uşoare pe atunci.

— Este prima dată când vă întoarceţi? am întrebat-o în şoaptă.

—Da, a fost complicat să mă întorc, dar sunt căsătorită cu un
american şi am paşaport american acum.

Căsătorită cu un american? O, bineînţeles. Mai mult ca sigur vecinii o turnaseră deja la Securitate. Probabil că cele din Radio-Şanţ erau epuizate de atâta activitate. Oare atunci când a plecat din România era conştientă de faptul că familia ei avea să suporte consecinţe?

Din dormitor s-a auzit un scâncet.

—Vrea să o întorc din nou pe partea cealaltă. Poţi să mă ajuţi?

Am urmat-o în dormitor. Singurătatea austeră a încăperii mid şi teme era „încălzită" de o fotografie a Papei Ioan Paul al II-lea. Ded doamna Drucan era catolică. N-avea nicio importanţă lucrul ăsta. Oricum, toţi se rugau în secret. Regimul îi hărţuia pe preoţi şi distrugea multe biserici. Când Ceauşescu a ras de pe faţa pământului centrul

36
TREIZECI ŞI ŞASE

Bucurcştiului, un inginer curajos a salvat mai multe biserici vechi. Le-a pus pe şine cu rulmenţi şi le-a mutat în diferite părţi ale oraşului. Bunu l-a numit „inginerul raiului”.

— Trebuie să-i aranjez perna aşa cum îi place. Poţi s-₀ ridici ■; puţin pe mama, s-o aşez?

S-a întors spre mama ei.

— Am un ajutor aici, mamă.

Eu, ajutor? Habar n-aveam ce să fac. Doamna Drucan părea atât de ¿agilă. îi lipseau smocuri de păr. Scalpul ei rozaliu semăna cu pielea unui pui de găină golaş.

— Sora mea s-ar pricepe mai bine...

—Ţine-o de gât şi de cap şi apleac-o uşor în faţă.

Am făcut aşa cum mi-a spus, îngrozit că doamna Drucan ar putea muri în braţele mele în orice moment. Când i-am sprijinit ‘din nou capul pe pernă, privirea ei a plutit spre mine. Avea o expresie goală, dar încă era conştientă.

— El este Cristian Florescu, mamă. Fratele mai mic al Cedliei

I-am zâmbit femeii.

Ochii ei s-au închis încet, apoi s-au descins din nou.

— Uite că tc recunoaşte. La tine a reacţionat, la mine nu Odihncştc-te, mamă! Sunt aici.

Am ieşit amândoi din cameră. Ea a scotocit printr-un s-a întors cu faţa spre mine şi mi-a întins un pachet de Kent. M-am uitat lung la ca.

— Ezitarea ta îmi dă de înţeles că eşti un băiat cumsecade.

M-am decis să o întreb:

— Oamenii din Statele Unite ştiu cum este viaţa în România?

—Nu. Americanii nu ştiu prea multe despre

noi. Lui Ceauşescu
îi convine asta. Şi, momentan, Statele Unite se concentrează pe Germania şi perestroika.

Am dat din cap, gândindu-mă la ştirile de la Europa Liberi Bunu îmi spusese că Ceaușescu nu avea să permită niciodată ca reformarea din URSS să se aplice şi în România.

Şi-a dres glasul şi mi-a băgat rapid pachetul de Kent în mâni

Uite ce e, poate ca ţi se pare ciudat să accepţi ţigările astea .utoru.I dat unei femei pe moarte. Dar hai să recunoaştem, P^entr^ ^ te. Poţi descurca aici. Nici nu vreau să mă gândesc de ^ **Kenturi** o să am nevoie pentru certificatul de deces al mamei **TLtru** o incinerare decentă.

* M-aro *^ttat <*^n n0U *a ^ătrâna su^rrin^dă, iar cuvintele lui Bunu ffli-au revenit în minte:

Hai te rog. Oi ji eu pe moarte, dar tnca n-am surzit.

Oare doamna Drucan o auzea pe fiica ei? Speram că nu. îi mergea în continuare gura ca o moară stricată şi avea lacrimi în ochi.

_ Nu vreau s-o las, aş vrea să iau cenuşa cu mine. Dar mi s-a spus că, din cauza presiunii scăzute a gazelor de aici, incinerarea **nu** ar fi deloc o soluţie bună. Cum ar fi ca la crematoriu cadavrul să nu fie ars complet?!?

S-a uitat cu disperare la mine.

— Cristian, de câte Kenturi crezi că am nevoie ca ăia de la **crematoriu** să bage gaz mai tare?

Şocat, am observat că rămăsesem cu gura căscată. Am clătinat din cap.

— Ăăă, chiar nu ştiu.

Femeia a încercat să-şi înghită lacrimile şi s-a apropiat de mine. M-a privit drept în ochi, vorbind atât de încet că abia o auzeam.

— Lucrurile se mişcă rapid. Ai grijă! Veţi fi în mare pericol aici

Ochii i-au zăbovit asupra mea într-un fel care m-a făcut să nu mă simt deloc în largul meu.

— Vă las cu mama dumneavoastră, i-am zis. Să-mi spuneţi dacă mai aveţi nevoie de ceva.

A dat din cap, ştergându-şi ochii cu dosul palmelor.

M-am îndreptat spre uşă în tăcere.

Şi i-am lăsat pachetul de Kent pe masă.

— Uite ce e, poate că ţi se pare ciudat să accepţi ţigările astea pentru ajutorul dat unei femei pe moarte. Dar hai să recunoaştem, fără ele nu te poţi descurca aici. Nici nu vreau să mă gândesc de câte Kenturi o să am nevoie pentru certificatul de deces al mamei şi pentru o incinerare decentă.

M-am uitat din nou la bătrâna suferindă, iar cuvintele lui Bunu mi-au revenit în minte:

Hai, te rog. Oi fi eu pe moarte, dar încă n-am surzit.

Oare doamna Drucan o auzea pe fiica ei? Speram că nu.

Îi mergea în continuare gura ca o moară stricată şi avea lacrimi în ochi.

—Nu vreau s-o las, aş vrea să iau cenuşa cu mine. Dar mi s-a spus că, din cauza presiunii scăzute a gazelor de aici, incinerarea nu ar fi deloc o soluţie bună. Cum ar fi ca la crematoriu cadavrul să nu fie ars complet?!?

S-a uitat cu disperare la mine.

— Cristian, de câte Kenturi crezi că am nevoie ca ăia de la crematoriu să bage gaz mai tare?

Şocat, am observat că rămăsesem cu gura căscată. Am clătinat din cap.

—Ăăă, chiar nu ştiu.

Femeia a încercat să-şi înghită lacrimile şi s-a apropiat de mine. M-a privit drept în ochi, vorbind atât de încet că abia o auzeam.

— Lucrurile se mişcă rapid. Ai grijă! Veţi fi în mare pericol aid.

Ochii i-au zăbovit asupra mea într-un fel care m-

a făcut să nu mă simt deloc în largul meu.

— Vă las cu mama dumneavoastră, i-am zis. Să-mi spuneţi dacă mai aveţi nevoie de ceva.

A dat din cap, ştergându-şi ochii cu dosul palmelor.

M-am îndreptat spre uşă, dar m-am oprit.

Şi i-am lăsat pachetul de Kent pe masă.

TREIZECI ŞI ŞAPTE

Stăteam în bucătărie, cu urechile lipite de radio, şi ascultam relatările despre revoluţiile din alte ţări.

Veţi fi în mare pericol aici.

Aşa mi-a spus femeia. Ce voia să zică? Să-i spun lui Bunu?

37

— întâi Polonia şi apoi Ungaria! a strigat Bunu.

— Sst... vorbeşte mai încet! a ripostat mama.

— Acum RDG. Doamne, cade Zidul Berlinului! a exclamat Bunu, cu mâna pe radio. Ştiţi ce înseamnă asta?

— Da, polonezii, ungurii şi nemţii din RDG fac revoluţii, iar noi nu facem nimic altceva decât bancuri cu Bulă, am comentat eu.

— Aşteaptă! Ai răbdare, Cristian. Ai încredere în mine.

Aveam, ce-i drept, încredere în Bunu. Dar femeia din Boston
îmi spusese că atenţia Americii era concentrată asupra Germaniei şi că America nu ştia prea multe despre România.

— Bunu, dacă nimeni nu ştie mare lucru despre noi, cum or să-şi dea seama că avem nevoie de ajutor?

— Românii care locuiesc în afara ţării – diaspora – sunt de partea noastră şi vor duce vorba, a insistat Bunu.

— Vorbiri prea tare! ne-a şoptit mama.

Ni s.-a alăturat şi tata mai târziu, în aceeaşi seară. Deşi de obicei era tăcut, a început şi el să comenteze.

Doar câte un cuvânt id-colo.

îndrăznim, rezistăm,

luptăm.

Mi se părea că tonul şi forţa vocii lui nu aveau nicio legătură cu el.

Privind în urmă, abia acum înţeleg.

Pentru că [illegible] cunoşteam pe tata cu adevărat. De fapt, deloc

TREIZECI ŞI ŞAPTE

38

TREIZECI ŞI OPT

Veştile din afară continuau să curgă.

Tata, mai mult absent până atunci, începuse să-şi petreacă timpul cu noi acasă.

Seara, toată familia se aduna în bucătărie, în aşteptarea ştiriloi de la Europa Liberă. Uram faptul că Bunu era încă slăbit şi ci nu mai aveam Kenturi, dar îi eram recunoscător pentru faptul ci reparase radioul.

— Bunu, de unde ştim că tot ce se spune la radio este adevărat? l-a întrebat Cici.

— Libertatea presei este caracteristică democraţiei, a răspuns Bunu.

— Dar dacă Radio Europa Liberă a fost creat de americani, cum putem avea încredere în ce auzim aici? a şuşotit mama.

Tata s-a uitat lung la ca.

— Mioara, avem de ales?

— Putem opri radioul! Mă bagă în sperieţi! a insistat ea.

— Va fi mai rău dacă nu avem informaţii, a susţinut Bunu.

39
TREIZECI ŞI NOUĂ

—Bunicule, am şoptit eu. Dar tu ce zici, regimul ascultă reportajele astea?

— Desigur! Au nevoie şi ei de informaţiile astea ca să-şi construiască o strategie.

Felul în care evoluau lucrurile şi ştirile ne întăreau încrederea ci se mişca ceva în ţara noastră. în zilele următoare, Bunu a primit o mulţime de vizitatori şi colegi care păreau foarte îngrijoraţi de starea sănătăţii lui. Ştirile despre revoluţii şi discuţiile cu prietenii l-au întremat pe bunicul, dar au înfuriat-o pe mama. Nu înţelegeam de ce.

— Bunu, de ce e mama atât de supărată? l-am întrebat.

El a răspuns cu o clătinare din cap şi cu un singur cuvânt:

— Frică.

Era noapte şi ger. Aerul era proaspăt şi îngheţat. Luna plină îşi revărsa lumină pe stradă.

Stăteam ascuns în colţul cel mai întunecat al

balconului. Secu- ristul care locuia sub noi scotocea prin cutiile de pe balcon. Am tras cu ochiul peste balustradă. A ridicat o prelată şi a luat ceva dintr-o ladă. O sticlă de coniac? Interesant! Bănuiesem că e băutor de votcă. Poate că avea şi Liliana. Am aşteptat, privind în jos spre stradă. Acesta a ieşit din bloc şi s-a îndreptat spre Dacia lui neagră.

Şi apoi am văzut-o.

Liliana mergea pe trotuar împreună cu fratele ei.

M-am retras din nou în colţul umbrit, urmărindu-i. S-a oprit brusc şi s-a întors, aruncând o privire vizavi. Capetele fularului mov ii fluturau în vânt. Mă căuta pe mine sau se uita la securist? în mine se ducea o luptă aprigă:

N-ai nevoie de Liliana.

39
TREIZECI ŞI NOUĂ

Mincinosule. 0 vrei mai mult ca oricând.
Eştifurios. Fiifurios pe ea!
Prostii! Eşti îndrăgostit de ea.

M-am strecurat înapoi în casă.

La radio ştirile curgeau una după alta. Bunu tremura de frig. Am pus în cuptor o cărămidă. Voiam să i-o aşez mai târziu sub pătură, ca să-i ţină de cald. După care m-am aşezat lângă Cici, să ascult la radio.

„Statele-satelit aliniate anterior Uniunii Sovietice se rup rapid de comunism. încă nu am primit nicio reacţie din partea altor aliaţi, precum Cuba, China sau Coreea de Nord."

Am clătinat din cap. Polonia, Ungaria chiar şi RDG, toate aceste ţări se îndreptau spre libertate.

— Şi România? Rămânem la coadă,

m-am lamentat eu.Toate ţările astea vor fi libere, iar noi...

— Nu, a şoptit Cici, cuprinzându-mă cu braţul. Cehoslovacia Şi Bulgaria încă nu sunt libere.

Adevărat. Nu eram chiar singuri.

Poate că doar începeam să...

39
TREIZECI ŞI NOUĂ

40

PATRUZECI

Urma Cehoslovacia.

17 noiembrie. începutul sfârşitului.

Au numit-o Revoluţia de Catifea.

Cehoslovacia îndurase patruzeci şi unu ani sub conducere, unui singur partid.

Aproape o jumătate de secol sub comunism.

Iar acum regimul lor se prăbuşea.

41

PATRUZECI ŞI UNU

Bulgaria.

Vecina noastră de la sud.

Conducătorul lor, aflat la putere de treizeci şi cinci de ani, obligase minoritatea turcă să adopte nume bulgare. Nu era îndrăgit. Până şi Mihail Gorbaciov, Secretarul General al Uniunii Sovietice, îl dezaproba pe liderul bulgar.

Ţara a început să-l... forţeze să renunţe la putere.

42

PATRUZECI ŞI DOI

Polonia.

Ungaria.

RDG.

Cehoslovacia.

Bulgaria.

Regimurile comuniste ale acestor ţări se prăbuşiseră.

— Cu Iugoslavia o să fie complicat, a zis Bunu. Trebuie să se descurce cu şase republici. După moartea lui Tito, la ei sunt numai conflicte.

Dacă avea să fie complicat cu Iugoslavia, asta ce însemna? Adică România era singurul inel de care se mai agăţa Cortina de Fier? M-am cutremurat în timp ce scriam în caiet, aşezat pe jos, în debaraua mea.

PATRUZECI ŞI TREI

– – –	*OO YOU FEEL MEP HEATING A BGICK TO WAGM MY SLEEP*
	OGIFTIN6 INTO OGEAMS
	IN SEAGCH OF MYSELF,
––––	*IN SEAGCH OF A CONSCIENCE. A COUNTGY*[1]

[1] MĂ AUZI? MĂ SIMŢI? / ÎNCING O CĂRĂMIDĂ / CA SĂ-MI ÎNCĂLZESC SOMNUL./ALUNEC ÎN VISE,/ CĂUTÂNDU-MĂ PE MINE ÎNSUMI,/CĂUTÂND O CONŞTIINŢĂ, OŢARĂ (în engl,în orig.).

Spre sfârşitul săptămânii, şi-a făcut apariţia Stea-de-Mare. Purta cizmele negre şi o geacă nou-nouţă, din piele întoarsă. Eram pe stradă. M-a tras deoparte.

— Frumoasă haină! De unde-o ai? l-am întrebat.

— Lasă, naibii, haina! Ai auzit? Nadia Comăneci a fugit din ţară. A mers noaptea prin pădure, a reuşit să treacă graniţa în Ungaria şi a cerut azil politic.

Vedeta gimnasticii româneşti, medaliată la Olimpiadă, fugise?

— Poftim? De unde-ai auzit asta? m-am mirat eu.

—De laTASS, agenţia sovietică de ştiri. Ştiu pe cineva acolo. Aid, ştirea asta a fost blocată de cenzură.

Avea dreptate. Ştirea asta *chiar* fusese blocată de cenzură. Dar în curând am auzit-o la Radio Vocea Americii.

Nadia Comăned ajunsese... în Statele Unite ale Americii.

Una dintre cele mai importante personalităţi din România nu avea drept la paşaport, la viaţă personală, la libertate. Bineînţeles că nu. Până acum, fusese considerată proprietatea României, un bun al Statului.

Probabil că atenţia de care se bucura Nadia la nivel internaţional o scosese din minţi pe Elena Ceauşescu. în România nu era loc decât pentru un singur erou.

Pentru Ceauşescu.

M-am îndreptat încet spre intrarea blocului. O fi ajutat-o domnul Van Dorn pe Nadia? Oare câţi

oameni încercau să fugă noaptea, prin frig şi zăpadă, dincolo de graniţă? Dacă până şi cei foarte cunoscuţi sufereau, oare lumea avea să înţeleagă, în sfârşit, cumplitul chin al românilor de rând?

Nu. Bineînţeles că nu.

Cum de ne aşteptam ca alţii să ne simtă suferinţa sau să ne audă strigătele după ajutor, când tot ce puteam face era să vorbim în şoaptă?

43

Voiam libertate. Voiam ca România să facă ceva. îmi umpleam caietul cu mesaje pentru libertate, liste, informaţii despre ţara noastră, cu strigăte după ajutor pe care speram ca domnul Van Dom să le împărtăşească altora. Am început o secţiune numită 7*hougbts*[1], în care scriam pasaje precum acesta:

Paradise. Ifcommunism is Paradise, why do we need barriers, walh, and lawi to keep peoplefrom escaping][2]

Dus pe gânduri, îmi treceam degetele prin păr. Probabil că existau anumite reguli care îi împiedicau pe diplomaţii străini să accepte cu bună ştiinţă obiecte controversate, cum ar fi un caiet oi mesaje disperate. Trebuia să găsesc un mod de a fenta aceste reguli, aşa încât domnul

---

l **Gânduri**

· Paradisul: dacă regimul comunist e un paradis, de ce avem nevoie de obstacole, de ziduri şi de

PATRUZECI ŞI TREI

Van Dorn să nu poată refuza caietul. Trebuia să găsesc metode de a-l încuraja să împărtăşească altora informaţiile astea.

De exemplu, caietul ăsta ar fi putut să apară, pur şi simplu, şi să aibă autor anonim.

Am inspirat adânc şi am scris pe coperta caietului:

---

legi care împiedică populaţia să evadeze? (în engL, în orig.)

' Urlete şoptite. Un adolescent roinân în

SCREAMING WHISPERS
A ROMANIAN TEENAGER IN BUCHAREST

***BY ANONYMOUS*[1]**

Mi s-a zbârlit părul pc ceafa. Era un salt foarte periculos. Ba chiar sinucigaş, după cum ar fi spus unii.

Dar trebuia să încerc. Aşa cum se zice, e mai bine să mori în picioare decât să trăieşti în genunchi.

Bucureşti. Scris de ui ctigl., în orig.

44 PATRUZECI ŞI PATRU

Următoarea dată când m-am întâlnit cu Dan, în apartamentul lui, ca să mergem la bibliotecă, eram pregătit. Aveam să folosesc în avantajul meu sarcina trasată de Lopătar. Nu numai că spionam biroul lui Van Dorn, dar am şi decis unde aveam să-mi las caietul, după ce terminam de scris.

— Cum merge treaba cu eseurile tale pentru facultate? l-am întrebat pe Dan, în timp ce ne îndreptam spre bibliotecă.

— Bine. Tata zice că, având în vedere evenimentele recente din Europa de Est, eseurile mele vor fi apreciate.

Hmm... Oare şi caietul meu avea să fie apredat?

—Te întord acasă de Crădun? l-am întrebat.

— Eu şi mama ne ducem acasă, dar tata nu. O să vină în România Punch Green, noul ambasador al Statelor Unite. De şase luni, ambasada nu are ambasador, aşa că tata trebuie să fie aid.

Un nou ambasador. Interesant!

Biblioteca Americană era plină de lume. Oare dtitorii strângeau informării din mass-media străină? Ori îşi adunau curajul? Poate amândouă.

în timp ce Dan frunzărea reviste* despre muzică, eu m-am dus la secţiunea cu periodice internaţionale. Pe coperta noului număr al revistei *TIME* apăreau tineri din RDG şi din RFG. Stăteau

împreună, P[6] Zidul Berlinului.Tidul scris cu litere aldine conţinea un singur cuvânt;

FREEDOAP

Mă uitam lung la aceste şapte litere, simţind cum un nod uriaş mi se înţepenea în gât. Şase regimuri comuniste căzuseră, unul după altul, şi totuşi în România totul rămăsese la fel. De ce?

Oare lumea uitase de noi? Sau poate Ceauşescu construise cu dibăcie un zid de comunism naţional, impenetrabil atât din exterior, cât şi din interior?

Ne împiedicase să fim noi înşine, ne luase în proprietatea lui. Frânsese sufletul României şi pârjolise ţara asta minunată, transformând-o într-un peisaj apocaliptic al sufletelor pierdute. Caietul meu relata realitatea. însă domnul Van Dom avea să se folosească de el pentru *a face* ceva?

— Eşti bine? m-a întrebat Dan, când am ieşit de la bibliotecă.

Am dat din umeri.

—Mda, a adăugat Dan. îmi închipui că e greu să vezi cum în alte ţări situaţia se schimbă, cum se întâmplă ceva, în timp ce aici rămâne la fel. îmi pare rău!

Am încuviinţat din cap şi am scos din buzunar foaia împăturită cu articolul despre Springsteen. I-am întins-o.

— Trebuie să ţi-o dau înapoi. Dacă găseşte cineva articolul ăsta la mine, o să am mai multe probleme decât dacă ar găsi dolarul pe care mi l-ai dat.

— Care dolar? a întrebat Dan.

I-am şoptit:

— Dolarul american pe care l-ai pus în

dasorul meu.

S-a uitat nedumerit la mine.

— Poftim? Nu ti-am pus niciun dolar în clașor. Dacă nu vrei articolul ăsta, aruncă-l.

[1] în original, „libertate"

Îl voiam. încă speram să i-l dau Lilianei. L-a[illegible] buzunar, încercând să par calm. Nc-am despărțit, stabilind [illegible] întâlnim sâmbăta următoare. Apoi am rămas pe loc, cu [illegible] încleștați, în timp ce Dan dispărea în întuneric. Furia ardea ca " flacără și se învolbura înăuntrul meu.

Din cauza acelui dolar ajunsesem în mâinile Securității M-au șantajat ca să devin turnător și să trăiesc toată mizeri, asta.

Dolarul acela mă distrusese ca om.

Distrusese relația mea cu Liliana.

Dar, dacă nu Dan îl pusese în dasorul meu...

Atunci, cine o făcuse?

45

PATRUZECI ŞI CINCI

Puncte mici şi roşii.

Le-am văzut de îndată ce mă apropiam de casă. Ardeau câteva lumânări în nişte curii cu nisip. Flacăra lor pâlpâia în întuneric. 0 cruce înaltă de doi metri, adusă de la o biserică din apropiere, stătea sprijinită de intrarea în bloc. Asta era tradiţia când dneva murea.

Cel puţin doamna Drucan nu suferise mult. Probabil că fiica ei deja îşi făcuse bagajele, gata să plece la Boston. întrebarea ci încă mă bântuia.

...de câte Kenturi crezi că am nevoie ca ăia de la crematoriu să bage gaz mai tare?

Mi-am scos gândul ăsta din minte.

Radio-Şanţ nu erau pe la balcoane. Am trecut pe lângă Mirel, care stătea în locul lui bine cunoscut, lângă bloc. L-am salutat cu o mişcare a capului.

— îmi pare rău, mi-a zis el.

Am dat din umeri. De ce îi părea rău?

Deodată, m-am oprit în loc.

Lumânările. Crucea.

Nu!

Hunu?

Am dat buzna în bloc şi am urcat scările în goană. Tata stătes la uşa apartamentului nostru.

— Du-te înăuntru chiar acum! mi-a ordonat el. Eu o aştept pe Cid.

— Dar…

— Intră, ţi-am zis!

Tonul lui nu părea al unui om care tocmai îşi pierduse tatăl Era grav, neliniştit.

Mama stătea la masă—o siluetă uscăţivă, întunecată, dincolo de o rază de lumină. Desfăcuse un pachet de Kent şi tocmai fiima o ţigară. Mâinile ei subţiri tremurau. Capătul ţigării strălucea incandescent. Noi foloseam Kenturile pentru mită, nu le fumam.

— Mamă!? Ce s-a întâmplat?

Am aruncat o privire în bucătărie, spre canapeaua îngustă a lui Bunu. Era goală.

— Vino aid, Cristian!

— Mamă, unde-i Bunu?

—Tc rog, vino aici.

Spaima mi s-a incolădt în măruntaie. M-am apropiat încet de uşă.

Mama a şoptit:

— Am venit de la muncă şi l-am găsit pe bunicul tău…

Ţigara aprinsă din mâna ci a început să tremure.

— Eu şi tatăl tău l-am dus în… dormitor.

Mama a pus ţigara pe marginea scrumierei şi s-a întins spre mâna mea. Am ajutat-o să se ridice, apoi am urmat-o către uşa închisă. A inspirat adânc, a apăsat clanţa şi a împins uşa.

Apoi s-a întors cu spatele.

Bunu stătea întins pe pat. Dar nu era Bunu. Viaţa îşi luase zborul şi lăsase în urmă un cadavru de culoarea cerii—o frunză veştedă, uscată. Pielea cenuşie se întindea pe pomeţii lui ascuţiţi.
Ochii lui erau holbaţi, iar gura stătea larg deschisă, ca într-un ţipăt mut, ca şi cum striga după libertate.

Am început să respir precipitat.

— Bunu… Nu! Dar se simţea mă bine.

Deodată, holbându-mă la corpul lui neînsufleţit, am înţeles.

—Mamă…

S-a răsucit spre mine, a clătinat din cap şi a dus un deget la buze.

M-am apropiat de pat.

Mâinile bunicului zăceau ca două păsări frânte. Aveau o nuanţă purpurie atât de închisă, încât păreau aproape negre. Oasele degetelor erau rupte, sfărâmate.

Mama a tras cuvertura de pe picioarele lui. M-a cuprins un val de greaţă. Erau pline de răni. Fusese stâlcit în bătaie.

— Şi pieptul lui e la fel. Toate coastele sunt rupte, mi-a şoptit mama la ureche. L-au bătut până l-au omorât.

Instantaneu, corpul meu a îngheţat M-a cuprins un val de şoc şi de furie. Stăteam tremurând lângă pat, cât pe ce să mă prăbuşesc. Cine făcuse asta? Cine era în stare să bată atât de rău un om în vârstă? Şi de ce? Dumnezeule! Nu era de-ajuns că era bolnav?

Bunu. Bunicul meu, profesorul meu, inspiraţia mea.

Eroul meu.

Cum aveam să trăiesc fără el?

Mama a îngenuncheat lângă mine. Şi-a sprijinit o palmă pe umărul meu şi mi-a şoptit:

— Trebuie să mergem.

Suferinţă. Furie. O întindere pustie care devine o fiinţă distinctă şi vie care trăieşte înăuntrul tău. Scurmă, prinde rădăcini şi rămâne acolo. Cumva, ştii că, şi dacă o să iasă de acolo, nu vei avea parte de linişte. Dacă pleacă, în urmă nu vor rămâne decât resturi carbonizate, ca interiorul unei case mistuite de flăcări.

Cu ce greşisem?

Oare eu eram vinovat? L-aş fi putut proteja?

Căutam răspunsuri.

46
PATRUZECI ŞI ŞASE

Timp de trei zile, Bunu a zăcut într-un sicriu simplu, de lemn, pe masa din sufrageria noastră. O lumânare aprinsă stătea la căpătâiul lui, călăuzindu-l pe drumul din viaţa de apoi. Au fost atârnate pânze negre pe oglinzile şi pe suprafeţele lucioase din apartament, ca spiritul lui Bunu să nu se piardă sau să rămână blocat în reflexie. Uşile au rămas deschise, pentru ca sufletul lui să poată intra şi ieşi după bunul plac.

În şifonierul în care îmi ţineam hainele aveam o oglindă. Nu am acoperit-o. Speram cu egoism să prind sufletul lui Bunu în ea şi să-l păstrez acolo.

Deşi regimul ne dezbina şi se străduia să ne divizeze, moartea îi aducea pe români împreună. Vecinii au scos scaune pe holul de la etajul al patrulea. Au pus laolaltă putina mâncare şi băutură pe care au reuşit s-o strângă. Babele clevetitoare bârfeau prin apropiere,

Între timp, prin

I înveşmântate în şaluri negre şi în văluri,

ascunzând secrete şi chipuri căzute.

Nu aveam deloc chef să intru în vorbă cu lumea. Voiam să stau numai cu Bunu. Speram ca apropierea de el să-mi limpezească mintea.

Câţi securişti veniseră aici, oare? Câţi erau implicaţi în moartea bunicului? Lopătarul fusese printre ei? Bunu ştia că aveau să rină?

[1] Noaptea, stăteam alături de Bunu şi vorbeam cu el în minte.

Am devenit informator ca săfac rost de medicamente pentru tine. Ce-o să se întâmple acum, Bunu?

0 să-i dau caietul lui Van Dom. Cum să descriu ce ţi-au făcut?

Nu Dan mi-apus dolarul acela în clasor. Dar, atunci, cine l-apus?

Şi, bineînţeles, îi spuneam bunicului bancuri.

Bunu, ştii de ce România va supravieţui sfârşitului lumii? Fiindcă e cu cincizeci de ani în urmă!

Eram convins că mă auzea. Oare Bunu veghea şi asupra restu- [1] lui familiei noastre?

Suferinţa o transformase pe Cici într-un mod cumplit. Nu putea vorbi. Nu se putea uita la Bunu. Pe măsură ce vecinii se perindau prin apartament, Cici stătea deoparte, lângă maşina ei de cusut. în după-amiaza celei de-a doua zile, a apărut partenerul de şah al lui Bunu—domnul vârstnic, pe care îl întâlnisem stând la coadă.

L-am întrebat:

— Ce însemna mesajul pe care m-aţi

rugat să i-l transmit lui Bunu?

Şi-a unit vârfurile degetelor, dus pe gânduri. Apoi mi-a zis:

— Avem nevoie de aer curat. Hai să ieşim puţin afară.

46
PATRUZECI ŞI ŞASE

Am coborât amândoi pe scări. Am trecut prin dreptul crucii uriaşe de la intrare, apoi am păşit pe trotuar. Omul a scos din buzunar un rest de ţigară şi l-a aprins.

—Bunicul tău a fost un om minunat: inteligent, plin de energie, cu un mare simţ al dreptăţii. Dar ştii că, din cauza ideilor lui, l-au considerat disident.

Un disident. Un protestatar. Cineva care se împotriveşte. Cineva care se împotriveşte regimului existent.

— Bunu nu-şi împărtăşea gândurile în afara familiei, i-am zis eu. Mereu îmi spunea că nu trebuie să avem încredere în nimeni.

— De fapt, lucrurile nu au stat chiar aşa, m-a contrazis bătrânul, suflând un nor de fum în aer.Trebuie să te previn că veţi avea şi alte necazuri. S-ar putea ca supravegherea şi luatul la întrebări să continue.

— Luatul la întrebări?

— Bunicul tău a fost chemat de câteva ori la sediul Securităţii.

L-am privit înmărmurit. Nu ştiusem. Cum de nu aflasem despre asta?

— Da. Iar acolo, în timp ce era interogat de sccurişti...

Omul m-a privit drept în ochi şi a continuat ideea:

—... bunicul tău a băut multă cafea. Să nu faci aceeaşi greşeală! M-ai înţeles?

Nu înţelegeam nimic.

Bunu nu-mi spusese tot. îmi împărtăşise opiniile lui şi refuzase să vorbească în şoaptă. Dar atunci de ce nu-mi spusese că-l chemaseră la Securitate? Iar dacă Securitatea îl etichetase pe Bunu drept disident, de ce mă racolase ca informator?

— Bănuiesc că – a susurat bătrânul domn, cu glas atât de scăzut, încât abia dacă l-am aurit—acea cafea conţinea o otravă, o substanţă radioactivă.

M-am răsucit imediat spre el, năucit.

îl otrăviseră pe Bunu. Otrava provocase leucemia. Era o metodă discretă de a scăpa de o persoană nedorită. Mama nu era supărată pe Bunu din cauză că era bolnav, d din cauză că era disident.

—îmi spuneţi că l-au otrăvit, da? Până la urmă, otrava l-ar fi fipus. Şi atunci, de ce a trebuit să-l bată în halul ăsta?

—Ca să bage frica în alţii ca el. în disidenţi. Nu pricepi? Dacă sunt în stare să-i facă aşa ceva unui bătrân, gândeşte-te ce pot păţi tinerii care speră să poată schimba ceva.

Ce putea să-i facă Securitatea unui biet elev? Posibilele răspunsuri la întrebarea asta nu mă speriau.

46
PATRUZECI ŞI ŞASE

Din contră: eram mai plin de curaj, mai inspirat ca niciodată.

Şi nici nu mai aveam nimic de pierdut.

Alex Pave[illegible] cu două crizanteme în mâini. Chestia asta cu să vii la mort cu flori cu număr par mă intriga. N-ar fi fost mai potrivit să vii la priveghi cu buchete de flori cu ■ număr impar, ca să simbolizeze faptul că un om „lipsea"? | Luca şi mama lui au adus o coliv*ă.r*

Alex a păşit spre Cici, întinzându-i florile. Apoi, când Alex s-a ' mişcat într-o parte, am zărit-o pe Liliana. i

Era în apartamentul meu. Bretonul îi ascundea ochii Ar fi trebuit să mă bucur c-o văd, însă m-am înfuriat. Reacţia mea nu avea sens. în clipa asta, nimic nu avea sens. Mi-am ferit privirea, neliniştit. De ce era aici? A zis că nu mă mai suporţi A venit din politeţe ori o obligase maică-sa să vină aid şi să sprijine pereţii?

Dar Liliana nu sprijinea niciun perete. I-a salutat pe părinţii mei şi pe Cid. Iar apoi, cu colţul ochiului, am văzut că se apropii de mine.

Am simţit-o când s-a oprit lângă mine. Focul furiei s-a dezlănţuit din nou. Am inspirat adânc şi m-am răsudt spre ea.

— Ce cauţi aid? i-am şoptit.

Liiiana s-a uitat la mine şi a ridicat un umăr.

—... Nu ştiu, a răspuns cu glas scăzut. Pur şi simplu am vrut să vin.

Răspunsul ci sincer m-a zăpăcit pe moment. Nu ştiam ce să-i zic.

Stăteam unul lângă celălalt, uitându-ne la Bunu. Nu voiam să tic aici, şi totuşi nu voiam nici să plece.

Oare Liliana observase că bunicul purta mănuşi? în general, lumea punea monede în palmele celor decedaţi, ca să-şi poată plăti drumul spre lumea de apoi. Pe Cici o mlburase atât de mult modul în care arătau mâinile lui Bunu, încât îi croşetase nişte mănuşi subţiri.

—Cristian, îmi pare foarte rău, a şoptit Liliana.

S-a apropiat mai mult; atât de mult, încât braţele noastre se atingeau. Atât de mult, încât atingerea ei îmi distrăgea atenţia.

Chiar îi părea rău. Dar îi părea rău pentru Bunu sau pentru că mă acuzase că o turnasem securiştilor? Sau îi părea rău că nu mai eram împreună?

Am dat aprobator din cap, dar n-am spus nimic, în camera înghesuită, Liliana stătea foarte aproape de mine. Am inspirat, încercând să controlez senzaţia de fierbinţeală care îmi cotropea corpuL Am înghiţit în sec şi m-am ridicat, sperând cu disperare că avea să mă ia de mână. Dacă Liliana mă lua de mină, aş fi îmbrăţişat-o. Voiam s-o cuprind în braţe.

— Lili, hai să mergem! a zis Alex, strecurându-se între noi. M-am uitat urât la el.

îmi aminteam ultimul nostru schimb de replici. Nu regretam şi era limpede că nici el nu regreta. încă părea furios pe mine. Parcă abia se abţinea să-mi ardă un pumn. într-un fel, speram s-o facă.

0 atingere blândă a adiat pe mâna mea.

— La revedere, Cristian! mi-a zis Liliana.

Şi a plecat.

După câteva minute, Luca s-a apropiat de mine.

— Putern vorbi puţin?

— Hai, Cristian! Te rog!

— Ştii că nu-mi place să mă bat.

46
PATRUZECI ŞI ŞASE

Am ieşit [illegible] Luca a luat două scaune.

— E prea aglomerat aid, mi-a explicat el.

A cărat scaunele până la etajul al treilea şi a încercat să înceapă o conversaţie.

— N-am chef să stau la tadale, Luca.

—De câteva săptămâni nu se poate discuta cu tine. Am încercat să te las în pace, dar trebuie să rezolvăm chestia asta. Vrei să te las să-mi dai încă un pumn degeaba? Dacă e musai, o s-o fac.

— Nu te-am pocnit degeaba.

— Ba da. Ştii că nu-mi place să mă bat. Şi mai ştii că sunt un om corect. Dar tu niciodată nu vorbeşti.

Glasul lui a coborât până la şoaptă:

— Habar n-aveam că-ţi place de Liliana. Dacă mi-ai fi spus, n-aş fi încercat.

M-am răsucit brusc spre Luca.

— Ce n-ai fi încercat?

— Să ies cu ea.

— Ai încercat să ieşi cu Liliana?

— Nu în ultima vreme, a răspuns Luca. E o fată deşteaptă şi-mi place de ca. Am încercat s-o cunosc mai bine.

Mă uitam la Luca, încercând să pun evenimentele cap la cap.

— Ai încercat să te apropii de Liliana?

— Da, şi tu te-ai oftícat din cauza asta.

Oare nu auzeam bine? Cel mai bun prieten al

meu mă turnase la Securitate *şi,* pe deasupra, încercase să-mi fure iubita?

—Ascultă, Cristian, n-ai motive să-ţi faci griji. Când Liliana şi cu mine ne-am întâlnit ultima dată, a zis că vrea să fie cu tine. Am fost dezamăgit, dar tu eşti prietenul meu. Mi-aş fi dorit să-mi fi spus despre ea mai din timp.

—Ai fost dezamăgit? am izbucnit eu. Atât de dezamăgit, încât ai dat fuga la securistul tău şi ai tumat-o pe Liliana? Idiotule, ea crede că eu am dat-o-n gât!

Expresia blândă a lui Luca s-a preschimbat într-una de furie.

S-a ridicat brusc, răsturnând scaunul pe podea.

— Ştii ce, Cristi? Mai du-te dracului! a mormăit el, apoi a început să coboare pe scări.

Am strâns din pumni. Securistul, Luca, Liliana, iar acum Bunu. Să mă duc dracului? Eram deja la dracu'. Şi nu exista cale de întoarcere. Urma să fiu legat de mâini şi de picioare pentru tot restul vieţii. Am înşfăcat scaunul lui Luca, l-am izbit de perete şi l-am făcut praf.

Uşa unui apartament s-a deschis vijelios. Femeia din Boston a dat fuga la mine, m-a apucat de mâini şi mi-a ordonat:

— Opreşte-te! Respiră!

De săptămâni întregi nu mai fusesem în stare să respir.

— Respiră, Cristian! mi-a şoptit ea.

— Nu înţelegeţi. Nu pot! .

Glasul mi s-a frânt. Pe măsură ce lacrimile îmi şiroiau pe obraji, am început să rostesc în neştire: „Nu pot, nu pot, nu pot".

— Nu pot!

Hohotind, m-am lăsat să alunec de-a lungul peretelui rece şi-am repetat pentru a nu ştiu câta oară:

— Nu pot!

Femeia a îngenuncheat lângă mine şi m-a apucat de umeri.

—Ba da, poţi, m-a contrazis ea, după care a continuat cu voce scăzută: Ascultă-mă. Tu eşti în regulă. Eşti... bine. Regimul ăsta e bolnav, nu tu.

Ai înţeles? Să nu uiţi asta niciodată!

Nu am uitat.
Niciodată.
Şi sper ca [illegible]

PATRUZECI ŞI OPT

| | NOTA INFORMATIVĂ | |

[5 decembrie 1989]

Liliana Pavel (17), domiciliată în Sălăjan, sectorul 3. Văzută marţi seara, în scara blocului. Pavel a ieşit din apartamentul familiei Florescu împreună cu fratele ei, Alex Pavel (21). Liliana a început să plângă şi să se certe cu fratele ei. Cearta şi plânşetele s-au înteţit. Liliana îi tot repeta că Florescu e altfel, că nimeni nu o înţelege şi i-a zis s-o lase în pace. Pe urmă Alex Pavel. a plecat.

La scurt timp după aceea, Cristian Florescu (17) a ieşit din apartament şi a purtat o discuţie cu Luca Oprea (17), despre descoperirea unei relaţii mutuale cu Liliana Pavel. Fără ştirea celor doi, Liliana Pavel stătea ascunsă în scara blocului şi îi asculta. Conversaţia s-a transformat în ceartă, iar Florescu l-a acuzat pe Oprea că a turnat-o pe Pavel.

înainte ca Oprea să plece, Liliana a fugit din casa scării. înfuriat, Florescu a distrus un bun din avutul obştesc.

Când Florescu a distrus scaunul, obiectivul BARBARA a ieşit în holul blocului şi i-a vorbit (indescifrabil) lui Florescu, încercând să-l calmeze.

48

Un pendul.

Exact aşa mă simţeam. Oscilam între frică, tristeţe, nedumerire şi furie.

După cele trei seri de priveghi, atmosfera din casă mi se părea mai întunecată decât cea din holul blocului. Lumina dintre pereţi se transformase într-un albastru-ccnuşiu anemic. Părinţii mei vorbeau numai în spatele uşilor închise ale dormitorului lor. Sub ochii lui Cici apăruseră cearcăne adânci.

— Mi-e frică, mi-a şoptit ea. Pui, o să fie îngrozitor. Cred că Bunu era amestecat în ceva periculos.

— Ce vrei să spui? am întrebat-o. Punea la cale ceva? O revoluţie?

— Ssst! Habar n-am, dar, indiferent în ce se amestecase, ăia voiau să-i pună capăt. Iar acum o să ne ia pe noi la sediul Securităţii, să ne interogheze. Avem nevoie de un plan. S-ar putea să rină la mine la muncă. Ce facem dacă apar la tine la şcoală?

PATRUZECI ŞI OPT

I-am privit faţa plină de teamă. Dac-ar fi ştiut...

— Cici, o să le spunem pur şi simplu adevărul. Că nu ştim nimic.

— Dar chestia asta s-ar putea tărăgăna la nesfârşit. Mama c mai rău pe zi ce trece. A devenit o umbră.

Cid avea dreptate. Mama noastră se închidea din ce în ce ma mnlt în ea. Ridurile de pe frunte i se adânceau. Se plimba prii apartament mormăind, frângându-şi mâinile şi căuta peste to microfoane, indusiv în tocurile geamurilor.

În seara aceea am stat în debaraua mea, aşezat pe salteaua improvizată din carpete, sprijinit de perete. îmi respectasem partea, de învoială. îi dădusem Lopătarului ceea ce dorea. Cum de calculasem greşit? Voiam să umplu caietul şi să i-l dau domnului Van Dom cât mai repede. Cineva mai făcuse asta înainte.

Cu un an în urmă, Doina Cornea, profesoară universitară şi scriitoare, a văzut o maşină cu plăcuţe de înmatriculare străine. I-a dat şoferului o păpuşă şi l-a rugat s-o ia cu el când avea să părăsească România. în capul păpuşii, doamna Cornea ascunsese o scrisoare adresată lui Ccauşcscu. O scrisese cu litere minuscule, pe foiţă de ţigară. Scrisoarea a ajuns la München şi a fost citită la Radio Europa Liberă. Gândurile exprimate de profesoară în scrisoare le oglindeau cu fidelitate pe cele ale numeroşilor români incapabili să le exprime cu voce tare. Voiam să fac acelaşi lucru: să-i ofer o voce ţării melc.

Atunci, mama spusese:

„E nebună că a riscat atât de mult."

„Nu-i nebună. E genială, o contrazisese Bunu. Ne pedepsesc fiindcă suntem sănătoşi la cap."

Mi-am aprins lanterna şi am scris în caiet: „ne pedepsesc fiindcă suntem sănătoşi la cap". La un

moment dat, când am mişcat lanterna, ceva a fluturat în raza ei. Un bileţel stătea lipit pe partea interioară a uşii. Oare de când era acolo?

Am desprins bileţelul şi l-am despăturit. Hârtia era acoperită de scrisul tremurat al lui Bunu.

PATRUZECI ŞI OPT

Ştiu că ai dezertat.

Ai grijă cu cine vorbeşti. Fii discret!

în curând, lucrurile se vor limpezi. Ascultă Radio Europa Liberă!
Ţine minte:
Fii răbdător! Fii înţelept! întotdeauna caută înăuntrul tău. Aţa cum ar spune Socrate, o viaţă necercetată nu merită trăită. Sunt mândru de tine.

~Bunu

Am privit lung hârtia din mâna mea tremurândă.

în ciuda situaţiei, el înţelesese. Nu mă judecase. Fusese mândru de mine. Ochii mi s-au umplut de lacrimi. O *viaţă necercetată nu merită trăită.* Caietul era modul meu de a cerceta înăuntrul meu, de a cerceta viaţa şi de a pune întrebări pe care nu le puteam rosti cu voce tare. Am tras aer în piept şi am citit iar bileţelul.

Ascultă Radio Europa Liberă! Asta scrisese.
Nu Jtoi să ascultăm Radio Europa Liberă'.

Eu. Doar eu să ascult. Era un ordin.

Primisem răspunsul.

Bunu ştiuse că aveau să vină după el.

PATRUZECI ŞI NOUĂ

înnebunitoarea greutate a absenţei. Când scoţi un cartof dintr-un sac, sacul e mai uşor. Poţi să-l cari mai lesne. Dar absenţa lui Bunu a creat un efect opus. Atmosfera din casă era mai apă-' sătoarc, mai grea. Cici era cu capsa pusă tot timpul. Se mja şi îşi,' tot retuşa hainele, de parcă aşa ar fi putut schimba situaţia.

Mă întreba mereu: „Te simţi bine, Pui?".

Niciunul dintre noi nu se simţea bine.

Mama era într-o permanentă stare de agitaţie. Bombănea întruna şi ducea mâinile în păr, de parcă voia să se asigure că încă c la locul lui. Tata umbla de colo colo ca o stafie. Jelea în tăcere, amorţit, după cum spunea Bunu. De multe ori, după ce ajungea acasă, se ducea direct la culcare. Dar într-o noapte mi s-a alăturat pe balcon.

Stăteam unul lângă celălalt, privind ninsoarea. Au trecut câteva minute de tăcere. în cele din urmă, tata şi-a dres glasul.

— „O femeie în vârstă doarme. La un moment dat, aude o bătaie în uşă.

Cine-i? întreabă ea, speriat!

Sunt Moartea, îi răspunde o voce.

A, ce bine! zice femeia. Credeam că sunt cei de la Securitate.'

Impresionat, m-am răsucit spre tata.

— Nu-i rău deloc! i-am zis.

Tata a zâmbit

—Bunu nu născocea singur bancurile astea, să ştii.

— Serios?

—Când tu erai mic, ziceam bancuri tot timpul.

—Mda. Uitasem.

Oare ce altceva mai uitasem?

Nu uitasem de caietul pentru domnul Van Dom. Era o binevenită distragere a atenţiei. începusem o scrisoare şi scrisesem câteva dome. Când am considerat că era gata, rupsesem ciornele şi «scrisesem totul pe ultima pagină a caietului.

Dacă aş fi lăsat caietul pe biroul lui, domnul Van Dom ar fi crezut că cineva îl uitase acolo? Am hotărât să învelesc caietul în hârtie şi să scriu pe ambalaj numele lui. Cum nu aveam hârtie, am folosit câteva pagini din almanahul *Cutezătorii*. Primele pagini erau mereu despre Ceauşescu, aşa că, de obicei, eu şi Luca citeam almanahul de la coadă la cap. începeam cu benzile desenate şi cu rebusurile.

Pentru ambalaj, am ales două pagini.

Coperta, datorită ridului almanahului – *Cutezătorii.*

Şi o pagină din interior, pentru că acolo apărea poza lui Ceauşescu, împreună cu un articol intitulat „România – ţara muncii creative".

Da, planul lui Ceauşescu era creativ. Dar şi al meu era la fel.

Am umblat prin lucrurile lui Cici, de lângă

maşina de cusut. Voiam o bucată de sfoară, ca să leg pachetul. Am scotocit printre nasturi, ace, cataloage Neckermann. La fundul coşului am găsit câteva monede, o bucată de panglică şi nişte chei. Am luat panglica şi am legat paginile rupte în jurul caietului. Acum chiar că arăta

[1] Cutezătorii, revistă săptămânală pentru copii şi adolescenţi editată de Consiliul Naţional al Organizaţiei Pionierilor. Primul număr a fost publicat în septembrie 1967.

ca un cadou. Dat fiind că eram la mijlocul lui decembrie, probabil că avea să fie considerat un dar.

Un dar al adevărului. Aşa l-ar fi numit Bunu.

în sfârşit, eram gata. /;

Sau aşa credeam.

Totul s-a schimbat din momentul în care am pus în ghiozdanul meu caietul împachetat. Inima mi-a luat-o razna. Mă treceau transpiraţii reci.

Nu scosesem niciodată caietul din debaraua mea. Stătea sub j stratul de carpete, în spaţiul lui secret, de sub ninoleum. Dar în } sâmbăta asta avea să stea în ghiozdanul meu, la şcoală, până când < urma să mă intâlnesc cu Dan, ca să mergem la bibliotecă. în ‘ ultimul timp, Lopătarul nu mă convocase. Dar dacă securistul *f* alegea să-mi facă o vizită tocmai astăzi? Până acum, fusesem tare F încrezător, dar în clipa asta simţeam că acel caiet avea o inimă şi *•}* palpita în ghiozdanul meu. Dacă securistul n-ar fi observat pulsul – caietului, cu siguranţă ar fi băgat de seamă că o venă pulsa la tâmpla mea.

însă era prea târziu ca să mă răzgândesc. Şi nici nu voiam să ' mă răzgândesc.

Am potrivit cureaua genţii.

Şi am ieşit din apartament.

50

CINCIZECI

Am ajuns la şcoală.

În dmm spre sala de clasă, am văzut-o pe Liliana pe coridor. Era împreună cu un grup de fete. Stăteau şi vorbeau. Deodată, şi-a întors privirea spre mine.

Avea bentiţa albă pe cap, însă bretonul îi acoperea ochii. Nu-mi dădeam seama încotro se uita. Oare se uita la mine?

Sau poate se uita la geanta mea.

Geanta care adăpostea bomba.

I-am întors spatele şi m-am îndreptat spre clasă.

Am intrat. Aveam matematică. Îl înţelegeam pe colegul meu care cedase nervos. Mă închipuiam în locul lui, sărind de pe scaun şi urlând:

Sunt un turnător! Am o bombă în geantă!

Bunicul meu e mort! A fost disident. A fost eroul meu!

Inima mea efrântă. O iubesc pe Liliana Pavel!

Acum, când privesc în urmă, îmi zic că ar fi trebuit să mărturisesc totul.

CINCIZECI

Dar n-am scos un cuvânt.

La sfârşitul orei, m-am ridicat. Palmele mi-au lăsat urme de sudoare pe materialul pantalonilor mei bleumarin.

Directorul nu mii aştepta pe coridor. Acum, când Bunu murise, oare sccuristul terminase cu mine?

Eu, unul, nu terminasem cu el. Securistul era la loc de cinste în caietul meu.

Luca era afară şi aştepta pe cineva. M-am ferit de el şi am fugit.

În timp ce mă îndreptam spre apartamentul lui Dan, mă gândeam la planul meu. De obicei, ca să-şi ia haina, Dan ieşea din sufragerie. Atunci era momentul potrivit să las caietul. Dar aveam nevoie şi de un plan alternativ. Dacă părinţii lui erau prin preajmă? Ultima mea soluţie era să folosesc toaleta şi apoi să las caietul în camera cu televizorul, când aş fi fost sigur că nimeni nu se uita.

Conştiinţa nu-mi dădea pace:

Să scrii lucruri negative despre România era ilegal.

Să faci schimb de obiecte cu străinii era ilegal.

Să sfidezi Securitatea era ilegal.

în clipa aceea, tot ce ţinea de mine era…

Ilegal.

Eram speriat.

Dar am coborât din autobuz.

Am tras adânc aer în piept.

Şi m-am îndreptat către apartamentul unde locuia Dan.

Eram lac de sudoare.

CINCIZECI ŞI UNU

51

—îmi pare foarte rău pentru bunicul tău.

Asta mi-a zis doamna Van Dorn când a deschis uşa.

—Te rog, spune-i mamei tale că e în regulă dacă mai are nevoie de câteva ale libere, a adăugat ea.

—Mersi. Adică, da, mulţumesc.

Privirea ei era plină de compătimire.

— Dan e cu tatăl lui, la comisariat, dar o să se întoarcă din dipă-n clipă. Te deranjează dacă aştepţi puţin?

—Nu. E-n regulă.

A sunat telefonul. Doamna Van Dom s-a scuzat şi s-a dus să răspundă. Am scos caietul din geantă şi m-am repezit la biroul domnului Van Dom. Exact în clipa când l-am strecurat sub un teanc de ziare, uşa apartamentului s-a deschis.

Dan a intrat cărând o ladă – o ladă plină cu mâncare şi cu produse americane. Stomacul meu a chiorăit. De fapt, comisariatul era magazinul Ambasadei Statelor Unite.

— Cris, aştepţi de mult? m-a întrebat

CINCIZECI ŞI UNU

Dan.

— Nu. Abia am ajuns.

— Bună, Cristian! m-a salutat domnul Van Dorn.

Se uita foarte atent la mine. Observase cât de aproape stăteam de biroul lui. La repezeală, am arătat spre un tablou atârnat pe un perete din apropiere.

—Tocmai mă uitam la tabloul ăsta, am minţit eu. Pictorul e român?

— Nuuu, a răspuns Dan. E o pânză pe care mama a adus-o din Spania. îmi iau rucsacul şi plecăm imediat.

Înţepenisem, foarte conştient că domnul Van Dom era cu ochii pe mine. S-a apropiat de biroul lui, fără să se dezbrace de palton. Inima îmi bătea cu putere în piept. Totul se năruia. Dacă găsea caietul acum, avea să mă întrebe ce-i cu el. Ce i-aş fi putut răspunde?

— Ei, şi ce-ai mai făcut în ultima vreme, Cristian? m-a întrebat tatăl lui Dan, făcând un pas mai aproape de mine.

Am încremenit. „Ce-ai mai făcut în ultima vreme?" Ce voia să zică? Am simţit cum o picătură de sudoare mi se prelingea pe spate.

— Scuză-mă! a completat el. O să reformulez. Ce noutăţi ai? Cc-ai mai făcut în ultimul timp?

— Nick, tu eşti? l-a strigat din altă cameră doamna Van Dom. Ana c la telefon, vrea să discute cu tine.

Domnul Van Dom s-a scuzat şi a ieşit, iar Dan a apărut cu rucsacul lui.

— Eşti gata? m-a întrebat el.

— Da.

Dan a dus un deget la buze, apoi a luat din lada cu alimente două obiecte ambalate în celofan. Le-a ridicat la vedere, cu un zâmbet. Pe eticheta albastru cu roşu scria *Twinkies.* Mi-a pus în buzunar unul. Oare ce însemna cuvântul *Twinkie}*

Am ieşit în stradă. Aerul îngheţat şi fulgii de zăpadă mi-au răcorit ceafa plină de sudoare.

— Când pled acasă de Sărbători? l-am întrebat.

— **Poimâine-** Am nişte veşti.

— Bune?

— Nu mă mai întorc.

M-am răsucit brusc spre el şi l-am întrebat:

— Cum adică?

CINCIZECI ŞI UNU

—Am făcut o înţelegere cu ai mei. Mă lasă să stau în Dallas următorul semestru. O să merg la şcoală acolo şi o să locuiesc cu naşii mei.

Dan avea să plece definitiv din România. Am simţit un fior dudat în inimă.

— Şi cum rămâne cu Princetonul? m-am interesat eu.

—Am terminat de scris eseuL Hei, când ajungem la bibliotecă, vrei să-l citeşti? E doar punctul meu de vedere, dar mi-ar plăcea să ştiu ce părere ai.

— Da, sigur.

Ca de obicei, în Biblioteca Americană era cald ca într-un cuptor. Eu deja eram transpirat.

Dan a ales o masă şi a scotocit prin rucsac.

—Cris, fiindcă tot n-o să fiu aici de Sărbători, vreau să-ţi dau ceva.

A scos un plic mic şi l-a aruncat pe masă.

M-am zgâit la el, apoi am privit împrejur.

—Ia-1! m-a îndemnat Dan, râzând. E pentru tine.

A împins plicul spre mine.

Mai trecusem o dată prin aşa ceva. Dan sigur ştia că, dacă un român primea ceva de la un străin, trebuia să raporteze. în plus, oare câţi oameni ne priveau acum? Cu toate astea, plicul îmi trezise curiozitatea.

Am tras spre mine plicul. înăuntru era o coliţă care conţinea patru timbre în stare impecabilă, emise în Statele Unite. Timbrele aveau ilustraţii

diferite. Pe fiecare, într-un colţ de jos, fusese stanţat cuvântul „USA”, împreună cu valoarea timbrului: douăzeci şi doi de cenţi.

— Au fost emise acum ceva ani, mi-a explicat Dan. M-am gândit că sunt speciale.

Chiar erau speciale.

Atât de deosebite, că nu-mi păsa dacă aveam să intru în bucluc din cauza lor.

În partea de sus a fiecărui timbru scria STAMP COLLECTING.

Fuseseră făcute special pentru colecţionari. Lui Bunu i-ar fi plăcut la nebunie. Mi s-a pus un nod în gât.

—Mulţumesc, Dan, i-am şoptit.

— Ei, nu-i mare lucru. Doar un fleac care să-ţi aducă aminte de al tău *pal* din New Jersey.

— Cum adică *paft*

— *Pal* înseamnă „prieten”. Am vrut să-ţi dau ceva care să-ţi amintească de mine – prietenul tău din New Jersey.

Prietenul meu din New Jersey.

Un prieten cu care petrecusem timp fiindcă Securitatea mă şantajase şi mă strânsese cu uşa. Un prieten pe care securiştii îl numeau „obiectivul”. Un prieten pe al cărui tată îl exploatam ca să scoată informaţii din România. Cât de uşor îşi făceau americanii „prieteni”!

Emoţiile îmi umpleau pieptul, mai-mai să-l spargă.

— Uite eseul. Sunt doar două pagini, mi-a zis Dan.

M-am zgâit la hârtii.

Paginile din faţa mea conţineau informaţii pe care Securitatea îşi dorea cu disperare să pună mâna. Informaţii pe care le-aş fi putut folosi în avantajul meu. Impresiile unui american despre România. Lucruri care urmau să fie prezentate, în mod oficial, comisiei de admitere dintr-o universitate americană.

Citeşte-o! Haide, turnătoriile! Doar asta-i înţelegerea pe care ai acceptat-o, nu?

Ce fel de prieten eram? Chiar aveam dreptul să-l învinuiesc pe Luca pentru că mă turnase, când eu însumi turnam un prieten de-al meu? Cuvintele Lilianei îmi răsunau în cap:

Eţti un mincinos.
Eţti tot ce dispreţuiesc mai mult.
Eţti un turnător.

— Cristian, eşti bine? Nu prea arăţi OK.

Dacă nu citeam eseul, nu mi-aş fi putut turna prietenul.

— Păi... ăăă... nu mă simt bine.

Dan a întins mâna şi a luat repede hârtiile, după care m-a informat:

—Âsta-i singurul meu exemplar. Dacă vomiţi pe hârtiile mele, înseamnă că n-am noroc şi c-o s-o încurc.

Noroc. îmi dădeam seama, cu o claritate incredibilă, că eu nu aveam noroc.

—Trebuie să plec. Mulţumesc din nou, Dan! Timbrele sunt excepţionale.

— Cred căTwinkies o să-ţi placă mai mult decât timbrele, a tis Dan, râzând. Hei, dă-mi adresa ta! Am putea coresponda despre timbre şi alte chestii.

A rupt o pagină dintr-un carnet cu spiră. Mi-am notat adresa pe ea, deşi ştiam că era interzis să comunici cu cineva din afara ţării Dar totodată ştiam că îl vedeam pentru ultima oară pe Dan Van Dom.

—Să ai un Crăciun fericit! mi-a urat Dan, cu o expresie plină de sinceritate.

Cui îi mai stătea mintea la Crăciun? Eu, imul, nu mă gândeam la sărbătoare. I-am făcut cú mâna şi m-am îndreptat spre uşă. Am ieşit din clădire şi am respirat adânc de câteva ori.

Caietul meu era pe biroul domnului Van Dom.

Dan urma să părăsească România definitiv.

Bunu murise.

Acum, când nu-i mai eram de folos, ce avea să facă Securitatea cu mine?

Prietenia c un Inerţi de valoare. îmi dorisem prieteni;, |, • îmi dorisem acelaşi lucru cu Dan Van Dorn. Şi Dan dore' fie prieten. Dacă n-ar fi vrut, nu mi-ar fi dat timbrele Twinkics. * ***

Nu-i aşa?

| | NOTĂ INFORMATIVĂ | |

[9 decembrie 1989]

Cristian Florescu (17), elev la Liceul MF3, domiciliat în Sălăjan, sectorul 3. A fost văzut sâmbătă, la Biblioteca Americană din Bucureşti, împreună cu americanul Dan Van Dorn. Florescu şi Van Dorn au discutat scurt şi au făcut schimb: un plic şi o coală de hârtie. După numai cinci minute, Florescu a plecat cu plicul. După plecarea acestuia, Van Dorn a fost abordat de un bărbat american (identitate necunoscută), cu care Van Dorn a purtat o conversaţie în şoaptă, care a durat aproape zece minute. Van Dorn i-a dat americanului bucata de hârtie de la Florescu. După încheierea conversaţiei, Van Dorn a ieşit în grabă din bibliotecă, fără să citească vreo carte sau revistă.

CINCIZECI ŞI DOI

A trecut o săptămână imposibil de lungă. Aveam senzaţia că înaintam prin noroi până la brâu.

N-am mâncat prăjiturelele Twinlde. Voiam să le păstrez pentru ziua de naştere a lui Cici.

însă nu prea aveam motive de sărbătorire. Câini flămânzi, străzi întunecate, ochi albaştri peste tot, frigul care se întețea. în jurai nostru, alte ţări se pregăteau pentru primul lor Crăciun în libertate.

Oare domnul Van Dom îmi găsise caietul?

Stăteam în balconul îngheţat, sperând ca aerul rece să-mi amorţească emoţiile. Cici a venit lângă mine, cu ceva în braţe ce semăna a haină.

—Uite! încearcă-1!

— Ce-i asta?

— L-am făcut pentru tine, ca să nu mai dormi îmbrăcat cu geaca.

Cici găsise un halat muncitoresc, foarte larg, şi cususe pe dinăuntru straturi groase de

căptușeală.

— îmi place! i-am zis, după ce m-am îmbrăcat cu el. E moale.

— O să-ți țină de cald.

Cici a început să încheie nasturii și să-și cântărească din ochi opera.

_Ai auzit despre partenerul de şah al lui Bunu? mi-a şoptit Cici. E în arest la domiciliu.

Nu mă miram. în fiecare noapte, când ascultam Vocea Americii şi Europa Liberă, auzeam despre scriitori, poeţi şi ziarişti care luptau împotriva regimului.

— Se pare că prietenul lui Bunu avea legături cu o revistă literară care...

Nu mai auzeam ce-mi spunea soră-mea, fiindcă ceva mi-a distras atenţia. Am mijit ochii, încercând să-mi dau seama dne erau siluetele de jos.

Cici m-a tras uşor de braţ.

— Hai înăuntru, Pui!

Am clătinat din cap. Luna a ieşit din spatele unui nor, iluminând scena.

Cici avea intenţii bune. Voia să mă protejeze. Eu nu reuşeam să-mi desprind ochii de la ceea ce vedeam mai jos.

Pe trotuarul întunecat stătea **T .¡liana**

împreună cu Luca.

—Nu te mai chinui singur, mi-a şoptit soră-mea. Ţi-am mai spus că nu poţi avea încredere în Luca.

Dar cu Liliana cum rămânea? Nu se putea încrede în mine. Nu se putea încrede nici în Luca. Şi atunci pe ea cine avea s-o protejeze?

Degetele lui Cici îmi strângeau braţul.

— Pui, după ce s-a întâmplat cu Bunu, trebuie să avem mare grijă. Mama nu-i deloc în apele ei. O îngrozeşte gândul că Securitatea o s-o cheme la sediu. Trebuie să fim atenţi, mi-a şoptit

Cici.

Am dat aprobator din cap. Avea dreptate. Părinţii mei chiar nu erau bine deloc. Aproape că nici nu mai vorbeau.

— La ce te gândeşti? mă întreabă.

îmi doream cu disperare să-i spun totul lui Citi, să mărturisesc, dar nu suportam gândul de-a o dezamăgi. îi pierdusem pe Bunu, pe Liliana şi pe Luca. Nu puteam s-o pierd şi pe Cici.

Am ridicat din umeri.

— La ce mă gândesc? La nimic şi la tot. Mulţumesc pentru haină.

Am intrat în casă şi m-am dus în patul meu. Nu mai aveam în ce să-mi scriu gândurile. în schimb, am scris pe perete, din amintire:

n oecemQie MS*

Îţi vei apucb amintb oe minbp
UN BĂIAT CU APIPIOB SPBPANŢĂ,
APIPICAPB NICIOOATĂ N-AU AVUT OCAZIA
oe-AseoescHioe.
UN BĂIAT CĂPUIAI S-A PBFUZAT PB VBCI
SĂ ŞTIB CB-AP FI PUTUT PBVBNI.

CBBA CB CU TOŢII AM FI PUTUT PBVBNI.

53
CINCIZECI ŞI TREI

Eram convins că Lopitanil o terminase cu mine.

Dar mă înşelasem. Mă înşelasem amarnic!

În sâmbăta aceea, tovarăşul director mi-a făcut un semn discret cu capul, aşa că, după obişnuita aşteptare, m-am dus la casa-gazdă. De data asta, oare cum era mai bine să procedez ca să mă bag pe sub pielea lin? Să mă prefac prietenos şi să vorbesc despre fotbal sau să fiu direct, sincer?

— Bunicul meu e mort.

Cuvintele acestea au ţâşnit din gura mea mai rapid decât m-aş fi aşteptat. Sunau sincer.

Securistul a ridicat ochii spre mine şi mi-a poruncit:

— închide uşa!

Am intrat în camera cât o cutie de chibrituri şi am închis uşa. Nu m-am aşezat. Nu mi se spusese s-o fac.

Securistul a început să se joace cu timbrul pachetului de BT, făcându-l inel pe degetul lui

mic. Să fi fost un tic?

— îmi pare rău pentru bunicul tău.

Da, cum să nu! Auzisem că unii securişti erau orfani pe care statul ii pregătise pentru a apăra regimul sau pentru garda personală a lui Ccauşcscu. Oare ci îl bătuseră pe Bunu? Tipului ăstuia nu avea cum să-i pese de bunicul cuiva.

— Ia loc!

M-am aşezat.

— Ce mai fad? m-a întrebat.

Mi-am plecat ochii în poală, gândindu-mă la toate lucrurile care se întâmplaseră până acum. L-am privit pe securist cu lacrimi în ochi.

— Eu... nu sunt bine.

Omul a dat din cap.

— E de înţeles. Bunicul tău a primit medicamente. Dar mi s-a spus că boala lui era avansată şi că avea şi câteva probleme mintale grave.

Probleme mintale? Nid gând! Mintea lui Bunu fusese brici până în ultima clipă.

Paraziţi sau bolnavi mintal, aşa li se spunea celor care se opuneau regimului. Iar idiotul ăsta spunea că Bunu-i parazit. Ce ironic!

— Nu-i vorba doar de bunicul meu. Nu-mi rine să cred că Nadia Comăneci a fugit din ţară. Vor pleca şi fotbaliştii noştri?

I-am aruncat cea mai nevinovată privire de care eram în stare.

— Poftim? Nu. Ai vizitat obiectivul?

— A plecat. Dan şi mama lui au plecat în New Jersey. Mi-a dat o felicitare de Crăciun.

— Ce era în ea?

— O felidtare de Crăciun.

Am oftat şi mi-am plecat privirea.

— în felidtare nu era nimic? a insistat Lopătarul. Niciun cadou? Nidun articol despre Bruce Springsteen, ca să te înveseleascâ?

Şah mat.

O da! Mă crezusem tare isteţ. Şi uite că, deodată,

eram strâns cu uşa.

Nu mi-am ridicat chipul. Nid ochii. Pur şi simplu am clătinat din cap.

îi spusesem securistului că articolul pe care Dan îl rupsese din revistă era despre muzica americană. Nu pomenisem nimic despre Springsteen. Probabil că altcineva îl informase.

Dacă îşi dăduse seama că se dăduse de gol, n-a dat nidun semn. Sau poate că voia să-mi transmită că el era şeful şi că ştia totul, chiar şi ce se afla sub carpetele din debaraua mea.

Caietul meu! Oare ştia despre caiet? Mă chinuiam să mă prefac liniştit.

—Ai reuşit să observi ceva pe biroul lui taică-su? s-a interesat securistuL

—Avea tiare americane şi reviste cu reportaje despre libertate în alte ţări. Şi câteva dosare. N-am văzut ce conţineau dosarele.

— Obiectivul a vorbit despre munca tatălui său?

—A zis că tatăl lui rămâne în România de Sărbători, fiindcă a sosit un nou ambasador.

—A tis care-i părerea lui despre noul ambasador american?

Am decis să mint:

— O, da! A spus că nu-i un diplomat oarecare, că e mai agresiv şi că plănuieşte să facă schimbări.

— Ce fel de schimbări?

Am ridicat din umeri, fără un cuvânt.

—Deci... tatăl obiectivului va fi singur pentru câteva săptămâni?

Un sentiment amenințător a început să plutească prin camera minusculă. Oare aveau de gând să-i facă rău domnului Van Dorn? M-am prefăcut că nu înțeleg întrebarea.

— Obiectivul și mama lui vor pleca în curând, a rostit încet Lopătarul, cu un zâmbet. Asta înseamnă că Van Dom o să locuiască singur în apartament, pentru câteva săptămâni.

— Eu... nu-s sigur, am bâiguit.

— Aaa, așa-i! Nu va fi chiar singur, a completat securistul, uitându-se drept în ochii mei. Maică-ta va fi și ea acolo.

A făcut o pauză, așteptând ca împunsătura să-și facă efectuL

— Bineînţeles, numai ca să facă curat, a adăugat.

Cu o fluturare a mâinii lui mari, a azvârlit inelul de hârtie d pe degetul mic şi l-a proiectat spre mine, din cealaltă parte a mes. A rânjit, mulţumit de sine.

—Asta-i tot, a anunţat el.

|| RAPORT ||

Ministerul da Zntama STRICT SECRET
Departamentul Securităţii Statului [15 decembrie 1989] Direcţia a XH-a, Serviciul 330

Discuţie cu sursa OSCAR, la casa-gazdă.

OSCAR s-a purtat arogant, pretinzând că e tulburat de moartea bunicului său şi a încercat să manipuleze discuţia.

OSCAR a furnizat următoarele informaţii referitor la obiectivul VAIDA:

-fiul lui VAIDA a părăsit România împreună cu mama lui, de sărbători. înainte de plecare, i-a dat lui OSCAR o felicitare de sărbători. OSCAR a acceptat-o.

-se zvoneşte că noul ambasador american are atitudini „agresive" fată de România şi că plănuieşte să facă „schimbări".

-în următoarele săptămâni, VAIDA va fi singur în apartamentul lui.

Recomandări:

• OSCAR nu mai este de folos. A se lua măsurile necesare.

• VAIDA este singur. Accelerati desfăşurarea planului.

CINCIZECI ŞI PATRU

54

Crezusem că ştiu să mă prefac, dar în clipa aceea nu mai eram atât de sigur. Lopătarul păruse mulţumit de sine. Prea mulţumit îmi închipuisem că un securist care lucrează cu adolescenţi este unul mediocru. Oare mă înşelasem?

Stca-dc-Mare m-a abordat în faţa blocului.

— Am ceva care cred că te interesează, m-a anunţat el

— Da? Ce?

— Un turist care a stat la Intercontinental a aruncat la gunoi nişte hârtii. Sunt în engleză. Un borfaş de-al meu le păstrează până-i dau un semn.

— Cât vrea? m-am interesat.

—Ai valută?

Mi-am adus aminte de dolarul pe care i-l dădusem lui Cici.

— S-ar putea. Ai ceva acum la tine, să văd?

— Nu le am la mine, dar pot să fac

CINCIZECI ŞI PATRU

rost de ele.

— Adu-le, şi mai vorbim.

M-am îndepărtat de Stea-de-Mare şi m-am răsucit spre blocul meu.

Luminiţele portocalii.

Lumânările şi crucea mare din lemn apăruseră iar în faţa clădirii. Moartea făcuse încă o vizită la domiciliu. Fulgi de zăpadă

ipiniicnili se învolburau în lumină, asemenea unor sclipiri de iama. Mirel aştepta în locul lui obişnuit

—A murit doamna Drucan, mi-a zis eL Acum două ore.

Am dat aprobator din cap. Am urcat pe scări până la etajul al treilea. Cid scotea scaune pe hol.

—Doamna Drucan, m-a anunţat ea.

— Ştiu. Mi-a zis Mirel.

—Te rog, întreab-o pe fiica ei dacă are nevoie de ajutor.

Femeia (fin Boston alerga de colo colo, făcând ordine în apartamentul mamd sale.

— Salut, Cristian!

— Condoleanţe pentru mama dumneavoastră! Aveţi nevoie de ajutor?

—Mersi, dar cred că mă descurc S-a stins foarte senină. Am schimbat câteva cuvinte înainte să moară. Sunt sigură că m-a auzit. A respirat o ultimă dată şi s-a dus.

M-am gândit la Bunu. Un zâmbet. O răsuflare uşurată. Aşa ar fi trebuit să se stingă şi el. Aşa merita să moară. Am dat din cap în semn de aprobare, cu mâinile înfipte în buzunare.

— Când plecaţi la Boston? am întrebat-o.

— Peste câteva zile. Verii mei o să rămână în apartamentul ăsta.M-ai ajutat foarte mult şi, spre deosebire de alţii, ai refuzat ce am încercat să-ţi ofer şi niri nu mi-ai cerut diverse lucruri. Pot să-ţi ofer o ceaşcă de cafea? Am

adus nes din State.

Cafea.

— Să nu beţi cafea! am izbucnit eu.

Femeia m-a privit nedumerită.

—De ce nu?

— Nu e sănătoasă.

— Nu e adevărat, dar ştiam că aid se bea nes.

Mda... Scuze! Probabil că aveţi dreptate. Drum bun! i-am urat cu.

Când am dat să plec, i-am simţit degetele pe braţul meu. Mi-a şoptit:

— Hei... Cristian...

Am ridicat privirea.

—Trei pachete.

— Poftim?

—Am avut nevoie de trei pachete ca să dea ăia gazul mai tare. Mi-a aruncat un zâmbet resemnat.

Fiica doamnei Drucan. Femeia din Boston. Cizme roşii şi cercei în formă de fulgere. Abia mai târziu am înţeles.

Nu i-am aflat niciodată numele.

Cid încă aranja scaune pe hol.

— Mama e acasă, mi-a zis ea. Tata s-a dus să stea la coadă. Aidoma părinţilor noştri, apartamentul era tăcut. Uşa de la dormitor era închisă. M-am dus în debara, ca să-mi confirm bănuiala. Am ridicat teancul de cărţi din colţ.

Exact cum credeam.

Articolul despre Springsteen dispăruse în

continuare, Securitatea intra şi pleca după bunul plac din casa noastră.

însă data următoare când aveau să vină, îi aştepta o surpriză. Pentru că plănuiam să fiu aici.

CINCIZECI ŞI CINCI [55]

în urmă a rămas un gol imens. Cu fiecare respiraţie mă simţeam mai pustiit. Un sentiment strivitor de singurătate, însoţit de o ruşine ciudată.

îmi era dor de Bunu.

Era o seară de duminică. Unul dintre rarele momente când familia noastră se reunea. Am luat dna în tăcere: dorbă şi o felie din pâinea pentru care mama îndurase frigul la coadă, ore în şir. Apoi m-am aşezat pe canapeaua lui Bunu. Aşteptam să vină ora zece, ca să ascult la Vocea Ameridi rezumatul celor mai importante ştiri din străinătate. Cid a venit lângă mine. Semnalul era slab, aşa că am umblat puţin la sârma – instalată ilegal – care se întindea de la aparatul de radio la fereastra bucătăriei. Pe măsură ce răsuceam cu atenţie butonul de frecvenţă, am început să deslușesc o voce:

„Protest în Piaţa Maria."

— Unde-i Piaţa Maria? m-a întrebat

Cici.

Mama a intrat în cameră.

— în Timişoara, i-a răspuns ea. De ce întrebi?

— Sssst! le-am aruncat eu. încerc să prind frecvenţa.

Am reuşit. Vocea crainicului răsuna în bucătăria noastră:

CINCIZECI ŞI CINCI

Jn Timişoara, ceea ce a început ca o adunare de susţinere organizată cu ocazia evacuării forţate a pastorului László Tőkés din locuinţa lui a degenerat într-un protest antiregim. Forţele de securitate române au deschis focul asupra demonstranţilor, conform cărora câţiva civili ar fi fost ucişi. Evenimente!? sunt în plină desfăşurare. Vom reveni cu detalii."

Cid a sărit de pe canapea.

Mama s-a răsudt pe călcâie şi a dat buzna în dormitor. S-a întors însoţită de tata.

—Un protest? a şoptit mama, sprijinindu-se de tocul uşii. Nu, nu! Trebuie să înceteze. O să fie consecinţe.

Eu nu mă gândeam la consecinţe. Mă gândeam la Bunu. Bunul meu curajos, care refuza să vorbească în şoaptă, omul care fusese ucis în bătaie din cauza principiilor lui.

— Bunu, auzi? am rostit eu. în sfârşit, se întâmplă!

— Sssst! a făcut Cici. Vorbeşte crainicul.

.Adunarea de susţinere a început sâmbătă. Membri ai parohiei pastorului ţineau candele aprinse şi cereau încetarea persecutării pastorului Tőkés. însă, pe măsură ce orele treceau, noi şi noi oameni li se alăturau, iar curajoşii timişoreni s-au adunat şi au ieşit în stradă. Peste noapte, adunarea a crescut, iar astăzi mulţimea protestatarilor blochează Piaţa Maria. S-au

răspândit şi pe străzile dimprejur.
Pe măsură ce manifestaţia continuă, oamenii au început să protesteze nu numai împotriva persecutării pastorului, ci şi împotriva regimului.”

— DA! am ţipat eu.
— Dumnezeule!
— Ssst!

Astăzi, constatând că mulţimea creşte necontenit, primarul Timişoarei a făcut apel către protestatari să se disperseze. însă vocea primarului a fost copleşită de scandările repetate ale timişorenilor. împreună, într-un glas, cetăţenii Timişoarei scandau fără încetare: *Li-ber-tat-tef*

Cuvântul ăsta a străpuns aerul. Pielea mi s-a făcut ca de găină. Simţeam un nod în gât.

Libertate.

Se întâmpla.

Chiar se întâmpla!

Românii se uneau şi, împreună, în sfârşit, cereau...

Libertate.

56 CINCIZECI ŞI ŞASE

Am stat treaz toată noaptea, pe canapeaua lui Bunu, aşteptând să aud veşti. Radioul şi televiziunea de stat nu suflau niciun curant. Sigur că nu. Radio Europa Liberă şi Vocea Ameridi erau singurele surse de informaţie. Regimul ştia acest lucru. Oare urmau să bruieze semnalul radio? Nu. Ar fi fost prea costisitor. De ani de zile nu mai bruiaseră semnalele radio. Probabil că nu aveau echipamentul necesar pentru aşa ceva.

Crainicul spusese că muriseră civili.

Timişoara. Se aprindea scânteia revoluţiei. Curaj! Trebuia să-i ajutăm. Am scos o hartă veche dintr-un sertar al comodei. De la Bucureşti la Timişoara sunt 550 de kilometri; cu maşina, drumul până acolo dura şapte ore. Ba chiar mai mult, dat fiind cât de proaste erau şoselele noastre. S-ar fi putut organiza grupuri care să călătorească până acolo cu autobuze? Mă gândeam că am fi putut alcătui un lanţ al protestelor care să se întindă de-a lungul şi de-a latul ţării. împreună, l-am fi încolţit pe

Ceauşescu. Să-l prindem în capcană! Să-l dăm jos de la putere!

Chiar aici, în Bucureşti.

— Se întâmplă, Bunu, am şoptit.

Polonia.

Ungaria.

RDG.

Cehoslovacia.

Bulgaria.

în aceste ţări, regimurile comuniste fuseseră înlăturate fără violenţă, fără vărsare de sânge. Dar în România! comunismul încă rămânea pe poziţii – ultimul fald de [illegible] de fier. Zeci de ani, Ccauşescu strânsese în jurul gâtului nostru laţul înăbuşitor al şovinismului naţional. Dacă voiam să avem parte de libertate, trebuia să luptăm pentru ea. Iar dictatorul nostru nemilos avea să riposteze. Din ascunzişurile capitalei, urma să mobilizeze plutoa- nele morţii, închegate din oamenii lui credincioşi, ca să-şi ucidă propriul popor.

CINCIZECI ŞI ŞASE

Şi urma s-o facă fără să clipească.

57

CINCIZECI ŞI ŞAPTE

Deşi nu dormisem toată noaptea, în dimineaţa aceea mă simţeam invincibil. În timp ce mă îndreptam spre şcoală, am trecut prin dreptul unei pancarte pe care scria „TRĂIASCĂ CEAUŞESCU!" Dacă aş fi smuls-o? Nu! Trebuia să ne strângem într-un grup. Trebuia să ne unim. în România, era ilegal ca cetăţenii să sc strângă în grupuri mai mari de câteva persoane. Dar acum nimeni n-ar mai fi băgat de scamă, nu?

Abia aşteptam să ajung la şcoală. Cu siguranţă, urma să găsesc acolo agitaţie, discuţii, planuri. Cici şi ai mei erau foarte temători. Mi-cra dor de Bunu. El ar fi ştiut ce c de ftcut.

Însă, în acea zi. şcoala era ca o morgă. Tăcere deplină. Nicio reacţie.

Ca de obicei, tovarăşul diriginte bătea câmpii cu acelaşi limbaj dc lemn, aceleaşi aiureli. Nu puteam să pricep. Oare nimeni nu auzise ştirile de la radio? Oare nu le păsa deloc de oamenii curajoşi de la Timişoara? Erau prea speriaţi sau pur şi simplu spălaţi pe creier, aşa încât ajunseseră să creadă că sunt proprietatea statului şi că nu au de ales?

A doua zi avea să înceapă vacanţa de iarnă. Era ultima ocazie de a fi împreună şi de-a putea pune ceva la cale. în pauză, i-am şoptit unui coleg de clasă:

— Hei, ai auzit ce se-ntâmplă la Timişoara?

Băiatul a dat aprobator din cap şi a răspuns:

—Ai mei sunt speriaţi c-o să ne împuşte pe toţi. Mi-au spus si stau în banca mea.

Uluit, m-am uitat la el. Să stau în banca mea? Mi-am adus aminte de Bunu. Spusese că o viaţă necercetată nu merită să fie niiti. îmi tot amintise că uneori, ca să primim răspunsuri la marile întrebări despre viaţă, trebuie să îndrăznim să ieşim din carapacea noastră.

Am plecat de la şcoală şi am mers spre casă. Era întuneric. O siluetă înaltă a apărut lângă mine.

Era Luca.

—Ai auzit? mi-a şoptit el.

-Da!

— N-a putut să închid un ochi. M-am tot gândit la oamenii din Timişoara.

în sfârşit, cineva care înţelegea! Şi bineînţeles că acel cineva era Luca. El, cu sufletul lui înflăcărat. Având în vedere ce se întâmpla acum, mi-era cu neputinţă să mai fiu supărat pe el.

—M-am uitat pe hartă, i-am mărturisit lui Luca.

— Şi eu la fel. Până la Timişoara sunt peste cinci sute de kilometri.

—în sfârşit, românii au luat atitudine.

— Şi nu doar românii, a adăugat Luca. Un reporter a zis că şi ungurii, şi sârbii din Timişoara s-au implicat. Asta-i solidaritate adevărată. Trebuie să-i susţinem.

Am aruncat o privire în spate.

— La şcoală, nimeni n-a zis nimic de asta.

— Normal că nu, a zis Luca. Lumea e îngrozită. Poţi să-i condamni că sunt speriaţi? Ce crezi că ar fi spus bunicul tău?

—Aş vrea să fi fost aici, să ne ajute.

— Şi, dacă ar fi fost, ce ne-ar fi spus?

Am cugetat o clipă, încercând să gândesc aşa cum gândea bunicul meu filosof.

— Ar fi spus... că ceea ce se-ntâmplă acum e dincolo de »eu" şi de „al meu". Acum ar trebui să ne gândim la „noi".

Luca a încetinit.

— Exact! a exclamat eL Stai aşa! Probabil că studenţii de la Universitate se mobilizează deja.

Sigur că da! De ce nu mă gândisem la asta?

— Pun pariu că ai dreptate.

— O să mă interesez, mi-a zis Luca. Veri, poate afli şi tu ceva.

Am dat aprobator din cap.

Am ajuns pe strada noastră. înainte de a intra în blocul lui, Luca m-a rugat:

— Dacă ai noutăţi, sună la mine acasă. Lasă telefonul să sune o dată. Ăsta va fi semnalul nostru. Pe urmă, ne întâlnim în faţa blocului.

— Bine. E valabil şi pentru tine.

Luca a făcut un semn scurt din cap, pe urmă ne-am despărţit. După câteva secunde, i-am auzit glasul.

— Hei! Cristian!

M-am uitat de cealaltă parte a străzii. Luca îmi zâmbea. A ridicat braţul şi a schiţat semnul

victoriei.

N-am apucat să-i răspund la fel, fiindcă Stea-de-Mare a apărut lângă mine.

— O să-ţi aduc mâine hârtiile alea în engleză, mi-a zis el.

—în regulă. Ai noutăţi?

—Aştept să aud ştirile diseară, la fel ca toată lumea. Am auzit că au închis graniţele. Dar cred că apele au început să se liniştească Se zice că Ceauşescu a plecat în vizită în Iran.

Dacă Ceauşescu plecase în Iran, asta însemna că nu lua în serios protestele? Ce se întâmplase cu timişorenii?

—Dacă vrei hârtiile, caută-mă mâine! mi-a zis Stea-de-Mare.

Şi să aduci şi banii!

în noaptea aceea, intreaga Românie a stat cu urechea lipită de radiouri. Oare domnul Van Dom asculta şi el? Găsise caietul meu? Tata ţinea o mână pe aparatul de radio, parcă-l proteja.

—Gabriel, dă-te la o parte! l-a rugat mama. Dacă ăştia trimit un fel de undă electrică prin radio?

—Crezi c-o să explodeze radioul? m-am minunat eu.

—Păi, probabil că transmiţătorul celor de la Europa Liberă e puternic, dacă poate să emită tocmai din München, a şoptit mama.

Transmiţătorul lor chiar era puternic. Avea peste o mie de kilowaţi. Mi-am adus aminte cum Bunu plătise cu Kent ca să repare radioul. Era principala noastră sursă de informaţie, dar

numai dacă aveam curent. Oare când aveau să-l întrerupă?

La ora zece, vocea crainicului s-a auzit printre pârâiturile paraziţilor.

> Jeri, tensiunile de la Timişoara au ajuns la apogeu. S-a raportat că mü de oameni au fost ucişi. înregistrarea pe care urmează s-o ascultaţi a fost scoasă din România, de către un turist german, şi a fost adusă la sediul postului Radio Europa Liberă."

M-am apropiat şi mai mult de radio. La început am aurit pârâit de paraziţi, iar apoi au izbucnit sunetele.

Haos. Ţipete. Zgomotul unei mulţimi.

Vocea imploratoare a unei femei: „Opriţi-vă! Să vă fie ruşine! Sunt români, români ca noi!".

Glasul unui bărbat: „Trage, mă! Trage!".

0 clipă de tăcere cât o bătaie de inimă.

Un răpăit de gloanţe.

Tineri ţipând.

—Trag în ei, am îngăimat eu, şocat.

— E posibil ca zgomotele să inducă în eroare, mi-a zis Cici. 0, Doamne! Să sperăm că nu-i împuşcă!

— Nu-mi pasă dacă trag în trei oameni sau în trei mii! am strigat Ţara noastră îşi omoară cetăţenii! Nu putem sta cu mâinile în sân!

—Ai dreptate.

Vocea tatei m-a făcut să tresar.

— Ai dreptate, a repetat el. Au închis graniţele. Ne-au prins în capcană.

A început să strângă diverse obiecte în bucătărie: cuţite, mături

— Gabriel, ce naiba faci? l-a întrebat mama.

— Când va veni timpul, trebuie să fim pregătiţi.

— Pregătiţi pentru ce? a intervenit Cici.

— Pentru luptă.

58

CINCIZECI ŞI OPT

în dimineaţa următoare, am stat în casă, singur cu gândurile mele.

Oare protestele aveau să continue? Domnul Van Dom citise ce scrisesem în caiet? Dan se întorsese în America? La ce oră avea sl treacă Securitatea pe la noi?

Telefonul a sunat o singură dată. Semnalul lui Luca.

Am ieşit în fugă din bloc, ca să-l întâmpin. în mod ciudat, se încălzise afară. Natura se alătura cruciadei noastre, invitându-i pe români să iasă în stradă.

Am trecut pe lângă Radio-Şanţ. Ca de obicei, erau prezente la balcoane.

— Căminele Universităţii sunt sub supraveghere, mi-a şoptit Luca.

—Unde-ai auzit asta?

— La mine pe scări, în bloc. Babele au aurit zvonuri cum că preaiubitul nostru conducător va ţine un discurs la televizor, diseară.

— Luca, nu e „iubit".

— Scuze! Am zis-o din obişnuinţă.

S-a uitat peste umărul meu. M-am răsucit să văd la cine se uită.

Liliana stătea pe trotuar, privindu-ne stăruitor.

— Hei, uite-l pe Stea-de-Mare! mi-a zis Luca, arătând în direcţia opusă. Du-te să vezi dacă ştie ceva. Nu plec. Sună-mă şi foloseşte semnalul nostru, dacă mai afli ceva.

Am dat din cap, ascultându-l doar pe jumătate. O urmăream din priviri pe Liliana. Mergea singură. Oare unde se ducea?

Câinii —Tuibatu şi Fetiţa – hămăiau în spatele lui Stea-de- Mare.

— Am hârtiile alea, mi-a zis el. Ai adus banii? Primesc doar valută.

— Câte hârtii ai şi ce anume sunt? De unde să ştiu că merită banii?

— O, îi merită cu vârf şi îndesat. Sunt două foi pătate de cafea, dar încă poţi să citeşti ce e

pe ele. Sunt multe cuvinte lungi, englezeşti.

— Şi de ce mi Ic vinzi mie? l-am iscodit.

A dat din umeri.

— Păi, nu-i obligatoriu să ţi le vând ţie.

Aveam senzaţia că-mi întindea o capcană.

— Foarte bine! în cazul ăsta, n-am nevoie de ele! i-am trântit-o. *I fus fler*:* încă un cuvânt englezesc pe care-l învăţasem şi care îl descria foarte bine pe Stea-de-Mare.

Fără să mă scape din ochi, Stea-de-Mare a dat încet din cap.

— Bunicul tău era deosebit. Unul dintre puţinii oameni buni. Mi-a fost prieten. EI ar fi vrut să aibă hârtiile astea, deci m-am gândit că şi tu le-ai vrea.

Stea-de-Mare fusese prieten cu Bunu? I-am aruncat o privire neîncrezătoare.

— Nu mă crezi? Bunicul tău mi-a zis că sunt special. Că, fiindcă am un singur ochi, privesc lumea într-un fel unic. Mi-a dat o carte de poezii scrise de unu' – Homer îl chema. Mi-a zis că ăla era orb, iar dacă cl a putut scrie lucruri atât de frumoase, ar trebui să-mi închipui ce aş fi eu în stare să fac.

[1] Borfaş, şarlatan, pungaş, escroc (în engL).

Da, era tipic pentru Bunu.

— Ai citit cartea pe care ţi-a dat-o? l-am întrebat.

— Ncah! Am vândut-o. Vrei hârtiile alea sau nu?

—Da. Le vreau. Ceva noutăţi ai?

— Mda. De curând, a sosit un alt

ambasador american. La Ambasada Statelor Unite e mare vânzoleală. Vino cu banii! O să mai stau pc-aici încă un sfert de oră.

Dan îmi spusese că urma să vină un alt ambasador american.

Iar eu îi transmisesem informaţia Lopătarului.

M-am îndreptat spre blocul meu.

Acasă nu era nimeni. Aveam nevoie de dolarul din curia încuiată a lui Cici. Şi mai voiam briceagul pe care-l ascundea de mine. Am scos cutia de sub patul ei. Oare aş fi reuşit să forţez încuie- toarea? Dar apoi mi-am adus aminte de cheile pe care Cici le ţinea în coşul ei cu lucruri pentru cusut. Nu s-ar fi supărat dacă-mi băgăm nasul pe-acolo.

A fost uşor să-mi dau seama care cheie sé potrivea în încuietoare, fiindcă éra mai mică decât restul. Am deschis curia şi am găsit dolarul meu dedesubtul unor tubuleţe albe, pe care soră-mea le numea „tampoane". Am înşfăcat repede şi briceagul meu. Ce mai avea aici? Am scotocit prin cutie.

0 sticluţă de parfum, un pacheţel pătrat şi ţiplat, pe care scria „Trojan",săpun cu parfum de trandafiri, un plic gros, două pachete de Kent şi... cercei în formă de fulgere. Stai puţin! Cerceii ăştia erau ai femeii din Boston. Ce căutau la Cici?

Şi în clipa următoare le-am văzut.

Degetele mi-au îngheţat.

Inele făcute din timbre de pachete BT.

Inelele cu care Lopătarul se tot juca de fiecare dată, în întâl- nirile noastre.

Un val dc greaţă m-a cotropit.

Nu!

Am deschis plicul gros. înăuntru era valută.

Multă americani, lire sterline, mărci nemțești. ut^:
dol^j

Și mai era ceva...

Articolul meu despre Bruce Springsteen.

Cel pe care îl ținusem ascuns în debara. Cel care
Cel despre care pomenise Lopătarul. C P*fUs,

îmi tremurau mâinile.

Nu. Cum era posibil așa ceva? încet, pereții au î
strângă în jurul meu. mcputsă
st

Cid, sora mea iubită. Prietena mea loială.

Sora mea colabora cu Securitatea.

59
CINCIZECI ŞI NOUĂ

Am pus toate obiectele la loc, cu grijă, exact aşa cum le găsisem, însă am păstrat briceagul şi am şterpelit câteva bancnote din plicul gros. Am împins sub canapea cutía încuiată şi am pus cheile înapoi în coşul ei de cusut.

Am ieşit din casă.

Mâinile îmi tremurau. Mă simţeam îngheţat până-n măduva oaselor.

Şi apoi le-am auzit vocile. Cici discuta cu femeia din Boston. M-am oprit pe casa scărilor, la etajul trei, şi am ciulit urechile.

—Mersi! M-ai ajutat aşa de mult, Cid! a zis femeia din Boston. Nu ştiu cum aş fi reuşit fără tine.

Nu te ajută. Te trădează! îi trădează pe toţi.

Mi se învârtea capul.

Am ieşit din bloc şi i-am făcut cu mâna lui Stea-de-Mare. A dat din cap, îndemnându-mă să-l urmez.

Păşeam împreună, fără să spunem vreun cuvânt. Mi-a întins pachetul lui de ţigări. Lipită de pachet stătea o coală de hârtie împăturită strâns, în formă de pătrat. Am strecurat banii în pachc- td de ţigări şi i l-am dat înapoi. Am păstrat coala împăturită în palma mea închisă şi am pus-o în buzunar, cu un gest nonşalant.

— Ce mai face soră-ta cea şmecher de frumoasă? s-a interesat Stea-de-Mare.

Omul ăsta ştia aproape totul şi îi cunoştea aproape pe toţi.

Am ridicat din sprâncene şi i-am aruncat o privire cu subînţeles

— Ei, haide! Ori e frumoasă, ori e şmecheră.

— Amândouă!

A izbucnit în râs şi s-a făcut nevăzut între blocuri.

Am înaintat pe trotuarul crăpat şi m-am aşezat la coadă, la Alimentara. Voiam să pierd vremea pe afară. Aveam nevoie de un răgaz ca să gândesc. Mintea mea era plină de ipoteze.

Poate că, de fapt, Cici fusese şantajată ca să devină turnătoare. Aşa cum mi se întâmplase mie.

Cât despre plicul plin cu valută, poate că soră-mea era securistă.

Sau poate că se cuplase cu Lopătarul.

Fiecare dintre posibilităţile astea îmi provoca greaţă. Cici îmi spusese că nu pot avea încredere în Luca. îmi spusese că nu pot avea încredere în Stea-de-Mare. Firea ei precaută şi mereu suspicioasă fusese doar prefăcătorie? Mi-am amintit de discuţia mea cu Bunu, de pe balcon.

Securişti. Informatori. Şobolani. Această ţară este plină de ăştia. Ne-au cotropit. Şi continuă să se înmulţească. Suntpe străzi, în şcoli, sunt la locul de muncă şi, mai nou, sunt şi în pereţi şi acum, sunt şi la noi în casă.

Crezusem că Bunu se referea la mine. Dar dacă, de fapt, vorbise despre Cici? Bunu ştiuse adevărul? Cici luase articolul acela din debaraua mea. Cumva îmi descoperise ascunzătoarea şi caietul? întrebările mă rodeau:

Oare Cici chiar lucra la fabrica de textile?

îi păsa oare de familia noastră?

îi păsa de ţara noastră?

Mă simţeam rău. Eram speriat. Mă simţeam pierdut.

Am plecat de la coadă şi am început să păşesc mecanic. Dacă nu m-aş opri decât atunci când voi ajunge la porţile Timişoarei?

60

ŞAIZECI

Am ajuns, dar nu la Timişoara, d acasă la Luca. Am bătut la uşă.

Prietenul meu mi-a aruncat o privire şi m-a tras înăuntru.

— Eşti bine?

Am dat (fin umeri, în chip de răspuns. Nid eu nu mai ştiam cum sunt.

— Ai mei sunt la servidu, m-a informat Luca. Suntem doar eu şi surorile mele.

Luca avea patru surori mai mid. Când am păşit în apartament, au început să chicotească.

— Bună, Cristian!

— Ce-i cu părul tău? a râs Dana, cea

mai mare dintre ele. A văzut părul tău vreun pieptene vreodată?

— Nuuu! Mă pieptăn cu toporul, i-am răspuns eu.

— Eşti timid? a intervenit altă fată. Sora mea zice că eşti timid.

— Ba n-a zis că-i timid! A spus că-i simpatic, a corectat-o mezina.

Fetele au izbucnit în râs şi au început să-şi dea coate.

— Oare medalia aia tâmpită merită atâta ostenealã? mi-a şoptit Luca.

Pentru că născuse dnci copii, mama lui Luca primise o medalie din partea statului. Dar cinci copii nu erau de-ajuns. Ceauşescu voia ca femeile să nască zece. Şi atunci, primeau titlul de Mamă Eroină.

—Vrei să ieşim? mi-a propus Luca.

l-am făcut semn că nu. Am mimat că scriu ceva.

— Ne ducem să ne facem temele, le-a zis el surorilor lui.

— Mincinosule! i-a strigat sarcastic Dana. De unde teme! Suntem în vacanţă.

Familia lui Luca nu avea canapea în bucătărie, ci trei scaune mici şi o măsuţă acoperită cu o faţă de masă brodată, în roşu şi negru. Luca a scos un carneţel şi un stilou dintr-un sertar. Le-a pus pe masă, în faţa mea. A aprins radioul şi a deschis robinetul. Zgomotele astea erau pentru a nu fi auziţi ce discutam.

Am rămas amândoi pironiţi în faţa carnetului. Puteam s-o fac? Era bine s-o fac?

Am luat stiloul, şovăitor. Şi am început să scriu.

în primul rând, tot ce credeam că ştiu e o minciună.

Securitatea a venit la şcoală. Ştiau despre dolarul din cla-
sorul meu.

Doar ţie îţi spusesem despre el. Eram furios.

Am crezut că
m-ai turnat.

Am împins carnetul spre el.

Pe măsură ce Luca citea, ochii i se măreau. A clătinat din cap fi a şoptit: „Nu".

— Acum ştiu că n-ai fost tu.

Am tras carnetul spre mine şi am inspirat adânc. Am scris cuvântul.

Cici.

— Nu se poate! m-a contrazis el.

A luat repede carnetul şi a început să scrie.

Eşti paranoic. Tot ce ni se întâmplă în ţara asta ne-a înnebunit.

— Bunu ştia. A încercat să mă prevină, i-am şoptit lui Luca. [1] Luca s-a lăsat pe spate în scaun, mut de uimire.

— Trebuie să existe o explicaţie, a zis el Luca. Bunul şi răbdătorul Luca. Am notat câteva cuvinte pe carnet, apoi l-am împins spre el. *îmi pare rău.*

Prietenul meu s-a uitat îndelung la carnet. Apoi a început si scrie.

Ştiam eu că ceva nu-i în regulă.

Fratele Lilianei. Turnătorul ar putea fi Alex, nu Cici?I-am văzut împreună.

Am făcut semn că nu. Nu credeam că Alex era vinovatul. Stăteam amândoi la masă, nemişcaţi. La radio se auzeau obişnuitele mesaje de propagandă.

Cum pot să te ajut? mi-a scris Luca.

Am luat iar stiloul.

Să mă ierţifiindcă m-am purtat ca un măgar.

— Mereu te porţi ca un măgar, mi-a zis Luca.

A tras carnetul spre el.

În ţara asta, suferinţa nu e doar fizică. Îţi sucesc minţile. Se joacă cu mintea ta. Şi fac asta multor oameni.

Am ridicat din umeri.

Luca a rupt pagina din carnet. A aprins ochiul aragazului şi a ars hârtia.

— Ridică-te! mi-a ordonat Luca. Nu pot să te pocnesc aşezat. Chiar voia să mă pocnească? Nu puteam să-l condamn. M-am ridicat. A înălţat pumnii, apoi m-a prins de gât şi mi-a tras o castană. Am început să râdem şi să ne hârjonim, ca atunci când eram mici.

îi spusesem lui Luca că-l crezusem turnător, îi spusesem că o consideram turnătoare pe Cici. însă nu-i mărturisisem că *eu* eram turnător.

Dar faptul că-mi scrisese *Sejoacă cu mintea ta. Şi fac asta multor oameni* mă făcea să bănuiesc că, într-un fel, Luca ştia.

Am plecat de la el de acasă şi am coborât în silă scările. Când am ajuns jos, la intrarea din bloc, cineva a deschis uşa.

Liliana.

Ne-am oprit amândoi în loc, zgâindu-ne unul la

celălalt. Deodată, în mine a izbucnit o emoție nebunească, de parcă un stol de păsări fluturau din aripi în pieptul meu.

— Bună! m-a salutat ea.

— Bună!

Stăteam pironiți, suspendați într-o tăcere apăsătoare. Cu un gest moale, Liliana și-a dat șuvițele bretonului deoparte. Am întrezărit conturul unui desen pe mâna ei.

— Parcă voiai să știi ceva în legătură cu mine, mi-a zis ea.

— Serios?

Păsările din pieptul meu fluturau mai tare din aripi. Era așa de frumoasă!

— Da. Voiai să știi în ce zodie sunt. Sunt Pești, mi-a răspuns.

Cum de știa că-mi pusesem întrebarea asta?

A zâmbit.

Apoi am mers flecare pe drumul lui.

61

ŞAIZECI ŞI UNU

Stăteam în debaraua mea întunecoasă, încercând să-i evit pe ai mei. Să fi avut Luca dreptate? Putea exista o altă explicație?

Cici cosea la mașină, iar oamenii o plăteau. Poate că ei o plăteau în valută. Poate că-mi șterpelise articolul despre Springsteen ca să ; mă protejeze. Poate că ea făcuse inelele alea din timbre de BT.

Poate...

Am aprins lanterna, ca să citesc hârtiile în engleză pe care le : cumpărasem de la Stea-de-Mare. Sigur fuseseră luate de la gunoi, fiindcă erau boţite. Şi nici nu era un document original, ci.o copie de proastă calitate, cu paginile capsate.

Am început să dtesc.

Romania,
Human Rights Violations în the Eighties

First published July 1987,
Amnesty International Publications,
London

Amnesty InternationaVs Concerns

Ibis report documents the persistent pattem ofhuman rights abuse în Romania în the 1980s, a period în which the

authorities have imprisoned their critics and jailed hundreds of other men and women for wanting to exercise their rights to leave the country. Some prisoners ofconscience have been tortured, beaten, andjailedfor years after unfair trials.

Other critics of the government have been put under house arrest, have lost their jobs, or have been attacked în the street by security thugs}

Priioners of conscience. Mi-am zis că mă voi interesa de semnificaţia acestei sintagme.

Torture and III Treatment

...It has been reported that political prisoners have been tortured by being beaten on the soles ofthe feet or being kicked and beaten with rubber truncheons. Two prisoners are reported to have died after torture?

[1] *România. Indicarea drepturilor omului, în anii '80*. Publicat pentru prima oaii în 1987, de Amnesty International Publicarions, Londra. îngrijorările organizaţiei Amnesty Internaţional. „Acest raport Înregistrează tendinţele repetate şi insistente de încălcare a drepturilor omului în România, în anii '80 – o perioadă în care autorităţile i-au trimis la închisoare pe opozanţii regimului şi au pedepsit în acelaşi mod sute de alte persoane, bărbaţi şi femei, pentru că doreau să-şi exercite dreptul de a ieşi din propria ţară. După ce au suportat procese nedrepte, unii dintre aceşti

oameni, prizonieri de conştiinţă, au fost torturaţi,bătuţi şi întemniţaţi ani întregi. Alţi critici ai guvernării au fost obligaţi să suporte arestul la domiciliu, şi-au pierdut locul de muncă sau au fost atacaţi pe stradă, de ofiţeri ai Securităţii." (N- trad.)

[1] *Torturi fi rele tratamente*. [...] „S-a raportat că deţinuţii politic au fost torturaţi prin bătăi la tălpi sau prin lovituri cu bastoane de cauciuc. Se consideră că doi prizonieri au murit după ce au fost torturaţi." (N. trad.)

Bunu. Exact asta i se întâmplase lui Bunu. Erau descrieri amănunţite, menţionau chiar şi numele unor victime. Hârtiile astea erau atât de periculoase, încât aveam senzaţia că-mi ard mâinile.

— Pui?

Vocea lui Cid. Am sărit ca ars, strângând hârtiile între degete.

— Pui, Ceauşescu o să ţină un discurs la televizor, a adăugat soră-mea.

Nu puteam să ies din debara. Ar fi fost de-ajuns să-mi arunce o privire, şi Cid ar fi ştiut că ascundeam ceva. Mai întâi, aveam nevoie de mai multe informaţii.

— M-am săturat până-n gât de discursurile lui! i-am spus soră-mii. O să zică exact aceleaşi lucruri.

Parţial, aveam dreptate. Am lipit o ureche de uşă şi am auzit vocea declamatoare a lui Ceauşescu. Zicea că „grupuri de elemente huliganice" şi „agenturi străine" provocau „dezordine" în ţară.

Eu eram un „element huliganic"?

Poate.

Exista „dezordine" în ţară?

Cu siguranţă.

Hârtiile primite de la Stca-de-Mare erau periculoase. Atât de periculoase, încât nu le puteam lăsa aici.Trebuia să le port cu mine tot timpul.

Prin urmare, le-am strecurat în buzunarul gecii şi am pus la cale un plan.

Voiam s-o înfrunt deschis pe Cici.

Trebuia să aflu numaidecât: lucra cu Lopătarul,

da ori ba. încă nu învăţasem unul dintre marile adevărurile ale deţii.

De multe ori, ceea ce pare foarte simplu se dovedeşte a nu fi deloc aşa.

ŞAIZECI ŞI DOI

62

Era cinci dimineaţa.

Aveam multe haine pe mine.

Două perechi de şosete. Trei bluze. Căciulă. Mănuşi. Haină groasă. Şi cartela de raţie.

Am ieşit din bloc şi m-am prefăcut că mă duc să stau la coadă. Am traversat strada, m-am pitit şi am aşteptat.

Cid plecase de-acasă înfofolită. Purta la gât un fular galben. 0 urmăream de la distanţă.

Fabrica de iextile la care pretindea că lucrează se afla în celălalt capăt al oraşului. De-aia trebuia să plece de acasă atât de devreme. După cindsprezece minute, a cotit pe o stradă. Am grăbit pasul, ca să nu o pierd din ochi.

Când am ajuns pe strada aceea, soră-mea dispăruse.

Am privit clădirile dimprejur. Nid urmă de vreo fabrică. Era un cartier de locuinţe. Şi apoi am văzut o pată galbenă – fularul ei. în spatele unui geam...

Geamul unei Dacii negre.

Fiecare pas care mă purta mai aproape de maşină mi se părea nesfârşit de lung.

ŞAIZECI ŞI DOI

Ce naiba făceam?!

Trebuia să aflu adevărul.

M-am apropiat de portieră. Un pachet de BT stătea aşezat pe bord, lângă piciorul soră-mii.

Dincolo de geam, prin învolburarea fumului de ţigară captiv în interiorul maşinii, am zărit contururile a două siluete. M-am aplecat să privesc înăuntru.

Cici a sărit cât colo. La fel şi cel care se afla la volan. Ceea ce am întrezărit pentru o clipă a fost de-ajuns.

Părul rărit, sprâncenele îmbinate, labele, care pipăiau poalele surorii mele.

Lopătarul.

Am ridicat arătătorul şi l-am îndreptat spre geam. Am clătinat din cap, cu mişcări lente.

Şi apoi am rupt-o la fugă.

Vocea ei a răsunat în spatele meu:

— Pui, aşteaptă! Aşteaptă!

Motorul Daciei s-a trezit la viaţă. Alergam în continuare, cotind şi descriind zigzaguri de-a lungul trotuarelor. Plămânii îmi ardeau, pulsul mi se zbătea înnebunit în vene. Am alunecat. Aproape c-am căzut. Asta m-a încetinit.

Oamenii care ieşiseră devreme din case mă priveau uluiţi. Există o diferenţă între cineva care fuge şi cineva care fuge *de ceva*. Păream foarte dubios.

Dacia neagră a luat viteză şi a ajuns în dreptul meu. Se apropia tot mai mult.

Cici a sărit din maşină, iar Lopătarul a condus mai departe.

Faţa ei avea culoarea prunei. Era murdară de ruj în jurul gurii.

— Pui, lasă-mă să-ţi explic!

— N-ai ce să-mi explici. Ai devenit turnătoare şi trădătoare pentru tampoane şi

parfumuri!

— Nu! Nu înţelegi. îl otrăveau pe Bunu. îi dădeau cafea iradiată! Trebuia să-l ajut. Mi-au promis că, dacă sunt cooperantă, o să-mi dea medicamente şi un paşaport.

— Şi ai făcut-o?

— Au fost ameninţat-o pe mama să le dea informaţii despre americani, dar ea nu le-a zis nimic. Şi atunci au venit la mine.

Au promis că, dacă-l seduc pe Van Dorn, o să-l vindece pe Bunu. Dar Van Dom m-a respins. Şi-a dat seama imediat de planul meu. Sccuriştii m-au strâns ai uşa. Mi-au sugerat că tu ai avea mai mult succes să obţii informaţii prin fiul lui Van Dorn.

încremenisem. Mă holbam la sora mea.

— Deci tu mi-ai înscenat asta. Ai pus dolarul ăla în clasorul meu, ca Securitatea să mă poată şantaja.

—Nu. Adică... nu chiar. N-am reuşit nimic. M-am simţit aşa de vinovată, Pui. în ziua când ai venit acasă şi m-ai găsit plângând, nu plângeam din cauza examinării medicale de la fabrică. Plângeam fiindcă ştiam că Securitatea ajunsese la tine. Bunu era aşa de bolnav... Ştiam cât de mult ţii la el, iar eu...

—Bunu e MORT! am ţipat. Chiar dacă s-a dus, noi tot sclavii Securităţii suntem. Ştii ce? Bunu şi-a dat seama de ce făceai.

Cid a făcut un pas în spate.

Am continuat:

—Da, Bunu a încercat să-mi zică. Şi-a dat seama, Cid. Şi ştii ce mi-a spus? Că îl durea foarte tare. Că avem un şobolan în casă. Ne-ai băgat pe toţi în chestia asta, dar Bunu tot a murit. Securistul ăla cu care te culd l-a omorât? Sau ăla care stă cu noi în bloc? Şi cu ăla te culd?

Deodată, răspunsul m-a izbit din plin.

—L-ai invitat pe Alex în oraş, am completat eu.Tu i-ai turnat familia. Tu le-ai zis securiştilor că tatăl lui Alex aduce oase acasă, de la muncă. Tu ai Scut-o. Tu, numai tu. L-ai ucis pe Bunu. Şi ai ucis relaţia mea cu Liliana.

—Te rog, nu, a şoptit Cici.

— Mi-ai ucis toate planurile. Şi m-ai ucis şi pe mine.

l-am întors spatele.

Am lăsat-o acolo, pe trotuar.

|| RAPORT ||

Ministerul de Interne **STRICT**
SEo»m
Departamentul Securităţii Statului **[20 decembre X**
Direcţia a IlI-a, Serviciul 330 **® [989l**

Azi-dimineaţă, întâlnirea cu sursa FRITZI „ f compromisă de apariţia fratelui ei, OSCAR. După am menţionat, acum OSCAR este un element periculos °i trebuie luate măsuri. Răspândiţi imediat poza şi **numele**

63
ŞAIZECI ŞI TREI

Născoceam pretexte ca să stau acasă la Luca. Făceam orice ca s-o evit pe Cici.

În timpul zilei hoinăream prin oraş, încercând să mă liniştesc. Se încălzise afară, iar zăpada începea să se topească. Era fleşcăială peste tot. Treceam pe lângă bătrâni care şontâcăiau, cu genunchii anchilozaţi de reumatism şi cu feţele roase de frică—oameni care arii trebuit să se odihnească, nu să bântuie prin oraş, în căutare de ceva de mâncare. M-am aşezat la o coadă pentru cartofi. În schimb, m-am ales cu o ceapă cât o măslină.

Trădarea e insuportabilă. Nimic nu mai poate fi ca înainte. Fiecare poartă o lume înăuntrul lui, dar lumea mea îşi schimbase culoarea de la cenuşiu la negru.

Am mers spre casă pe drumul cel mai lung. Tinerii se strânseseră în faţa blocurilor, parcă aşteptând ceva. L-am zărit pe Luca. M-a văzut şi el şi a dat fuga la mine.

—Unde-ai fost? mi-a şoptit. Te-am căutat.

—De ce?

— Ceauşescu s-a întors din Iran. O să ţină un discurs în Piaţa Palatului. Mai mulţi studenţi o să fie acolo. Hai! Să mergem!

Când am ajuns în Piaţă, deja se adunaseră mii de oameni. Aplaudacii stăteau pe mai multe şiruri, sub balconul clădirii Comitetului Central, unde urma să apară ceauşescu. Unii ţineau

pancarte pe care scriaTRĂIASCĂ CEAUŞESCU! şi alte sloganuri comuniste. Vremea bună scosese din case o mulţime uriaşi

— Las-o baltă! i-am zis lui Luca. N-o să se întâmple nimic. N-or să facă decât să-l aplaude iar.

În România, adunările populare erau la ordinea zilei. De-a lungul anilor, cu toţii fuseserăm luaţi de la şcoală sau de la serviciu la defilări sau ca să ţinem pancarte şi să-l aclamăm pe conducătorul preaiubit. Nu aveam voie să ne strângem, din proprie iniţiativă, în grupuri de peste cinci persoane, dar Ceauşescu avea pretenţia ca zeci de mii de oameni să se adune pentru el.

Primarul Bucureştiului vorbea la microfon:

— ...mult iubitul şi stimatul nostru conducător de partid şi de ţară, eminentul patriot... şi-a oferit întreaga activitate... binelui şi prosperităţii, libertăţii şi independenţei depline a României socialiste...

Patriot eminent? După tot ce se întâmplase la Timişoara? Conducătorul nostru ordonase să fie împuşcaţi oameni nevinovaţi, tineri de vârsta mea. Prosperitate şi independenţă? Mi se întorcea stomacul pe dos.

Ceauşescu şi nevastă-sa au apărut la balcon, în ropote de aplauze. El s-a apropiat de microfon, făcând mulţimii cu mâna. Purta un palton negru, scump, cu guler din blană şi cu o căciulă tot din blană. A început să îndruge prostii fără noimă, ca de obicei.

I-am zis lui Luca:

— Nu pot să stau aici şi să văd asta.

Şi m-am răsucit pe călcâie, gata să plec.

Un vuiet puternic s-a auzit din spate. în adunare au izbucnit ţipete. Ce se întâmpla? Detonase cineva vreun explozibil? Luca mă privea cu ochi mari.

Un val de oameni ne împingea din spate. Deodată, mulţimea a început să se agite, să ţipe, să huiduie.

„Huooo!"

„Ucigaşule!"

Jos cu Ccauşescu!"

Inima mi-a luat-o razna. Toată lumea ştia că securiştii erau printre noi, şi totuşi oamenii continuau să huiduie.

Au apărut grupuri de studenţi de la Universitate, purtând steaguri. Huiduiau şi urlau.

Jos călăul!"

Jos Ceauşescu!"

Şi alţii li s-au alăturat. îl sfidau pe conducătorul ţării noastre. Derutat, Ceauşescu a tăcut. Şi-a plimbat privirea peste mulţime. Apoi a început să se bâlbâie la microfon.

—Alo! Alo! Alo! Aşezaţi-vă liniştiţi! Ce? Alo! Alo! Alo!

Elena Ceauşescu s-a apropiat de microfon şi a ţipat:

— Linişte!

Undeva, în spatele furnicarului de oameni, a început o scandare. Mai întâi firavă, apoi tot mai puternică, pulsând:

Ti-mi-şoa-ra!
Timişoara!
TIMIŞOARA!

Mi s-a Scut pielea de găină. Scandarea a crescut în intensitate, aidoma vuietului unui tren. Printre oameni a răsărit un sentiment de solidaritate. România îşi găsise vocea. Iar noi toţi o foloseam acum, împreună. Conducătorul nostru abject era zguduit, uluit, încerca să calmeze mulţimea, încerca să se agaţe de putere. într-un sfert de veac, aşa ceva nu se întâmplase în Bucureşti. Senzaţia era palpabilă: ceva ceda. Digul asupririi era pe cale să se spargă în bucăţi.

Un val de emoţie s-a revărsat în mine. Simţeam cum mă furnică mâinile. Aveam s-o fac pentru Bunu.

Am urlat:

—Timişoara!

Nu mă mai puteam opri. Strigătele erupeau din mine:

— Sunteţi nişte hoţi şi nişte ucigaşi! Trădătorilor! TIMIŞOARA!

—Jos Ceauşescu! a ţipat Luca.

Studenţii îi încurajau şi pe alţii să se alăture scandărilor. Reacţia a fost spontană, mulţimea s-a dezlănţuit. Mii de oameni strigau! [1]

Ceauşescu se străduia să recapete controlul. Nu reuşea. Sunete haotice răsunau în sistemul de sonorizare. Ceauşescu era tulburat, confuz. Iar noi, mulţimea, simţeam acest lucru. Faptul că vorbeam liber, cu voce tare, în loc să şoptim, ne umplea de euforie. Şi era limpede că şi ceilalţi

simţeau acelaşi lucru. Ceauşescu a bălmăjit ceva despre creşterea salariului, dar huiduielile nu conteneau.

— Vorbe goale! am ţipat. Vrem mâncare! Vrem libertate!

Ceauşescu a intrat repede în clădirea Partidului. Dar mulţimea
nu s-a împrăştiat. Ne priveam în ochi unii pe alţii.

Ne *vedeam* cu adevărat.

Era 21 decembrie.

Românii din Bucureşti se uniseră şi erau pregătiţi.

Pregătiţi pentru revoluţie.

64

ŞAIZECI ŞI PATRU

Mulţimea a rămas pe loc. Şocaţi, oamenii aşteptau.

Luca stătea cu gura căscată. A început să râdă şi m-a lovit peste umăr.

O bătrână cu un batic pe cap s-a apropiat de noi şi ne-a vorbit:

—Băieţi, duceţi-vă acasă! Probabil c-au transmis totul la televizor. S-a filmat. N-o să fie bine pentru voi. Repede! Fugiţi acasă şi ascundeţi-vă! O să vă omoare pe toţi.

— Nu suntem laşi! m-am burzuluit la ea.

— Deja suntem morţi! a intervenit în discuţie un student cu fes verde. Ei ne-a omorât.

—Trebuie să luptăm pentru viitor! a exclamat un

bărbat.

—Trebuie să luptăm pentru România! am strigat.

Mulţimea a izbucnit în urale. îngrozită, femeia vârstnică s-a îndepărtat în grabă.

Un student care ţinea în mână un steag s-a cocoţat pe un stâlp de iluminat. S-a adresat mulţimii:

— Atenţie, totul e paşnic, fără violenţă. Cerem doar mâncare şi curent electric. Cerem să avem libertate de opinie, libertatea de a ne exercita credinţa religioasă. Vă rog pe voi, cei încă nehotărâţi, să vă alăturaţi nouă. Muncitori, veniţi alături de noi! Studenţi, veniţi alături de noi! Lumea întreagă e cu ochii pe noi. Arătaţi-i că românii nu sunt laşi. împreună vom învinge tirania. Vom cere să fim liberi. Veniri alături de noi!

Un bărbat vârstnic şi-a scos căciula şi a strâns-o la piept. A început să cânte cu voce tremurătoare:

— *Desteaptă-te, române, din somnul cel de moarte...*

E un vechi cântec patriotic interzis de comunişti după venirea lor la putere, după ce distruseseră monarhia. Cei care ştiau versurile i s-au alăturat.

— *Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,*
Decât să fim sclavi iarăşi în vechiul nost'pământ!

Studentul cu fes verde s-a răsucit spre mine.

— Mă cheamă Adrian. Pe tine?

— Sunt Cristian, iar el e Luca.

— Câţi ani aveţi?

— Şaptesprezece.

Am scos briceagul din buzunar.

— Hei, dă-mi steagul!

L-am luat şi am decupat stema comunistă din mijlocul drapelului. A rămas o gaură în pânza tricoloră: albastru, galben şi roşu. Am înălţat drapelul, arătându-l mulţimii.

Fară stemă, steagul semăna cu drapelul nostru naţional din prima jumătate a secolului al XDC-lea:

Albastru pentru pace, libertate.

Galben pentru dreptate.

Roşu pentru sânge.

— Cristian, Luca, voi doi o să purtaţi drapelul, nc-a spus Adrian.

Cu blândeţe, l-a împins uşor în faţa noastră pe bărbatul vârstnic şi l-a îndemnat:

— Iar dumneavoastră, domnule, ne veţi călăuzi atât timp cât veţi putea.

Am pornit împreună, cântând şi scandând. Pe măsură ce înaintam, adunarea noastră creştea.

Muncitorii veneau în valuri în Piaţă. îi încurajam să se alăture mulţimii de protestatari. Coloana noastră sporea tot mai mult, până când a devenit o mare alcătuită din mii şi mii de oameni. Cate mai de care aduceau drapele găurite şi pancarte. Răguşiserăm cu toţii de la atâta scandat şi cântat. Răguşiserăm de fericire.

Mult timp mă simţisem pustiit. Dar acum senzaţia de gol fusese înlocuită cu una de apropiere. O camaraderie adevărată. Cu toţii o simţeam. O vedeam unii în ochii altora. Vedeam imaginea glorioasă a libertăţii.

Am continuat aşa ore întregi.

S-a înserat. Mulţimea creştea neîncetat. Informaţiile circulau.

Dincolo de graniţa cu Ungaria, posturile de radio şi de televiziune difuzează reportaje despre proteste.

Ceauşescu a trimis armata în stradă. Soldaţii se adună în cazărmi.

Pretutindeni sunt securişti în civil. Fiţi vigilenţi!

Nişte protestatari uzi fleaşcă au alergat pe lângă noi.

—Aveţi grijă! ne-a strigat Adrian. Dau cu tunuri cu apă.

Am ajuns în Piaţa Universităţii.

—Doamne! a exclamat Luca.

Oameni, oameni cât vederi cu ochii. Mii şi mii: femei însărcinate, adulţi care purtau copii pe umeri, nenumăraţi studenţi. Mulţimea vuia:

Ole, ole, ole, oii, Ceauşescu nu mai el

Inima mea bătea în ritmul scandărilor.

Li-ber-ta-te! Li-ber-ta-te!

în apropiere de Hotelul Intercontinental, i-am ajutat pe manifestanţi să construiască o baricadă din mese şi scaune. Copiii se fugăreau pe lângă noi, prefacându-se că se împuşcă şi ghemu- indu-se în poziţii de luptă, asemenea eroilor şi bandiţilor pe care îi văzuseră în filmele americane. Am încercat să-i alung.

— Adrian! a strigat Luca. N-ar fi bine să le spunem oameni lor să-şi ducă copiii acasă? N-au ce căuta aid.

— Nu-i nevoie. E-n regulă. N-o să tragă în copii. E importan să fim de toate vârstele în stradă. Tot globul trebuie să vadă că vrem schimbare.

Luca mi-a aruncat o privire. Ne gândeam la acelaşi lucru

Adrian spusese că nu aveau să tragă în copii. După ceea $c_{e\ se}$ întâmplase la Timişoara, cum putea spune asta?

Ar fi tras în oricare dintre noi. Sau chiar mai rău de-atlt

Ar fi fost capabili să ne împuşte pe toţi.

— Adrian! a strigat Luca. N-ar fi bine să le spunem oamenilor să-şi ducă copiii acasă? N-au ce căuta aici.

— Nu-i nevoie. E-n regulă. N-o să tragă în copii. E important să fim de toate vârstele în stradă. Tot globul trebuie să vadă că vrem schimbare.

Luca mi-a aruncat o privire. Ne gândeam la acelaşi lucru.

Adrian spusese că nu aveau să tragă în copii. După ceea ce se întâmplase la Timişoara, cum putea spune asta?

Ar fi tras în oricare dintre noi. Sau chiar mai rău de-atât

Ar fi fost capabili să ne împuşte pe toţi.

65
ŞAIZECI ŞI CINCI

Soldaţi, tancuri, vehicule blindate. Armata şi unităţi de miliţie şi-au făcut apariţia.

Un tânăr s-a apropiat în fugă de noi şi ne-a anunţat:

— Ceauşescu a chemat şi mai mulţi soldaţi. în tunelurile de sub oraş s-au strâns securişti şi lunetişti. O să ajungă aici curând!

Adrian a încercat să ne liniştească:

—Vor doar să ne sperie.

Luca a început să negocieze cu un soldat tânăr:

— Hei, lasă jos arma! Eşti român. Obligaţia ta c să-ţi aperi ţara şi pe cetăţenii ei.

— Aşa-i, l-am susţinut eu. Slujeşti poporul, nu pe criminalii ăia. Nimeni nu vrea violenţă.

— Aveţi o ţigară? ne-a întrebat soldatul cel tânăr. Când sunt agitat, fiimez.

Adrian a aprins o ţigară şi i-a întins-o.

—Haide, omule! l-a rugat Adrian. Lasă arma jos. Eşti român, a şi mine.

Pe sub cască, ochii soldatului au scrutat fiilgerător împrejurimile.

— Ar trebui să plecaţi de-aici. Grăbiţi-vă!

— Să plecăm? i-am ţipat soldatului în obraz. Nu! Asta-i ţara noastră. Eşti român? Eşti de partea noastră?

Luca m-a tras deoparte.

Vehiculele blindate se apropiau. Unii manifestanţi au fugit. Alţii s-au împrăştiat, în căutarea unui adăpost.

— Veniţi după mine! ne-a strigat Adrian.

Am pornit în fugă în spatele lui, să ne adăpostim lângă Inter. Când am păşit pe trotuar, o şagă de trasoare a aprins cerul întunecat, deasupra noastră.

— Atenţie!

Ne-am adăpostit după o maşină. Un băieţel stătea ghemuit în dreptul unei roţi. Strângea din pleoape şi îşi acoperise urechile. Pe străzi răsunau ţipete asurzitoare.

— Trebuie să ajungem la baricadă! a urlat Adrian. Cu cât suntem mai mulţi, cu atât mai bine.

— Aşteaptă! Nu te ridica! i-am strigat. împinge-l pe ăsta mic sub maşină!

Băieţelul a ţipat:

— TATU!!

Dârele roşii ale trasoarelor brăzdau Piaţa Universităţii. Am privit în sus. Dacă la ferestre erau lunetişti, degeaba mai încercam să ne ascundem.

Deodată, m-a strigat cineva.

— Florescu!

Când m-am răsucit spre trotuar, l-am văzut pe Adrian alergând spre baricadă. Un glonţ i-a străpuns pieptul. A mai făcut un pas, s-a împiedicat şi s-a prăbuşit pe asfalt, cu faţa în jos.

—Âla-i Florescu!

Am fost înşfăcat din spate.

Luca s-a repezit să mă apere. Apoi totul a început să se deruleze cu încetinitorul.

— Cristiaaaan! a ţipat Luca.

Un glonţ i-a străpuns umărul drept, apoi un al doilea l-a nimerit în braţ. Dinaintea ochilor mei, sângele a ţâşnit aidoma unor focuri de artificii. În apropiere se auzea răpăitul unor arme. îmi simţeam pulsul bubuind în timpane. Luca s-a clătinat, s-a poticnit, apoi s-a prăbuşit.

-LUCA!

M-am zbătut, încercând să scap de mâinile străine. Cineva m-a lovit în cap. Ochii mi s-au tulburat, deformând imaginea celui mai bun prieten al meu, care zăcea într-o baltă de sânge.

— Luca, am şoptit eu.

Apoi s-a lăsat întunericul.

66

ŞAIZECI ŞI ŞASE

— Scoală-te! Scoală-te!!

Cineva m-a pălmuit.

Am clipit apăsat, încercând să mă dezmeticesc. Mă aflam într-un vehicul în mişcare, unde stăteau îngrămădite peste zece persoane.

— Ai o rană urâtă la cap, mi-a zis un bărbat. Ai leşinat, dar acum trebuie să te aduni.

— Unde suntem?

—Într-o dubă de-a Miliţiei. Ne duc la Circa 14,

mi-a răspuns omul.

M-am ridicat încet şi m-am uitat de jur împrejur. în dubă erau atât adulţi, cât şi copii.

— Luca..., am murmurat.

îmi simţeam capul nespus de greu.

— L-au luat cu ei, mi-a zis cineva.

Prin semiîntuneric, l-am zărit pe băieţelul care se ghemuise lângă roată, ceva mai înainte.

— Cine l-a luat?

— Nu ştiu, mi-a răspuns băiatul. Atunci m-au luat şi pe mine. I-au luat şi pe tati şi pe sora mea.

A schiţat un gest către nişte siluete învăluite în întuneric.

Duba s-a oprit brusc. Uşile din spate s-au deschis cu un scrâşnet.

Ni s-a strigat:

—Ieşiţi!

Miliţienii ne-au mânat spre un fel de garaj. Păşeam cu greutate. Capul îmi zvâcnea.

—Mâinile sus!

Ne-am sprijinit cu toţii palmele de zidul clădirii, iar ei au început să ne percheziţioneze. *N-au decât!* mi-am zis eu. însă apoi mi-am adus aminte. Hârtiile cu articolul scris de Amnesty International rămăseseră în buzunarul gecii mele.

Erau condamnarea mea la moarte.

Oare erau în buzunarul din stânga sau din dreapta? Ah! Capul meu! Nu-mi puteam aminti.Trebuia să verific.Trebuia să-mi îndes în pantaloni, undeva, hârtiile alea.

Am pus palmele pe perete şi am simţit un iz uleios, mirosea a acru. Am mijit ochii, ca să văd mai bine. Peretele era acoperit cu vopsea verde.

Voiau să ne prindă în fapt. Dacă-mi atingeam geaca sau pantalonii, şi-ar fi dat seama. Pe urmă am auzit ţipete.

Strigăte groaznice au izbucnit din interiorul garajului. Glasuri de bărbaţi. Glasuri de femei. Urlau şi cereau îndurare. Ne-au lăsat să ascultăm, aşteptându-ne rândul. Copiii au început să plângă. Am închis ochii şi m-am gândit la Luca.

Te rog Luca, rezistă!

Când miliţianul a ajuns la mine, nu m-a percheziţionat cum trebuie. Abia dacă şi-a trecut palmele pe hainele mele. Mă simţeam uşurat şi îngrozit totodată. încă aveam hârtiile asupra mea.

După câteva minute, ţipetele au încetat. Miliţienii ne-au încolonat şl ne-au mânat înăuntru. Becuri galbene, încastrate în cuşti din sârmă bâzâiau şi sfârâiau, luminând încăperea pătrată. Pe pereţi, palme de toate mărimile lăsaseră urme de vopsea verde. în mijloc, apa picura dintr-o conductă. Stropii cădeau într-o baltă dc sânge. într-un colţ zăcea o şuviţă de păr, încă lipită de o bucată de scalp.

Un miliţian a vărsat pe podea o găleată cu apă, spălând de pe ciment urmele torturii.

— Următorii! Cu faţa la perete! a lătrat miliţianul. Mâinile sus!

Un bărbat l-a implorat:

— Vă rog, lăsaţi-mi copiii în pace!

Luaţi-mă pe mine, dar daţi-le drumul!

Miliţienii l-au înşfăcat şi l-au târât în mijlocul încăperii. în vreme ce unii îl băteau, alţii ne loveau pe noi cu bastoane de cauciuc

— De ce nu ti-su lăsat copiii acasă? urlau miliţienii la eL I-ai cărat după tine în Piaţă. Acum o să plăteşti!

—Tati! Nu! a ţipat o fetiţă.

Ne-au luat pe rând. Fiecare persoană era târâtă în mijlocul garajului, după care miliţienii o loveau cu pumnii, cu picioarele, cu bastoanele. Când i-a venit rândul, băieţelul a leşinat. Corpul lui a căzut la podea.

Ca să-mi fac curaj, mă concentram asupra lui Luca. *Rezistă, Luca!*

Da. Aveam să mă gândesc la ce îi făcuseră lui Luca. La ce-i făcuseră lui Bunu. Am încercat să mă îmbărbătez. Trei miliţieni m-au târât în mijlocul garajului şi m-au azvârlit la pământ, pe ciment. De fiecare dată când dădeam să mă ridic, mă trânteau din nou. Chiar şi aşa, tot încercam să mă ridic.

Dintr-un colţ al încăperii, un miliţian a strigat:

— Ele!

Miliţianul mi-a dat târcoale, izbindu-şi uşor de coapsă bastonul din cauciuc.

— Deci c unul din ăia speciali, ha? a comentat el. Şi mai e şi tânăr. Bună seara, trădătorule!

Prima lovitură a aterizat în partea de sus a spinării mele, intre omoplaţi.

Bunu.

pe urmă m-au ridicat şi m-a lovit în coaste.

Luca.

Apoi, cu rândul, au început să-mi tragă pumni în faţă.

în cele din urmă, m-au lovit între picioare. Aerul mi-a părăsit brusc plămânii. Nu mai ştiam ce se petrecea în jurul meu.

Obrazul îmi era lipit de cimentul rece şi ud. încăperea mi se părea deformată. O voce dogită mi-a susurat în ureche:

—Ni s-a spus că numele tău e pe o listă specială, aşa că ţi-am pregătit un tratament special.

Pleoapele mi-au fluturat. Am aurit zăngănitul unui lanţ. Şi un mârâit feroce de câine.

Milițianul a adăugat:

— E foarte flămând. Şi foarte devotat preaiubitului nostru conducător.

Oamenii ţipau de frică. Un copil a scâncit.

I-au strâns pe toţi şi i-au scos din încăpere, mânându-i într-un coridor.

Zăceam pe podea, cu trupul zdrobit. îmi curgea sânge din gură. Am clipit. Când vederea mi s-a limpezit, am văzut pe ciment doi dinţi plini de sânge. Oare erau ai mei?

Câinele se opintea şi trăgea de lanţul lui, gata de atac Unde avea să mă atace mai întâi? Milițienii au alcătuit un semicerc şi şi-au aprins ţigările, gata de spectacol.

M-am uitat la câine Cu siguranţă, odată chipul lui fusese blând, însă acum era schimonosit, ca turbat. Şi el era prizonier, i se refuza hrana, adăpostul, sentimentul de siguranţă. îl băteau să-l înrăiască, să-l sălbăticească. Am simţit cum o lacrimă mi s-a prelins din colţul ochiului şi mi-a

curs pe obraz. Câinele m-a privit şi s-a liniştit.

I-au dat drumul din lanţ, iar animalul s-a repezit la mine. însă, după o clipă, s-a oprit. A înclinat capul, parcă cercetându-mă. Unul dintre milițieni l-a lovit cu piciorul, ca să-l asmuţă. Corpul animalului s-a încordat. S-a rotit şi l-a atacat fulgerător pe miliţianul care-l lovise. în vreme ce fugeau, m-am ridicat anevoie de la podea. Nu voiam să le dau nicio satisfacţie. Nu!

Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină.

Şchiopătând, am ieşit în hol, ca să mă alătur celorlalţi. Stăteam pe două şiruri, de o parte şi de alta a coridorului. Ne-au legat mâinile în faţă, fie cu sârmă, fie cu sfori.

— O să daţi toţi declaraţii! a ţipat la noi un miliţian.

Ne-au pălmuit din nou şi din nou, presându-ne să ne declarăm vinovaţi. Nimeni nu a declarat asta. Nici măcar copiii.

— Eu sunt istorie vie. Eu sunt libertate, a zis un bărbat. Asta-i declaraţia mea.

O femeie a şoptit:

— Ne-aţi luat tot. Nu mai am nimic de pierdut.

Miliţienii au ajuns la mine. Mi-au cerut să mărturisesc. Mi-am lins sângele de pe buze şi am încuviinţat din cap. Glasul meu era răguşit de la atâta scandat, dar eram pregătit. Aveam să întorc roata.

— Fumează ţigări BT.Ţine cu Steaua. Are palme cât lopeţile. Dimineaţa devreme, se

întâlneşte cu o fată drăguţă, la colţ de stradă. Are planuri mari. Pe el îl vreţi.

Derutat, miliţianul s-a încruntat, dar a notat tot ce-am spus. Ăştia credeau că făceam o mărturisire.

Mi-au verificat buletinul.

— Stai aşa! Parc-ai zis că băiatul ăsta... Dar are numai şaptesprezece ani, a zis miliţianul.

Cel care mă bătuse a dat din umeri.

Ne-au scos afară, mânându-ne către un şir de dube care aşteptau.

— Unde ne duceţi? a întrebat un bărbat.

Miliţianul a râs batjocoritor.

—Unde crezi? La Jilava.

Nu!

La Jilava ajungeau cei mai periculoşi deţinuţi. Cei cu pedepse grele. Cei care urmau să fie torturări. Iar acum trimiteau copii şi adolescenţi la Jilava?!

Dubele erau pline ochi cu oameni răniţi. Unii plângeau şi se văicăreau.

Nu, nu aveam de gând să urc în nirio dubă.

Am rămas la sfârşitul rândului, plănuind să fug în ultimul moment Mă gândeam să-i trag una între picioare miliţianului. Voiam să încerc ceva, orice. M-am apropiat de portierele deschise ale dubei. Jerbele filmului de la ţeava de eşapament mi se înfăşurau în jurul gleznelor. Trebuia să stau aici.Trebuia să lupt. Trebuia să-l găsesc pe Luca. Refuzam să urc în dubă. Refuzam să fiu dus la Jilava.

— Hei, tu! mi-a strigat un bărbat din dubă.

Când m-am uitat la el, a schiţat un gest către o persoană aşezată în apropierea lui.

— Cineva îţi face semn, a adăugat.

Am mijit ochii prin semiîntuneric. Am văzut o faţă cunoscută, brăzdată de sânge şi lacrimi. Ea şi-a ridicat încheieturile legate cu sfoară şi mi-a făcut cu mâna. Palma îi era mânjită cu vopsea verde.

Am sărit în dubă.

67
ŞAIZECI ŞI ŞAPTE

Uşile dubei de miliţie s-au trântit, iar maşina s-a pus în mişcare. Un bărbat a aprins o brichetă, ca să cerceteze rănile copiilor lui. Lumina firavă a fluturat scurt pe chipul ei:

Liliana.

Mi-am făcut loc printre trupurile înghesuite unele într-altele şi m-am strecurat lângă ea.

— Eşti bine? i-am şoptit.

— Cristian, faţa ta... Eşti plin de sânge...

Geaca şi bluza mea erau pline de dâre de sânge. Nu puteam să respir cum trebuie. Probabil că-mi rupseseră o coastă. Nasul parcă era într-o parte de la pumnii pe care i-am încasat.

Mi-am ridicat mâinile – cu încheieturile încă legate – şi am tras de nas. Am simţit un fel de scrâşnet, apoi a răsunat un trosnet puternic. Mi-am tras nasul la loc, şi o explozie de durere mi-a cutreierat obrajii, apoi mi s-a prelins în gâtlej şi s-a oprit în stomac. Sângele mi se prelingea pe buze şi pe bărbie, dar măcar acum puteam respira. Un bărbat mi-a întins o sticluţă. Am luat o duşcă şi mi-am clătit gura de sânge.

Liliana a început să plângă.

Mi-am pus mâinile legate cu sârmă peste ale ei, încercând să-i apuc degetele într-ale mele.

— Sunt în regulă, am încercat s-o liniştesc. Tu cum eşti?

— Ne-au bătut cu bastoanele, ne-au lovit cu pumnii şi cu picioarele, a răspuns ea printre lacrimi. Numele unui bărbat era pe o listă specială. L-au scalpat...

Aflasem deja despre lista aceea.

— De când eşti aici?

—Nu ştiu sigur. Cam de-o oră, a şoptit Liliana. M-au săltat de la Universitate.

— Şi pe mine la fel.

—Erai cu Luca? a cerut ea să ştie.

Am încuviinţat din cap, iar lacrimile au început să-mi curgă pe obraji.

— Luca... L-au împuşcat, am murmurat eu.

— Cum aşa?!

—Da. Cel puţin două gloanţe l-au străpuns, am rostit gâtuit. S-a prăbuşit la pământ şi pe urmă am văzut negru în faţa ochilor. Nu l-am putut salva. Nu ştiu unde e.

Mi-am ridicat mâinile în dreptul obrajilor, să-mi şterg lacrimile.

—Doamne!

Liliana s-a sprijinit de mine şi mi-a şoptit la ureche:

—0 să-l găsim, Cristian. O să-l găsim.

—Trebuie.

A dat aprobator din cap. Fruntea ei mi-a atins obrazul. M-am lipit de ea, încercând să ignor zvâcnetul care-mi bubuia în cap. Am stat aşa mult timp, în tăcere.

— Ce faceţi? Vă sărutaţi? ne-a întrebat băieţelul.

—Nu, a zis Liliana, trăgându-şi nasul. I-am şoptit

ceva.

— Şoapte? a intervenit un bărbat cu o mustaţă groasă. Ăştia ne omoară în bătaie, împuşcă şi ucid tineri, copii. Despre aşa ceva nu mai poţi vorbi în şoaptă. Am fost acolo flămânzi şi cu mâinile goale. Criminalii ăia au transformat totul într-o baie de sânge. Iar nenorociţii ăia de la Circa 14 sunt nişte fiare!

— Sssst! l-a atenţionat cineva. O să ne bată iar.

Bărbatul cu mustaţă a ripostat:

— Da, o să ne bată iar. N-ai auzit cc-au zis? Ne duc la Jilava. Asta e doar începutul.

— Şi ce-o să se întâmple cu ceilalţi oameni din stradă? l-am întrebat.

— Vor continua să lupte, mi-a răspuns omul. Acum, lumea a ieşit să protesteze şi în alte oraşe din ţară: Arad, Satu Mare, Sibiu, Cluj, Iaşi. Urmează şi altele. Dar trebuie să convingem armata să treacă de partea noastră. Se aude că armata e gata să i se alăture poporului.

M-am gândit la soldatul acela tânăr care ne avertizase pe mine şi pe Luca şi care ne-a zis să plecăm. încercase să ne ajute.

— Şi cum putem convinge armata? l-am întrebat.

— Noi n-avem nicio putere. Generalii sunt cei care trebuie să ia decizia asta.

Oare ce aveau să facă soldaţii.

Stăteam cu toţii în duba întunecoasă, epuizaţi şi speriaţi.

Glasul Lilianei a străpuns întunericul:

— Pe mine mă cheamă Liliana Pavel,

iar pe el Cristian Florescu. Avem şaptesprezece ani, suntem elevi la Liceul MF3 şi locuim în Sălăjan. Nu ştiu ce-o să se întâmple când ajungem la Jilava. Dacă vă vor da drumul, vă rog să luaţi legătura cu familiile noastre. Suntem Liliana Pavel şi Cristian Florescu. Să le spuneţi alor noştri că, atunci când ne-am văzut, eram împreună şi... în viaţă.

ŞAIZECI ŞI OPT

68

Jilava.

O monstruozitate, de culoarea oaselor uscate, care trăia la sud de Bucureşti.

Avea arcade din piatră, porţi groase, din metal, şi o istorie sinistră.

Pe tot drumul până la Jilava nu s-a auzit nici musca. Am tăcut. Eram îngrijorat. Bunu îmi povestise despre Jilava: „E cel mai oribil loc. Acolo sunt duşi deţinuţii politic şi cei închişi pentru credinţa lor. Sunt torturaţi, mutilaţi, arşi şi ţinuţi în celule îngheţate".

Noi eram consideraţi deţinuţi politic. Şi mărşăluiserăm alături de o sută de mii de oameni.

Duba s-a oprit.

Liliana a şoptit:

— Cristian, ce-o să se-ntâmple cu noi?

Teama din vocea ei mă umplea de durere.

— Nu ştiu. Stai aproape de mine.

Tatăl celor doi copii din dubă îi dăscălea:

—Să fiţi cu ochii-n patru şi să rămâneţi împreună! Indiferent ce s-ar întâmpla,

ŞAIZECI ŞI OPT

rămâneţi împreună. Promiteţi-mi!

Scâncind, copiii au încuviinţat din cap.

Lângă duba noastră parcaseră multe altele; arestaseră oameni cu duiumul. Au apărut gardienii. Ne-au pus să ne încolonăm şi să înaintăm pe aleea închisorii. Deasupra arcadei de la intrare am

văzut o plăcuţă ponosită de trecerea timpului, luminată de un bec roşu. Pe plăcuţă am citit numele închisorii. Simplitatea alinierii cuvintelor era de-a dreptul înfricoşătoare.

FORTUL No. 13 JILAVA

Am coborât din dubă, iar gardienii au început să ne împungă în spate cu bastoanele, îmbrâncindu-ne spre gura unui tunel. Alţi gardieni aşteptau de o parte şi de alta. Pe măsură ce înaintam, o ploaie de bastoane se abăteau asupra noastră. Ne-au împins într-o celulă mare şi umedă, deja ticsită de lume. Am fost asaltaţi de întrebări şi exclamaţii:

— De unde v-au adus? Aveţi veşti?

— Aţi văzut-o pe fiica mea?

— Dumnezeule! Au arestat copii! Sunt plini de sânge.

— LINIŞTE! a urlat un gardian.

Lumea a început să şuşotească.

Un prizonier nc-a dezlegat mâinile şi a comentat:

— Dacă trimit copii la Jilava, înseamnă că ăştia sunt disperaţi.

— Aveţi veşti? l-am întrebat.

— Umblă zvonuri că Ceauşescu se ceartă cu armata. Soldaţii nu vor să tragă asupra cetăţenilor.

I-am zis:

— Prietenul meu a fost împuşcat de undeva de sus, de la o fereastră. Nu de un soldat.

— Poate că era un lunetist de-al Securităţii, a sugerat omul. Văd că tremuri. Te simţi bine?

Eram bine? Oare era cineva bine în locul ăsta?

— îmi fac griji pentru prietenul meu, i-

am zis bărbatului.

A dat aprobator din cap.

— Copii, o să-ncercăm să vă scoatem de-aici.

Liliana m-a tras sub lumina unui bec.

ŞAIZECI ŞI OPT

— Cristian, ai nasul rupt. Ar trebui să mergi la spital.

— Uită-tc înjur! Toţi suntem aşa. Nu vreau decât să-l găsesc pe Luca. Nasul e ultima mea problemă. Mă doare capul şi omoară coastele. Mă înjunghie când respir.

Liliana şi-a desfăcut hilarul mov de la gât şi mi-a cerut:

— Scoate-ţi geaca!

Am ascultat-o, iar ea mi-a petrecut hilarul în jurul pieptului.

-Au!

— îmi pare rău, dar trebuie să stea strâns, mi-a zis Liliana.

M-a ajutat. Mă simţeam ceva mai bine.

Am scotocit prin buzunarele gedi, după hârtiile de la Amnesty International. Le-am găsit şi le-am îndesat la repezeală în pantaloni. Liliana se uita mirată la mine.

— Nu mă-ntreba ce-i cu ele! i-am zis.

Câţiva bărbaţi umblau prin mulţime, strângând ţigări. Unul dintre ei a spus:

— Va trebui să mituim gardienii. O să le dăm ţigări ca să-i lase pe copii să plece.

Să mituieşti gardieni cu ţigări Kent pentru viaţa unor copii! Omul rostise cuvintele atât de firesc, nemaibăgând de seamă adevărul ruşinos şi dureros: gardienilor le păsa mai mult de tutun decât de oameni.

Eu şi Liliana ne-am îndreptat spre un colţ. Varul de pe pereţi se scorojise şi se desprinsese pe alocuri, aidoma pielii moarte, dând la iveală cărămizile de dedesubt. Pe ele, foşti deţinuţi

scrijeliseră mesaje:

DACĂ VREI SĂ TRĂIEŞTI RAGĂ PAIE SUB

HAINĂ.

Aducefi-vă aminte de Richard Wurmbrand!

Spuneţi lumii că suntem nevinovaţi!

Liliana s-a tras mai aproape de mine.

— Cristian, mi-e frică. Mă tem c-o să ne tortureze, dar mai tare mă tem că revoluţia o să fie înăbuşită.

— Ai auzit ce-a spus omul ăla în dubă. E prea multă lume în stradă. Nu are cum. Să ştii că a fost periculos să ieşi aşa de târziu. Erai singură?

Liliana a clătinat din cap.

— Eram cu Alex.

După o ezitare de câteva clipe, a adăugat:

— Şi cu Cici.

— Cid?

—A venit la noi acasă. Te căuta. Era înnebunită de îngrijorare. A zis că n-ai trecut pe-acasă şi se speriase că păţiseşi ceva. Voia să iasă să te caute şi l-a rugat pe frate-miu s-o ajute. Am vrut să-i însoţesc, dar pe urmă ne-am pierdut unii de ceilalţi, în învălmăşeală

Cici mă trădase. Cum putea să susţină că-i pasă de mine? M-am uitat la faţa plină de lacrimi a Lilianei.

— Să-i zici lui Alex să o evite pe Cici. Soră-mea e...

Liliana a ridicat mâna şi mi-a pus un deget pe buze.

— Ştiu, Cristian. Mi-am dat seama în ziua înmormântării. Cid mă turna. Ea ne-a văzut când am băut Cola.

—Mi-a întins o capcană, i-am şoptit eu. A trimis Securitatea să-l şantajeze pe propriul frate. Dar în Alex putem avea încredere?

— Sincer, nu ştiu. Am impresia că el şi Cici aveau un plan. înainte să ne pierdem unii de ceilalţi, Cid mi-a zis ceva. A spus că, dacă te

găsesc, să-ţi transmit un mesaj.

O priveam, în expectativă.

— Mesajul e „Domnul Van Dorn îţi mulţumeşte". înţelegi ceva?

Lacrimi de uşurare îmi usturau ochii. Da, înţelegeam. Van Dom, practic, îmi spunea că primise caietul meu. Dar cum de ştia Cid informaţia asta?

— Ce-a vrut spună? a întrebat Liliana.

Nu aveam nicîun motiv să-i ascund adevărul, cu atât mai puţin anim.

I-am şoptit:

— Mai ţii minte că într-o scară, în scara blocului, ţi-am spus fS am o idee? Domnul Van Dorn c diplomat la Ambasada Americană. Idcca mea era să-i dau un caiet cu informaţii pe care le-am strâns; ca un strigăt după ajutor pe care să-l transmită celorlalţi diplomaţi.

— Dumnezeule! Cristian, nu mă mir că te-au bătut în halul ăsta.

— Nu cred c-au aflat încă despre caiet.

— Şi ce-ai scris acolo?

— Adevărul. Pagini întregi cu informaţii despre ce îndură românii. O grămadă de bancuri cu Bulă. Notiţe de-ale lui Bunu. La sfârşitul caietului, am scris o scrisoare. I-am pus şi tidu: *Urlete şoptite. Viaţa unui adolescent român în Bucureşti.* Numele meu nu apare nicăieri.

— Iar tu i-ai dat caietul?

— Nu. Am ascuns caietul pe biroul lui.

Lilianei i-a picat faţa. M-a întrebat:

— Şi dacă Securitatea îl găsea?

—Tocmai mi-ai transmis un mesaj din partea lui Van Dom. Mă rog, un mesaj care se presupune că e de la el şi care confirmă că a găsit caietuL.

Am ridicat privirea către intrarea în celulă.

—Trebuie să ieşim de-aici, Liliana. Trebuie să-l găsesc pe Luca şi să te duc acasă.

—Dacă-şi dau seama că ne ştim, o să ne despartă, mi-a zis ea.

M-am uitat la chipul ei învineţit de lovituri. Mă privea cu o oarecare sfidare. Voia să rămânem împreună.

— Cristian, mi-ai zis că n-o să te dai bătut.

— Păi, nu mă dau bătut.

Dar dacă îmi găseam sfârşitul aici? Şi nici măcar nu apucasem s-o sărut.

Un gardian a urlat:

— Aduceti-i pe ăia tineri în faţă!

— Repede! ne-a îndemnat un bărbat. S-ar putea să fie singura voastră şansă.

în vreme ce lumea ne împingea spre partea din faţă a celulei, Liliana a strigat:

— Mă numesc Liliana PaveLEu şi prietenul meu, Cristian Florescu, suntem colegi la Liceul MF3. Locuim în Sălăjan. Dacă vreunul dintre voi e eliberat, căutati-ne familiile! Spuneti-le că, atunci când ne-aţi văzut împreună, eram în viaţă!

— Luca Oprea, prietenul meu, a fost împuşcat în Piaţa Universităţii! am ţipat. Şi el învaţă la MF3. Dacă vreunul dintre voi e eliberat de-aici, vă rog, ajutaţi-ne să-l găsim!

Un gardian i-a înşfăcat pe cei doi fraţi – fetiţa şi băieţelul – de guler.

— Tati! a strigat băiatul, întinzând mâinile spre părintele lui. Unde ne duc? Vrem să rămânem cu tine!

— O să ne vedem curând, i-a răspuns bărbatul, înghiţindu-şi lacrimile. Nu uita: stai lângă soră-ta! Trebuie să rămâneţi împreună.

— Unde ne duc? mi-a şoptit Liliana. Dac-o să fie mai rău? Ar trebui să rămânem aici?

Un bărbat m-a apucat de umăr. M-am oprit în loc.

— L-am cunoscut pe bunicul tău, a murmurat el.

îl ştia pe Bunu?

După ce a încuviinţat din cap, a adăugat:

— Dacă ar mai trăi, ar fi foarte mândru

de tine.

69

ŞAIZECI ŞI NOUĂ

Ne-au îmbrâncit într-o încăpere cu mese lungi şi cu bănci. Gardienii ne-au ordonat să ne aşezăm, au încuiat uşa, apoi au plecat. De partea cealaltă a sălii, lângă uşă, stăteau atârnate două portrete înrămate. într-unul apărea Elena Ceauşcscu, iar în celălalt,un Ceauşescu-ntr-o-Urechc. M-am zgâit la chipurile lor.

Nu aveam nici mâncare, nici libertate.

Din cauza lor.

Eram înconjuraţi de sccurişti şi de torţionari.

Din cauza lor.

Nu puteam avea încredere în nimeni.

Din cauza lor.

Nu mai puteam îndura să le văd feţele. Am smuls tablourile de pe perete şi le-am azvârlit într-un colţ.

Liliana a tras aer în piept, şocată.

— Cristian, ce fad? o să intrăm în belea.

—Dacă mă mă uit la ei încă un minut, oricum o să se întâmple asta, i*am zis eu.

Liliana s-a răsudt către copii şi le-a spus:

— Ţineţi capetele plecate! Dacă vă-ntreabă gardianul, să-i ziceţi că, atund când am intrat aid, tablourile erau acolo, jos.

Gardianul s-a întors cu nişte găleţi, iar sub braţ ţinea o mapă. După ce a căscat, ne-a zis:

— Din cauza voastră, criminalilor, nu nc-am mai odihnit de când cu Timişoara. Ştiţi care-i

rezultatul? Suntem supăraţi şi nervoşi.

Noi tăceam. Când gardianul a pus găleţile pe podea, a observat tablourile aruncate într-un colţ.

— Cine-a făcut asta?

Tăcere.

— V-am întrebat cine a făcut asta!!

Am ridicat din umeri şi i-am răspuns:

— Erau acolo.

— Nu-i adevărat, m-a contrazis gardianul.

— Ba da! am insistat cu toţii, într-un glas.

Omul a clipit, copleşit de oboseală. Nu era obişnuit să aibă de-a face cu nişte puşti. Cuprins de îndoială, ne-a privit pe rând.

— în cazul ăsta, o să juraţi credinţă Eroului nostru naţional şi Mamei noastre Eroine. Dacă nu pupaţi tablourile în genunchi, vă trimit înapoi în celulă. Iar superiorul meu trebuie să fie de faţă.

A ieşit şi a încuiat uşa în urma lui.

— Chiar trebuie să pupăm tablourile? a întrebat băieţelul.

— Da, cred că da. îmi pare rău, am oftat eu.

De ce luasem portretele de la locul lor? De ce nu le ignorasem, pur şi simplu?

— Sărută-mă!

Liliana a vorbit aşa de încet, încât la început am crezut că-mi închipui.

Dar pe urmă a repetat:

— Sărută-mă! Cristian, te rog! Sărută-mă înainte ca buzele noastre să fie nevoite să-i atingă pe... ei.

M-am uitat la ea. Pe chipul Lilianei se citea disperarea. Am luat-o în braţe şi am stat aşa câteva clipe, cu frunţile lipite. Răsuflarea ei îmi mângâia buzele.

Am sărutat-o din nou şi din nou. De fiecare dată, din ce în ce mai tandru. Am sărutat-o pe nas, pe bărbie, pe gât. I-am dat deoparte şuviţele de pe frunte şi i-am sărutat pleoapele.

0 lacrimă i s-a prelins pe obraz.

Am strâns-o tare în braţe. Nu voiam să-i dau drumul.

Copiii se holbau la noi, cu gura căscată.

Dincolo de uşă au răsunat paşi grei. Ne-am desprins din îmbrăţişare. Gardianul s-a întors însoţit de un ofiţer. Omul ne-a privit stăruitor.

— Nu! s-a răstit ofiţerul. Tablourile nu erau pe podea. Iar ăsta—a arătat spre mine—e singurul destul de înalt cât s-ajungă la ele.

Ofiţerul a luat portretele înrămate şi le-a pus cu faţa în sus, pe podea.

— Haide, tovarăşe! m-a îndemnat el. E vremea să-ţi exprimi recunoştinţa.

Eram convins că urma să-mi tragă una. Nu trebuia să mă dau de gol că mă dureau coastele, fiindcă m-ar fi lovit drept acolo. M-am ridicat iute, încercând să nu mă strâmb de durere. Ofiţerul s-a apropiat de mine.

—Vai, tovarăşe! m-a ironizat el. Ce păcat de nasul

tău! Doare, nu-i aşa?

Cu un pumn, m-a azvârlit la podea.

A început să mă lovească în spate şi pe picioare cu bastonul de cauciuc.

— Puşlamalelor! Partidul v-a dăruit un cămin frumos, iar voi aşa îl răsplătiţi? Hai, tovarăşe, târăşte-te la Preaiubitul nostru Conducător şi la Mama Eroină! Te aşteaptă să le ceri scuze.

Încet, în patru labe, m-am mişcat spre tablouri. Trăirea stârnită de sărutul Lilianei era mai puternică decât loviturile ofiţerului.

Poate că fusese prima şi ultima dată când o sărutam. Voiam să păstrez vie emoţia asta minunată.

— Nu mai trage de timp! Mai repede!

M-am oprit deasupra portretului lui Ceauşescu. Aş fi vrut să-l sfărâm în dinţi, să-l înghit şi pe urmă să-l vomit pe moaca nevesti-sii. Dar am simţit tăcerea care domnea în încăpere. Mi-am dat seama că Liliana şi copiii erau speriaţi. Nu puteam să le fac una ca asta. Iute, mi-am lipit un colţ al gurii de imaginea lui Ceauşescu, apoi de cea a Elenei Ceauşescu. Praful de pe sticla tablourilor mi s-a lipit de buze. Slavă Domnului că Liliana era aşa de isteaţă şi că mă rugase să o sărut adineauri!

I-au obligat şi pe ceilalţi să îndeplinească acelaşi ritual. Liliana a îngenuncheat. Expresia ei era un amestec de dezgust şi sfidare. Nasul ei a atins portretele, dar jur că buzele ei nu s-au apropiat de sticlă.

Cu o lovitură de picior, ofiţerul a dărâmat găleţile.

— A, nu, nu! Tovarăşii nu primesc găleţi. După ce terminaţi cu pupatul, o să vă ocupaţi de asta cu mâinile goale.

Ne-au dus într-o cameră cu gresie pe jos, fără ferestre, unde zumzăia de muşte.

— Buda e înfundată de ceva timp, ne-a anunţat gardianul. Sacul e în colţ. Faceţi curat, tovarăşi! Dacă nu vă grăbiţi, o să rataţi duba care pleacă de-aici!

într-adevăr, într-un colţ era un sac. Dar zăcea

sub un morman uriaş de rahat.

Unul dintre copii a început să plângă. Gardianul l-a împuns uşor cu bastonul şi i-a vorbit batjocoritor:

— Nu, nu, haimana ce eşti! N-ai voie să plângi. Dacă eşti destul de mare ca să protestezi şi să iei parte la acţiuni ilegale, eşti îndeajuns de mare şi să speli veceuri. Ia uite la grămada asta abu- rindă de rahat! Aici e locul tău!

Gardianul a ieşit.

Am rămas pironiţi şi deznădăjduiţi.

Câtă umilinţă poate să îndure un om?

întrebarea lui Bunu îmi stăruia în minte.

Noi eram grămada de rahat.

Asta voiau să ne spună.

Asta credeau.

Dar cei de dincolo de graniţe ce credeau? Ştiau ei despre chinul nostru de zed de ani? Oare îi condamnau pe români? Oare ştiau că regimul ne ţinea izolaţi? Sau rămăseseră cu vechile stereotipuri despre România?

M-am răsudt spre copii şi am dedarat:

— Dracula nu e real. A fost inventat de un scriitor irlandez. Dracula n-are nicio legătură cu istoria noastră.

— Ştim, a răspuns fetiţa.

Am strigat

— Iar românii sunt oameni geniali! Unii chiar au câştigat Premiul Nobel!

— De ce ne zid asta?

— Pentru că nu suntem nişte rahaţi. Mă auziţi? Noi suntem mai români decât gardienii ăştia!

În cameră s-a lăsat tăcerea. Simţeam cum emoţia mi se zbătea în gâtlej.

— Indiferent ce zic sau ce fac ăştia, suntem mai buni de-atât, mi-am încheiat ideea.

De ce era România atât de puţin cunoscută? Când şi cum anume devine o ţară atât de îndepărtată, atât de izolată, încât restului lumii nu-i mai pasă de ea?

Organizaţia Amnesty International încerca să facă adevărul cunoscut. însă, dacă gardienii găseau hârtiile acelea asupra mea, aveau să mă omoare. Nu puteam risca să-i rănească pe Liliana şi pc copii. Am scos hârtiile din pantaloni, unde le ascunsesem • ain început să adun rahatul cu ele.

— Ce sunt hârtiile alea? a întrebat în şoaptă Liliana.

— Un cui în sicriu.

ŞAPTEZE CI 70

Au fost aduşi încă trei copii. în total, acum eram opt: cinci copii, plus eu şi Liliana. încercat să fac mare parte din treabă, folosindu-mă de colile de hârtie şi de încălţările mele.

Mă gândeam la portretele din încăperea de alături.

— Ştii, am putea să adunăm rahatul cu tablourile alea, i-am şoptit Lilianei.

— Să nu-ndrăzneşti!

în sfârşit, am terminat treaba. Toţi puteam îngrozitor.

—Mişcaţi-vă! ne-au strigat gardienii.

Ne împungeau în spate cu ţevile armelor şi cu bastoanele, mânându-ne înapoi prin coridorul pe unde intraserăm.

—Mergem acasă? a întrebat fetiţa cu care călătorisem în dubă.

—Vă duceţi la o nouă casă, i-a răspuns unul dintre gardieni.

— Vreau la tata! a ţipat fratele fetiţei. Tati!

—Legaţi-i pe cei mai mari! a ordonat cineva.

Un gardian m-a înghesuit într-un perete şi mi-a pus bastonul la gât. Mi-a legat încheieturile în faţă, cu sfoară. Coastele mă dureau aşa de tare, încât am crezut c-o să leşin.

Răsărise soarele. în timp ce ne urcau într-o altă dubă, a sosit un camion plin cu zeci de noi prizonieri. Se uitau şocaţi la noi.

I-am întrebat:

— Cât e ceasul? Ce veşti aveţi?

— E vreo opt dimineaţa. Lupta continuă. Ţineţi-vă tari! Nu mai e mult până învingem.

Gardienii ne-au împins în dubă. Copiii au început să plângă, iar nou-veniţii au încercat să intervină:

—Tăcăloşilor! Lăsaţi copiii în pace!

— Libertate! a strigat un bărbat.

înainte să mai scoată o vorbă, gardienii au tăbărât cu bastoanele pe el.

Stăteam în dubă, chinuindu-mă să respir. Mi-am întins încheieturile mâinilor către Liliana şi am întrebat-o în şoaptă:

— Poţi să slăbeşti sfoara asta puţin?

— Miroase urât, a zis o voce micuţă. Unde mergem?

— întreabă-l pe băiatul cel mare, i-a răspuns cineva.

Eu. Eu eram băiatul cel mare. Serios?!

Deodată, mă simţeam atât de neînsemnat şi atât de obosit. Atât de speriat. Nou-veniţii spuseseră că lupta continua, dar dacă revoluţia eşua? Cât de mult aveau să se înrăutăţească lucrurile? încotro ne duceau? Oare familiile noastre ne căutau? Oare Securitatea mă căuta? Cici îmi spusese adevărul despre mesajul de la Van Dom? Ce aveau să le facă prizonierilor care ne ajutaseră să scăpăm din celulă?

Liliana s-a sprijinit de umărul meu. Capetele noastre s-au atins şi, la un moment dat, gândurile mele epuizante au lăsat locul unui somn agitat.

Până în prânz am ajuns la o destinaţie

necunoscută. în clipa când uşile dubei s-au deschis, am recunoscut locul. Strada Aaron Florian. Eram aproape de Ambasada Statelor Unite şi de apartamentul familiei Van Dom.

în faţa noastră se înălţa o casă veche, imensă, cu o curte interioară. însă frumuseţea în stil Belle Époque şi exteriorul arătos nu păcăleau pe nimeni. înăuntru stăpâneau întunericul şi cruzimea, iar la fiecare fereastră erau gratii.

Aşteptam cu toţii în dubă. Gardianul, epuizat, şi-a târşâit picioarele până la uşa din faţă. Cei doi fraţi stăteau laolaltă, înghesuiţi unul în celălalt, aşa cum le spusese tatăl lor. în depărtare răsunau «plozii şi zgomote de arme.

I-am întins Lilianei din nou mâinile mele legate.

— Mai încearcă să slăbeşti legătura, te rog.

Vocea parcă-mi era străină. Eram răguşit şi mă durea gâtul îngrozitor.

Mi-am lipit buzele de urechea ei şi am murmurat:

— Stea-de-Mare mi-a povestit odată despre locul ăsta. E o închisoare pentru minori. L-au trimis aici pe vărul lui. L-au ras în cap, l-au bătut, i-au făcut şi alte lucruri îngrozitoare. Eu zic să-ncercăm să fugim.

—în starea ta, n-ai cum să alergi. Şi nu-i putem abandona pe copii, a protestat Liliana.

Avea dreptate.

— Fugi tu! m-a îndemnat ea deodată, smulgându-mi sfoara care-mi lega încheieturile. Repede! Du-te în spatele dubei, pe urmă ascunde-

te după vreo clădire! Du-te! Să trimiţi pe cineva după noi. O să le zicem gardienilor c-ai fugit din dubă când eram lajilava.

Nu ştiam ce să fac.

— Fugi! Acum! mi-a şoptit ea, împingându-mă. Caută-i pe ai mei şi pe Alex. Sigur au ceva cu care să-i mituiască. O să ne scoată de aici. Salvează-ne!

Oare puteam să-i salvez?

Liliana credea asta. Credea în mine.

Bunu crezuse în mine.

Nu puteam să-i dezamăgesc.

ŞAPTEZECI ŞI UNU

M-am apropiat pe furiş de uşile deschise ale dubei. Am privit cum gardianul se apropia de clădirea aceea monstruoasă. Şoferul s-a sprijinit de maşină. A închis ochii.

încet, cuprins de durere, am coborât din dubă şi m-am ascuns în dreptul unei roţi. Am reuşit să traversez strada şi m-am ascuns lângă o clădire. M-am târât până când am fost sigur că nu mă puteau vedea.

Apoi am încercat să alerg.

Durerea îmi săgeta pieptul. Mi-am dus o palmă la coastele vătămate, m-am împiedicat, dar nu m-am oprit. Mă tot uitam în spate. Am fugit printre clădiri. Am zărit o mulţime adunată în faţa Ambasadei Ameridi. Mi-am făcut loc printre oameni. Pe asfalt zăcea un fes tricotat, murdar. Mi l-am pus pe cap, îndesân- du-mi sub el părul zburlit. Mi-am încheiat geaca până la gât, ca să nu las la vedere fularul Lilianei. Gardienii erau prea obosiţi. Cu greu m-ar fi observat prin mulţime. Un avantaj al hainelor şterse şi anoste era faptul că semănăm mult unii cu alţii.

Aveam mustrări de conştiinţă. Făcusem bine că-i lăsasem în urmă pe Liliana şi pe copii? Oare aveau să-i pedepsească? Mi-am croit drum până la poarta ambasadei, păzită de un soldat american.

— Vă rog, trebuie să vorbesc cu domnul Van Dom. Sigur e aid.

—Ai paşaport american?

Am clătinat din cap.

îmi pare rău, nu se poate. Permitem accesul doar cetăţenilor
jincricani.

_ Dar trebuie neapărat să vorbesc cu domnul Van Dom! am insistat. Am nevoie de ajutorul lui.

—Tu de un doctor ai nevoie, mi-a zis soldatul Eşti rănit grav.

Un bărbat de lângă mine m-a tras de mânecă şi m-a îndemnat:

—Poftim! Bea puţină apă!

Am luat o gură de apă, apoi mi-am turnat restul pe mâini, ca si le dătesc. Bărbatul mă privea. M-a întrebat:

—De unde rii?

—De la Jilava, i-am şoptit eu. Trebuie să ajung acasă.

— Fiul meu are o bicicletă, mi-a zis omul. Radu, ajută-l pe băiatul ăsta!

—Du-mă în Sălăjan, i-am zis tipului de pe bicicletă.

—Urcă!

Băiatul pedala cât de tare putea, luând-o pe străduţe lăturalnice. Frigul dimineţii mi se părea alinător. Pe străzile pline de fum se zăreau urmele încleştărilor: trotuare pătate de sânge, clădiri ciuntite de gloanţe, portrete ale „preaiubitului conducător" care fuseseră incendiate. Un pantof însângerat de copil zăcea stingher lângă un rid pe care cineva scrisese JOS TIRANUL!".

Când am intrat pe un bulevard, am văzut cum

maşinile de la salubritate înaintau, spălând sângele de pe asfalt. Ştergeau dovezile violenţei regimului nostru ucigaş.

0 Dacie neagră s-a irit în capătul străzii. Băiatul a virat brusc. Cu un salt, bicicleta a urcat de pe şosea pe trotuar.

Coastele mele au urlat de durere.

— Au!

— N-am ce să-ţi fac, omule. Parcă voiai să ajungi acasă, nu?

— Unde-i duc pe răniţi? l-am întrebat eu. Aseară, prietenul meu a fost împuşcat la Universitate.

— Dacă mai trăieşte, probabil că l-au dus la Spitalul Colţea. Dacă nu, la morgă.

Dacă mai trăieşte.

— Câţi au murit?

— Foarte mulţi. Au trecut cu camioanele peste ei.

Aveam dureri prea mari, aşa că am tăcut.

— Duhneşti, mi-a zis biciclistul. Pe unde-ai fost?

— La Jilava. Era multă lume acolo. Inclusiv copii.

— Lumea îşi caută copiii prin morgi şi spitale.

— Spune-le tuturor că au dus copii la centrul Aaron Florian. Zi-le să-i caute acolo, l-am sfătuit cu.

— Bine. Nu te da bătut!

Ne apropiam de strada mea. Mă întrebam dacă Securitatea sau Lopătarul mă aşteptau acasă.

— Numele meu e pe o listă specială, i-am zis băiatului. Nu vreau să te pun în pericol. Poţi să mă laşi aici.

S-a oprit, iar eu am coborât de pe bicicletă strâmbându-mă de durere.

Băiatul a râs.

— Nu vrei să mă pui în pericol? în caz că n-ai observat, toţi suntem în pericol.

Şi a dispărut.

ŞAPTEZECI ŞI DOI

Cu capul plecat, păşeam spre Liliana. Strada răsucit pe călcâie permiteam să fiu văzut.

— Psst!

Cineva ascuns după bloc mi-a făcut semn să mă apropii. Era Stea-de-Mare. M-am dus la el. Stătea într-un post de observaţie improvizat.

— Lumea te caută, m-a informat el.

—Ar fi trebuit să mă caute la Jilava.

Uluit, Stea-de-Mare a fluierat încetişor, pe urmă a întrebat:

— Eşti bine?

—Ţi se pare că sunt bine?

— Nu prea.

— Şi Liliana a fost cu mine. I-au dus pe ea şi pe nişte copii la centrul ăla de detenţie unde l-au închis pe văru-tău. Trebuie să-i anunţ pe ai ei. Şi trebuie să-l găsesc pe Luca.

— Luca era cu tine? Familia lui îl ca să nu ies în evidenţă, blocul în care locuia gemea de oameni. M-am şi am dat să plec. Nu-mi

caută şi pe el.

Nu ştiam dacă puteam să mă încred în Stea-de-Marc, însă n-aveam încotro.

I-am şoptit:

— L-au împuşcat pe Luca. Pe mine m-au arestat. Nu ştiu ce i s-a întâmplat după aia. Trebuie să-l caut pe la spitale.

Stea-de-Mare a clătinat din cap şi a oftat din rărunchi.

— Şi Cid te caută.

— Nu pot să merg acasă. Maică-mea m-ar obliga să rămân Stea-de-Mare, ajută-mă, te rog!

— Radio-Şanţ sunt ochi şi urechi. Ai grijă să nu te vadă! P$_{o}$t să te-ajut să intri prin spate în blocul Lilianei. Vino după mine!

Stea-de-Mare a fluierat. Un puşti s-a ivit ca din senin şi ¡-$_{a}$ luat locul. Bişniţarul cartierului şi-a făcut treaba şi m-a strecurat în bloc fără să fiu văzut.

Nu era curent.

—Hei, mulţumesd N-am ce să-ţi dau acum, îmi pare râu. Veri că o să am nevoie de Kenturi ca să-i scap pe Luca şi pe Liliana.

— Nu mai am, mi-a zis Stea-de-Mare. Mă duc să văd dacă mai are Mirel. Ne întâlnim în bloc.

încet, am urcat scările şi am bătut la uşa lui Luca. Nu mi-a răspuns nimeni, dar auzeam zgomote înăuntru.

Am bătut mai tare.

— Sunt Cristian.

Uşa s-a întredeschis. Fata a făcut ochii mari când m-a văzut.

— Cc-ai păţit la faţă?

— Haide, Dana, lasă-mă să intru!

Sora lui Luca a deschis uşa, m-a lăsat să mă strecor în apartament, apoi a închis-o iute.

— Suntem singure acasă, mi-a zis una dintre surorile lui Luca. Dar nu trebuie să se afle asta. N-avem voie să deschidem uşa nimănui. Părinţii noştri s-au dus să-l caute pe Luca. L-ai văzut?

— Da. Aseară, pe la unsprezece.

— Era teafăr? m-a întrebat Dana.

Am şovăit o clipă.

— Nu-s sigur. Curge apă la robinet?

Dana a ridicat din umeri.

— Se zice că au otrăvit-o.

— Nu contează. Nu beau. Vreau doar să mă spăl.

Am luat o lumânare din bucătăria lor şi o pereche de pantaloni Jc-ai lui Luca, apoi m-am dus în baie, să mă schimb. Trebuia să mi grăbesc. Dacă fusesem urmărit sau dacă Stea-de-Mare mă turna, surorile lui Luca erau în pericol.

— Luca e înalt. N-o să-ţi vină hainele lui, mi-a zis Dana, de dincolo de uşă.

Avea dreptate. Luca era înalt. Tocmai de-asta, atunci când se năpustise să mă salveze, în Piaţa Universităţii, devenise o ţintă uşoară. în minte mi-au răsărit frânturi de scene: luminile trasoarelor, sunetul gloanţelor, Adrian prăbuşit la pământ, umărul străpuns de glonţ al lui Luca şi braţul lui, care se mişcase în felul acela nefiresc. Atât de mult sânge! Mi-am încleştat degetele pe chiuveta rece şi am scuturat din cap, ca să-mi limpezesc gândurile.

Din oglindă mă privea un străin. Faţa mea era acoperită de cheaguri de sânge. Nasul mi se umflase. M-am spălat cum am putut mai bine şi am suflecat pantalonii prietenului meu, ca să-mi vină cât de cât. Am intrat iar în bucătărie, am rupt un colţ de pâine şi am scos dintr-un sertar carnetul lui Luca. Am scris ceva pe o hârtie, apoi am rupt-o şi am pus-o în buzunar. Dacă nu era nimeni acasă la Liliana, plănuiam să-i strecor biletul pe sub uşă.

în hol, Dana m-a încolţit.

— Spune-mi! s-a rugat ea.

— Când se-ntorc ai tău, anunţă-i c-am fost pe-aid. Spune-le că mă duc să-l caut pe Luca prin spitale.

Ochii ei s-au umplut de lacrimi.

— Prin spitale? Luca e teafăr?

— Nu sunt sigur, am şoptit eu.

Asta era adevărul.

73

ŞAPTEZECI ŞI TREI

Pe scări mă aştepta Stea-de-Mare. Oare era singur? Bezna din bloc mă împiedica să-mi dau seama.

L-am urmat şi am ieşit amândoi în spatele blocului.

— Mirel a reuşit să facă rost, dar să ştii că-i rămâi dator, m-a informat el.

Mi-a întins câteva pachete de Kent. I-am mulţumit şi le-am îndesat între straturile fularului lung cu care Liliana îmi bandajase pieptul.

— Arăţi de parc-ai purta muniţie, a comentat Stea-de-Mare.

Asta era de bine sau de rău?

Am început să-i dau instrucţiuni:

— Am strecurat un bilet pe sub uşa Lilianei, ca familia ei să ştie unde s-o găsească. Dacă-i vezi înaintea mea, trimite-i la centrul de detenţie de pe strada Aaron Florian. Poate-o să reuşească s-o scoată de-acolo cu şpagă. Mă duc pe

la spitale, să-l caut pe Luca. Peste jumătate de oră, strigă-le babelor de la balcoane că m-ai văzut. O să dau telefon acasă când o să pot.

Stea-de-Mare a încuviinţat din cap şi a comentat:

— Hei, poate că şi tu ar trebui să fii în spital. Nu arăţi bine deloc. Mai să nu te recunosc.

—Asta s-ar putea să mă ajute.Te rog, mai zi-mi ce s-a întâmplat.

— Pe stradă umblă patrule mixte. Miliţieni, lunctişti dc-ai Securităţii, sccurişti în civil. A fost îngrozitor azi-noapte. Lumea e disperată şi speriată. Oamenii se ascund prin curţi, prin copaci, în tomberoane. Baricada de la Intercontinental a fost spartă şi au întrerupt curentul în anumite zone din Bucureşti. Spune-mi despre Jilava! Câţi au fost aduşi acolo?

— Sute, poate spre o mie. Azi-dimineaţă mi-au dat drumul, împreună cu nişte copii. Dar au rămas acolo mulţi tineri. Iar când am plecat de la Jilava, tocmai ii aduceau pe alţii.

Stea-de-Mare a zis:

—Am aurit că studenţii adună lume din Titan şi din Berceni. Du-te şi tu cu ei. Dacă eşti singur, te saltă uşor.

O maşină a apărut în trombă, de după un colţ de stradă. A oprit,iar din ea a coborât un tip agitat, care arunca priviri neliniştite de jur împrejur. Stea-de-Mare a fluierat. Portiera din dreapta şoferului s-a deschis şi din maşină a coborât alt tip. Cei doi au alergat spre noi.

—E urgent, Stea-de-Mare, i-a ris bărbatul. Trebuie să-l ascund.

— OK. Du-l pe băiatul ăsta la Spitalul Colţea. O să-ţi dea un pachet de Kent.

— La Colţea e plin.

— N-am nevoie de doctor, le-am spus eu. Aseară, prietenul meu a fost împuşcat în Piaţa Universităţii. Cred c-ar putea fi la Colţea.

Şoferul a fluturat o mână spre maşină, invitându-mă să urc. Partea din spate a caroseriei era ciuruită

de gloanţe. Tipul a luat-o pe străzi lăturalnice, evitând centrul oraşului.

— Ce s-a intâmplat de aseară încoace? m-am interesat eu.

— Securiştii atacă în grupuri mici. Au împuşcat sute de oameni. Am aurit că le iau buletinele şi se descotorosesc de cadavre.

— în prietenul meu au tras de la o fereastră.

— Da, umblă vorba că folosesc lunete cu infraroşu. Nimeni nu mai ştie ce să creadă. Fii tot timpul cu ochii în patru. Păzeşte-te!

Când maşina a cotit pe o altă stradă, am văzut un tânăr împlc- ticindu-se pe trotuar. îşi cuprinsese faţa în palme. Şoferul a oprit brusc.

— Ochiul meu! a ţipat băiatul. Au pus tunul cu apă pe mine.

Şi-a dat mâna la o parte. Un ochi sticlos atârna din orbită.

— Nu! Ţine apăsat! i-a strigat şoferul.

A sărit de la volan şi l-a ajutat să urce pe bancheta din spate. Băiatul urla de durere.

Am încercat să-l îmbărbătez:

— Linişteşte-te! Mergem spre spital. Acuşi ajungem.

— Cum mă bandajează, cum mă întorc, a declarat tânărul. Au ridicat o nouă baricadă. Trebuie să-mi ajut prietenii. O să mă aştepţi?

N-am apucat să-i răspund. Şoferul a oprit în faţa spitalului. Am azvârlit un pachet de Kent pe bord şi i-am zis „mersi", la repezeală.

De jur împrejurul clădirii spitalului se întindeau şiruri nesfârşite de oameni.

Şiruri de răniţi

Şiruri de români veniţi să doneze sânge pentru cei răniţi.

Şiruri de studenţi sosiţi să-i ajute pe cei din spital.

L-am călăuzit pe tânăr spre zona răniţilor.

—Aşteaptă-mă! a insistat el. După ce mă bandajează, trebuie să mă duc înapoi.

Lumea trecea în fugă prin dreptul nostru,

cărând trupuri însângerate. Oare pe Luca îl ajutase cineva?

— îmi pare rău, nu pot să te aştept. îl caut pe prietenul meu.

Un infirmier s-a apropiat de noi. Inspecta rănile celor aşezaţi
la rând. Când a văzut ochiul care atârna din orbita băiatului, ne-a tras imediat deoparte.

—Ajută-l să intre, mi-a zis infirmierul.

Am trecut de multe uşi. înaintam cu greu pe podeaua pătată de sânge. Infirmierul s-a interesat cum ne cheamă, apoi s-a întors cu o asistent!

—Vino cu mine! i-a zis femeia tânărului.

—Am venit aici doar ca să mă bandajaţi! a protestat băiatul. Trebuie să mă întorc la baricadă!

—Prietenul meu a fost împuşcat. îmi poţi spune dacă-i aici? m-am rugat de infirmier.

— N-am timp. întreabă la intrare.

—Te rog, arată-mi unde să mă duc să întreb!

Omul a făcut un gest vag, pe urmă a dispărut în mulţime.

Mi-am croit drum, printr-o mare de oameni, până la un birou. 0 femeie care era înăuntru a început să tremure şi să implore:

—Nu. NU! Vă rog, nu se poate! Băiatul meu!

S-a prăbuşit. Cineva a ajutat-o să se ridice şi a aşezat-o pc un scaun.

— Vă rog, ajutaţi-mă! i-am strigat omului care identifica victimele. Luca Oprea, prietenul meu, a fost împuşcat aseară. Are şaptesprezece ani. Cred c-a fost adus aici.

Omul a început să scotocească printr-un teanc de

hârtii.

— Cum ai zis că-l cheamă?

— Luca Oprea.

Degetul i s-a oprit undeva, pe o foaie.

— îmi pare rău...

Nu!

Luca.

Nu!

— îmi pare rău – a repetat acesta –, dar nu poţi intra la el.

E la Terapie Intensivă.

— Cum? am îngăimat.

— Nu poţi să-l vezi.

— Dar e aici? Trăieşte?

— Nu ştiu mai multe. Dacă ai nevoie să ţi se bandajeze rănile, du-te în holul din spate! Nişte voluntari se ocupă de triaj acolo. Următorul, vă rog!

Mi-a făcut semn să mă dau la o parte. Am înaintat pe coridor, odată cu mulţimea.

Luca era aici, în stare gravă. Ce ar fi trebuit să fac? Să-l aştept?

M-am dus la triaj. Studenţii voluntari lucrau cu instrumentar improvizat. Un tip mi-a examinat nasul.

—N-am ce să-ţi fac. Un medic trebuie să-ţi pună nasul la loc, m-a informat el.

Mi-am descheiat geaca.

— Mi-au rupt coastele. Poţi să mă bandajezi mai strâns?

— N-ar fi prea bine. Trebuie să poţi să respiri ca lumea, altfel, te îmbolnăveşti de pneumonie. Dar pot să-ţi dau ceva pentru durere.

— Dă-mi, te rog! De cât timp eşti aici?

— De aseară, de la nouă. Cei de la spital sunt copleşiţi. Mulţi medici nici măcar n-au văzut plăgi împuşcate vreodată în viaţa lor, darămite să se ocupe de ele!

Deodată, a răsunat un strigăt:

— AJUTAŢI-MĂ!!!

Pe o uşă s-a năpustit un securist într-un palton negru. Un braţ îi atârna fără vlagă. Era rănit.

Nimeni n-a schiţat vreo mişcare. Securistul a strecurat mâna teafără în palton. Şi a scos un pistol.

74

ŞAPTEZECI ŞI PATRU

Oamenii au început să ţipe şi să fugă care-ncotro.

—Armata? Ce să zic! spumega securistul, agitând pistolul în aer. Armata n-o să vă folosească la nimic. Sunteţi depăşiţi numeric 0 să vă omoram *tofil*

A lipit ţeava pistolului de fruntea unei femei rănite, care stătea pe un scaun. A apăsat pe trăgaci.

Pistolul nu s-a descărcat.

Imediat, oamenii au intrat în acţiune: infirmieri, răniţi şi voluntari s-au năpustit asupra securistului, lovindu-l şi trântindu-l la pământ. Omul se zbătea.Ne-am strâns în jurul lui, asigurându-ne că nu putea scăpa, până când au reuşit să-l lege.

Vorbele au început să curgă:

— A zis ceva despre armată.

— Oare armata a întors armele împotriva lui Ceauşescu?

— Cineva a spus că Milea s-a sinucis.

Generalul Vasile Milea era Ministrul Apărării.

Milea îşi luase viaţa? Să fi fost adevărat?

— Hai să mergem! a strigat un bărbat.

Am ieşit cu toţii din spital şi ne-am împrăştiat pe străzi.

Un torent de oameni înainta pe bulevard. M-am alăturat lor. împreună, ne-am îndreptat spre Piaţa Republicii. Când am ajuns acolo, am rămas fără suflare. O mare de români, umăr la umăr, se întindea cât vedeai cu ochii. Niciodată nu mai văzusem atâtea persoane laolaltă. Cred că erau o sută de mii. Imediat, am observat ceva: printre cetăţenii de rând se amestecaseră oameni în uniforme militare.

Chiar se întâmplase! .

Armata se întorsese împotriva regimului. I se alăturase poporului român! în faţa clădirii Comitetului Central, un cor de scandări se ridica în văzduh:

Jos Ceauşescu!

Jos tiranul! < ,

Armata e cu noi!

Apăraţi de Armată, cântam, scandam şi ceream cu glas tare libertate şi dreptate pentru cele întâmplate la Timişoara.

Studenţii se căţărau pe tancuri şi ridicau braţele, arătând semnul victoriei. Stăteau alături de soldaţi, fluturând drapele. O femeie a alergat pe lângă mine cu un buchet de garoafe pe care le dăruia soldaţilor.

Agitată, mulţimea fremăta. Deodată, manifestanţii au luat clădirea cu asalt, croindu-şi drum înăuntrul Comitetului Central. Cu inimile pline de curaj, am izbucnit cu toţii în urale şi am început să scandăm:

Li-ber-ta-te!

Li-ber-ta-te!

Mi-am înălţat şi eu glasul, cerând libertate.

Apoi am auzit un vâjâit.

Lumea a început să arate spre un elicopter aflat pe acoperişul clădirii.

— Ei sunt! Ceauşeştii!

Mulţimea huiduia, vocifera, fluiera.

Un grup de protestatari a apărut în balconul clădirii Comitetului Central.

Voci răsunau din difuzoarele montate în piaţă. Paletele elicop- ttmlui se roteau tot mai repede, spintecând aerai cu un zgomot asurzitor.

-Fuge!

— Am reuşit!!!

Elicopterul s-a înălţat cu greu, încercând să decoleze. în sfârşit, s-a ridicat în aer. Cu toţii l-am privit în timp ce plutea deasupra oraşului, îndepărtându-se.

S-a auzit un pocnet în difuzoare, apoi o voce de bărbat a răsunat în toată piaţa:

— Am reuşit! Am învins! Vă rog, nu vă temeri. Nimic nu ne mai poate opri acum! Nimic nu ne mai poate opri!

Omul repeta la nesfârşit aceste cuvinte. La un moment dat, oamenii din Piaţă au început să cânte.

Oii, oii, oii, oii, Ceauşescu nu mai el

S-a terminat cu Ceauşescu? Era oare cu putinţă?

Pentru câteva clipe, m-a cuprins un val de bucurie, însă apoi mi-am adus aminte.

Bunu. Luca. Liliana.

Deşi sacrificaseră atât de multe lucruri, nu văzuseră minunea asta.

Şchiopătând, am plecat din Piaţă.

Trebuia să găsesc un telefon public. Trebuia s-o salvez pe Liliana.

75

ŞAPTEZECI ŞI CINCI

Euforie. Epuizare. Hotărâre.

Se spărgeau vitrine. Luptele continuau. Deşi Ceauşescu fugise, acoliţii lui nu se dădeau bătuţi.

—Asasinii Securităţii sunt ajutaţi de bande de teroriştі! a ţipat cineva.

Pentru mine, toate astea trecuseră în plan secund. Trebuia s-o salvez pe Liliana.

înăuntru, cabina telefonului public era plină de sânge.

Mi-am şters sudoarea de pe faţă, am strecurat monedele în fantă şi am format numărul.

— Alo?

Am şovăit. Glasul mamei era ca o găleată cu apă rece turnată pe faţa mea. M-a adus cu picioarele pe pământ.

— Alo! a repetat ea. Cine-i la telefon?

Am răspuns cu voce pierită:

— Mamă, eu sunt.

— Cristi! Unde eşti? Eşti teafăr?

— Da. Mamă, ascultă-mă: Luca e la Spitalul Colţea. Te rog, caută-i pe ai lui şi anunţă-i. Pe

Liliana o ţin într-un centru de detenţie, pe strada Aaron Florian. E în mare pericol. Zi-i lui Cici să-l caute pe Alex şi să se ducă să-i mituiască pe... ,

— Cici? Cici nu e cu tine?

—Nu, mamă. Dacă Cici nu-i acasă, te rog, du-te vizavi, acasă I, Luca şi 1» Liliana. Du-te repede!

0 explozie a zguduit cabina telefonică.

Glasul mamei a devenit încordat, strident. A rostit încet fiecare cuvânt:

Unde... este... Cici?

— Nu ştiu. Mamă, m-ai aurit? Luca e la Spitalul Colţea, iar Liliana e-n pericol, într-un centru de pe Aaron Florian. Te rog, mamă! Trebuie să trimiţi pe cineva după Liliana. Ai aurit ce-am spus?

—Da. Acum, ascultă-mă tu pe mine. Vino imediat acasă! Ai înţeles? Taică-tău a fost plecat toată noaptea, şi-a riscat viaţa ca sa vi găsească pe tine şi pe soră-ta. Nu eşti într-un film. Ăia chiar omoară oameni. Toţi cei din stradă vor fi pedepsiţi. Cum poţi să-mi faci asta? Cum poţi să faci aşa ceva familiei tale?

—Nu! Armata e cu noi! Ceauşescu a fugit! Mamă, am învins!

—Nu, Cristian. Te înşeli. Noi n-avem cum să învingem. Vino acasă! Imediat!

Şi apoi mi-a închis.

Am rămas pironit în cabina plină de sânge, holbându-mă la firul gros al telefonului. Ce voia să zică mama? Oare ştia ceva ce eu nu ştiam?

Cineva a bătut cu pumnul în peretele de sticlă al cabinei.

— Dac-ai terminat de vorbit, ieşi!

Am ieşit. Mă simţeam toropit şi, pe dinăuntru, m-a cuprins un val de căldură. Ăsta era oare

efectul medicamentelor pentru durere?

Am auzit un elicopter deasupra noastră. Nişte foi au început si curgă din cer.

— Ce sunt astea? a ţipat o fată care aştepta la coadă, în faţa cabinei telefonice.

Bucăţi de hârtie pluteau spre pământ aidoma unor fulgi de zăpadă, aştemându-se pe asfalt, ca prin magie.

Am luat una.

— Manifeste, i-am zis fetei alarmate.

Când am citit cuvintele, răsuflarea parcă mi s-a oprit în piept *Români, nu văfie frică! Veţifi liberi!*

Nu-mi puteam lua ochii de la cuvintele astea. încercam să stăpânesc valul de emoţie care mă cuprinsese.

Liberi.

Aveam să fim... liberi.

76

ŞAPTEZECI ŞI ŞASE

Luptele din stradă nu conteneau. Dacă învinseserăm şi eram liberi, de ce continuau violenţele? Să fi avut mama dreptate? Aveau si ne pedepsească pe toţi?

Mama îmi ordonase să rin acasă. în schimb, m-am întors la Spitalul Colţea.

în spital circulau mii de zvonuri, iar situaţia era disperată. îmi puneam toată speranţa în pachetele de Kent, ca să-l găsesc pe Luca. Mi-am croit drum

cu greu până la un infirmier. Halatul lui era pătat de sânge.

—Te rog! Caut un băiat – Luca Oprea. A fost împuşcat azi-noapte. Ceva mau devreme, era la Terapie Intensivă. îţi dau două pachete de Kent dacă-mi spui unde-l găsesc.

Omul a privit temător peste umăr şi mi-a şoptit:

— Cum ai zis că-l cheamă?

— Luca Oprea.

— Eşti rudă cu el?

Am încuviinţat din cap.

— Aşteaptă aici, mi-a zis.

Copii. Adolescenţi. Adulţi. Bătrâni. Cu toţii alergau, se târau sau erau purtaţi pe braţe în haosul dinăuntrul spitalului. Dacă acum Ceauşescu fugise, împotriva cui luptam?

în sfârşit, infirmierul a reapărut.

— În salonul de la etajul al doilea. Scările sunt în capătul holului, mi-a zis el.

I-am pus în mână Kenturile şi am alergat spre scări. Cu fiecare treaptă, puterile mele şi energia secau.

Spitalul Colţea era de dimensiunea unei localităţi. Dacă nu reuşeam să-l găsesc pe Luca? Dacă mă dădeau afară? .

O asistentă a strigat pe casa scării către un om pe care nu-l puteam vedea:

— Opreşte camionul ăla înainte să plece spre morgă!

Am ajuns la al doilea etaj. Mă întrebam încotro s-o apuc.

Ea m-a văzut înainte s-o zăresc eu. A alergat la

mine. Părul ei
negru 2 flutura pe spate.

— Pui!

Cid.

Imediat, sirene de alarmă au început să răsune în mintea mea. Sora mea mă aştepta. Şi avea să mă toarne.

—Vai! Slavă Domnului, Pui! Am ştiut eu că, dacă-l găsesc pe Luca, o să dau şi de tine.

— Dă-te la o parte!

— Nu. Pui, ascultă-mă! Trebuie să mă asculţi.

— Ba nu!

—îmi pare rău! a exclamat soră-mea. N-am vrut să se întâmple aşa. Pot să te ajut.

—Vrei să mă ajuţi? Atund ajută-mă s-o salvez pe Liliana. Au închis-o într-un centra de detenţie de pe Aaron Florian.Trimite-l pe Alex acolo sau du-te chiar tu. Grăbeşte-te!

— Probabil că-i mai sigur să rămânem aid. Şi trebuie să discutăm.

— N-avem nimic de discutat. Dacă vrei să mă ajuţi, du-te acum s-o salvezi pe Liliana! Mă auzi? Va fi nevoie de o şpagă imensă ca s-o scoatem de-acolo. Dă o parte din banii tăi murdari.

Cid a izbucnit în plâns.

— Pui, tc rog, aşteaptă.Te rog... E mai sigur aici.

—Du-te!

Am lăsat-o pe sora mea pe coridor, plângând şi implorând. Imaginea şi sunetele acelea trăiesc şi ari în amintirea mea, asemenea unor fantome.

Am ajuns în salon. Zed de paturi erau înghesuite unele într-al- tele, umplând sala până la refuz. L-am zărit pe tatăl lui Luca. Şi pe urmă, l-am zărit şi pe el.

Luca.

Cu ochii închişi, cu capul pe pernă, conectat la tot felul de pungi şi tuburi. Am fugit într-un suflet la el.

— Cristian, trăieşti! a exclamat mama lui.

Şi Luca trăia. Deodată, am realizat enormitatea situaţiei, iar lacrimile au început să curgă. Curajosul Luca, prietenul care sărise să mă apere, care îşi riscase viaţa pentru a o salva pe a mea.

Mi-am şters obrajii.

— O să se facă bine? am întrebat.

—A pierdut mult sânge. Doctorul a spus că următoarele douăzeci şi patru de ore sunt critice.

M-am apropiat de pat. Privirea mi-a fost atrasă de bandajele groase de pe umărul lui stâng. Straturile de tifon formau un ciot grosolan. Brusc, mi-am dat seama că-i tăiaseră braţul. Am dat să mă apropii mai mult, dar tatăl lui m-a tras deoparte.

— Luca încă nu ştie, mi-a ris el. L-au sedat. Acum, tot ce ne dorim e să supravieţuiască.

Am dat încet din cap, în semn că am înţeles.

Era vina mea. Luca alergase spre mine, întinsese acel braţ ca să mă salveze. Din cauza asta îl pierduse. Şi, pe deasupra, şansa de a urma Medicina. Iar acum exista posibilitatea să-şi

piardă şi viaţa. Familii întregi fuseseră distruse. Atâtea lucruri năruite! Asta e preţul libertăţii?

— Cristian, fetele sunt singure. Poţi să te duci la noi şi să stai cu ele până unul dintre noi se întoarce acasă?

M-am uitat la părinţii lui Luca. Nu puteam s-o fac. Trebuia s-o salvez pe Liliana.

— Sora mea e aici. Ar putea să...

— Nu, a intervenit iute doamna Oprea. Vrem să te duci tu la apartament. Fetele te cunosc. Te rog! Doar până ajungem noi acasă.

— Dar... prietenii mei...

—Te rog, Cristian. Ne-ar ajuta foarte mult.

Am încuviinţat din cap, fără să mai adaug nimic. Eram în toiul unei revoluţii, iar prietenii mei aveau nevoie de ajutor. Probabil că Securitatea mă căuta. Deodată, mă apucase ameţeala şi abia puteam să-mi mai ţin ochii deschişi. Oare Cici avea s-o ajute pe Liliana? Dar, dacă soră-mea se ducea la centrul din strada Aaron Florian, fapta asta nu i-ar fi condus pe securişti direct la mine?

77

SAPTEZECI ŞI ŞAPTE

Aveam curent. Radioul şi Televiziunea erau ale poporului român. Zăceam întins pe podeaua din apartamentul lui Luca. îmi sprijinisem capul pe o pernă şi ciuleam urechea la televizor. Corpul mi se părea din ce în ce mai greu. în cele din urmă, epuizarea a învins entuziasmul revoluţiei şi m-am scufundat într-un somn adânc.

—Cristian! Cristian, nu vrei să te întinzi pe canapea?

Am deschis ochii. Mama lui Luca era lângă mine.

— Cât am dormit?

—Vreo două ore. Dar trebuie să te odihneşti cum trebuie.

— Cum se simte Luca? am întrebat.

— S-a trezit. M-a întrebat de tine şi i-am spus că eşti aici.

—Vreau să merg la el.

Am dat să mă ridic în capul oaselor, dar aveam dureri mari. —Trebuie să te dud acasă şi să te odihneşti, a insistat doamna Oprea.

M-am ridicat în patru labe şi m-am silit să mă salt de la podea. Mi se învârtea capul şi mă dureau toate. Nu voiam să merg acasă. Ceea ce voiam eu era s-o ajut pe Liliana.

— Ce se-ntâmplă? Ce se spune la televizor? am întrebat-o.

— Ceauşescu a dispărut nu se ştie unde. Ion Ilicscu a preluat puterea. Circulă zvonuri că nişte teroriştiluptă împotriva civililor <i a armatei. E foarte periculos în stradă.

ŞAPTEZECI ŞI ŞAPTE

Cu greu, m-am ridicat în picioare.

— Poţi să mergi până acasă?

Am încuviinţat din cap, deşi era o minciună. Picioarele mele parcă erau din gelatină.

Am înaintat cu greu pe hol, sprijinindu-mă de pereţi. Am şontâcăit pe trepte, coborând un etaj, până am ajuns la apartamentul Lilianei. Am bătut la uşă.

Uşa s-a întredeschis, iar de dinăuntru s-a iţit chipul lui Alex.

— Liliana, am şoptit eu.

— Am adus-o acasă acum o oră.

Simţeam ca şi cum o povară uriaşă mi se ridicase de pe umeri.

— E teafără?

Alex a tăcut o clipă.

— Doarme.

— Dar se simte bine?

—Tu te simţi bine, Cristian? Arări groaznic.

— Mă simt oribil. Mai rău decât arăt.

— Bănuiam eu. Hai! O să te ajut să ajungi acasă.

Alex m-a sprijinit şi, împreună, am început să păşim.

— Mersi pentru bilet, mi-a zis el. Am auzit ce-a păţit Luca.

— E numai vina mea. A încercat să mă salveze.

Alex m-a contrazis:

— N-a fost vina ta. Cu toţii încercam să ne săltăm ţara. în caz că n-ai băgat de seamă, tinerii au fost cei mai curajoşi. Nu e cazul să ne pară rău pentru cei care au curaj.

Am ieşit din bloc. Babele de la balcoane erau pe poziţii. Şuşoteau, privind cum Alex mă ajuta să traversez strada.

Când am intrat în bloc, am observat că era curent.

— Liftul, am murmurat eu.

Fratele Lilianei m-a dus până la ascensor. Când uşile s-au deschis, s-a răsucit pe călcâie, pregătit să plece.

— Alex, cumva ai „lucrat" cu soră-mea?

A chicotit şi mi-a răspuns:

— Cici nu c genul de fată *cu* care lucrezi. E genul de fată *pentru* care lucrezi. Dar, ca să ştii, Cid ne-a ajutat s-o salvăm pe sori-mea.

—Asta-i tot ce voiam. Spune-i Lilianei c-am trecut pe la voi,
s-o văd.

Uşile liftului s-au închis.

Imediat ce am intrat în casă, mama a explodat. îmi dădea târcoale, oscila între furie, teamă şi uşurare, şi turuia:

— Cât de egoist poţi să fii! Ai habar ce ne-ai făcut? în ce hal m-ai scoţi din minţi? Du-te şi fa o baie, avem apă caldă. O să-ţi domolească durerile. Ai impresia că eşti de fier? îţi pasă doar de rine? Arată-mi unde te doare!

—Vreau să mă întind.

Se vânzolea pe lângă mine şi mă atingea ca să se asigure că sunt întreg. Dacă mă duceam să mă spăl, măcar aşa aş fi avut parte de intimitate, aşa că m-am îndreptat spre brie.

—0 să fie supă de varză, mi-a zis mama.Taică-tu s-a dus s-o caute pe Cid. La radio şi la televizor se spune că e foarte periculos să umbli pe străzi.

Eu ştiam că *sora mea* era mult mai periculoasă.

—Am văzut-o pe Cid, i-am spus mamei.

-—Unde?!?

—La spital. A venit să-l vadă pe Luca. Dar după aia a plecat. Mamă, să nu-ţi faci griji! Poate să-şi poarte singură de.grijă.

Asta i-am zis.

Şi, spre ruşinea mea, credeam în aceste cuvinte.

ŞAPTEZECI ŞI OPT

78

Am dormit în patul părinţilor mei. Febra mă azvârlea şi mă pescuia din vise nebuneşti. Am visat că luptam pe baricadă, că mă feream de gloanţe, că zăceam într-o baltă de vopsea verde, la Circa 14, că fugeam pe coridoarele de la Jilava şi înrindeam braţele spre Luca. Prietenul meu şi-a întins braţul rămas şi m-a atins pe frunte.

Pleoapele mele au fluturat. în cameră era întuneric. Tata stătea aplecat deasupra mea. Mă atingea pe frunte.

— Cum te simţi? m-a întrebat.

— Obosit.

A dat aprobator din cap.

— Ai dormit câteva ore.

Am închis iar ochii. Aş fi vrut să mai dorm.

— Liliana e aici. A venit să te vadă. Te simţi în stare?

— Da, bineînţeles.

Mi-am adunat rămăşiţele de puteri şi m-am ridicat în capul oaselor.

După ce tata a ieşit, uşa s-a deschis, iar în prag a apărat Liliana. S-a apropiat şi s-a aşezat pe marginea palului. A pus o mână peste a mea.

— Bună!

— Bună!

Voiam să-i văd faţa, să-i dau la o parte bretonul şi să-i spun că „cum era în siguranţă. Am întins mâna şi am aprins lampa.

Cu gurile căscate, ne zgâiam unul la celălalt.

— Cristian, a şoptit Liliana, şocată.

Mi-a atins cu blândeţe corpul zdrobit şi chipul stâldt în bătaie.

Tăceam. Nu puteam rosti niciun cuvânt. Chipul Lilianei era învineţit şi umflat pe alocuri. Colierul ei dispăruse, înlocuit de o urma roşie care-i apăruse pe gât

— Eşti bine? am întrebat-o.

încet, şi-a scos căciula groasă, de iarnă. Părul ei superb, care mi se parase atât de misterios, dispăruse. îi rămăseseră pe alocuri câteva smocuri. O răseseră în cap. Scalpul îi era presărat cu mici cicatrice însângerate.

— Doamne, Lili! Eşti teafară?

Liliana a dat din cap.

— Eu am avut noroc. Dar fraţii aceia – băieţelul şi fetiţa – sunt încă acolo.

Ochii ei s-au umplut de lacrimi.

— în curând, totul se va termina, am asigurat-o, fără să ştiu dacă era adevărat.

Stăteam amândoi în tăcere, ţinându-ne strâns de mâini.

— îţi plăcea bretonul meu, a murmurat Liliana.

—îmi plac ochii tăi. în sfârşit, pot să-i văd. Ştii, acum frizura ta seamănă cu a mea.

A râs şi şi-a sprijinit o palmă de pieptul meu.

— încă mai ai fularul de la mine.

—Miroase a tine.

Liliana a surâs şi mi-a cuprins obrazul în palmă.

— Chiar eşti bine?

Am minţit:

— Sunt în regulă.

Eram în ultimul hal.

Totul era într-un hal de nedescris.

— Dar Luca...

— Am auzit ce-a păţit, mi-a zis ea.

A ridicat la vedere o palmă – curată, dar încă purtând urme de vopsea verde.

— Cristian, cum ar putea cineva din afară să înţeleagă toate astea? a şoptit Liliana, în timp ce o lacrimă i s-a prelins pe obraz. Ne va crede cineva?

Am ridicat din umeri. Am clătinat din cap.

Nu aveau cum să ne creadă. Nu ar fi putut. Dar acum eram împreună, aici. Noi înţelegeam. Iar Liliana mă înţelegea^« *mine*. S-a întins şi m-a sărutat M-am dat puţin la o parte, ca să-i fee loc lângă mine. Am luat-o în braţe şi am stat amândoi aşa, împărţind aceeaşi pernă.

S-a scurs o oră.

A început să respire rar. Adormise.

în depărtare se auzeau împuşcături.

I-am şoptit:

—Te iubesc.

79
ŞAPTEZECI ŞI NOUĂ

Era 24 decembrie.

Trecuseră două zile, iar Revoluţia continua.

Eu şi Liliana stăteam în bucătărie, pe canapeaua bunicului. Pe rând, ascultam reportajele difuzate de Europa Liberă şi ne uitam la Televiziunea România Liberă. Tata a început să vorbească. Ne ruga să-i povestim prin ce-am trecut. Ne întreba dacă acum suntem bine şi dacă putea să ne ajute cu ceva. În două zile a spus mai multe cuvinte decât rostise în doi ani. Biata maică-mea nu zicea o vorbă. înspăimântată, fiima ţigară după ţigară şi mormăia întruna.

Liliana a zis:

— Când veneam încoace, m-am întâlnit cu Stea-de-Mare. Se zvoneşte că s-a intrat în vila lui Ceauşescu. Nişte bogăţii incredibile.

S-a dovedit că era adevărat. Au anunţat şi la televizor. Cuvântul „bogăţii" era un eufemism. Exces, extravaganţă, lăcomie erau cuvinte mai potrivite pentru a descrie ce se găsise acolo. Ceauşescu deţinea nenumărate proprietăţi în toată ţara şi sume imense de bani ascunse în conturi bancare din străinătate. La televizor au transmis şi un tur al locuinţelor familiei Ceauşescu – inclusiv cea a fiicei foştilor dictatori. Casa avea un cântar din aur pentru alimente şi

pachete cu carne de viţel importată special pentru câinele ei.

— Nu-mi vine să cred! a exclamat Liliana. Noi suferim de ani întregi, ne hrănim cu gheare de găină, avem câte un singur bec de patruzeci de waţi în fiecare casă, iar ei trăiau ca nişte regi. Delicatese, obiecte aduse din străinătate, bijuterii, haine de blană şi zeci de perechi de pantofi!

însă mie nu-mi păsa de toate astea. Unde era Ceauşescu acum şi ce punea el la cale?

înainte de cinci după-amiaza, la radio s-a anunţat că Ceauşeştii fuseseră prinşi.

Au început să curgă mesajele de susţinere pentru români. Au fost citite în direct. Au difuzat şi mesajul fostului rege al României, care trăia în exil de multă vreme. în cuvinte emoţionante, Regele Mihai îşi exprima admiraţia şi felicita poporul român că luptase pentru libertate.

Roland Dumas, ministrul de externe al Franţei, a promis ajutor umanitar şi a declarat că avea să insiste ca Statele Unite şi alte ţări să procedeze la fel.

— Statele Unite au colaborat cu Ceauşescu ani întregi, a zis tata. Ce-o să se întâmple când vor afla adevărul despre el?

La radio, crainicul şi-a dres vocea şi a adăugat:

„Fiindcă am pomenit despre Statele Unite, un diplomat american a trimis un pachet aici, la Radio Europa Liberă: o . mărturie zguduitoare din România – un caiet care i-a

fost dat drept cadou de Crăciun. Caietul este intitulat *Urlete şoptite: viaţa unui adolescent român în Bucureşti.* Autorul este anonim."

Eu şi Liliana am îngheţat pe canapea. Nu ne-am mişcat. Nu ne-am privit. Nu scoteam un sunet.

„Rândurile din caiet sunt pline de emoţie, de adevăruri dureroase, de umor. Dar, mai presus de toate, dorim să scoatem în evidenţă curajul de care autorul a dat dovadă scriind aceste adevăruri atât de deschis şi de sincer."

— Curaj? a izbucnit mama. Mai degrabă prostie! E foarte periculos să faci aşa ceva.

Am înghiţit cu greu. Mi se părea că gâtlejul meu era zgâriat de un pumn de gloanţe.

Crainicul a continuat

„Dorim să vă împărtăşim o poezie intitulată *Scrisoare din România,* aflată pe ultima pagină a caietului. Deşi autorul adolescent este anonim, sentimentele exprimate de aceste versuri li se vor părea familiare multor ascultători."

Scrisoare din România

Mă vezi?

Mijesc ochii în lumina slabă.
Căutând cheia pentru Ufa
încuiată a lumii.
Sunt pierdut în propria-mi umbră.
Captiv în imperiulfricii.

Mă simţi?

încing o cărămidă Ca să-
mi încălzesc somnul.
Alunec în vise,
Căutându-măpe mine însumi,
Căutând o conştiinţă, o ţară.

Mă auzi?
Spun glume

Şi râd ca să ascund lacrimile adevărului.
Adevărul că ni se refuză prezentul,
Cu promisiunea goală A unui
viitor fi mai gol.

Ţi-e milă de mine?
Búscele mele n-au gustat fructe vreodată.
Sunt singur într-o ţară cu milioane ele oameni,
Păşesc împiedicat spre eşafodul
Deciziilor greşite,
în vreme ce pereţii ascultă şi râd.

îţi vei aduce aminte de mine?
Un băiat cu aripi de speranţă,
Aripi care niciodată n-au avut ocazia de-a se deschide.
Un băiat căruia i s-a refuzat pe veci Să
ştie ce-arfi putut deveni.
Ceea ce cu toţii amfi putut deveni.

Pentru câteva clipe, la radio s-a lăsat tăcerea.

Nu mă simţeam în stare să mă mişc, să respir. Deodată, am simţit o prezenţă caldă care m-a înconjurat, apoi m-a învăluit. Am închis ochii.

Vocea crainicului s-a auzit din nou.

Jtn acelaşi caiet, autorul pune o întrebare: «Dacă regimul comunist e un paradis, de ce avem nevoie de obstacole, de ziduri şi de legi care împiedică populaţia să evadeze?». Este o întrebare foarte bună. Să nu uităm spiritul

acestei
întrebări în următoarele zile, în vreme ce meditäm la scopul
comunismului de a crea *Omul NouK*

Emisiunea a continuat.

Liliana s-a răsucit pe scaun. Tremura. Pe obrajii ei se prelingeau lacrimi.

Tata şi-a dres glasul, încercând să-şi stăpânească tulburarea, apoi mi-a spus:

—Poezia asta e foarte emoţionantă. Bunicului tău i-ar fi plăcut la nebunie.

Bunu.

Mă luptam cu lacrimile. Toate fuseseră inspirate de Bunu: încăpăţânarea mea, spiritul sfidător, poezia. Iar el o auzise. Simţisem prezenţa bunicului.

Mama a recunoscut:

— Să ştii că autorul ăla are dreptate, A spus că nu a gustat fiucte. Noi n-am mai mâncat fructe de ani întregi.

— Poezia mi-a plăcut. Mi-a plăcut mult, a spus Liliana, strân- gându-mi mâna cu putere.

Mă întrebam ce-ar fi zis Cici despre poemul meu. Nu o văzusem venind acasă.

în acea seară, am găsit în debara cutia ei, împreună cu cheia, înăuntru era un bilet pentru mine.

Cristian, te rog, ai grijă de tine! Revoluţiile îşi distrug eroii.

[1] Proiect ideologic ce urmărea, prin îndoctrinarea sistematică, educarea copiilor şi tinerilor, de la cele mai fragede vârste, în scopul creării .omului nou"; în fapt, o persoană lipsită de spirit critic, uşor de manipulat, incapabilă să se opună sistemului. Omul Nou urma să fie cetăţean al societăţii comuniste şi constructor al societăţii viitorului. (N. lect.)

80

OPTZECI

25 decembrie.

Ziua de Crăciun. 1989.

Procesul soţilor Ceauşescu a durat mai puţin de două ore. în câteva minute, unul dintre judecătorii militari a anunţat verdictul. Crime săvârşite împotriva poporului român. Foştii dictatori au fost declaraţi vinovaţi de genocid. Şi condamnaţi la moarte.

Ora 16:00. Execuţia.

„Preaiubitul conducător şi ilustra lui soţie" au fost împuşcaţi de un pluton de execuţie. Moartea lor a fost transmisă la televizor. Stăteam înmărmurit, zgâindu-mă la imaginea uşor neclară, care înfăţişa trupurile lor prăvălite la podea. După zeci de ani de suferinţe, uciderea lor, decisă la repezeală, mi se părea derutantă. Oare aşa trebuia să se încheie totul? Atât de repede? Aveam o senzaţie ciudată, sâcâitoare. Nu prea ştiam ce anume simţeam. Aflaseră românii tot adevărul? Mai precis, ce se întâmplase? Şi de ce?

Brusc, am simţit un miros. Un zgomot – la început, o bătaie surdă şi constantă – mi s-a strecurat în urechi. Să fi fost doar respiraţia mea,

bătăile inimii melc? Apoi am înţeles. Era mirosul nenumăratelor dorinţe şi rugi disperate, prinse în capcană. Băteau în pereţi şi în ferestre, cerând să fie eliberate.

Am dat fuga la geam şi l-am deschis.

în sfârşit, le eliberam.

1

UNU

Liliana mi-a zâmbit.

— Crăciun fericit!

— Crăciun fericit! i-am urat eu.

Respiraţia mea stârnea mid aburi. Deşi în apartament era mai cald acum, când nu mai existau atâtea restricţii de căldură, am ieşit în holul blocului, unde aveam mai multă intimitate. Stăteam sprijiniţi de zid, unul lângă celălalt.

Mi-a întins o cutie subţire şi îngustă.

Am râs.

— Ce-i aici? O coastă nouă?

—Nu. îmi pare rău, dar n-am putut si găsesc una aşa de repede. Deschide cutia!

înăuntru era un pix. Unul nemţesc, subţire şi negru. Arăta incredibil! Era mult mai frumos decât orice obiect pe care îl avusesem până acum. Mi-am ridicat privirea spre ea.

— Continuă să scrii, Cristian! Ai multe de spus.

— Mulţumesc! îmi place mult pixul. Şi

eu am un cadou pentru tine. Mai întâi, asta.

I-am întins o pungă. Am strecurat o mână înăuntru şi i-am dat hârtia colorată, împăturită. Liliana a despăturit-o cu grijă.

—Un articol despre Springsteen! a exclamat ea. Şi e în engleză! Uau! Cum ai făcut rost de asta?

— Un *pal* mi-a dat-o.

— Ce înseamnă *pall* a întrebat.

Am tăcut pentru o clipă, gândindu-mă la Dan Van Dom.

— E un cuvânt american. înseamnă „prieten".

— Ce cadou grozav! îmi place la nebunie.

— Mai am încă unul, am adăugat.

Am strecurat iar degetele în pungă. Am rămas nemişcat câteva secunde, ca să creez suspans, apoi am scos la iveală, cu mare pompă, ambalajul lucios din plastic.

Liliana a râs.

— Ce-s astea?

— Se numesc Twinkies. Tot americane.

— Vrei să le încercăm?

— Normal!

Am rupt învelitoarea. Liliana a luat una dintre prăjiturdele gălbui, eu am luat-o pe cealaltă.

— Unu... doi...

Când am ajuns la „trei", am muşcat din prăjiturele. Ne priveam mestecând. Am pufnit amândoi în râs.

— Uau! Au un fel de cremă înăuntru, a zis Liliana.

În colţul gurii îi rămăsese o urmă de cremă. M-am aplecat şi am sărutat-o fix acolo.

— Crăciun fericit! i-am şoptit.

— Crăciun fericit, Cristian!

Atâţia ani, viaţa mi se păruse închistată şi întunecată, ca şi cum aş fi privit printr-un geam acoperit de o pojghiţă de gheaţă. încet, am expirat pustiul pe care-l adăpostisem în mine atâta amar de vreme, apoi am inspirat aerul plin

de posibilităţi. Am luat un alt
dumicat de Twinkies. Prăjiturelele astea nu erau spectaculoase, inşi, în acea clipă, când stăteam lângă Liliana, în ziua de Crăciun, pentru mine aveau un gust pe care noi, românii, nu îl mai simţiserăm până acum.

Gustul spectaculos al speranţei.

EPILOG

Cât durează să descoperi adevărul? Pentru mine, a durat peste douăzeci de ani. Eram profesor de engleză, iar Liliana administra o librărie. Luca emigrase în Anglia, cu părinţii lui.

Consiliul Naţional pentru Studierea Arhivelor Securităţii – CNSAS – avea dosare care, puse cap la cap, s-ar fi întins pe douăzeci şi şase de kilometri. Iar acelea erau doar dosarele rămase. După execuţia Ccauşcştilor,o mulţime de dosare de-ale Securităţii dispăruseră, la fel şi mulţi sccuriști. Dar pentru mulţi, mulţi ani, comunismul nu a dispărut. Comuniști care mai înainte fuseseră

de rang secund au preluat puterea. Familia Van Dom nu s-a întors niciodată în România, însă mai ţin legătura cu Dan, din când în când. Ştiţi ce? Disneylandul e un loc real. Am fost acolo. Şi, apropo, nici acum nu-mi place să beau cafea.

Când arhivele Securităţii au devenit, în sfârşit, disponibile pentru cetăţenii români, eu şi Liliana am căzut de acord că trebuia să văd dosarele familiei mele. încă aveam nenumărate întrebări rămase fără răspuns. Părinţii mei nu mai trăiau. Aveam nevoie să aflu adevărul.

A doua zi după Crăciun, au găsit cadavrul lui Cici, abandonat între două clădiri; bătută, cu oasele rupte şi ciuruită de gloanţe. Revoluţia îmi răpusese sora. însă abia când am citit dosarele am aflat ce se întâmplase cu adevărat.

Am fost contactat de CNSAŞ când dosarele Securităţii erau pregătite" pentru mine.

Am intrat în sala de lectură şi am dat cu ochii de cinci dosare uriaşe cu hârtii învechite. Fiecare dosar conţinea sute de pagini. Spre deosebire de altele, familia noastră nu fusese cunoscută sau detestată de regim, şi totuşi dosarele cu privire la

noi conţineau vreo trei mii de pagini. Adică echivalentul a zece romane a câte trei sute de pagini fiecare.

Ca să răsfoiesc toate dosarele, a trebuit să revin de multe ori în sala de lectură. Informaţiile pe care le-am găsit acolo erau otrăvite. Mi-au dat peste cap viaţa şi conştiinţa. Fotografii făcute pe ascuns, transcrierile unor discuţii purtate de noi în casă, înregistrate de microfoane montate în apartamentul nostru. Nenumărate note informative despre Bunu. Peste cincizeci de persoane ne turnaseră. Amploarea supravegherii la care fuseserăm supuşi era şocantă.

Şi obsedantă.

La fel ca rolul pe care, fără ştirea alor mei, îl jucasem în urzeala Securităţii.

Când nu ştim exact ce s-a întâmplat, uneori ne imaginăm. Exact asta făcusem şi eu.

Iar aşa ceva e periculos.

Dar nu mi-am dat seama de greşeala mea decât atunci când am citit notele informative ale unei surse numite MARIA.

|| RAPORT ||

Ministerul de Interne **STRICT SECRET**
Departamentul Securităţii Statului [3 noiembrie 1988]
Direcţia a IlI-a, Serviciul 330

întâlnire cu sursa „MARIA", din care rezultă următoarele:

- MARIA confirmă că socrul ei e disident şi că soţul ei are păreri anticomuniste. Va continua să furnizeze informaţii şi a anunţat că a găsit moduri de a provoca defecţiuni radioului familiei.
- De asemenea, MARIA a acceptat să ofere informaţii despre Ambasada Statelor Unite, în schimbul unor bunuri şi al protejării copiilor ei. Se teme că socrul ei îi influenţează negativ.
- Astăzi, MARIA a cerut să primească un cartuş de Kent.

Credeam că-mi cunoşteam familia.

Se pare că mă înşelasem.

Mama fusese turnătoare. Dăduse cu bună-ştiinţă informaţii despre Bunu Securităţii şi, pe deasupra, îşi turnase propriul soţ. Iar tata ştiuse. De asta se refugiase în tăcere. Oare Bunu aflase? Când vorbise despre şobolanul din casa noastră, se referise la mama? în notele ei informative, ea declarase de multe ori că a informa autorităţile despre disidenţă era nu numai datoria ei patriotică, dar şi datoria ei de mamă.

Stresul îşi spusese cuvântul. Securitatea deţinuse controlul.

Pentru mine, Bunu era un erou. Pentru mama, fusese o ameninţare.

Iar Cici înţelesese ambele perspective.

La începutul lui 1989, sora mea fusese racolată ca informatoare.

Fusese sora mea. Prietena mea. Şi, totodată, un agent dublu pentru americani. Cici încercase să obţină o viaţă mai bună pentru familia noastră.

în hârtiile din dosare am citit că sora mea respinsese în mod repetat ideea ca eu însumi să fiu racolat pentru a turna familia Van Dorn. Cid încercase să mă apere. Vă întrebaţi de ce se răzgândise? Fiindcă i se promiseseră două paşapoarte. Cici plănuise să emigrăm în Canada sau în Statele Unite.

Doar eu şi Cici.

Securitatea se folosise de ea, o şantajase. în dosare, o criticase constant. Numele ei de cod era FRITZI. Rapoartele Lopătarului despre ea erau denigratoare, înjositoare. Lopătarul sugera

moduri de a exploata trupul lui Cici pentru a obține informații despre numeroase „obiective". Din rapoarte am aflat că sora mea o ajutase pe femeia din Boston să ajungă la Ambasada Statelor Unite, cu puțin înainte de manifestații, ca să poată pleca din România. Atunci a aflat regimul că Cici colabora cu americanii.

Citi încercase să-i ajute pe alții, dar nu reușise să se salveze pe ea însăși.

În seara aceea, când ne întâlnirăm din întâmplare, mă implorase să rămân la Spitalul Colțea. îmi spusese că e mai sigur acolo.

Pe atunci nu înțelesesem că Citi era în pericol. O lăsasem acolo, crezând că era împotriva mea. De fapt, ea încerca să mă ajute. Totuși ce anume se petrecuse după ce sora mea plecase din spital?

Aceste detalii nu apăreau în dosare.

O înțelesesem greșit pe sora mea și o abandonasem.

Pe lângă rapoartele scrise de Lopătar despre Cid, rapoartele lui despre mine erau dure și, uneori, înfiorătoare:

OSCAR nu mai este de folos. A se lua măsurile necesare.

Folosiseră aceeași exprimare – „a se lua măsurile necesare"— și în raportul lor despre Bunu, înainte să moară.

Existau nenumărate detalii îngrozitoare despre activitatea de supraveghere a familiei noastre. îmi închipuisem că unele lucruri doar eu le știam, când de fapt, multă lume deja le știa. Primul meu sărut, la vârsta de paisprezece ani, bișnița cu Stea-de-Mare, faptul că primisem Twinkies de la Dan. Când

am citit arhivele Securităţii, m-am simţit nespus de trădat, de vulnerabil. Momentele acelea, petrecute în sala de lectură a CNSAS-ului, m-au răscolit şi mi-au stârnit frici pe care le crezusem de mult îngropate. Citindu-le, am deschis o uşă pe care n-o mai puteam închide la loc. Mă întrebam mereu: e mai bine să ştii adevărul sau să nu ştii?

Eu, unul, simţeam nevoia să ştiu. însă tot mai aveam întrebări fibră răspuns legate de sora mea.

Un an mai târziu, la o reuniune cu foştii elevi de la liceu, am discutat cu un fost coleg.

— Cu ce te ocupi? m-a întrebat el.

— Predau engleza. Tu?

— Sunt contabil. Noi doi am fost în aceeaşi clasă. Mai ţii minte? Sunt cel care a cedat nervos. Şi am recunoscut că sunt uimitor. Majoritatea foştilor colegi aşa îşi aduc aminte de mine.

— Ştii ce-mi amintesc eu? i-am zis. îmi amintesc că, atunci, niciunul dintre noi n-a ridicat un deget ca să te aline. îmi pare rSu.Nid cu n-am făcut nimic pentru tine. Să ştii că eram în aceeaşi situaţie. Dar ar fi trebuit să te ajut.

—Te-a racolat acelaşi securist? m-a întrebat fostul meu coleg.

— Nu ştiu. Avea mâini enorme şi fuma BT?

— Da. El e. Pe atunci îl consideram malefic, dar acum mă întreb dacă nu cumva a fost doar un pion de-al regimului, aşa cum eram toţi.

Apoi colegul meu a coborât glasul şi a adăugat:

— Vrei s-auzi una? Fiică-sa învaţă la

şcoala de lângă blocul unde locuiesc.

0 gheară rece mi-a cuprins pieptul.

— Adică, l-ai mai văzut? l-am întrebat.

Da. Locuieşte foarte aproape de mine, în blocul F2.

Lopătarul, miliţienii de la Circa 14, majoritatea torţionarilor nu se schimbaseră. Trăiau printre noi. Poate că pentru ei evenimentele din 1989 sunt o amintire îndepărtată, dar pentru mine nu-i aşa. După cum am mai zis, au rămas prea multe întrebări care nu au primit răspuns. >

L-am întrebat:

— Ştii exact unde stă? Ştii cum îl cheamă?

Fostul meu coleg mi-a spus numele.

L-am repetat în gând.

L-am memorat.

Am jurat să nu-l uit niciodată.

Aşa am ajuns la cimitir, stând în dreptul mormintelor familiei noastre. Ţineam în mâini un manuscris. Am petrecut mulţi ani cernând faptele, în căutarea adevărului, ccrcctându-mi amintirile,

corectând impresii false, meditând la faptul că, atunci când îi trădăm pe ceilalţi, deseori ne trădăm pe noi înşine.

Uneori, elevii mei mă întreabă despre Revoluţie, iar eu le povestesc. Pentru orice eventualitate, înlocuiesc numele adevărate cu unele inventate. Copiii adoră să audă despre Liliana, Bunu şi Stea-de-Mare. Când le vorbesc despre Cid, tristeţea lor e aproape palpabilă.

Câteodată avem impresia că ştim, suntem siguri că ştim. Dar, de fapt, nu ştim nimic. Anii trec şi, în cele din urmă, timpul scoate adevărul la iveală. Le

zic devilor mei că acea revdaţie, acel moment de înţelegere se numeşte „rit de trecere”.

Copiii îmi tot spun:

— Domnule Florescu, ar trebui să scrieţi o carte despre toate astea.

Uite c-am făcut-o.

Povestea are sfârşit feridt: Liliana. Eu. Strălucirea speranţei.

Am lăsat manuscrisul la mormântul lui Bunu, ca să-l citească, într-o zi, poate că şi alţii îl vor citi.

Acum am ajuns la apartamentul în care locuieşte Lopătarul, şi sunt pregătit să primesc răspunsuri. Sunt pregătit să las trecutul în urmă.'

Adineauri am bătut la uşa lui.

I-am aurit paşii. Simt miros de ţigară.

A venit momentul adevărului.

Clipa înfruntării.

Dintr-o clipă-n alta, Lopătarul o să deschidă.

Toate schimbările, chiar şi cele mai râvnite, au propria melancolie, căci ceea ce lăsăm în urmă e o parte din fiinţa noastră; trebuie să murim într-o anumită viaţă ca să putem începe o alta."

***—Crima lui Sylvestre Bonnard,* Anatole France**

Elena şi Nicolae Ceauşescu

Sub cârmuirea lui Ceauşescu, regimul comunist devenise totalitar. La acea vreme, era unul dintre cele mai represive din Blocul Estic. Situaţia era atât de gravă, încât până şi liderul sovietic de atunci, Mihail Gorbaciov, l-a descris ca «un cal biciuit şi mânat înainte de un călăreţ plin de cruzime»."

-^Colonelul Branko Marinovich ***ForeigrtArea Officer,***
Ambasada Statelor Unite din Bucureşti, 1989

„Cred că lui Ceauşescu îi reuşise una dintre cele mai iscusite strategii ale Războiului Rece: să pară într-un anumit fel faţă de Occident, şi totuşi să menţină în propria ţară ceea ce ar putea fi calificat, de la Stalin încoace, drept cea mai sinistră dictatură bazată pe cultul personalităţii şi pe încălcarea drepturilor omului. [...]
Situaţia degenerase atât de mult, încât Ceauşescu îl întrecuse până şi pe Stalin."
—Samuel Fry
Deputy Chief of Mission, Ambasada Statelor Unite din Bucureşti, 1981-1983

„Răul e banal, întotdeauna cu faţă umană.

Răul împarte patul cu noi şi mănâncă la masa noastră ”

– ***Hcrman Mehille,*** W.H. Auden

Gerald R. Ford, Richard M. Nixon şi Nicolae Ceauşescu

Soţii Ceauşescu în vizită la Regina Elisabeta şi la Prinţul Filip, 1978

I

Portretele oficiale ale soţilor
Ceauşescu

Revistele pe care Cristian le vede la Biblioteca Americană în noiembrie 1989

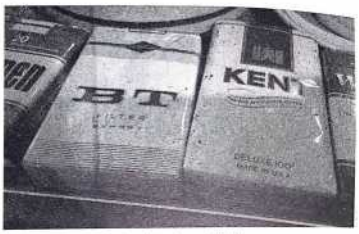

Pachete de țigări marca BT și Kent

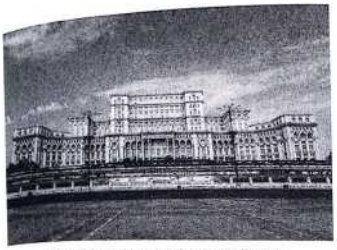

Palatul Parlamentului, construit din ordinul lui Ceaușescu

Blocuri de apartamente

Bucureșteni stând la coadă pentru ulei, 1986

Mașini Dacia și un afiș de propagandă pe străzile din București, 1986

© Anca Mantoanu/Wikimedia Creative Commons

Intrarea în închisoarea Jilava

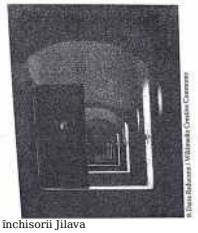
© Dan Balanus / Wikimedia Creative Commons

Interiorul închisorii Jilava

Studenți români din Timișoara primind știri în timpul Revoluției

Studenți din Timișoara în timpul unei discuții cu militari români, 1989

O Dacic acoperiţi cu steagul Revoluţiei, 1989

NOTA AUTOAREI

»Atunci când justiţia nu reuşeşte săfie oformă de memorie, memoria singură poate fi o formă de justiţie.
—ANABLANDIANA

Sfârşitul şoaptelor. Decembrie 1989 este o operă de ficţiune istorică. Cu toate acestea, dictatura lui Ceauşescu şi suferinţa îndelungată a peste douăzeci de milioane de români nu sunt ficţiune. Au fost zguduitor de reale, şi totuşi multora nu le sunt cunoscute.

Le sunt profund îndatorată numeroşilor şi incredibililor scriitori, poeţi, istorici, cercetători, fotografi şi ziarişti care au relatat despre dictatura şi perioada comunistă din România. De asemenea, le sunt recunoscătoare numeroaselor persoane menţionate în secţiunea „Cercetare şi surse", care mi-au împărtăşit cunoştinţele lor şi propriile poveşti de viaţă. Dacă romanele istorice vă trezesc curiozitatea, vă încurajez să apelaţi la fapte, la nonficţiune, la memoriile scrise şi la mărturiile disponibile. Acelea sunt adevăratele poveşti – umerii – pe care se sprijină ficţiunea istorică.

Când eram copil, crescând într-o familie americană de origine lituaniană, ii urmăream pe sportivii români concurând la Olimpiade.

[1] Frază înscrisă pe peretele sălii mari a Memorialului Victimelor Comunismului ţi al Rezistenţei,de la Sijţhet. (N. (rari.)

în perioada Uniunii Sovietice, numele Lituaniei a fost şters de pe haită. în cadrul ceremoniei de deschidere a Olimpiadelor, românii defilau sub steagul propriei ţări. Pe uniformele lor stătea scris numele ROMÂNIA, alături de culorile drapelului lor naţional. îmi amintesc că mă minunam, spunându-mi cât de norocoşi erau. Bineînţeles că pe vremea aceea nu aveam habar despre suferinţa pe care o îndurau românii. Nu ştiam nimic despre istoria lor. Oare câţi alţii nu cunoşteau calvarul prin care trecea România?

Prima dată am făcut cunoştinţă cu România cu ocazia turneului de promovare a romanului meu de debut, *Printre tonuri cenuşii*. Pretutindeni, românii m-au tratat cu nespusă generozitate şi amabilitate. Nu numai că m-au întâmpinat cu multă căldură, dar au şi manifestat o empatie enormă faţă de istoria ascunsă pe care o descriu în cărţile mele, precum şi faţă de cei care au trăit-o. Românii erau atenţi mai degrabă la alţii, decât la ei înşişi. După ce am fost rugată de mai multe ori să mă aplec asupra istoriei recente a României, relatările au început să curgă şi abia atunci mi-am dat seama cât de puţine lucruri ştiam.

După al Doilea Război Mondial, România a intrat forţat sub sfera de influenţă a Uniunii Sovietice. Din păcate, comunismul s-a instalat în România, iar Regele Mihai I al României a fost silit să abdice şi să părăsească ţara. Nicolae Ceauşescu a venit la putere în anii '60 şi a rămas în funcţie până când el şi soţia lui, Elena, au fost executaţi prin împuşcare, la 25 decembrie 1989.

Deşi Ceauşescu abia dacă absolvise clasele primare, unii l-au numit geniu. S-a menţinut la

putere alături de clanul său. Se estimează că, la un moment dat, peste treizeci de rude de-ale lui ocupau pbsturi-cheie şi slujeau regimul comunist.

Criticile lui Ceauşescu la adresa Kremlinului i-au făcut pe mulţi lideri ai altor ţări să creadă că era un rebel, dar, în realitate, Ceauşescu s-a dovedit a fi un monstru. A înţeles că, dacă voia să guverneze prin intermediul tiraniei, primul pas era să-i izoleze pe români. Prin urmare, a izolat România de restul lumii, iar apoi scopul lui a devenit să-i izoleze pe cetăţeni între ei şi să-i dezbine, făcându-i să se întoarcă unii împotriva altora.

Securitatea era folosită drept instrument de represiune. în interviurile pe care le-am făcut, am aflat despre episoade de cruzime, despre pedepse şi de încălcări absolut inumane ale drepturilor omului. Pe lângă arestări, tortură, ucideri, Securitatea racola, intimida şi controla o reţea enormă alcătuită din informatori ovili. Pe unele persoane recrutate se punea presiune. Li se spunea că a fi informator este o datorie patriotică. Altora li se promitea că vor primi favoruri sau mâncare pentru familiile lor. Pentru a supravieţui, mulţi nu aveau de ales. Nu se cunoaşte nici astăzi cât de mare a fost reţeaua informativă, dar se estimează că unul din zece cetăţeni români era informator al Securităţii.

Deşi de multe ori securiştii puteau fi identificaţi, cu informatorii situaţia era alta. Puteau avea vârste variate, făceau parte din categorii demografice diferite. Ba chiar unii informatori erau copii. Rezultatul a fost crearea unei atmosfere de suspiciune şi de teamă la nivel naţional. Securitatea controla populaţia prin intermediul fricii.

Teama, suspiciunea şi ameninţarea constantă de a fi ascultaţi şi înregistraţi cu diverse dispozitive i-au forţat pe români să-şi creeze două identităţi: una publică şi una privată. Spaţiile pe care de obicei le considerăm private, personale – propria casă, chiar şi baia – nu erau private cu adevărat. Sub apăsarea omniprezentei supravegheri, oamenii îşi modificau comportamentul, iar gândurile erau rareori rostite cu voce tare. în schimb, rămâneau întemniţate într-un peisaj lăuntric, înăbuşind astfel psihicul şi sufletul unui întreg popor.

Când am început munca de cercetare pentru romanul *Sfârşitul şoaptelor. Decembrie 1989*, m-am gândit imediat la copiii şi elevii români care trăiau sub regimul lui Ceauşescu. Erau persoane inocente, care dezvoltau emoţii şi sentimente puternice pe măsură ce se maturizau, dar nu aveau puterea de a controla cursul propriei vieţi. Radio Europa Liberă şi Vocea America reprezentau legături cruciale cu lumea liberă. Cărţile, filmele, revistele şi muzica reprezentau ferestre către democraţie. Unii cercetători au emis ipoteza că aparatele video şi casetele cu filme din Vest le-au oferit tinerilor acces la conceptul de libertate şi au „încărcat armele" care, în cele din urmă, l-au ucis pe Ceauşescu. Aşa cum am procedat şi în celelalte romane ale mele, am ales să mă concentrez asupra situaţiei disperate a tinerilor.

Deşi majoritatea regimurilor comuniste din Europa de Est au căzut fără violenţă, atunci când Revoluţia s-a declanşat în Români cetăţeni curajoşi au fost nevoiţi să ţină piept ploii de gloanţe. S-a vărsat mult

sânge atunci. Studenţii din Bucureşti, din Timişoara şi din numeroase alte oraşe au ieşit în stradă, înarmaţi doar cu propriul curaj. Plini de elan şi dorind cu disperare să-şi elibereze ţara, tinerii au păşit cu bună-ştiinţă în calea distrugerii şi au luptat cu piepturile goale. Curajul de care au dat dovadă a fost uluitor. Şi-au dat viaţa pentru libertate şi vor rămâne pentru totdeauna eroi-martiri ai Revoluţiei.

Însă, în România, comunismul nu s-a încheiat odată cu moartea soţilor Ceauşescu. După execuţia lor, alţi comunişti au venit la putere şi, pentru mulţi ani, o parte dintre vechile sisteme au supravieţuit. Unii au început să pună sub semnul întrebării legitimitatea Revoluţiei. Prin urmare, nu a existat un „sfârşit" bine definit sau satisfăcător al perioadei comuniste. Situaţia a rămas neclară. Anumite întrebări încă nu primiseră răspuns, şi nici acum nu au primit răspunsuri. Am încercat să expun acest lucru în Epilog. Pentru cititori, întrebările rămase fără răspuns şi tristeţea pot fi frustrante, dar e dificil să ne închipuim cât de frustrante sunt pentru cei care chiar au trăit acele evenimente.

Spre deosebire de alte naţiuni care au făcut publice dosarele poliţiilor secrete care au activat în propriile ţări, dosarele Securităţii româneşti au rămas inaccesibile pentru mai mult de cincisprezece ani. Se crede că în acea perioadă unele dosare au fost modificate sau distruse. în România, lustraţia – procesul de clarificare a faptelor – se află încă în desfăşurare.

Pentru a complica şi mai mult lucrurile, deşi

cetăţenii români nevinovaţi se confruntau cu consecinţele Revoluţiei, tot ei au moştenit, în mod nedrept, responsabilitatea pentru disfuncţiile provocate de liderii comunişti. La începutul anilor '90, reportaje despre orfelinatele din România şi despre sărăcia existentă în ţară au ţesut un tablou parţial, incomplet, al României şi al acelei epoci, însă, în absenţa informaţiilor despre tiranica politică de fertilitate impusă de Ceauşescu femeilor române şi despre lupta necontenită împotriva dictaturii, lumea din afară nu cunoştea cu adevărat povestea României.

La fel de puţin cunoscută este experienţa prin care a trecut populaţia evreiască din România. La un moment dat, în România trăiau aproape 700 000 de evrei. în 1989 rămăseseră doar 23 000. Ceauşescu a cerut taxă pentru fiecare evreu care voia să părăsească ţara. Astăzi, populaţia României numără aproape 20 000 000 de locuitori, dintre care doar aproximativ trei mii sunt evrei.

Ceauşescu şi-a trădat ţara, dar şi numeroase alte ţări. Comunismul pus în practică de el, precum şi folosirea Securităţii au provocat traume şi scindarea identităţii personale, încât uneori românii au fost siliţi să se trădeze pe ei înşişi. Pe deasupra, izolând ţara şi pe locuitorii acesteia, Ceauşescu a împiedicat lumea din afara graniţelor să aibă acces la cultura şi istoria românească. Sondaje recente au evidenţiat faptul că unele persoane consideră că Transilvania este un loc imaginar. în afară de asta, mulţi nu ştiu că e o regiune minunată, încărcată de istorie, din

România.

Sper că, datorită lecturii cărții *Sfârșitul șoaptelor. Decembrie 1989*, cititorii se vor simți îndemnați să facă cercetări despre istoria națiunilor captive, despre prăbușirea comunismului în Europa și – cel mai relevant pentru povestea de față – despre incredibila putere de reziliență și tenacitatea poporului român. România a aderat la Uniunea Europeană în anul 2007 și continuă să facă progrese. Cum să ajutăm la susținerea acestui progres? Putem împărtăși altora povestea românilor.

Istoria este poarta de acces către povestea noastră colectivă, către povestea omenirii. Ficțiunea istorică ne permite să explorăm întâmplări prea puțin cunoscute și să scoatem în evidență istoria unor țări. Dar eu, ca autoare, nu pot să fac asta fără cititori. Vă mulțumesc că ați citit acest roman și vă rog să-l împărtășiți cu alții. Așa cum am menționat în secțiunea „Cercetare și surse", martorii intervievați mi-au fost de mare ajutor în privința muncii mele, însă, din varii motive, au cerut să-și păstreze anonimatul. Poate că, după ce va mai trece o perioadă, într-o zi vom fi capabili să privim acele evenimente dintr-o perspectivă mai amplă și să creăm un spațiu plin de compasiune, în care oamenii să-și poată relata deschis, public, propriile povești.

Nu în ultimul rând, doresc să le transmit un mesaj elevilor, cititorilor tineri: voi sunteți cei care vor purta către viitor vechile noastre pagini de istorie. Mă simt extrem de onorată să lucrez cu voi și să scriu pentru voi. Vă rog, țineți minte că, atunci când înlăturăm vălul obscurității și al tăcerii de pe greutățile îndurate de oameni, de fapt ne asigurăm că cei care au trăit – sau încă trăiesc – sub asuprire

—Ruta Sepetys

ştiu că nu sunt uitaţi.

împreună, putem arunca o rază de lumină în colţurile întunecate ale istoriei.

împreună, putem da voce istoriei.

CERCETARE ŞI SURSE

Procesul de cercetare în vederea scrierii acestui roman a fost unul global, un efort de colaborare care s-a întins de-a lungul multor ani. Acestea fiind spuse, orice greşeli existente în romanul de faţă îmi aparţin exclusiv.

Editorul meu român, Editura Epica, m-a pus în legătură cu persoane, cu locuri şi experienţe care m-au ajutat să aduc această poveste la viaţă. Le voi fi etern recunoscătoare Ancăi Eftime Penescu, lui Dan Pcnescu şi Danei Popescu. împreună cu Anca şi cu Dan, am lucrat ani întregi la acest proiect. Alături de translatorul meu, Dana Popescu, de Anca şi Dan am călătorit prin multe zone ale României, pentru cercetare. Au îndurat călătorii obositoare, care s-au întins pe zile întregi. Cu toţii au citit ciorne ale romanului meu şi mi-au răspuns la nenumărate întrebări. Fără ei trei, scrierea acestei cărţi ar fi fost imposibilă!

îi sunt nespus de îndatorată lui Stejărel N. Olaru. Stejărel este istoric român şi specialist în ştiinţe politice. Autor de bestselleruri, Stejărel locuieşte în Bucureşti. De asemenea, este expert în istoria serviciilor de informaţii. Mi-a oferit cu multă generozitate numeroase informaţii despre Securitate, precum şi despre comunismul din

România.

Stejărel m-a îndrumat în căutările mele, mi-a înlesnit interviuri şi mi-a făcut cunoştinţă cu Claudiu Secaşiu, fost preşedinte al CNSAS – Consiliul Naţional pentru Studierea Arhivelor Securităţii. Stejărel mi-a răspuns la întrebări, lămurindu-mă cu privire la structura Securităţii, la funcţia pe care o îndeplinea aceasta, la efectele pe care le avea asupra populaţiei şi mi-a oferit acces la arhivele Securităţii.

La Revoluţie, Nicoleta Giurcanu avea paisprezece ani. La 21 decembrie 1989, a fost arestată împreună cu tatăl şi cu fratele ei mai mic şi a îndurat ororile de la Circa 14 de Miliţie, apoi de la Fortul 13 Jilava şi de la Centrul de Detenţie pentru Minori „Aron Florian". Nicoleta a dat dovadă de mult curaj şi, cu generozitate, mi-a împărtăşit povestea ei, fără să lase deoparte niciun detaliu. Nicoleta a devenit ambasadoarea eroilor-martiri anonimi de la 21 Decembrie. Povestea, caracterul ei, căutarea ei neabătută pentru adevăr şi libertate mă inspiră nespus de mult şi m-au ajutat să conturez scenele Revoluţiei, precum şi spiritul tinerilor prezentaţi în roman.

Maggie Chitoran mi-a fost translator în timpul întâlnirii mele cu Nicoleta şi mi-a înlesnit interviul, îndurând cu răbdare accesele mele de plâns.

Când s-a oferit voluntar pentru o misiune misterioasă organizată chiar în ziua de Crăciun, Ionel Bocru era căpitan într-o unitate militară de elită. Nu ştia că avea să fie unul dintre cei trei soldaţi din plutonul de execuţie a cânii misiune era uciderea soţilor Ceauşescu. Ionel a călătorit mult ca

să stea de vorbă cu mine şi să descrie situaţia complexă a Armatei române în anii '80, emoţiile intense care au însoţit execuţia, precum şi evoluţia percepţiilor publicului în timpul Revoluţiei şi după Revoluţie. Mărturia personală a lui Ionel a fost incredibil de utilă şi de sinceră. A servit ca aducere-aminte ci de multe ori istoria este nuanţată, complicată şi că nu se încadrează cu uşurinţă în categorii predefinite. îi sunt datoare lui Ionel pentru generozitatea de care a dat dovadă şi pentru perspectiva pe care mi-a oferit-o.

Paulina Huzau-Hill a fost o resursă şi o susţinătoare incredibilă. A făcut mari eforturi pentru a împărtăşi povestea emoţionantă a familiei sale şi obiecte din arhiva personală a familiei. Perspectiva pe care a oferit-o a umanizat această poveste.

Irina Margareta Nistor este critic de film şi, totodată, traducătoare română. De asemenea, ea reprezintă vocea legendară a libertăţii. În timpul regimului comunist, Irina a subtitrat în limba română, în secret, mai mult de trei mii de filme din Occident. Prin intermediul filmelor, Irina a adus lumea din afară în casele românilor şi le-a făcut cunoscute conceptele democraţiei. Irina mi-a răspuns la multe întrebări şi mi-a pus la dispoziţie cunoştinţe referitoare la folosirea aparatelor audio-video, aparate despre care scriu în această carte.

Radio Europa Liberă şi Radio Vocea Ameridi merită un roman care să le fie dedicat exclusiv, iar eu sper că voi scrie unul. în ţările unde libertatea presei nu există sau este restricţionată de guvern, Radio Europa Liberă pune la dispoziţia ascultătorilor

ştiri necenzurate, discuţii şi dezbateri. Jurnalistul şi scriitorul Emil Hurezeanu a lucrat în secţia română a postului Radio Europa Liberă, la München, între anii 1983 şi 1994. în timp ce scriam romanul, Emil Hurezeanu activa ca ambasador român în Germania şi, în ciuda programului său incredibil de încărcat, şi-a rezervat timp pentru a mă sprijini în munca mea de cercetare şi a răspuns cu multă implicare la lunga mea listă de întrebări.

Nadia Comăneci nu este doar o legendă, ci şi o persoană inimaginabil de generoasă. în cursul interviului nostru, Nadia a repetat cât de important este să avem în vedere ce au îndurat românii de rând, pentru atâţia ani, şi cât de eroice au fost eforturile lor. Afecţiunea şi admiraţia ei sinceră faţă de concetăţenii săi români este foarte emoţionantă şi a evidenţiat legătura minunată care uneşte diaspora românească de pe tot globul.

Le sunt recunoscătoare rezidenţilor bucureşteni mai vârstnici care m-au primit în casele lor. Mi-au arătat multe detalii, multe obiecte vechi care m-au ajutat să conturez structura şi împărţirea blocurilor de apartamente. După cum am mai scris aici, generozitatea românilor nu cunoaşte limite.

Claus Pedersen îmi este vechi prieten şi mi-a fost partener în munca de cercetare pentru mai multe romane. M-a ajutat şi în vederea scrierii romanului de feţă. Se autodeclară adeptul „păcii, al dragostei şi al tuturor lucrurilor vesele".

Multe persoane mi-au oferit informaţii amănunţite şi mărturii înduioşătoare despre acea epocă în România, dar, din diverse motive, au cerut să-şi

păstreze anonimatul. Le recunosc eforturile aici şi le trimit dragostea şi recunoştinţa mea sinceră.

în timpul cercetărilor mele, am apelat în mod repetat la nepreţuitele opere ale Anei Blandiana, ale lui Paul Goma, Dennis Deletant, Katherine Verdery, Herta Müller, Mihai Eminescu, Gail Kligman şi ale multor altora. Sursele se pot consulta în următoarea secţiune.

în aceeaşi măsură, le mulţumesc celor de mai jos pentru sprijinul lor generos şi pentru că m-au inspirat: Departamentului de Relaţii Internationale şi Integrare Europeană, din cadrul SNSPA, Muzeului ASTRA Sibiu, lui Andrei Bersan, lui Adrian Bulgare, Dr. Murray Bessette, Muzeului de Istorie al Judeţului Braşov, Palatului Parlamentului din Bucureşti, Bibliotecii Prezidenţiale şi Muzeului Jimmy Carter", muzeografilor de la Casa Ceauşescu, Bibliotedi Prezidenţiale „Gerald R. Ford", Laurei Gabrielaityte-Kazuleniene,lui Amas Guzenas,lui Octavian Haragos, Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului şi Memoria Exilului Românesc, Doamnei Malcea Ioana, Ambasadorului Rolandas Krisciunas, Alexandrei Loewy, Liceului „Al. I. Cuza" („MF3"), Bibliotecii Prezidenţiale şi Muzeului „Richard Nixon", muzeografilor de la Castelul Peleş, Adinei Pintea, ambasadorului Arvydas

pocius, Colecţiei Istorice a postului Radio Europa Liberă, Bibliotecii Institutului Hoover, Arhivelor Universităţii Stanford, Bibliotecii Prezidenţiale „Ronald Reagan", Institutului Român pentru Drepturile Omului, Muzeului Sighet, Manuelei Tabac, Memorialului Victimelor Comunismului, oraşului Victoria, din judeţul Braşov.

SURSE

Am clădit romanul *Sfârşitul şoaptelor*. *Decembrie 1989* din cărămizi puse la dispoziţie de următoarele cărţi, lucrări academice articole, filme şi alte surse:

CĂRŢI ŞI ARTICOLE

Bălănescu, Flori şi Olaru, Stejărel, *Ziua care nu se uită. Revolta braşovenilor din 15 noiembrie 1987,* coord. Oprea, Marius Editura Polirom, Bucureşti, 2017 Behr, Edward, *Kiss the HandYou Cannot Bite: The Rise and Fall y the Ceausescus,* Villard Books, New York, 1991 Bellow, Saul, *Iama decanului,* Editura Polirom, Bucureşti, 2011 Blandiana, Ana, *Patria meaA4,* Editura Humanitas, Bucureşti **2010** Blandiana, Ana, *Ora de nisip,* Editura Eminescu, Bucureşti, 1983 Brogan, Patrick, *The Captive Nations Eastern Europe: 1945-19%* Avon Books, 1990 Bugan, Carmen, *Burying the Typewriter. A Memoir,* Graywolf Press Minneapolis, 2012 Calmi, Daniela şi Bulat, Olga, „Romania's 'Ungentle' Revolution 30 Years Later: 'Still No Prosecutions'", *Hromadske International,* 17 decembrie 2019; articol preluat din *Ziarul de Gardă* şi tradus în limba

engleză de Vladyslav **Kudryk** (articol în variantă digitală)

CariOjTammy, „Thirtieth Anniversary of the Fall of **Communism** în Romania”, DUFLC, 20 decembrie 2019 (articol în **variantă** digitală)

Carson Young, Ginny, *Peregrina: Unexpected Adventures of an American Consul*, VELLUM, 2012
Church, George J.,„Freedom! The Berlin Wall", *TIME,* 20 noiembrie 1989 (articol în variantă digitală)
Codrescu, Andrei, The Hole în the Flag: A Romanian Exile's Story ofReturn and Revolution, William Morrow & Co., New York, 1991
Comăneci, Nadia, *Letters to a Young Gymnast,* Basic Books, New York, 2011
Deletant, Dennis, *Ceausescu and the Securitate: Coercion and Dissent în Romania, 1965-89,* Roudedge, New York, 2016 Dobbs, Michael, „Ruling Romania: A Family Job", *The Washington Post,* 8 aprilie 1980 (articol în variantă digitală)
Dobre, Claudia-Florentina; „Uses and Misuses of Memory: Dealing with the Communist Past în Postcommunist Bulgaria and Romania", în *European Memory. Eastern Perspectives* (editat de Malgorzata Pakier şi Joanna Wawrzyniak), Berghan Books, 2015
Feinsilber, Mike, „Ex-Ambassador Says Washington Would Hear No Evil About Ceausescu", Associated Press, 21 ianuarie 1990 (articol în variantă digitală)
Ferguson, Ryan, „The Rise, Fall, and Rebirth(s) of Steaua Bucharest" (articol de blog)
Fodor's '89 Eastern Europe: Poland, Hungary, Czechoslovakia, Bulgaria, Romania, East Germany, Fodor's Travel, 1988 Frantz, Erica, *Authoritarianism: What Everyone Heeds to Know,* Oxford University Press, 2018 Fritel, Jerome, *1989 Libertate Roumanie*

– album foto; texte de Jerome Fritel, prefață de Guillaume Durand, Editura Denoel, Paris, 1990

Fhnderburk, David B., Un ambasador american intre Departamentul de Stat şi dictatura comunistă din România, 1981-1985, Editura Dacon, 1987
Gillet, Kit, „The Great Escape: How Bucharest Rolled Entire Churches to Safety" în *The Guardian-,* 14 decembrie 2016 (articol în variantă digitală)
Goma, Paul, *Din calidor. O copilărie basarabeană,* ediţia a III-a> Editura Albatros, Bucureşti, 1993
Grover, Steven F. (editor), *Let's Go: The Budget Guide to Europe, 1989,* St. Martin's Press, New York, 1989;
Hâberlen, Joachim C., Keck-Szajbel, Mark şi Mahoney, Kate (editori), The Politics of Authenticity: Countercultures and Radical Movements Across the Iron Curtain, 1968-1989, Berghahn Books, 2018
Hall, Richard Andrew, *Bullets, Lies, and Videotape: The Amazing Disappearing Romanian Counter-Revolution of December1989,* 24 decembrie 2009
Harden, Blaine, „În Bucharest, Tears and Prayers for the Fallen", *The Washington Post* 25 decembrie 1989 (articolul poate fi consultat şi în variantă digitală)
Hockenos, Paul, „The Enduring Legacy of Romania's Securitate", *GlobalPost,* 22 decembrie 2009 (articolul poate fi consultat şi în variantă digitală)
Ignatius, Mary Ann, „After the Revolution: The American Library of Bucharest Enters a New Era", în *USIA World*, vol. 9, octombrie 1990, nr. 5
Isaacson, Walter, „Yes, He's For Real", în *American sketches:great leaders, creative thinkers, and heroes of a hurricane,* Simon & Schuster, New York, 2009
Ivănescu, Mircea, *Lines Poems Poetry* (antologie), traducere în limba engleză de Adam J. Sorkin şi Lidia Vianu, University of Plymouth Press, 2009

Kengor, Paul; Edwards, Lee şi McCaffery Griffin, Claire, *Communism: Its Ideology, Its History and Its Legacy,* curriculum publicat de Victims of Communism Memorial Foundation, Washington D.C., 2021 Kephart, Beth, *Handling the Truth: On the Writing of Memoir,* Avery Publishing, New York, 2013 Kifner, John, Jn Romania, All Hail the Chief, and Dracula, Too", *The New York Times,* 24 decembrie 1983 Kligman, Gail, *The Politics of Duplicity: Controlling Reproduction în Ceausescu's Romania,* University of California Press, Berkeley, 1998 Konnikova, Maria, „The Power of Touch", *The New Yorker,* 4 martie 2015 (articolul poate fi consultat şi în variantă digitală) Lee, Gary, „În Romania, Kents as Currency", *The Washington Post,* 25 decembrie 1989 (articolul poate fi consultat şi în variantă digitală) Llewyn, Sophie van, *Sâmbăta în care totul s-a schimbat,* Editura Litera, Bucureşti, 2021 Lungescu, Oana, „Romania's Revolution: The Day I Read My Secret Police File", *Independent,* 11 decembrie 2019 (articolul poate fi consultat şi în variantă digitală) MacKenzie, Andrew, *Romanian Journey,* Robert Hale Limited, Londra, 1983
McLaughlin, Daniel, „Ceausescu Regim Used Children as Police Spies", în *The Guardian*, 22 iulie 2006 McNeil, Donald G. Jr., „Romania's Revolution of 1989: An Enduring Enigma", *The New York Times,* 31 decembrie 2019 (articolul poate fi consultat şi în variantă digitală)
Neag, Anamaria, Radio Free Europe and the 1989Fall cf Communism în Romania, teză de masterat, Lund University, Lund, 2010 Olaru, Stejărel şi Herbstritt, Georg, Contemporary History Romania: A Guide Through Archives, Research

Institutions, Libraries, Societies, Museums and Memorial Places, publicat de Stiftung zur Aufarbeitung der SED-Diktatur, Berlin, în colaborare cu Institutul Român de Istorie Recentă, Bucureşti, 2004 Oliver, *Maiy,A Poetry Handbook*, Mariner Books, Boston, 1994 Pacepa,IonMihai, *Orhconturi roşii. Crimele, corupţia şi moştenirea ceauşeştilor*, traducere din limba engleză de Horia Gănescu şi Aurel Ştefanescu, Editura Humanitas, Bucureşti, 2010 Petrescu, Dragoş, *Explaining the Romanian Revolution of1989: Culture, Structure, and Contingency,* Editura Enciclopedică, Bucureşti, 2010
Petrescu, Dragoş, „The Spies Who Defended Us: Spy Stories and Legitimating Discourses în Ceausescu's Romania, 1965-77", *Romanian Intelligence Studies Review,* 2018 Petrinca, Ruxandra, „Radio Waves, Memories, and the Politics of Everyday Life în Socialist Romania: The Case of Radio Free Europe", *Cenfaurus* 61 (3):178-199,2019 Powers, Charles T., „23 Years of Ceausescu: Romania – Tight Rule of a 'Deity", în *The Los Angeles Times*, 9 martie 1988 (articolul poate fi consultat şi în variantă digitală) Puddington, Arch, *Broadcasting Freedom: The Cold War Triumph of Radio Free Europe and Radio Liberty,* University Press of Kentucky, 2003
Reaves, Joseph A., „Ceausescu Palace Rises as Monument to Greed", *Chicago Tribune,* 1 ianuarie 1990 Richardson, Dan şi Denton, Jill, *The Rough Guide to Eastern Europe, Romania and Bulgaria, 1988,* Rough Guides Ltd., 1988 *Romania, Human Rights Violations în the Eighties*, studiu publicat de Amnesty International Publications, Londra, 1987 (poate fi consultat şi în variantă digitală, tradus în

română)
Ruckel, Izidor, Abandoned for Life. The Incredible Story of One Romanian Orphan Hidden From the World, His Life, His Words, Ruckel Ind, 2002

Sampson, Steven, „Rumours în Socialist Romania”, în *Survey: A Journal of East & West Studies*, 1984, vol. 28, no. 4 (123) Seneca, Lucius Annaeus, *Scrisori către Luciliu,* traducere de Gheorghe Guţu, Editura Humanitas, Bucureşti, 2020 Siani-Davies, Peter, *The Romanian Revolution of December 1989*, Cornell University Press, Ithaca, NY, 2007 Stan, Lavinia, „Women as Anti-Communist Dissidents and Secret Police Collaborators”, în *Genre and the (Post)Communist Woman. Analyzing Transformations ofthe Central and Eastern European Female Ideal* (editat de Florentina C. Andreescu şi Michael J. Shapiro), Routledge, 2016 Starkie, Walter, *Raggle Taggle. Adventures With a Fiddle în Hungary and Romania*, ediţia a XII-a John Murray Press, Londra, 1964 Stelian Manea, Gabriel, .Alternative Images: The ’50s în Romania Through Jokes Broadcasted by Radio Free Europe”, în *The Image of the Other: Memory and Representation of the Neighbourhood and the World* (coord. Florin Anghel, Cristian Andrei Leonte, Andreea Pavel), Editura Cetatea de Scaun, 2018 Szabo, Veronica, „Youth and Politics în Communist Romania (1980-1989)”, lucrare de doctorat, University of Pittsburgh, **2012**
Tanase, Stelian, *Acasă se vorbeşte în şoaptă. Dosar şi jurnal din anii târzii ai dictaturii,* Editura Compania, 2002 Thurow, Roger, „În Romania, Smoking a Kent Cigarette Is Like Burning Money”, *The Wall Street Journal,* 3 ianuarie 1986 Tomiuc, Eugen, „Finally, We Called It Christmas Again: My Role în Romania’s Revolution”, Radio Free Europe-Radio Liberty, 20 decembrie 2009, (articolul poate fi consultat în variantă digitală)
Turnaturi, Gabriella, *Betrayals: The Unpredictability*

of Human Relations, traducere în limba engleză de Lydia G. Cochrane; University of Chicago Press, 2007

Verdery, Katherine, My Life as a Spy: Investigations în a Secret Police File, Duke University Press Books, Durham, 2018 Verdery, Katherine, National Ideology Under Socialism: Identity and Cultural Politia în Ceauşescu's Romania, University of California Press, 1995

Virden, Dick, „Scenes from a Revolution: Romania After the Fall", American Diplomacy, octombrie 2013 (articolul poate fi consultat în variantă digitală)

Whitney, Craig R., „Bucharest Journal; To Romanians, It Just Feels Like the Third World", în *The New York Times,* 20 iulie 1989 (articolul poate fi consultat în variantă digitală)

FILME ŞI REPORTAJE

Checkmate: Strategy of a Revolution, film documentar în regia lui Susanne Brandstitter, 2003 *Chuck Norris vs. Communism*, film documentar – scenariul şi regia de Ilinca Călugăreanu, 2015 *Fall of Ceauşescu: When Romanians Stood Up to Tyranny,* BBC News, 19 decembrie 2019 (videorcportaj) *Memorialul Durerii. O istorie care nu se învaţă la şcoală*, serial documentar creat de Lucia Hossu Longin, „Humanitas Multimedia", Editura Humanitas, 2006 *Nadia Comăneci: The Gymnast and the Dictator,* film în regia lui Pola Rapaport, 2016 *The Christmas Gift (Cadoul de Crăciun),* film scurtmetraj – scenariul şi regia de Bogdan Mureşanu, 2018

FOTOGRAFII

Petrescu, Cristina, „Doina Cornea's Doll", colecţie de fotografii, cultural-opposition.eu

SĂ NU AI ÎNCREDERE ÎN NIMENI! AI GRIJĂ CU CINE ŞI CE VORBEŞTI! EŞTI URMĂRIT LA ORICE PAS.

Ruta Sepetys, o povestitoare de neegalat, ale cărei cărţi sunt publicate în peste şaizeci de ţări se întoarce În forţă cu un thriller care se apleacă asupra istoriei recente a poporului român. Romanul ilustrează impecabil suferinţa, frica de a te exprima liber, totodată punând în valoare puterea de rezilienţă a spiritului nostru.

„Puţini scriitori reuşesc să îmbine, asemenea , Rutei Sepetys, o enormă muncă de cercetare, talent, emoţie autentică şi o înţelegere profundă a faptelor prezentate. [...] Deşi povestea se sfârşeşte fericit, epilogul cărţii prezintă amploarea trădării şi suferinţa pe care aceasta o provoacă. Ultimul rând al romanului îi va lăsa pe cititori cu sufletul la gură.
O carte strălucită, pe care nu o veţi putea lăsa din mână." – ***Kirkus Reviews***

9786069713105

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
SEPETYS, RUTA
Sfârşitul şoaptelor: Decembrie 1989 / Ruta Sepetys; trad.: Gabriela Stoica, Ioana Socolescu.—
Bucureşti: Epica, **2022**
ISBN 978-606-9713-10-5
I. Stoica, Gabriela (trad.)
II. Socolescu, Ioana (trad.)

[1] Bişniţar

[1] Mă vezi? / Mijesc ochii în lumina slabă, / Căutând cheia pentru / Ușa încuiată a lumii. / Sunt pierdut în propria-mi umbră, / Captiv în imperiul fricii.

[1] Vino aici, în spate!

[2] Mama este tot timpul încruntată. Este supărată pe Bunu pentru că s-a îmbolnăvit. Tata este ca o fantomă, iar biata Cici slăbește pe zi ce trece. Dacă aș împunge-o în stomac, pun pariu că aș da de coloana ei vertebrală. Bunu, deși are leucemie, este cel mai fericit. Nu-i așa că totu-i distractiv în familia Florescu?!

[1] Vino și tu cu mine

[1] Să fii cu rost

[3] Văicăreală

[4] Retrogradat

[1] Alegerea răului cel mai mic.